

**BÁRÓ PODMANICZKY PÁL
ÉS A NORVÉG BIBLIA**

elbeszélés a 18 nyelvű nagyapáról 77 nyelven és rovásírással

**BARON PÁL PODMANICZKY
AND THE NORWEGIAN BIBLE**

a short story about the 18 lingual grandfather in 77 languages and in runic script

Martinovitsné Kutas Ilona

Báró Podmaniczky Pál és a norvég biblia

elbeszélés a 18 nyelvű nagyapáról 77 nyelven
és rovásírással

Baron Pál Podmaniczky and the Norwegian Bible

a short story about the 18 lingual grandfather in 77 languages
and in runic script

Írók Alapítványa
Széphalom Könyvműhely
2000.

© Martinovitsné Kutas Ilona

Az angol szöveget lektorálta/The English text was supervised
by Grace Tinnell

„Első kiadása A norvég biblia (Eger, 1994) címmel jelent meg.”

“First edition appeared in 1994 by the title The Norwegian Bible”

A hátsó borítón a fényképet Ineke Meier-Devit,
négyéves flamand-svájci német kétnyelvű kislány készítette
a könyv szerzőjéről.

The photo of the author on the back cover was taken by Ineke Meier-Devit,
a 4-year old Flemish Swiss-German girl who is already bilingual

ISBN 963 650 673 6

Printed in Hungary

ELŐSZÓ

Első és eddig egyetlen novellám esz-közzé vált, melynek segítségével összegyűjtöttem barátaimat a világ négy sarkából, és új barátokra tettem szert. Régi és új barátaim fordították le a novellámat 58 európai, 13 ázsiai és 6 afrikai nyelvre.

A rövid, könnyen áttekinthető novella, „A norvég biblia” szinte kínálta magát, hogy rajta mutassuk be az európai nyelvek egy részét és néhány nem európai nyelvet.

A nyelvek leírásához és osztályozásához a „Miatyánk 121 európai nyelven” c. könyvet hívtam segítségül. Ebben a kiadványban Németh Zsigmond gyűjtötte össze az imádságokat, és ő írta a magyarázatokat is.

A fordítások mind hiteles forrásból valók, hiszen barátaim – néhány kivétellel – anyanyelvükre fordították le a novellát. Ilyen kivétel az eszperantó és a többi műnyelv, valamint az angol, mivel az angolt én, egy magyar írtam. A következő néhány nyelvre is magyarok fordítottak: ógörög, latin, török, horvát és cigány. Barátaim nagy része beszél angolul, ezért barátságunk angolul folyik. Néhány további esetben a magyar, lengyel, német, orosz, illetve a spanyol volt a közös nyelv.

Ezt a könyvet tulajdonképpen a barátaimnak írtam. Megismerkedhetnek belőle egymás nyelvével. Ha esetleg valaki a nyelvek hasonlóságai és különbségei alapján szándékozik megtanulni egy következő nyelvet, akár nyelvkönyvként is használhatja dolgozatomat. Másrészt a munkahelyem, egy gimnázium 650 diákja számára írtam a könyvet. Iskolai könyvtáros és angoltanár vagyok, a világ nyelveiről szóló kézikönyvként használhatják a hozzám kérdésekkel, kérésekkel fordulók.

PREFACE

My first, and until now, only short story has become a device with which I could make friends from all over the world and create new friendships. These old and new friends have translated my short story into 58 European, 13 Asian and 6 African languages.

Because of its lucidity, “The Norwegian Bible” short story has lended itself particularly well in representing the languages in Europe and some outside of Europe.

As a basis for qualification and description of languages I used the book “Lord’s Prayer in 121 European Languages” in which the prayers were collected, compiled and the commentaries were written by Zsigmond Németh.

All the translations are from a reliable source because they were written by persons who were writing in the language of their mother tongue. The only exceptions are the Esperanto and the other artificial languages and English, because the English was written by me, a Hungarian. The translation into Classical Greek, Latin, Turkish, Croatian and Gipsy was carried out by native speakers of Hungarian. Most friends speak English as a second language, so the language of our friendship was in many cases English. In some other cases the common language was Hungarian, Polish, German, Russian or Spanish.

To some extent I wrote this book for my friends. They can get to know each other’s language from my book. If anyone wants to learn a language on the basis of the similarity and differences between grammatical structures and vocabulary of languages, they can use my book as a textbook. In addition I wrote this book for my 650 students in the secondary school where I work as librarian and English teacher. They can use it as a reference about languages of the world.

A könyv először 1994-ben magánkiadásban, kis példányszámban jelent meg, benne 50 nyelvvel. Az elmúlt hat évben újabb 27 nyelvre fordították le a novellát.

Közben, 1999-ben Podmaniczky nagyapám halálának 50. évfordulóján megemlékezést tartottak a soproni evangélikus templomban, valamint a Budapesti Evangélikus Teológián. Az itt hallott előadásokból ismertem meg közelebbről nagyapámat, ott tudtam meg, hogy milyen nagy ember volt, milyen gazdag életművet hagyott maga után, milyen sok egykori teológus kapott tőle életre szóló tanítást, nevelést.

Az első kiadás Függelékét kicseréltem és elhelyeztem ott báró Podmaniczky Pál teológiai tanár életét és munkásságát bemutató esszét, valamint finnből magyarra fordított énekeit, melyeket gyakran énekelünk ma is az evangélikus és a református templomokban. A Függelékben helyet kapott még egy önéletrajz és egy sportnovella is.

Itt szeretnék köszönetet mondani Németh Zsigmondnak, aki lehetővé tette, hogy a már megjelent könyvből, és új, előkészületben lévő könyvből áttemeljem a nyelveírásokat.

A nyelvgyűjtőgető játék tovább folytatódik, kérem a tisztelt olvasókat, hogy fordítsák le újabb nyelvekre a novellát, és küldjék el nekem (Martinovitsné Kutas Ilona, 3300 Eger, Széchenyi u. 9.), hogy majd pár év múlva megjelenhesen egy könyv, benne mondjuk 100 nyelven a Norvég Biblia.

Előre köszönöm szíves érdeklődésüket!

Eger, 2000. szeptember 29.

Originally, the book was published in 1994 in 50 languages. In the last 6 years, the short story was translated into an additional 27 languages.

During this time, the 50th year anniversary of the death of my grandfather was celebrated at a memorial session in Sopron and in Budapest Lutheran Theology. I got to know even more about my grandfather from these presentations and came to treasure him more than I had previously. I began to appreciate what a precious treasury of jewels he left for us. I met there many theologians and pastors who were once educated by him, love him still and carry on teaching his nuggets of precious truths.

I changed the theme of the "Appendix" of the first edition of my book and have placed therein an essay which presents the life and work of Baron Pál Podmaniczky, professor of Lutheran theology, lover of God and the World of God. I also included two of his beloved hymns which were translated by him from Finnish into Hungarian, and which are, even today, sung often in Hungarian Lutheran and Reformed Protestant churches. In the Appendix, I also submit an autobiography and a short sport story of mine.

And hereby I should like to express my gratitude to Mr. Zsigmond Németh for his kindly permission to quote the most peculiar features characterizing different languages described in his works published and forthcoming respectively

The language collecting game continues and I ask you, the reader, once again, to translate the original short story into any language not present in this book, and send it to me. I would like to publish a new edition in the year 2005 with 100 languages in it. Thank you, dear reader, for your help.

**A KIS NOYELLA SOK ÉLETE
„A NORVÉG BIBLIA”
BEFOGADÁSVIZSGÁLATA**

Azon a karácsonyi délutánon, amikor barátaimnak címezgettem a borítékokat „A norvég bibliá”-hoz, nem gondoltam, hogy most kezdődik csak az igazi nagy játszma.

A kétnyelvű könyvecske önálló életet kezdett élni. Tükör lett, megismerhettem belőle barátaimat. Feltárták önmagukat előttem leveleikben, telefonon, vagy személyes beszélgetések során, amikor közösen elemeztük első irodalmi alkotásomat. Novellám olvasatai hívták aztán életre az új, hosszabb történetet, melynek szereplői ők, a barátaim, egyéniségük, gondolkodásmódjuk és a minket összefűző kapcsolatrendszer.

Itt következik tehát „A norvég bibliá” sok élete:

Tavaly első félévben a Tanárképző Főiskolán az volt a házi feladat, hogy írjunk egy angol nyelvű novellát. Én egy norvégiai utazásom élményét örökítettem meg. Itt következik a novella és annak magyar fordítása:

**RECEPTION OF THE SHORT STORY.
AN ESSAY ON THE MANY LIVES OF
“THE NORWEGIAN BIBLE”**

I hadn't thought on that Christmas day, when I addressed the envelopes containing "The Norwegian Bible" to my friends, that it was only then that the great play would begin.

The small bilingual book began its own life. It became a mirror for me through which I could get to know my friends. They introduced themselves in the letters, telephone calls and private talks connected with my first "literary effort". Their reactions to my short story began to give birth to a larger story about my friend's characteristics, their way of thinking and about the ties that connected them to me.

So here follows the many lives of "The Norwegian Bible":

In the previous semester at the Teachers Training College we had a task of writing a short story in English. I wrote one about my experience while visiting Norway. The short story and its Hungarian translation follow below:

A NORVÉG BIBLIA

novella, írta Kutas Ilona

nagyapámnak

Életem egyik nagy élménye a nyelvek csodálatos világának felfedezése. Családi eredetű az indíttatás: anyai nagyapám teológiai professzor volt, és tizennyolc nyelven beszélt. A nyelv és a vallás igen fontos volt számára. Engem sajnos nem tudott megtanítani németre, héberre, lengyelre, vagy angolra, mert ötéves voltam, amikor meghalt. Csak a génjeimben érzem valahol, hogy az ő útján kellene járnom.

Könyvtáros delegáció tagjaként egy hetet töltöttem Oslóban. A gazdag, érdekes programok után minden nap siettem haza szállodai szobámba, hogy a magányos estéket új barátom, egy angol–norvég kétnyelvű Biblia társaságában töltssem.

Az éjjeliszekrényen találtam első nap, mikor beléptem a szobámba, amely aztán egy héttig az otthonom volt.

A keresztény országokban valószínű, hogy az a szokás, hogy Bibliával is ellátják a vendégeket, én azonban ott, Oslóban találkoztam először ezzel a gyakorlattal. A Bibliával való találkozás a gyermekkoromat is felidézte. Református papgyerekként egészen tizenhatéves koromig a parókián éltem, templomba jártam és bibliaolvasó ember voltam. Életem következő harminc évében aztán kezembe sem került a Könyvek Könyve.

Elkezdődött a nagy játszma. Elolvastam a Biblia angol hasábját, aztán összehasonlítottam a norvég oldallal, és hajdani bibliaismeretem segítségével egyszerre kezdtem el megérteni a szöveget és az angol–német keverékű norvég szavakat.

Ahogy teltek a napok, a Biblia és én egyre szorosabb barátságba kerültünk. Kezdttem félni a közelgő elválástól.

A hatodik napon úgy éreztem, hogy olyan jó lenne itthon is folytatni ezt a játékot.

Elhatároztam, hogy ellopom a Bibliát.

Utolsó este olvasás után beleraktam a bőröndömbe. Aztán eloltottam a villanyt, de nem jött álom a szememre. A sötétben csak a bőröndöt néztem, ami a barátomat rejtegette. Nagy harc dúlt a fejemben.

A csata a következő kérdéseket vetette fel:

- Tolvaj és paplány. Hogy egyeztessem össze magamban ezt a két dolgot?
 - Itt van leírva ebben a Bibliában két szép nyelven is: „Ne lopj!”
 - Mit szólna a nagyapám, ha megtudná, hogy az unokája ellopott egy Bibliát?
- Gondolom, nem nehéz kitalálni a történet végét!

Reggel kivettem a bőröndből a Bibliát, visszatettem az éjjeliszekrényre, és kezemben a bőrönddel, szívemben nagy nyugalommal kiléptem a szobából.

THE NORWEGIAN BIBLE

a short story by Ilona Kutas **to my grandfather**

The discovery of the marvellous world of languages is the great experience of my life. The motivation for this sprang from family roots. My maternal grandfather, a theological professor, had mastered eighteen languages. Language and religion were very important for him. He was not able to teach me German, Hebrew, Polish or English because I was only five when he died. I only feel somewhere in my genes that I should follow in his footsteps.

As a member of a librarian delegation I spent a week in Oslo. After the rich and interesting daily programmes I always ran back to my hotel room to spend the lonely evenings in the company of my new friend, an English–Norwegian bilingual Bible.

I had found it on the night table on the first day when I entered the hotel room, my home for a week.

Perhaps it is common in the hotel rooms of Christian countries to have a Bible at the guest's disposal. I experienced this custom for the first time in my life there in Oslo. Finding that Bible brought to mind remembrances of my childhood as well. As a daughter of a protestant minister, living at the parsonage until the age of sixteen, I used to go to church and read the Bible. During the next thirty years of my life, however, I had not even held a Bible in my hand.

A great game began. I read the English column of the page, compared it with the Norwegian column and, with the help of my past knowledge about the Bible, I began to understand the text and the Norwegian words of mixed English and German origins at the same time.

Day by day the Bible and I became closer and closer friends. I began to fear my impending separation from it.

On the sixth day I felt a great desire to continue the game at home as well.

I decided therefore to steal the Bible.

I packed it into my bag on the last evening after reading it. But after I switched off the lamp I could not fall asleep. In the darkness I watched the closed bag with my friend in it. A battle raged in my head.

This battle raised the following questions:

– How could I reconcile being the daughter of a minister and a thief at the same time?

– Moreover it was written in this Bible in two beautiful languages: "Thou shalt not steal!"?

– What would my grandfather say if he knew that his granddaughter had stolen a Bible?

I think you can imagine the end of the story!

In the morning I took the Bible out of my bag, placed it back on the night table and, with bag in hand and a great calmness in my heart, I left the room.

A magyar fordítással utóbb egészítettem ki a „művet”, amikor is úgy döntöttem, hogy karácsonyi üdvözlőlap helyett novellámat küldöm el barátaimnak, és mivel egy részük nem tud angolul, gondoltam, hogy mindenki örül majd a kétnyelvű könyvecskének.

Novemberben írtuk a novellákat, következő házi feladatként pedig mindenkinek a saját novelláját kellett elemeznie. Az elemzésem első oldala így nézett ki:

A NORVÉG BIBLIA elemzés

A műfaj nagyjaihoz hasonlóan a szerző is egy felütéssel kezd, egy mondatba sűríti az egész novella motivációját:

„Életem egyik nagy élménye a nyelvek csodálatos világának felfedezése.”

Ez a gondolat aztán végigvonul a novellán, ez motiválja a történet csúcspontját, a kétnyelvű Biblia eltulajdonítására tett kísérletet.

A történet egészen egyszerű. A szerző (a novella egyes szám első személyben íródott) talál egy Bibliát, olvasni kezdi, megszereti, el akarja lopni, de aztán ellenáll a kísértésnek.

Nem a cselekmény a történet igazi üzenete, az inkább a sorok közé van rejtve. Az eseménysorozat nem túl fontos. A szerző gondolatmenete, az, ahogy elmeséli a történetet, az az érdekes.

A novella mint irodalmi műfaj egyik jellegzetessége, hogy kell benne lenni egy csúcspontnak. Ebben a novellában a kulminációt úgy építi fel a szerző, hogy elmeséli, fokozatosan hogyan válik egyre fontosabbá számára a kétnyelvű Biblia (a nagyapa kedvenc időtöltése, a gyerekkori emlékek, a nyelvek szeretete). Ezeknek a dolgoknak az ecsetelése előrevetíti a csúcspontot.

.....

Az elemzés további négy oldala elveszett. Ez az elvesztés is tükörként kezdett működni. Az egyik főiskolai tanárt lehetett megismerni belőle. De erről majd később esik szó!

Karácsony másnapján nagy családi összejövetel volt Budapesten, édesanyám lakásában. Ajándékomat átadtam Anyunak, a húgomnak, négy fivéremnek, egy nagybátyámnak, a férjemnek, két kislányomnak és a fiamnak.

Néhány reagálás:

– Anyám, a teológiai professzor lánya, lelkes édesapám özvegye, hat gyerek anyja, tizenhatszoros nagymama és van két dédunokája is. Életcéljának, időskori szinte egyetlen feladatának érzi, hogy a rokonságot vissza-, illetve beterelje a templomba, visszavezesse a tévelygő bárányokat Istenhez. Vallásos nyári táborokat szervez az unokahadseregnek, vasárnap reggel templomba hív mindenkit, és mindig énekeskönyveket és vallásos tárgyú könyveket ajándékoz nekünk. A következő volt a véleménye: „Tetszett az angolságod, érdekes témát találtál. Örültem neki, hogy édesapám, a te nagyapád szellemével találkozhattam a novellában. Ha azonban tényleg beismered, hogy az elmúlt harminc évben nem olvastad a Bibliát, kérek, hogy kezd el olvasni, és a következő harminc évemben élj is a Biblia tanításai alapján”.

– Öcsém, a volt korcsolyaedző, most üzletember. Bécsben él harmadik feleségével és harmadik és negyedik gyermekével. A család Benjámija, a legkisebb fiú, aki szeret bennünket, a testvéreit, szereti Anyut, az előző feleségeit és az első két fiát, de azért mindig mindent úgy csinál, hogy az elsősorban neki, saját magának legyen jó. Gyorsan végigolvasta a novellámat – nem volt sok ideje, éppen egy következő üzlete után sietett –, és kinevetett. „Ne hülyéskedj, Ilus (ez a becenevem a családban), hát miért hagytad ott azt a Bibliát? Nekem tizennégy, vagy tizenöt Bibliám van, különböző országok

I completed my work with a Hungarian translation later on when I decided to send my short story as a Christmas card to my friends. Though some of them spoke no English, I hoped they would be happy to get the small bilingual book.

After writing the short story in November, our next task was to analyse our own literary work. The first page of my self analysis as follows:

THE NORWEGIAN BIBLE
an analysis

The writer begins her story - as classical authors of this genre - with an upbeat expression of the motivating power of the whole story in one sentence.

"The discovery of the marvellous world of languages is the great experience of my life."

This idea runs through the story and motivates the climax of the story, an attempt to steal the bilingual Bible.

The plot is very simple, the writer (the story is written in the first person singular) finds a Bible, reads it, becomes attached to it, wants to steal it - but in the end she resists the temptation.

The story is only the superficial message of the story. The real message is hidden between the lines. The storyline is less important. What is important is the frame of mind of the writer, the way she narrates the story.

One of the characteristic features of the genre of the short story is that there must be a culminating point. The way to this point of this story is shown by explaining how important the bilingual Bible becomes for the writer. Although grandfather's hobbies, memories, religious childhood, and his love of languages are mirrored in the story, the description of all this foreshadows the climax.

.....

The next three or four pages of this analysis were lost. This loss too became a mirror. One of my professors at the Teacher's Training College was introduced in this mirror. But I will write about this event later on!

There was a big family meeting on the second day of Christmas in my mother's flat in Budapest. I gave my present to my mother, sister, four brothers, an uncle, my husband, my two daughters and my son.

Some of the reactions:

- My mother, daughter of a theology professor, wife of my minister father, mother of six children, grandmother of sixteen grandchildren and two great grandchildren, whose great aim, perhaps whose only task in her old age is to lead her relatives back to the church, to a religious life, to God. She organises religious summer camps for her grandchildren, summons everybody to church on Sunday mornings and always presents us with Protestant hymn books and psalms. Her opinion: "I liked your English, the theme was interesting, I liked meeting my father's - your grandfather's spirit in it. But if you confess you haven't learned the Bible in your last 30 years, please read it now and live on the basis of it in your next thirty years."

- Younger brother, a former speed skating trainer, who is now a businessman, living in Vienna with his third wife and third and fourth children. He is the small Benjamin of the family, the youngest child - who likes other brothers and sisters, our mother, his former wives and children, but does everything for his own good rather than that of others. Having read my short story very quickly - (he had not much time, he was running after his next business!), - he began to laugh at me, "Gee, Ilus (my nickname in the family), you are a fool, aren't you? Why did you leave the Bible there? I have got about

szállodaszobáiban gyűjtöttem világbajnokságokon, olimpiákon. Nem azért, hogy elolvassam őket, csak hogy meglegyenek a polcomon.”

– Másik bátyám egy bécsi üzletasszony férje. Sógornóm tele van ötletekkel és tervekkel, és van is pénze a megvalósításhoz. Most például egy orosz festő csodagyereket fedezett fel és támogat, részt vett a pesti angol nyelvű színház létrehozásában. Üzlethálózata van. Bátyám azt kérdezte: „Nincs szükséged egy kiadóra, éppen most alapítottunk egyet!”

– Amerikanisztika-testnevelés szakos nagyobbik lányom boldogan mutogatta mindenkinek a neki dedikált novellát: „Iskolatársamnak szeretettel, Anyu!”

– Hatvanhat éves nagybátyám, a nyugdíjas jogász, aki két évvel ezelőtt végezte el az evangélikus teológiát, így vélekedett: „Most, hogy ismét összetalálkoztál a Bibliával, nem gondoltál arra, hogy ezt a barátságot otthon, mindennapi életedben is folytasd?” Anyuhoz hasonlóan gondolkozik. Unokatestvérek, a közös dédapjuk püspök és zsoldár-író volt. Talán tőle örökölték ezt a gondolkodásmódot.

Ez évi karácsonyi üdvözetem, a 40–50 „Norvég Biblia” szétküldését követően megnövekedett a napi postám. Heti egy levelet és havi egy Bibliát kaptam.

– Az utolsóval kezdem. Március 11-én japán barátunktól, egy fül-orr-gégéztől kaptam egy levelezőlapot. Ez állt rajta: „Köszönöm a szép novellát. Élvezettel olvastam a »Norvég bibliá«-t. Most már értem, hogy honnan: az őseidtől, nagyszüleidtől örökölted a nyelvek iránti affinitásodat. Kérlek, hogy írd meg egy másik variációban is ezt a történetet. Mondjuk úgy, hogy ellopod a Bibliát. Biztos vagyok benne, hogy Jézus megbocsátja neked ezt a tettet. Mindenesetre szerintem tehetséges novellista vagy, kérlek, folytasd az írást!”

Szép szavak, ugye?

– Könyvtáros kollégám a Széchényi Könyvtárból: „Nini, egy újdonsült könyvtáros író! Nem akarsz belépni a Magyar Olvasástársaságba? Most alakultunk, március 29-én lesz az első gyűlésünk.”

– Angolul beszélő amerikai nagybátyám, aki hetven évvel ezelőtt emigrált a szüleivel, karácsonyi levelemre postafordultával küldött egy új kiadású angol nyelvű Bibliát. Valahogy így gondolkozhatott: „Szegény kis unokahúgom, nincs Bibliája, ezért kénytelen lopni egyet magának.”

– Lehet, hogy ugyanez jutott eszébe egy finn fül-orr-gégész barátunknak, mert ő meg egy finn-svéd-angol háromnyelvű Újtestamentummal lepett meg.

– Egy másik fül-orr-gégész ismerősünk, egy kiváló, intelligens, jóhumorú professzor is válaszolt. Nagyon szeretem őt. Ő is beletartozik abba a körbe, akikkel sátoros ünnepeken üdvözlőlapot cserélünk, így ápolgatjuk a barátságot. Ő operálta meg a bal fülemet: sikeres dobhártyaplasztikát hajtott végre rajtam. Az operáció közben zsoldárokat énekelt, amit én a részleges altatás ködfüggönyén keresztül hallottam. Meggyógyította a fülemet, így most már nem megy bele a víz. Egy köszönő lapot küldtem neki a Balaton átúszó verseny után: nagyon boldog voltam, hogy az ötkilométeres távot – hála a sikeres fülműtétnek – fül dugó és fürdősapka nélkül tudtam leúszni. A következő megjegyzést tette novellámmal kapcsolatban: „De hát miért nem lopta el a Bibliát? Virágot, könyvet és csókot lopni nem bűn!”

– Keresztfiunk nagymamáját, egy idős parasztasszonyt úgy hívják, hogy Pap Lászlóné Pap Emma. A „pap” magyarul azt jelenti, hogy lelkész, neki tehát a leánykori és a férjezett neve is Pap. A következőket írta nekem: „Kedves Iluska, igaz, hogy én paplány is meg papfeleség is vagyok egyszerre, mégsem tudok ilyen szép novellát írni. Gratulálok!”

– Az utolsó ebben a felsorolásban ismét egy fül-orr-gégész, aki azonban az összes fül-

fourteen or sixteen Bibles from different hotel rooms in the different countries that I visited when I took part in skating competitions, the Olympics, and the world championships. Not to read them but to possess them."

– Other brother, husband of a rich business-woman. She is full of ideas and plans and has got the money for her good deeds. She promotes a young Russian painter, an infant prodigy and helped to found an English theatre in Budapest. She has a chain of clothing shops. My brother asked me: "Don't you need a publisher? We have just founded a publishing house."

– My elder daughter, a student (her majors are: American Studies and Physical Education) happily showed everyone her copy with my dedication in it: „To my schoolmate with love – your mummy“.

– A sixty-six year old uncle, a retired lawyer, very religious, who finished studying Protestant theology two years ago. "Now that you have met the Bible again won't you think of continuing this friendship at home in your life?" The same thought as my mother's. They are cousins and have a common great-grandfather, a bishop and psalm writer. An inherited way of thinking, perhaps?

Three or four weeks after mailing the forty or fifty bilingual "Norwegian Bibles" as my Christmas cards this year, my everyday post has grown. I got two or three letters weekly and a Bible every month.

– I begin with the last one. On the 11th March I got a postcard from a Japanese penfriend of mine, an otolaryngologist. He has written: "Thank you for your nice short story. I enjoyed 'The Norwegian Bible' very much. I now understand you have inherited your multilingual ability from your ancestors, your grandparents. Please write another version of this story. Suppose you steal the Bible. I am sure Christ will be pleased. Anyway, I think you have a great talent for story telling. Please continue to write!"

Nice words, aren't they?

– A librarian colleague in the Hungarian National Library: "It's a new fresh librarian writer. Don't you want to join our new founded International Reading Association? Our first meeting will be on March 29th."

– An old English speaking uncle from the U.S.A. He emigrated there seventy years ago with his parents. After getting my Christmas card he posted an English Bible: a copy of the Revised English Bible (Oxford, 1989) immediately by courier post. I got it in three days time. I think he thought: "My poor niece, she has no Bible to read, that's why she has to steal one."

– Perhaps the same idea occurred to one of our Finnish friends, an otolaryngologist, because he sent me a tri-lingual (Finnish-Swedish-English) New Testament.

– Another otolaryngologist, an excellent professor, very intelligent, who has got a good sense of humour, sent a message. I like him very much. He falls too into the circle with whom I cultivate friendships through exchanging greeting cards on Feasts of Tabernacles. He operated on my ear: he did an ear drum transplant on my left ear. During my operation he sang a Protestant psalm for me that I could hear through the veil of the partial sedation of the anaesthesia. He cured my ear, so it became waterproof again. I wrote him a grateful card after finishing the Lake Balaton cross-swimming competition where I could cover the five kilometre without a swimming cap and earplugs. His remark on my book was the following: "Why didn't you steal it? It is not a sin to steal flowers, kisses and books."

– An old country woman, our godson's grandmother. Her name is Pap Lászlóné Pap Emma. "Pap" means minister in Hungarian and both her maiden name and husband's name is "Pap". She wrote me: "Dear Iluska, although I am the daughter of a minister and

orr-gégész közül a legfontosabb ember számomra. A férjemről van szó, az 54 éves maratonistáról, aki sose dicsér engem. A később említésre kerülő piros rózsacsokor volt az egyetlen, amivel valaha is megajándékozott. Nem szokott virágot hozni. Az elsősorban az ő szájaíze szerint elkészített vasárnapi ebéd után soha sem mondja azt, hogy „Jaj, de finom volt”, csak annyit mond, hogy „ehető volt”. Engem mégis ezekkel a negatív előjelű elismerésekkel inspirál. A novellámról így vélekedett: „Nehogy azt hidd magadról, hogy már író vagy! Az író általában a második regénye avatja íróvá, hisz az első novellát mindenki a saját életéről írja, és mindenkinek van egy élete. A második novellát kitalálni, az a művészet. Várom tehát a 2. számú művedet!”

Az esszé végén még egy elveszített és egy soha el nem küldött „Norvég Bibliá”-ról szeretnék írni.

Ahogy már korábban említettem, a főiskolán nekünk, az orosz átképzős angol szakosoknak először házifeladatként egy novellát kellett írni angol nyelven, majd saját novellánk műelemzését kellett elkészíteni.

Szép, érdekes házifeladat, ugye?

Csoportunkból mindenki érdekes novellát írt, majd a következő órán hangosan felolvastuk. Aztán a novellákat az elemzésekkel együtt be kellett adni a tanárnak, aki megígérte, hogy kijavítja és leosztályozza, majd egy anyanyelvű tanárokból álló zsűri értékeli, és a legjobb három novella megjelenik a főiskolai évkönyvben.

A félév utolsó szemináriumán tanárunk bejött a terembe, mind a nyolc hallgatónak beírt egy-egy ötöst az indexbe és elköszönt tőlünk. Már akkor sejtettük, hogy el sem olvasta dolgozatainkat, és biztos semmi sem lesz a novellairó pályázatból.

Februárban kinéztem magamnak egy angliai esszéíró pályázatot, ezért elhatároztam, hogy összeszedem a „Norvég Biblia” utóéletével kapcsolatos gondolataimat. Szükségem lett volna az esszéire is. Elismerem, hogy egy szörnyű rendetlen alak vagyok, így aztán az esszé piszkozatának csak az első oldalát találtam meg a papírjaim között. Megkerestem hát a tanárunkat, hogy elkérjem tőle a novellámról készített elemzésemet. Kértem, hogy adja ide, ha nincs szüksége rá. Azt mondta, hogy kell neki, mert odaadta valamelyik külföldi tanárnak, de nem emlékszik rá, hogy melyiknek.

Megkértem, hogy kérje vissza, hogy lemásolhassam.

Egy hét múlva azt mondta, hogy egyik külföldi tanár sem emlékszik rá, hogy kapott volna tőle valamilyen novellákat és esszéket.

A következő héten megint elmentem hozzá és kértem, hogy adja vissza az elemzésemet, de azzal háritott el, hogy most ne zavarjam, mert nem ér rá.

Hirtelen leesett a tantusz! Rájöttem, hogy a mi esszéinknek igen egyszerű lehetett az útja: beszédte őket a teremben, majd az ajtón kilépve behajította az első szemétkosárba.

Jó, jó, meg tudom őt érteni. Unta a házi feladatainkat. Igen elfoglalt ember. De akkor minek ígéretet? Miért hazudik? Ja, igen, azért, mert ő ilyen. A norvég tükör legalábbis ilyennek mutatja.

Végül az utolsó történet egy el nem küldött „Norvég Bibliá”-ról szól.

Ismertem egyszer egy fiatalembert. Angol tanfolyamra jártunk együtt sok-sok évvel ezelőtt. Az órák után mindig együtt indultunk haza, és az utcán csaknem minden alkalommal szembetalálkoztunk akkori barátommal – aki később a férjem lett. Ő német tanfolyamra járt ugyanabba az iskolába. Mindig üdvözöltük egymást, aztán ki-ki folytatta az útját tovább: ő ment a németórára, mi meg – az osztálytárs és én – beszélgetve andalogtunk az utcán. Megtárgyaltuk a gyermekkorunkat, beszélgettünk tanulmányainkról, családjainkról, a vallásról. Nagyon vallásos fiú volt, így aztán furcsállotta, hogy én papgyerek létemre bibliaolvasás nélkül élem az életemet. Adott nekem egy Bibliát és egy kis versikével dedikálta. A kilencsoros jótanács első, színes ceruzával

the wife of a minister at the same time, I can not write such a nice short story. Congratulations.”

– The last one in this list, another otolaryngologist, the fourth laryngologist, but the most important among them for me was my husband, a fifty-four year old marathon runner. He never praises me. The red bunch of roses, mentioned later, was the only one, the only time he presented me with flowers in my life. After eating my Sunday dinner, which I cooked first of all for his taste, he never says: “it was marvellous”, but he says: “it was edible”. But he inspires me with his negative approval. His opinion about the short story: “Don’t believe yourself to be a writer. It is the second novel or short story which makes the writer a real writer, because the first book is on his or her life – and everyone has a life. To discover the second story is the art. So I am waiting for your second short story.”

At the end of my essay I would like to write about a lost Norwegian Bible and one that was never sent.

As I mentioned before, it was our assignment in the second year Russian teacher’s retraining course to write a short story then to write a literary analysis on our own work.

It is nice, interesting homework, isn’t it?

All of the students in our group wrote interesting stories, then we read them aloud during the next lesson. We had to hand in the stories and the analyses to our professor who promised to correct them and give us a mark for them at the end of the semester. And besides all of these to give the stories to a jury consisting of teachers who were native speakers. The best three would be published in a library bulletin of the Teacher’s Training College. At the last lesson of the semester she gave all of us the best marks and said, “Good bye”. At that time we thought she had not even read our work and was not interested in our analyses and that nothing would come of the short-story-writing competition.

In February I found an essay-writing competition in England, so I thought I needed my analysis because I wanted to collect materials connected with “The Norwegian Bible”. I admit I am very untidy and disorderly. I found only the first page of my manuscript among my papers in the drawer. So I went to this professor to ask for my analysis if she did not need it. She told me that she had needed it because she gave it to one of the foreign professors but she did not remember to whom. I asked her to get it back so that I would be able to copy it. The week after, she said perhaps she had not given my papers to anybody as they did not remember it. The next week after that, I asked her again, but she said she was very busy. Suddenly, it was clear to me that the journey of our short stories and analyses was very simple. After being collected in the classroom their final destination was the first waste-basket.

Yes, I could understand her. She was bored with our assignments. She was busy. But why did she promise? Why did she not tell the truth? Because it was her character? I believed the reflection I saw in the mirror.

And now the last story: something about an unposted “The Norwegian Bible”.

There was a young man in my life. We were classmates in an English course many years ago. After each lesson we went out of the school together and almost every time we met my then boyfriend – (today he is my husband). He attended a German course in the same school, just after our lesson. We greeted each other every time and everyone continued on his or her own way. My future husband went to his class, and we, my classmate and I walked along the street. We talked about the English lesson, about my studies, about family, about childhood, about religion. He was very religious. He was very curious about my being a daughter of a minister and living without the daily reading of the Bible. He gave me a Bible with a dedication note in it. This inscription was a nine

írt betűi a keresztnévemet adták ki. Most is megvan még ez a Biblia, de nem ereklyeként őrzöm, mint ahogy D.H. Lawrence: „Szülők és szeretők” c. könyvében Mrs. Morell a leánykorában egy paptól kapott Bibliát. A kisebbik lányom az angolkisasszonyok gimnáziumában hittanórán használja ezt a dedikált Bibliát. Ez az osztálytárs egyszer elhívott engem a szülőfalujába síelni és a családját meglátogatni. Rövid habozás után visszutasítottam a meghívást. Már tartott akkor a barátság későbbi férjemmel, nagyon szerettem őt, nem akartam szakítani vele, nem akartam felcserélni egy másik fiúra. Valószínűleg nem volt valami túl kellemes neki a hétfő és szerda délután, amikor szembetalálkozott velem az utcán, amint éppen barátságosan diskurálok egy másik férfival. Az esetleges kirándulással nem akartam őt megbántani, nem akartam őt emiatt elveszíteni. Így aztán visszautasítottam a kedves meghívást, annak ellenére, hogy nagyon szerettem síelni. Barátom – mostani férjem – megérezte bizonytalanságomat, hogy mennék is, meg nem is: ő is tudta, hogy mennyire szeretek síelni. Egy este aztán beállított egy hatalmas piros rózsacsokorral és megkért, hogy ne menjek el síelni. Otthon maradtam, vele maradtam, most is együtt vagyunk, szeretetben és harmóniában. Megfordult a fejemben, hogy küldök az egykori osztálytársnak egy „Norvég Bibliá”-t, de aztán nem küldtem. Nem akartam megzavarni ezt a harmóniát.

Ez volt tehát a kis novella élettörténete ezidáig. Remélem, hogy továbbfolytatódik. Lehet, hogy még további húsz vagy harminc barátom válaszol a karácsonyi lapra.

Tulajdonképpen hálás lehetek az én feledékeny, megbízhatatlan tanáromnak, hogy novellaíró házi feladatot adott nekünk.

line "poem", a clever introduction to me. The first letters of the lines read vertically formed my name ILONKÁNAK (to Ilona). The nine letters were written in different colours, the rest of the text in blue ink. I still have his present, this Bible. I preserved it in the same way Mrs Morel preserved John Field's Bible in D.H. Lawrence's novel "Sons and Lovers". But it is not a relic for me: it is used by my younger daughter in her everyday life at the convent school she attends.

This classmate once invited me to ski and visit his family in a mountain village. I hesitated a little bit, but at last I refused the invitation. I had my boyfriend at that time whom I loved very much and did not want to give him up for another man. It was a little unpleasant for my boyfriend to meet me every Monday and Wednesday while I was chatting with this other man in a very friendly manner. I did not want to hurt my boyfriend nor did I want to lose him, so I refused the invitation, although I loved skiing. My boyfriend felt my hesitation because he knew how much I liked to ski. One evening he came to me with a big bunch of red roses and asked me not to go skiing. So I remained with him and we are still together, in love and in harmony. I thought about sending my former classmate a copy of "The Norwegian Bible", but I do not want to disturb this harmony, so I have not sent him one.

So this is the story of the small short story up to now. And it will be going on I hope. Perhaps the other twenty or thirty friends will answer my Christmas card as well.

I can say "thank you" to my absent-minded, unreliable professor, who gave us the assignment idea to write a short story.

A SOKNYELVŰ NOVELLA SZÜLETÉSE

Az esszé befejeződött, de a történet továbbfolytatódik.

Májusban egy angol barátom helyesírási szempontból kijavította az esszét és küldött egy kis fehér Újtestamentumot.

Meg kell említenem egy kedves mosolyt is. Az esszét végigolvasva értékelt így a kisfiam, az egykori vízilabdás, most éppen népitáncos és apjával együtt maratonit fut. Budapestre utazva, a vonaton olvasta el a művemet és közben mosolygott. Nyilván apja és anyja fiatalkori történeteinek tetszettek neki.

Másik barátom, egy félig szlovák, félig lengyel jogász nem válaszolt ugyan a karácsonyi üdvözlésre, viszont elküldte a lengyelországi szlovákok folyóiratának, a Zivot-nak egy példányát, benne „a Norvég Biblia” szlovák fordítása és egy rövid újságcikk a kettőnk barátságáról, a szerinte szlovák származású Podmaniczky nagyapámról és „a Norvég Biblia” keletkezésének a körülményeiről.

Most tehát három nyelven van meg „A norvég Biblia”: angolul, magyarul és szlovákul. A következő akció az lesz, hogy még további 15, vagy még ennél is több nyelvre lefordítatom. Megkérem erre a világban sokfelé élő barátaimat. Én nem valószínű, hogy 18 nyelvet megtanulok, ebben nem tudom utólagosítani a nagyapámat, de szeretném, ha lefordítanák a novellámat 18, vagy ennél még több nyelvre.

„A norvég Biblia” eddig tükörként működött, mostantól fogva pedig mágnes lesz. Vonzza a nyelveket, és a nyelveken keresztül az egymást nem ismerő barátaimból egy szerzőgárdát alakít. Közösén dolgozunk a „A norvég Biblia” soknyelvű kiadásán.

Az esszé tehát önmagát folytatja tovább.

– Férjem volt munkatársának félig arab, félig magyar fia látogatott meg bennünket nyáron az unokatestvérével együtt és lefordították a szöveget arab nyelvre. Nagyon szép kézirással írta le, majd később, Jordániába hazatérve számítógéppel is leírta.

– Egy szabadkai fül-orr-gégész barátunknak is elküldtem a szöveget. Magyar ember, de tud szerbül is, de inkább egy szerb anyanyelvű ismerősét kérte meg, hogy fordítsa le a novellát szerbre.

– A cseh fordítást unokahúgom és szlovák férje együtt csinálta meg.

– A Velencei Maratonin együtt futott a férjem egy dán futóval. A verseny után megkértem ezt az embert, hogy fordítsa le „A norvég Bibliá”-t dánra.

Az esszét a már meglévő fordításokkal együtt elvittem magammal Kanadába, ahol egy másfél hónapos angol nyelvtanfolyamon vettem részt. Megkínáltam az olvasmánnyal néhány ottani tanárunkat, valamint újonnan szerzett barátaimat.

– Odaadtam az olvasnivalót a Kanada irodalmát tanító tanárunknak, egy írónak. Néhány stilisztikai javítás után visszaadta az esszét és további írásra buzdított. Irodalomórán megismerkedhettünk „Winter Tulip” (Téli tulipán) című, nemrég megjelent regényével.

– Egy fiatal, indiai származású hölgy tanította a nyelvészetet. Kanadai fehér emberhez ment feleségül, tőle hallottam életemben először a „visible minority” (szemmel láthatóan a kisebbséghez tartozó) fogalmáról. Szomorúan mondta el, hogy a fehér család, a többségében fehér arcszínű társadalom nehezen fogadja be a távolról érkezett. Megigérte, hogy megkéri édesanyját, hogy fordítsa le anyanyelvükre a novellát. Azt mondta, hogy a szülők jobban tudják az elhagyott nyelvet, mint a második generáció. Ugyanez a jelenség máskor is előfordult fordítás és fordító gyűjtögetésem során. Elküldte a fordítást, de nem írta meg, hogy melyik ez a nyelv, és én meg nem tudtam azonosítani, hogy a kb. 500 indiai nyelv közül melyik lehet ez a nyelv. Nyelvcsaládomnak így ez lett az anonim tagja.

– Történelemtanárunk is elolvasta a novellát és cserébe adott egy újságcikket, amit

BIRTH OF A MULTI-LINGUAL SHORT STORY
The essay is finished, but the story continues.

In May my English pen-friend since 1964 corrected my essay grammatically and sent me a small white English New Testament.

There was a friendly smile that I have to mention. I got it as an appreciation for the essay from my son, a former water-polo player who is now a marathon runner and a folk-dancer. He read the essay on the train to Budapest. He did not say anything but laughed at me. I think he enjoyed the stories of mine and his father's.

Instead of answering my Christmas card my half-Polish, half-Slovakian pen-friend since 1963 sent me a copy of an article. He published my "Norwegian Bible" in "Zivot", a newspaper of the Slovaks living in Poland and he wrote an article about our friendship, my grandfather of Slovakian origin and about the short story.

Now I have my "Norwegian Bible" in three languages: English, Hungarian and Slovakian. The next move will be to translate it into another fifteen or more languages. I think I will ask my friends to do it. I can not master eighteen languages like my grandfather, but I would like to have the "Norwegian Bible" translated into eighteen or more languages.

Until now the "Norwegian Bible" served as a mirror. From now on it works as a magnet. It attracts languages, and through it gathers my foreign friends, unknown to each other into a team working for me, and with me on a multi-lingual short story. The essay continues on its own.

– The half-Hungarian half-Jordanian son of my husband's colleague visited us in summer and translated the text into Arabic. He wrote it with very nice handwriting and later on, returning home he typed it as well.

– I sent the text to Subotica to our friend, a laryngologist. He is Hungarian, but speaks Serbo-Croatian as well. He told me it would be better to ask one of his friends, a Serbian by origin to make the translations.

– My niece and her Slovakian husband made the Czech translation.

– My husband ran the Venice Marathon with a Danish runner, so I asked this man to translate "The Norwegian Bible" into Danish.

I took my story and the essay with me to Canada where I took part in an English immersion course. I gave my work to some of our teachers and to some of my new friends. The responses were as follows:

– I gave it to our professor of Canadian literature, a writer. He corrected my essay, praised me and encouraged me to write more. I also had the pleasure of getting acquainted with his first novel "Winter Tulips" which had been recently published.

– The teacher of Linguistics was a Canadian of "visible minority", a young lady from East India, who married a white Canadian. I heard about the problems of being a visible minority first from her, a very authentic source. She promised to have my text translated into her mother language later on by her mother, because parents know the abandoned language better than the second generation. The same phenomenon occurred at other times during my quest for further languages. She sent me the translation, but she did not mention which language it was, and I could not identify it either. So it is the unknown member of my language company.

– Our teacher of Canadian history read my short story and presented me with his article which also, was about languages, the role of bilingualism in the family. He had also written a book about native Indians in Canada, so I asked him to ask somebody to translate my story into an ancient Indian language. He tried to organise it, sent my story to an Indian Cultural Centre to a man who seemed interested. Our teacher promised

ő írt a nyelvekről és a kétnyelvű házasságról. Említette, hogy írt egy könyvet a kanadai indiánokról, így aztán megkértem, hogy keressen valakit, aki lefordítaná a novellát valamilyen régi indián nyelvre. Megpróbálta megszervezni a dolgot, elküldte a szöveget egy indián kulturális központba egy embernek, aki úgy tűnt, hogy hajlandó megcsinálni a fordítást. Megígérte nekik, hogy egy csekély adománnyal honorálja a fáradozást, aztán várta a fordítást. Várta, várta, de hiába. Telefonon érdeklődött a központban, először azt mondták, hogy az a bizonyos ember megbetegedett, végül bevallották, hogy nem tudják elkészíteni a fordítást, mert az ő nyelvük inkább beszélt nyelv, írásban nem tudnák visszaadni a novella szövegét. Nem lett tehát kanadai indián nyelvű fordításom, de ez a történet szintén hozzáad valamit a nyelvi térképhez, amit dolgozatomban próbálok megrajzolni.

– Kollégiumunk egyik portása Ceylonból emigrált Kanadába. Elkezdte lefordítani a novellát anyanyelvére, tamilra, de aztán inkább megkérte az unokaöccsét, hogy készítse el a fordítást. Azt mondta, hogy ő egy egyszerű ember, állomásfőnök volt negyven évig a mai Sri Lankán, unokaöccse viszont tanult ember, jobb fordítást tud csinálni.

– Torontóban meglátogattam egy távoli rokont. Nemzetközi társaság gyűlt össze náluk, itt találkoztam egy már Kanadában született lett asszonnyal. 83 éves édesapja készítette el aztán a lett nyelvű fordítást.

– Érdekes dolog történt velem Kanadában. Harminc évvel ezelőtt leveleztem egy lengyel lánnyal. Ő is volt nálunk Budapesten, én meg vele együtt vettem részt egy diáktáborban a lengyel Kárpátokban. Barátságunk később megszakadt, csak annyit tudtam róla, hogy kivándorolt valahova Amerikába. Torontói városnézés alkalmával a társaimra vártam egy utcasarkon, éppen egy telefonfülke mellett. Hirtelen elhatározással nézegetni kezdtem a telefonkönyvet. „Grazyna itt van valahol Amerikában. Én is itt vagyok Amerikában. Hátha itt lakik valahol.” És mit ad Isten, megtaláltam a nevét a torontói telefonkönyvben. Micsoda meglepetés! Rögtön telefonáltam neki, ő is nagyon örült a véletlen szerencsének. Találkoztunk, és egy álló napig beszélgettünk az elmúlt 28 évről. Természetesen ő lesz a lengyel fordítóm – gondoltam. Barátja fog segíteni neki, ígérték, hisz már 20 éve Amerikában élnek, angolul beszélnek, úgyhogy ketten együtt könnyebben összehozzák a lengyel fordítást. Kértem, hogy majd küldjék utánam Magyarországra. De hiába vártam, nem küldték. Lehet, hogy a következő harminc évre megint szem elől tévesztettem Grazynát? Így aztán másik lengyel barátomat, az én első kiadómat kértem meg, hogy fordítsa le erre a szép nyelvre a novellát. Végül is nem ő, hanem egy könyvtáros ismerőse készítette el a fordítását.

Kanadából hazatérve tovább folytattam a nyelvgyűjtögetést.

– Egy tanártársam fordította le a novellát latinra.

– Egy kárpátaljai festő barátunk készítette el az orosz, az ukrán és a ruszin fordítást.

– Férjem görög származású kolleganője fordította le a novellát újjgörögre, és barátnője édesapját kérte meg, hogy gépelje le a szöveget. A doktornő azt mondta, hogy ő már itt, Magyarországon született, így jobb lesz, ha az idősebb ember gépeli le, mert az biztosan jobban tud még görögül. Ugyanaz a helyzet, mint az indiai, a lett és a spanyol családban, hogy az idősebb generáció beszél jobban a nyelvet. Pont az ellenkezője fordul elő a románnál és a tamilnál, ahol az idősebb generáció úgy érzi, hogy a fiatalabbak tudnak jobban az illető nyelven.

– Ismerek egy matematika tanárnőt a főiskolán, aki tud eszperantóul, és tanítja is ezt az érdekes műnyelvet. Megkértem őt, és meg is csinálta a fordítást.

– Egy másik főiskolai tanár, egy koreai szólóénekes fordította le a szöveget erre a távol-keleti nyelvre.

– A „Béke Hadtest” önkéntese, egy texasi fiatalember tanított tavaly az iskolánkban.

to make a small donation to the centre, sent the material and waited. And waited and waited. Finally he called them to be told that the man was ill and that nobody else was able to do the translation. He expressed some surprise but in explanation he was told that Indian (Native People) languages are mainly an oral tradition. So I do not have a Canadian Indian translation, but this story is also an interesting contribution to the language map of the world as I try to describe it in my final paper.

– There was a security guard in the College where we lived. He emigrated from Ceylon many years ago. He began to translate my short story into Tamil, but later on he asked his nephew to continue it. He told me he was a stationmaster at home and that his nephew was more educated, so the young man was able to make a better translation.

– I visited my relatives in Toronto. An international company was there at the party. I met a Latvian woman who was already born in Canada, but she promised me to ask her 83 year old father to translate the text into Latvian.

– A great surprise awaited me in Canada. I had a Polish penfriend thirty years ago. She had visited us in Budapest and I was with her on a student excursion in the Polish Carpathians. Later on our friendship was broken off and I knew only that she left Poland for America, but I did not have her address. During a sight-seeing trip to Toronto while waiting for my colleagues, I found a telephone box with a directory in it. A quick idea came to my mind: "Here I am in America, why not look for my friend. Perhaps she lives somewhere here!" And I happened to find her name in the directory. What a big surprise! I phoned her at once. She, too, was so very happy. We met and had an all-day-long chat about our last 28 years. Naturally she became my Polish translator. Her friend helped her. For 20 years they had lived there in America and had been speaking English. Perhaps they could make a better Polish translation together. I asked them to send me the translation, but I waited and waited in vain. It is possible she will be lost to me for the next thirty years³³? So I asked another friend, my first publisher, to translate the text into Polish, my beloved language. However instead of him, his friend did the translation.

After arriving home I continued to collect languages.

– My colleague at school translated the story into Latin.

– Our friend, a painter, who emigrated to Hungary from Sub-Carpathia, worked through the Ukrainian, Russian and Ruthenian translations.

– My husband's colleague, who is of Greek origin translated the text into Modern Greek and asked her friend's father to write it down. She told me she was born in Hungary, so her friend's father knew Modern Greek better than she. The same situation exists in the East Indian, the Latvian and the Spanish languages, that the elder generation speaks it better. It is remarkably opposite in Rumanian and Tamil, where the older generation thinks that the younger knows the language better.

– I know a math teacher at the Teacher's Training College whose hobby is speaking and teaching Esperanto. Let's ask her! I will have one translation in an artificial language as well.

– An other teacher at the College, a soloist of Korean origin translated my text into this Far East language.

– We had a Peace Corps volunteer in the secondary school one year, who came from Texas. His mother tongue was Spanish, but he asked his mother to translate my story into Spanish.

– We have a friend, a member of the Rumanian minority which have been living among Hungarians for 300 years. He told me that although his mother tongue was Rumanian, his daughter attended a Rumanian secondary school, so she translated the text into Rumanian and later on as a Christmas present, my friend sent me their newspaper with

Angolul beszél, de spanyol az anyanyelve. Édesanyját kérte meg, hogy készítse el a spanyol fordítást.

– Gyulai barátunk a már kb. 300 év óta Magyarországon élő román kisebbségi közösség tagja. Román az anyanyelve, de azt mondta, hogy inkább a kislánya fordítja le a novellát románra, mert a lánya most jár a román tannyelvű gimnáziumba. A kislány fordította tehát le „A norvég Bibliát” románra, barátunk viszont karácsonyi ajándékkul elküldte az újságjukban megjelentetett novellát. Még 720 Ft szerzői honoráriumot is kaptam érte.

– Egyik finn barátunkat megkértem, hogy keressen egy lapp fordítót, egy másik finn barátunkat, egy finn-svéd kétnyelvű asszonyt pedig arra, hogy fordítsa le a novellát svédre. Végül is nem ő, hanem a lánya készítette el a fordítást.

– Egy másik finn barátunk, egy fül-orr-gégész fordította le a szöveget finnre.

– Könyvtárosdelegációnk norvégiai vendégfogadója, egy könyvtárigazgató készítette el a norvég szöveget.

– Unokahúgomat, 18 nyelvű nagyapám egy másik unokáját kértem meg, hogy fordítson franciára. 12 éves, félig francia, félig magyar kislánya és francia férje segített neki.

– Annak az angol embernek, akivel 1964 óta levelezek és aki egy kis fehér Újtestamentumot küldött, Fidzsi-szigeteken élő felesége van. Megígérték, hogy lefordítják a szöveget ennek a távol-keleti országnak a nyelvére.

– Egy olasz barátunk olaszra fordított,

– egy horvátra, egy másik pedig szlovénra,

– egy barátunk barátja héberre,

– egy dublini könyvtáros írre,

– a japán fül-orr-gégész pedig japánra. Hogy jelezze, hogy a japán írást függőleges irányban kell olvasni, lerajzolt engem és „A norvég Bibliát”. Írt még egy hosszú levelet is, melyben ismertette a japán nyelv eredetét és jellemzőit a szakdolgozatomhoz. Ezen kívül még elküldte a japán Miatyánkot is.

– Kisebbik lányom 84 éves némettanárja, egy apáca fordította le a novellát németre. Kaptam tőle egy könyvet ajándékba. Nemrég jelent meg ez a könyv, egy német regényt fordított le Teréz nővér magyarra. „a fordítás, a nyelvekkel való játszadozás megfiatalít” – mondta nekem, és dedikálta is a könyvét.

Ha mindenki beváltja ígérését, akkor 32 nyelven lesz meg a novella. Ez majdnem kétszer annyi, mint a nagyapám 18 nyelve.

Májusban beadtam a szakdolgozatomat, amelyben 31 nyelven volt meg a novella. Államvizsgáztam és megkaptam az angoltanári oklevelet. A nyelvek azonban tovább gyűltek, 1993 Karácsonyára már újabb 14 nyelvre fordították le „A norvég Bibliát”. Szponzort kezdtem keresni, hogy kiadjak egy könyvet. Találtam egy vállalkozó szellemű embert, akinek megtetszett az ötlet. Bár még csak 45 nyelven volt meg, azt mondtam neki, hogy van egy 50 nyelvű kéziratom. A hiányzó 5 nyelvet is megszereztem. Itt következik a 19 nyelv gyűjtéstörténete:

– Egy festőbarátunk 11 éves kora óta Magyarországon élő felesége fordította le „A norvég Bibliát” bulgárra.

– 1993 szeptemberében Finn-Ugor Írótalálkozó volt Egerben. Nyelvgyűjtő körútra indultam. Oroszul próbáltam beszélni nyelvrokonainkkal, bár 20 évvel ezelőtt használtam utoljára ezt a nyelvet. Néhányan megígérték, hogy lefordítják anyanyelvükre, és elküldik a fordítást. Karéliei, votják, észt, komi-permják és nyenyec nyelven küldték el. Találkoztam a kongresszuson egy liv egyetemistával. Ezt a nyelvet csupán 20 ember beszéli a világon. Megígérte, hogy lefordítja és elküldi, de mindezt ideig hiába várom a küldeményt. Nem válaszolt második és harmadik levelemre sem. Mivel Rigában lakik,

“The Norwegian Bible” in it. I got 720 Fts for the publication as well.

- I asked one of our Finnish friends to look for a Lappish translator, and another, a woman, who is Finnish-Swedish bilingual, to translate the Bible into Swedish. Not she, but her daughter did the job for me.

- Another Finnish friend, a laryngologist translated the text into Finnish.

- A library director who hosted our librarian delegation in Norway completed the Norwegian translation.

- I asked my cousin, another granddaughter of our eighteen-lingual grandfather, to translate it into French. She did it and her 12 year old half-French half-Hungarian daughter and her French husband helped her.

- My English penfriend since 1964, who sent me the white New Testament has a wife of Fijian origin. They promised me a translation into the language of that far away country.

- An Italian friend translated it into Italian,

- another friend into Croat,

- and one into Slovenian

- a friend of our friends into Hebrew,

- a librarian from Dublin into Irish, and

- the Japanese laryngologist into Japanese. He drew a sketch of me and my Bible to show that Japanese write and read vertically. He wrote a long letter as well in which he described his language for my final paper and in addition he sent me the Japanese Lord's Prayer.

- My daughter's 84 year old teacher of German, a nun translated my short story into German. She presented me with her book which has been recently published. She translated a German book into Hungarian. “Translating, playing with languages makes people young.” – she told me and dedicated her book to me.

If everybody follows through as promised, I will have my short story in 32 languages. It is almost twice as many as my grandfather's 18 spoken languages.

In May I handed in my final paper with 31 languages in it, took the state exam and got my degree as Teacher of English. But the collecting of languages didn't stop and by Christmas 1993 I had 14 more languages. I began to look for a publisher and when I found one, I promised him a book with 50 languages in it.

The story of the later 19 languages is as follows:

- The wife of one of our painter friends, a Bulgarian, who has been living in Hungary since the age of 11, translated “The Norwegian Bible” into Bulgarian.

- There had been a congress of Finno-Ugric writers in Eger in September 1993. “So many languages in my town”, I thought, “Why not get acquaintance with some of them?” With the help of my somewhat forgotten but hastily refreshed Russian knowledge, I spoke with the representatives of our Hungarian language relatives. Some of them promised to send me a translation after returning home. From that congress I have the following languages translated: Karelian, Udmurt, Estonian, Komi and Nenets. At the congress, I met a Livonian student who is a representative of a small group of people whose language is spoken by only 20 people. He promised me the translation but has not sent it yet. He hasn't even answered my second and third letter either. In my last letter I asked him to translate the text into Lituianian as well as Livonian. Since he lives in Riga, Lithuania, I assume he is bilingual. I hope he will eventually respond as did my Lappish translator after one and a half years.

- One of our Finnish friends had promised to look for a Lappish translator. Much time passed and I had given up all hope of ever getting that translation but now I do have it.

- The next year Venice Marathon brought me two further languages. After my

gondoltam, hogy biztosan tud litvánul is, ezért kértem hogy fordítsa le le livre is és litvánra is. Remélem, hogy valamikor rászánja magát – talán úgy, mint a lapp fordítóm, akitől másfél év elmúltával kaptam meg a fordítást.

– Egy finn barátunk szerezte ezt a lapp fordítót.

– A következő velencei maratoni további két nyelvvel ajándékozott meg. A vasárnapi maratoni futás után hétfőn Veronába utaztunk a férjemmel. Odafelé a vonaton négy vidám, nevetgélő fiatal jött be a kupénkba. A négy testvér, 3 lány és egy fiú valami furcsa nyelven beszélt. Először azt hittem, hogy svédek. Nevetve mondták, hogy nem, de más is szokta őket svédeknek nézni. Svájci német nyelven beszéltek, de aztán átváltottak Hochdeutschra, így tudtunk velük beszélgetni. Megígérték, hogy majd otthon lefordítják a novellát és elküldik Magyarországra. Egy hónap múlva meg is kaptam. Megírták, hogy otthon körbeülték az ebédlőasztalt – úgy, mint akkor ott a kupében körben ültünk – és mondatról mondatra haladva közösen fordították le a novellát svájci németre.

– A veronai kirándulás utáni napon olasz barátunk, az én olasz fordítóm elvitt bennünket az Alpokba. Olyan hegyi falvakon utaztunk keresztül, ahol egy kis népcsoport nem olaszul, hanem friuli nyelven beszél. Ez egy rétoromán nyelv, barátunk azt mondta, hogy egy üzlettársa itt él, majd vele lefordíttatja „A norvég Bibliát” friulira.

– Legidősebb bátyám holland barátja készítette el a holland fordítást. Írtam még egy belga biológusnak, akivel Egerben ismerkedtem meg. Kértem, hogy fordítsa le flamandra a novellát. Elküldtem neki a fordítók és nyelvek listáját is, hogy írja be a kért adatokat magáról. A flamand fordítás helyett egy pár soros levelet kaptam tőle, írta, hogy mivel látja a listáról, hogy hollandul már megvan, felesleges lefordítania flamandra, mivel ez a két nyelv teljesen azonos, csupán a kiejtésben van némi eltérés.

– Ő nem fordította le, pár hét múlva viszont egy belga házaspár látogatott meg minket, akik meghallva a kérésemet írógépet kértek és rögtön lefordították a novellát flamandra. Megígérték még azt is, hogy kasmír nyelvű fordítást is szereznek, mert lakik a falujukban egy ilyen ember. Később azt írták, hogy a kasmíri csak beszélt nyelv, a hindi írást használják, hindi fordításom viszont már van. Helyette egy afrikai nyelvet szerveztek: egy másik ismerősük a faluban, egy zairei házaspár fordította le a novellát luba nyelvre.

Később a novellám megint mágnesként kezdett működni és két új barátot szerzett nekem, két embert, akik a nyelvek szerelmesei. Mikor a könyvkiadáson kezdtem gondolkodni, rájöttem, hogy engedélyt kellene kérni a „Miatyánk 121 európai nyelven” c. könyv szerzőjétől, hogy áttemelhesen tőle a nyelveírásokat készülő könyvembe. A pesti telefonkönyvben 4 Német Zsigmondot találtam. Megint szerencsém volt a telefonnal, éppúgy, mint Torontóban, ahol a 30 éve elveszettnek hitt lengyel barátnőmet találtam meg. Az első Németh Zsigmond, akit felhívtam, ő volt, a könyv szerzője. Találkoztunk Budapesten, és együtt mentünk el az Indiai Nagykövetségre. Én azt akartam megtudni, hogy az indiai fordításom vajon melyik indiai nyelven íródott, Németh Zsigmond pedig készülő új könyvéhez („Ázsia nyelveinek bemutatása a Miatyánk fordításokon keresztül”) kívánt megkérdezni valamilyen nyelvi problémát. Németh egy újabb nyelvhez is hozzájuttatott, mert – elküldte a novellámat egy embernek, aki egy új műnyelvet alkotott, a viktot.

Németh úr egy kedves ismerőséhez is elvitt, akinek a héber fordítás keltette fel érdeklődését. Dr. Lomb Kató, a 16 nyelvű szinkrontolmács most éppen héberül tanul a budapesti egyetemen. Később egy interjúban elmondta, hogy 16 nyelven tolmácsol ugyan, de kb. 30 azon nyelveknek a száma, melyekkel már pénzt keresett. Eddig négy könyve jelent meg, egy a nyelvekről, egy saját nyelv tanulási módszeréről, egy a hozzá hasonló soknyelvű emberekről és egy saját világkörüli utazásáról. Egyik könyvét dedikálva nekem ajándékozta, a másik kettőt itthonról vittem el dedikálni, a

husband had run the marathon on Sunday, we took a trip to Verona on Monday. On our way there, a group of four happy, talkative young people entered our compartment. The three sisters and a brother spoke an interesting sounding language, unknown to me. I asked them if they were Swedish. Smiling, they said, "No", but that I wasn't the first to mistake their language for Swedish. They were speaking Swiss German. Later on they changed to formal German, so we could understand them. They promised to translate my short story into their mother tongue. I received it in one month's time. They wrote that at home they were sitting around the dinner table the same way that we sat in a round in the train compartment. And sentence by sentence they translated the text together.

– The next day, our friend the Italian translator took us on a trip into the Alps. We passed a region where, he said, a small group of people speak Friuli, a Rheto Romance language. He promised to ask one of his customers who lives there to make the Friulian translation.

– My eldest brother's Dutch art partner who organizes figure and medal exhibitions for him, translated the text into Dutch. I wrote to a Biology professor from Belgium who I met some years ago in Eger (my home town) and asked him to translate the text into Flemish. I sent him the list of languages and translators as well, asking him to fill in his data, also. Instead of the Flemish translation I got a short letter in which he said he felt it not to be important to write a Flemish translation since he saw I already had the text in Dutch. These two languages are, as he wrote, similar in written form, and only in pronunciation are there some differences.

– He did not make the translation, but some month later another Belgian couple visited us. Listening to my request they asked for a typing machine and immediately translated the short story into Flemish. They also promised me a Cashmirian translation because a Cashmirian man lives in their village, they ask him to do the work. Later on they wrote me it was told them that Cashmirian is a spoken language only, They use Hindi script while writing, but Hindi I already have. Instead of the Chasmirian they organised an African language: another friend in their village, couple from Zaire translated the short story into Luba language.

Later, my short story continued its role as a magnet and brought me two new friends; two language fans. As I had begun to think about publishing a book, I had to look for and ask permission for copying the language descriptions from the writer of the "Lord's Prayer in 121 European Languages". Looking for his name in the Budapest telephone book and finding four Németh Zsigmonds, I had the same good fortune as I did in my Toronto search. The first number I dialed was his. He was very friendly. We met in Budapest and went together to the Indian Embassy. I wanted to ask them about the herd of the Indian language for which I have translation. He asked about some language problems pertaining to the preparation of his next book entitled, "Asia's Languages Shown Through the Lord's Prayer in Different Languages." He directed me to a new language at this time because he sent my story to:

– a man who constructed a new artificial language, Vikto.

Mr. Németh brought me to a friend of his who became interested in me when she heard I had written about 31 languages with Hebrew among them. Kató Lomb studies Hebrew at the Budapest University. It is the 17th language she speaks. She is a synchron translator. She speaks in 16 languages, but as she said in an interview, the number of languages by which she has already earned money is about 30. She wrote four books about languages, her language learning method, other multilingual people, and her journeys around the world as a translator. She autographed one of her books and gave

negyedik könyvet pedig következő héten egy antikváriumban vettem meg. Egy héten belül elolvastam mind a négy könyvet. Nagyon tetszettek, elhatároztam, hogy újrakiadásukon kellene gondolkozni, hogy minél több ember elolvashassa őket.

Egy hónap múlva meghívtam ezt a két kedves embert Egerbe a gimnáziumunkba, hogy a diákok is megismerkedhessenek velük. Lomb Kató a diákoknak nyelvtanulási módszereiről tartott előadást, a tanároknak pedig arról beszélt, hogyan teheti a nyelvtanulás tartalmasabbá a nyugdíjas éveket. Németh Zsigmond nyelvrokonainknál, a távoli Szibériában élő hantiknál tett utazásáról számolt be, és az ott készített videofilmjét is bemutatta.

- Férjem egyik betege török-arab szakon végzett, ő készítette el a török fordítást,
- valaki más pedig a magyarországi cigányt.
- Kislányom osztálytársának az édesapja készítette el az ógörög fordítást.

– Legidősebb bátyám további nyelveket szervezett nekem. Elmentem vele Németországba és Hollandiába: bronz szobrait gyűjtöttük össze budapesti kiállításához a kinti galériákból. Meglátogattuk holland barátját, az én holland fordítómat. Theo, a hollandus és felesége igen meglepődtek, mikor mondtam, hogy 43 nyelvre van már lefordítva a novella, nem gondolták, hogy ilyen sok nyelv létezik Európában. Később aztán a felesége leemelt a könyvespolcra egy könyvet, amiből kiolvastuk, hogy a világon 2796 nyelvet és mintegy 7000–8000 féle nyelvjárást beszélnek. Az 50 nyelv tehát, amit én a könyvemben bemutatok, csupán keskeny szelete a nyelvek gazdag világának. Theo is megpróbálja gazdagítani gyűjteményemet, – megígérte, hogy – szerez nyugati-fríz fordítást. Ezt a nyelvet egy kis népcsoport beszéli Észak-Hollandiában.

– Bátyám hamburgi barátjánál egy vietnami-kínai kétnyelvű emberrel találkoztam, ő fordította le a novellát kínaira.

Megvan tehát a szponzornak megígért 50 nyelv, be kell fejeznem a nyelvgyűjtőgetést. Illetve nem. Még kigondoltam, hogy nyitottá teszem a könyvet, megkérem a kedves olvasókat, hogy ha valaki le tudja fordítani itt még nem szereplő nyelvre a novellát, kérem, küldje el nekem. (cím: 3300 Eger, Széchenyi u. 9.) A második kiadásban 2746 nyelvvvel jelentkezem.

it to me. I had brought two others with me and she autographed those as well. The fourth title I bought the next week in a secondhand book shop. In a week's time I had read all four of the books with much enjoyment.

The next month I invited this lovely pair to our secondary school. I wanted our students to have the pleasure of getting acquainted with these two language fans. Mrs. Kató Lomb gave a lecture to the students about her language learning method, and another lecture for teachers about how language learning can make the retired person's everyday life more interesting. Mr. Németh delivered a lecture about his trip to a far land to find a people who speak a language distantly relative to Hungarian. He also showed a video film he made while visiting this Hanti group in Siberia.

- I found someone, my husband's patient, who studied and speaks Turkish.

- Somebody else translated the text into Hungarian Gipsy language.

- Father of my daughter's classmate translated the text into Classic Greek.

- My eldest brother organised some more languages for me. I went to the Netherlands and Germany with him to collect his bronze figures from galleries there. He needed them for his great exhibition in Budapest. We visited his friend, my Dutch translator Theo, the Hollander and his wife. They were astonished while I told them I had translations in 43 languages, they didn't think there were so many languages in Europe. But later on the wife took a book from the bookshelf in which we could read there were 2796 languages in the world and the number of dialects were 7000-8000. So the 50 languages I plan for my book is only a small slice of this rich world of languages.

- Theo wanted to enrich my collection so he promised to organise the West Frisian translation for me, a language spoken in the Netherlands by a minority group.

- At my brother's friend in Hamburg I met a bilingual Chinese man. He translated the short story into Chinese.

Now I must finish collecting languages. I have about 50 translations - the number I promised to my sponsor in publishing the book. Or maybe not. Perhaps I should leave this book open and ask my reader who may know any language not present here, to translate the short story into that language and send it to me, (address: 3300 Eger, Széchenyi u. 9. Hungary). In the second edition I would like to present the other 2746 languages.

A 27 új nyelv története

A fenti felhívás eljutott érdeklődő olvasóimhoz és néhányan kedvet kaptak a játékhoz. 27 nyelv gyűlt össze az elmúlt 4 év alatt. Itt van tehát a második kiadás, ha nem is a tervezett 2746 nyelvvel, hanem 77 nyelvvel benne.

A 27 nyelv gyűjtéstörténete:

– Egy nyugdíjas egri szemész főorvos hívott fel telefonon, hogy olvasta a könyvem, tetszik az ötlet, és sok ismerőse, levelezőtársa van szerte a világban. A következő nyolc nyelvre fordította le a novellát: afrikánsz, csicseva, erdélyi szász, portugál, szuahéli, velszi, zulu, manx.

– Francia ösztöndíjas vendégünkről kiderült, hogy Bretagne-ban lakik, és a szomszédja breton anyanyelvű, így lefordíthatta vele a novellát.

– A chanti fordítást még a finnugor írótalálkozón ígérte meg egy hanti író, és el is küldte a fordítást. Kézzel írta le. A nehezen olvasható, módosított cirill betűs írást nem tudtam egyértelműen legépelni, ezért írtam neki, kértem, hogy gépelve vagy szebben írva küldje el. Nem válaszolt levelemre, később Budapesten és Szombathelyen próbáltam hanti nyelvet ismerő embert találni, de ez sem sikerült, ezért végül a gyengén olvasható kézírást szkenneltük be a második kiadásba.

– Kedves gimnazista könyvtári tagomnak, Adorján Jutkának is tetszett a könyvem, amikor a könyvtárakarításnál segítettek nekem Bukta Beával együtt. Jutka felajánlotta, hogy ibo anyanyelvű unokatestvérével lefordíttatja a novellát erre az afrikai nyelvre.

– A műnyelvek kedvelőit igen lelkes embereknek ismertem meg. Az első kiadásban megjelentetett vikto nyelv megalkotója, a pécsi Bósz Vilmos széleskörű levelezésének és biztatásának köszönhetem az interlingua, glosa, volapük és unitario nyelveket, melyeket Budapestről, Angliából illetve Németországból küldtek el nekem. Interlingua nyelven küldte el kísérő levelét az a litván ember is, akinek a felesége és kislánya fordította le a novellát litvánra.

– Szobrász bátyám Pesten élő, örmény származású szobrász kollégája fordított örményre.

– Szintén egy szobrász közreműködésével jutottam a perzsa fordításhoz: Bohn Mihály, bátyám szobrász barátja vesebetegsége miatt heti három alkalommal dialízisre kényszerül. Ott, a betegágyánál csapott le ápolójára, egy iráni orvostanhallgatóra és megkérte, hogy készítse el a perzsa fordítást.

– Megint egy fül-orr-gégész! Illetve kettő, a könyvben eddig szereplő 6 fős fül-orr-gégész csapatot ők egészítik ki nyolcra. Berényi Imre, szegedi fül-orr-gégész barátunk ismeri nyelvgyűjtőgető szenvedélyemet, ezért mikor megtudta, hogy a klinikán egy olyan fiatal orvos dolgozik, aki eddig még nem szereplő nyelveket ismer, lefordíttatta Sahrammal a novellát anyanyelvére, azerire és apanyelvére, perzsára. Perzsa fordításom ugyan már volt, az azerinek viszont nagyon örültem. Sahrammal később személyesen is megismerkedtem, akkor mondta, hogy nagyon tetszik neki a nyelvgyűjtés ötlete, ezért tervezi, hogy felteszi a novellát az internetre, így biztos, hogy még több nyelv fog összegyűlni.

– Latintanár kollégám, aki a latin fordítást készítette, levelezés útján tett szert szárd fordításra.

– A szingaléz is kanadai eredetű: másfél hónapos főiskolai kanadai tanulmányutunkon az egyik évfolyamtársam Torontóban meglátogatta régi levelezőtársát, egy bevándorló családot. A szingaléz anyanyelvű férfi kb. 4 év múlva küldte el a fordítást.

– A mongol is fül-orr-gégészeti vonatkozású: a férjem vette ki a manduláját egy Egerben élő mongol fiatalasszonynak, akit én is meglátogattam, és aki még ott a kórházban, lábadozás közben fordította le a novellát mongolra.

Story of the further 27 languages

The above appeal reached my readers and some of them joined into the game. With their help and suggestions from new and old friends, another 27 languages came together in the last 4 years.

Here you have the story of this collection:

A retired chief of ophthalmology phoned me to say he had read my book, enjoyed it, liked the idea and had a lot of pen-friends around the world. He collected 8 languages for me (Afrikaans, Chicheva, Saxon in Transylvania, Portuguese, Swahili, Welsh, Zulu and Manx).

We had a French guest and it came to light that he lived in Bretagne and his neighbour's mother-tongue is Breton, so after returning home he sent me the Breton translation.

The Hanti translation was promised me some years ago during the Ugro-Finn writer's meeting in Eger by a woman writer and she sent me the Hanti translation by manuscript which I could hardly read and transliterate. I asked her in a letter to type it but she did not answer. Later on I looked for somebody who knew Hanti in Budapest and Szombathely but I was not successful in finding one. In the end I put this hardly legible text into the second edition.

One of my dear library visitors in the school, Jutka Adorján liked my book and told me her cousin was of the Ibo mother-tongue and asked him, the agriculture student, to translate the short story into this African language.

I got to know fans of artificial languages as enthusiastic people. Thanks to Vilmos Bósz, the creator of the Vikto language for allowing me to use it in the first edition of my book. He has a rather large pen- and language friend circle and through his efforts I received additional translations in 4 more artificial languages. These languages (Interlingua, Volapük, Glosa and Unitario) came from Budapest, Germany and England. From Lithuania I received the Lithuanian translation which was interpreted by the wife and daughter of a man who wrote me an accompanying letter in Interlingua.

My eldest brother, a sculptor has an Armenian sculptor friend who translated the Armenian text.

Another sculptor friend of my brother, Mihály Bohn has trouble with his kidney so he has to go for dialysis 3 times a week. There, in his hospital bed, pleaded with his nurse, a medical student, to translate the story into Persian, his mother tongue.

And again laryngologists. A colleague of my husband who knew about my language gathering enthusiasm discovered that a new laryngologist in the Szeged HNO Clinic speaks two languages not yet present in my book. He asked this young doctor to translate the text into his mother's and father's language respectively. I got the Azeri and the Persian translation from him and when later on I got acquainted with him personally, he said he liked the idea of gathering more languages and he would like to put The Norwegian Bible short story onto the internet. Perhaps then I would get more translations in additional languages. I already had the Persian, but the Azeri was new, so I put it happily into the second edition of my book.

– My colleague, a teacher of Latin who made the latin translation, requested a Sardinian translation from his Sardinian friend.

– The Sinhalese translation also come from Canda as we spent one and a half months there on a scolorship trip. My colleague there visited his old family friend who os of Sinhalese nationality. The Sinhalese friend has finally sent me his translation after four years.

– Mongolian is also of HNO origin. My husband operated on a Mongolian young lady.

– Luxemburgi nyelvre egy szeniorúszó-társam fordított,
– bengálira meg a Szilágyi Erzsébet Gimnázium ez évi anyanyelvű angoltanárjának az édesanyja. Sumit indiai szülők Londonban született fia. Ért bengáli nyelven, de írni már nem tud, ezért könyvtáros édesanyja, aki a British Library indiai könyvgyűjteményében dolgozik, fordította le a novellát bengálira.

– Öcsém menyé 1949-ben még gyermekként Magyarországra menekült görög szülők gyermeke. Édesapja macedón anyanyelvű, ő kérte meg egy, a nyelvet még jobban beszélő ismerősét, hogy fordítsa le a novellát.

– Malájra egy Brunei-ben élő tanár fordított.

– A katalán fordítást is kalandos úton szereztem: a televízióban láttam egy kisebbségekről készített műsort. Éppen a katalán kultuszminiszter nyilatkozott, és oda volt írva a képernyőre a neve is. Gyorsan lemásoltam, és másnap el is küldtem a levelet és a novellát. A címzés ez volt: X. Y. katalán kultuszminiszter, Barcelona, Spanyolország. Három hét múlva megérkezett a katalán fordítás, amit aztán majdnem személyesen tudtam megköszönni: Péter fiam épp akkor utazott ki három hónapos tanulmányútra a barcelonai egyetemre, és elvitte magával ajándékomat, a "Norvég biblia" c. könyvet. A minisztériumban dolgozó fordítónő nagyon kedvesen fogadta Pétert, és elhívta magához vacsorára.

– Találtam a fiókomban egy 15 évvel ezelőtti, angol nyelven írott önéletrajzot. A nyelvekhez fűződő élményeim, nyelvtanulási periódusaim is helyet kaptak benne, ezért gondoltam, hogy beleteszem a Függelékebe.

– Ezenkívül még elhelyeztem a Függelékben tavaly karácsonykor írott sport önéletrajzomat, mivel ebben arról is van szó, hogy már szinte sportot űzők a nyelvek gyűjtögetéséből.

Most ismét a felkérő szöveggel fejezem be a gyűjtéstörténetet: még kigondoltam, hogy megint nyitottá teszem a könyvet, megkérem a kedves olvasókat, hogy ha valaki le tudja fordítani itt még nem szereplő nyelvre a novellát, kérem, küldje el nekem (cím: 3300 Eger, Széchenyi u. 9. e-mail cím: tenger@eszeg.sulinet.hu). A harmadik kiadásban 100 nyelvvel szeretnék jelentkezni.

I visited her in the hospital and she immediately translated my story into Mongolian in her hospital bed while recovering from her operation.

– The short story was translated into Luxemburgian by one of my senior swimming colleagues.

– My younger brother's daughter-in-law is from a Greek family. Her parents came to Hungary in 1949 as young children with the Greek refugee group. Her father's mother tongue is Macedonian, so he asked a friend of his who writes this language better than he, to translate the short story.

– The Catalan translation has a story of its own. Once I saw a programme on minority groups on television. The Catalan Minister of Education could be seen on the screen and his name was written there, too. I noted it down quickly, wrote a letter and sent the short story immediately to the Ministry of Education, Barcelona, Spain. I received the translation within 3 weeks and was able to send my thanks for it almost personally because my son just this month prepared to travel to Barcelona for a 3 month scholarship. He met with the dear translator, a clerk in the Ministry of Education, gave her my present (my book) and Peter was also invited to a dinner by this lady.

– In October 1998, a native English teacher arrived at our school, the Szilágyi Erzsébet secondary school. He came from London, his birthplace, but was born into an Indian family. His mother tongue is Bengali, but he can not write it. He asked his mother who works as a librarian in the Indian collection of British Library in London, to translate the short story into Bengali.

– A Brunei teacher translated the short story into Malay.

– I found a 15 year old autobiography of mine in my drawer, written in English, so I placed it in the Appendix because there I wrote many things about my attitude toward languages.

– I felt encouraged to include my newly written sport-autobiography because I reported there how I make language collecting a real sport. It became one sport among my many sports.

I shall finish my language-collecting story with my continuing request:

Perhaps I should consider this book incomplete and ask my readers who may know any languages not present here to translate the short story into that language and send it to me. (Address: 3300 Eger, Széchenyi u. 9. Hungary. E-mail address: tenger@eszeg.sulinet.hu). In the next, third edition, I would like to present about 100 languages.

**A KÖNYVBEN ELŐFORDULÓ
NYELVEK OSZTÁLYOZÁSA**

**CLASSIFICATION OF LANGUAGES
PRESENTED IN THIS BOOK**

LATIN ÉS ÚJLATIN NYELVEK

latin
szárd
román
olasz
rétoromán: friuli
francia
katalán
spanyol
portugál

LATIN AND ROMANCE LANGUAGES

Latin
Sardinian
Rumanian
Italian
Rheto-Romance: Friuli
French
Catalan
Spanish
Portuguese

1.-2. Indoeurópai, a nyelvcsalád itáliai ágának legjelentősebb képviselője. Eredetileg Latium tartomány nyelve. A római állam növekedésével egész Itáliában elterjedt. Magába olvasztotta a rokon itáliai nyelveket (faliszkuszt, oszkot, umbert) és elfoglalta más, nem rokon nyelvek helyét (etruszk, ligur). A Római Birodalom gyarmatainak többségén kiszorította az őslakosság nyelvét, s az eltanult köznyelvi (vulgáris) latin helyi változataiból alakultak ki az újlatin (más néven neoromán, neolatin, román) nyelvek.

3. Három nyelvtani nem, 5 főnévragozási osztály (deklínáció). Az 1. és 2. deklínációba tartozó főnevek magánhangzóval képezik a többesszámot, a többiek s-szel, a semlegesek a-val. A melléknévragozás hasonló a főnévragozáshoz, s a jelző megegyezik a jelzett szóval nemből számban és esetben. 4 igeragozási osztály (a-, e-, e-i-töví ige) számos rendhagyó alakkal és kivétellel.

4. Szókincsében megtaláljuk a beolvasztott nyelvek néhány szavát. Az időszámítás kezdete körüli időktől kölcsönzések. A latin szókincs valamennyi európai nyelvre hatással volt és ma is hat.

5. Első írásos emlékek a Krisztus előtti VI. századból. Irodalom a Krisztus előtti III. századtól. A Krisztus utáni I. században bekapcsolódnak a nem itáliai szerzők is. A Római Birodalom felbomlása után (Krisztus utáni VI. század vége) fokozatosan megszűnik beszélt nyelv lenni. Helyét elfoglalják a nemzeti nyelvek fejlődő újlatin nyelvek. A helyi sajátosságok az írásban azonban csak jóval később – az évezred utolsó századaiban – jelentkeznek. Holt nyelvként évszázadokon át az államigazgatás, a diplomácia, a tudomány és az oktatás nyelve Európában. Ma is a római katolikus egyház és a Vatikán hivatalos nyelve.

1.-2. Indo-European, the most important member of the Italic branch. Latin was originally spoken in province Latium. With the growth of Rome, Latin incorporated the cognate languages Faliscan, Oscan, Umbrian and overcame the non-related Etruscan and Ligurian. Later it spread through the Empire and often caused the extinction of the local languages. Inhabitants of the colonies switched from their native languages to local Vulgar Latin, which in turn served as the basis for the modern Romance languages.

3. Three genders, five classes of declension of nouns, five cases. In declension classes 1 and 2, plural by vowels, in the other classes by -s. Adjectives agree with nouns in gender, case and number. Four classes of verbal conjugation (a, e, e and i verbs) with numerous irregularities.

4. Vocabulary contains some elements from the incorporated languages. Loanwords from Greek after the last 1st C. The lexis of all European languages was influenced by Latin and it influences them in our own days still.

5. First records from the 6th C B.C.; literature from the 3rd C B.C. After the 1st C A.D. non-Roman authors appear, too. After the fall of the Roman Empire (late 6th C) Latin gradually lost its importance as a spoken language and was replaced by local Romance dialects. But local features in the written language appear as late as the end of the 1st millennium. Latin was the language of administration, diplomacy, science and education in Europe until the most recent centuries. Now Latin is official language of the Roman Catholic Church and State Vatican.

1 unus 2 duo 3 tres 4 quattuor 5 quinque 6 sex 7 septem
8 octo 9 novem 10 decem 100 centum

BIBLIA NORVEGICA

historia brevis auctore Ilona Kutas
in Latinum conversa auctore Gertrud Bartók

avo meo

Grandi delectationi vitae meae universitatem mirabilem linguarum cognoscere erat. Motio e familia orta est: avus maternus professor theologiae fuit et duodeviginti linguis loqui potuit. Lingua et religio magni momenti ei fuerunt. Quod valde doleo, me linguam Germanicam, Hebraicam, Polonicam sive Anglicam docere non potuit, quia me quintum annum agente mortuus est. Modo sanguine aliqua debere vestigia eius prosequi sentio.

Socia legationis bibliothecariorum hebdomadem Oslai transegi. Quotidie copiosis, notabilibus negotiis finitis in conclave deversorii venire properavi, ut vespertas solitarias comite amico modo cognito, Bibliis bilinguibus, scilicet Anglico-Norvegicis degerem.

In mensa nocturna prima die haec inveni, cum conclave intravi, quod domo per hebdomadem erat.

In regnis Christianis nescio an mos est hospites Bibliis instruere, ego autem eo loco, Oslai primum huic usui occurri. Occursus Bibliis infantiam renovavit. Filia sacerdotis confessionis Helveticae usque ad sedecimum annum vitae in parochia vixi, templum frequentavi et Biblia legi. Per triginta annos sequentes vitae neque in manus Liber Librorum pervenit.

Incepit lusus magnus. Columnam lingua Anglica scriptam perlegi, postea paginae Norvegicae composui; et prisca Bibliorum notitia adiuvente simul textum verbaque Norvegica ex Anglica ac Germanica lingua mixta intellegere aggressa sum.

Ut dies praeterierunt, ego cum Bibliis artissimo amicitiae vinculo coniuncti facti sumus. Discessum appropinquantem metuere coepi.

Sexta die tam bonum domi ludum pergere esse sensi.

Biblia surripere constitui.

Suprema nocte post lectionem illa in riscum condidi. Postea lumen electricum exstinxi, sed oculis somnum non vidi. In tenebris solum riscum amicum occultantem spectavi. Pugna atrox in mente accensa est.

Pugna illa has quaestiones proposuit:

- Fur et filia sacerdotis. Quomodo ambo cum mente conferam?
- Hic, in his Bibliis duabus quoque linguis pulchris scripta est: „Noli furi!”
- Quid de hac re avus sentiret, si neptem Biblia clam tollere audiret?

Non finem historiae conicere difficilem esse arbitror!

Mane Biblia risco exprompsi, in mensam nocturnam reposui, riscum manu gerens, animo tranquillimo conclave egredi.

1. Indoeurópai, az újlatin nyelvek önálló ága. Legfontosabb nyelvjárásai a logudorói, a kampidanói, a galluriai és a szasszari. E két utóbbi mindinkább elolaszosodik. Egységes szárd nyelv nem alakult ki. Ezt a hiányt részben pótolja a sardo illustre nyelvjárások feletti mesterséges nyelv.

2. Szardínia szigetén 1 millió beszélő. A városlakók többsége kétnyelvű (szárd-olasz vagy szárd-katalán).

3. Az újlatin nyelvek között a szárd őrzi a legtöbb régies vonást. A nyugati újlatin nyelvekhez hasonlóan s-szel képezi a többes számot. A határozott névelő a latin ipse mutatónévmásból fejlődött, míg a többi újlatin nyelvben az ille-ből. Különösen konzervatív a logudorói, mely a latin k-t minden helyzetben megőrizte (chelu olv. kélú 'menny', chentu olv. kentu 'száz').

4. Szókincsében számos, más újlatin nyelvekből kihalt latin szót találunk. Őriz néhány szót a latin előtti korból. Az egyes nyelvjárásokra különbözőképpen hatottak az olasz, a spanyol, a katalán. A szasszariban pún szavak is előfordulnak.

5. Első írásos emlékek a Condaghi (adás-vételi szerződések) a XI. századból. A középkorban a közigazgatás nyelve. Ezt a szerepet 1337-től a katalán vette át, majd a XVII. századtól a spanyol. A XVI. századtól némi vallásos irodalom. Ma több helyi lap jelenik meg szárd nyelven.

1. Indo-European, independent branch of the Romance languages. Sardinian is the common name of different dialects as Logudorese, Campidanese, Gallurese, Sassurese etc. Especially these latter two ones are influenced by Italian. No uniform Sardinian literary language has formed. Artificial Sardo Illustre is partly filling the gap between the local dialects.

2. Sardinia 1 m speakers. Town-dwellers are usually bilingual (Sardinian-Italian or Sardinian-Catalan).

3. Sardinian dialects are the most archaic among the Romance languages, especially Logudorese which preserved Latin k in all situations (chelu read kélú 'heaven', chentu read kentu '100'). Plural by -s as in western type of Romance languages. Definite article from Latin ipse (in the other Romance languages from ille).

4. Substrate from pre-Roman times, some Latin words survived only in Sardinian. The dialects are differently influenced by Italian, Spanish or Catalan. In Campidanese there are some words of Punic origin, too.

5. First recorded in the 11th C (Condaghi – 'Business contracts'). Official status in the Middle Ages. Catalan took over after 1337, Spanish after the 17th C. From 16th C some religious literature. Some newspapers appear in local dialects in our own days.

logud.

(oa 1 unu 2 duos 3 tres 4 battoro 5 chimbe 6 sese 7 sette 8 otto 9 nobe 10 deche
100 chentu

kamp

1 unu 2 duus 3 tresi 4 quattru 5 cincu 6 ses 7 sette 8 ottu 9 noi 10 degi 100 centu

SA BIBBIA NORVEGESA

Unu contu de Ilona Kutas
bortau ín sardu / nugoresu dae Bobore Filindeu

A zaju meu

S'iscoperta de su maravillosu mundu `e sas limbas est istada pro mene sa prus grande esperienza de sa bida. Sa cosa est cuminzada paris chin sa famiglia mea ca jaju, su babbu `e mama, chi fit professore de teologia, connoschiat decheotto limbas. Limbas e religione fini meda importantes pro issu. no at fattu in tempus a m'imparare su Tedescu, s'Ebreu, su Polaccu o s'Ingresu ca aia pezzi chimb' annos cando si ch'est mortu. Ma b' at carchi cosa intro `e mene chi m'ispinghet a li sichire sas trattas.

Li benit chi una borta m'aia colau una chida in Oslo cale componente de una delegassione bibliotecaria. Appustis de riccos e interessantes programmas chi sichia a didie, torrabo a s'istanzia `e s'albergo e mi colabo seros intregos in cumpannia de un'amicu nobu, una Bibbia iscritta in duas limbas: Ingresu e Norvegesu.

L'aia accattada in su comodinu de s'istanzia chi fit diventada, pro una chida, dommo mea.

Forzis est usanzia de sas nazione Cristianas sue fachere accattare in cad'istanzia de albergo una Bibbia a manuzu `e sos istranzos. A mimme m'es capitau pro sa prima borta in sa bida in ibe, in Oslo. Cussa Bibbia m'aiat fattu torrare in mente sa pizzinnia; infattis, essende fiza de unu pride protestante e aende biviu in sa calonica finas a sos seich'annos, andabo a cresia cada die e leghia sa Bibbia. A cada modu b'at de narrere chi, in tottu sos trinYannos chi aia, no fipp'istada mai mere de una Bibbia.

Est cuminzau gai unu grande jocu. Prima leghia in Ingresu e poi cunfrontabo sas paragulas chin sas norvegesas e, fachendemi forte de sa connoschenzia chi aia de sa Bibbia, cuminzabo a crumpendere su testu e sas paragulas Norvegesas chi aiana origines mistas de Ingresu e Tedescu.

Die pro die deo e sa Bibbia fimus diventaos amicos semper prus custrintos. Fippo cuminzand'a timer su mamentu `e la lassare.

A sa sesta die m'intrat in mente unu grande disizu, sue sichire su jocu finas cando essere ghirada a dommo.

E pro cussu aia de zisu de che la furare.

E gai, s'urtimu sero, appustis de mi l'aer torrada a leghere, nchela ponzo in sa valligia: nche morjo sa luche, ma non resesso a piccare sonnu. In cudd'iscricore osserbabo sa valligia serrada chin s'amicu meu in intro. In cherbeddos juchia unu grande oriolu ca non che bocabo pedes dae custos pessamentos:

- Comente fit possibile chi essende deo fiza de unu pride essere a su matessi tempus una ladra?

- Non bastat cussu; in sa Bibbia b'aiat iscrittu, in duas limbas: - Non fures!

- It'aiat'appiu nau jaju meu si aeret ischiu chi sa netta sicch'aiat furau una bibbia? Pessu chi bos podazas pessare sa fin'e su contu! Su manzanu che torra bocare sa Bibbia, la torr'a ponnere in su comodinu e lasso s'istanzia chin sa valligia in manos e una grande tranquillidade in su coro.

1. Indoeurópai, az újlatin nyelvek keleti ágába tartozik. Legközelebbi rokonai a dalmát és az olasz. Nyelvjárások: dákoromán, macedoromán vagy arumun, megleni román, isztroromán.

2. Mintegy 22 millió beszélő, Románia 20 millió felett (a lakosság 88%-a), Moldvai SZSZK 1,5 millió (lásd moldován), Jugoszlávia 58 ezer arumun, Bulgária 40 ezer, Görögország 50 ezer, Albánia 10 ezer, USA 230 ezer.

3. Két nyelvtani nem (hím- és nőnem), gyakoriak az egyes számban hímnemű, többesben nőnemű főnevek. Ezeket a kétnemű szavakat egyes nyelvkönyvek semlegesként említik. Az újlatin nyelvek közül a román az egyetlen, amely máig megőrizte a latin főnévragozás néhány esetét. Néhány tulajdonsága a nem közeli balkáni nyelvekével (albán, bolgár-macedon) közös. Ilyenek a hátravetett névelő (om – omul, 'ember – az ember'); a főnévi igenév hiánya; a számneveket 11 és 19 között a „felett” szóval képezi (11 = un-spr-zece).

4. A mintegy 2000 latin eredetű szógyök és származékai képezik a leggyakrabban használt szavakat, ezek határozzák meg a nyelv újlatin jellegét. Teljes szókincsében kétszer annyi szláv szó van, mint latin. Megtaláljuk benne a kihalt dák és trák néhány elemét, kölcsönzött a törökből, görögből és magyarból. Az utóbbi századokban tudatosan fordultak a francia és olasz felé, ezekből számos szó és tükörfordítás került a románba. Az isztrorománban nagyon erős a horvát hatás.

5. Az első összefüggő szöveg Neacșu bojár levele 1521-ből. Az első nyomtatvány egy katekizmus 1544-ből, az első nyomda Tîrgovistében létesült 1580-ban. 1868-ig cirill betűvel írtak, de a XVI. századtól megjelennek a latinbetűs szövegek.

1. Indo-European, Romance, eastern group, closest to Dalmatian and Italian. Dialects: Daco-Rumanian, Arumun or Macedo-Rumanian, Megleno-Rumanian and Istro-Rumanian.

2. Around 22 m speakers, in Rumania over 20 m (88% of inhabitants), Moldavian SSR: 1,5 m, Yugoslavia: 81,000; Bulgaria: 40,000; Greece: 50,000; Albania: 10,000; USA: 230,000.

3. Two genders (masculine and feminine), numerous words are masculine in singular and feminine in plural. These words often are described as neuter. Remains of Latin declension survived only in Rumanian. Some features common to the not closely related Balkan languages (Albanian, Bulgarian). The most important Balkanisms are: definite form of the noun by suffixed article (om - omul 'man' – 'the man'); lack of infinitive; cardinals between 11 and 19 composed by 'spre' (above) (11 = un-spre-zece = one over ten).

4. The most frequently used 2000 roots and derivatives of Latin origin produce the Romance character of the language. Borrowings from Slavonic (2-3 of the whole vocabulary), Greek, Turkish and Hungarian. Late borrowings and calques from Italian and French. Istro-Rumanian considerably influenced by Croat.

5. First text from 1521 (letter of the Boyar Neacșu), first printed book 1544, first printing house established in Tîrgoviste 1580. Written in Cyrillic alphabet until 1868 but scripts in Latin characters known from as early as the 16th C.

1 un 2 doi 3 trei 4 patru 5 cinci 6 șase 7 șapte
8 opt 9 nouă 10 zece 100 sută

BIBLIA NORVEGIANĂ

nuvelă de Ilona Kutas
traducere din română: Cristina Oroian

bunicului meu

Una dintre cele mai însemnate experiențe ale vieții mele este descoperirea lumii miraculoase. Pornirea e de origine familială: bunicul mamei mele a fost profesor de teologie și a vorbit optsprezece limbi. Limba și religia a fost primordială și foarte importantă pentru dînsul. Din păcate, n-am putut să învăț de la dînsul poloneza, germana, ebraica sau engleza: a murit cînd aveam cinci ani.

Numai în genele mele simt că ar trebui să urmez calea lui.

Într-o delegație de bibliotecari, am petrecut aproape o săptămînă la Oslo. După programele bogate și interesante, în fiecare zi m-am grăbit acasă în camera mea de hotel, ca serile singurate să le petrec în compania noului meu prieten, în compania unei Biblii bilingve englezo-norvegiene.

Am aflat-o în prima zi pe noptieră, imediat cînd am intrat în camera, care timp de o săptămîna a fost casa mea, căminul meu.

În țările creștine probabil e un obicei să se ofere oaspeților o Biblie. Dar eu, acolo, la Oslo m-am întîlnit pentru prima dată cu această practică. Întîlnirea cu Cartea Cărților a evocat și amintirile copilăriei mele. Ca fiica de preot reformat, pînă la vîrsta de șaisprezece ani am trait la parohie, am umblat la biserică și am fost cititor de Biblie. În ultimii treizeci de ani n-am mai luat în mînă Cartea Cărților.

A început „partida” mare. Am citit coloanele Bibliei în engleză, apoi am comparat-o cu pagina scrisă în limba norvegiană. Pe baza cunoștințelor de odinioară ale Bibliei, am început să înțeleg textul și cuvintele norvegiene, combinate din germană și engleză.

Așa, cum trecură zilele, am legat o strînsă prietenie cu Cartea Sfîntă. A început să-mi fie teamă de apropiata despărțire.

Într-a șasea zi am simțit că ar fi bine să continu și acasă acest joc interesant.

Am hotărît să fur Biblia.

În ultima seară, după lectură, am pus-o în valiză. Am stins lumina, dar n-am putut adormi, somnul nu mi-a venit pe pleoape. În întuneric mă tot uitam spre valiza care ascunsese prietena mea. Era o mare luptă în conștiința mea.

Luptîndu-mă cu gîndurile, cu îndoială mi-am pus un șir de întrebări:

- Fiică de preot și hoată?! Cum se potrivesc aceste două lucruri?!
- Aici e scris în Biblie, și înca în două limbi frumoase: „Să nu furi!”
- Ce-ar spune oare bunicul dacă ar ști că nepoata sa a furat o Biblie?!

Cred că nu e greu de ghicit care e sfîrșitul întîmplării.

Dimineața am luat Biblia din valiză, am pus-o pe noptieră și cu valiza în mînă, cu inima ușoară, pătrunsă de liniște, am părăsit camera.

1. Indoeurópai, újlatin, keleti ág. Legközelebbi rokonai a kihalt dalmát és román nyelvjárások. Számos, önálló nyelvnek is tekinthető nyelvjárásra bomlik. Felosztásuk: észak-olasz, közép-olasz, dél-olasz.

2. Olaszország 58 millió, Svájc 800 ezer (a lakosság 12%-a), Franciaország (Alpok, Korzika) 800 ezer, Szlovénia 20 ezer, USA 4,5 millió első- és másodgenerációs beszélő, erős kolóniák Dél-Amerikában, elterjedt Málta szigetén. Hivatalos nyelv Olaszországban, Svájcban és San Marinóban (22 ezer).

3-4. A latin egyenesági folytatása, valamennyi újlatin nyelv között a legjobban őrzi a latin szókincset.

5. Első – még vitatható emléke az ún. Veronai találóskérdés a XI. századból. A XIII. századtól számos helyi irodalmi nyelv alakul (szicíliai, toszkánai, velencei stb.). A mai irodalmi nyelv a toszkánai (Firenze) nyelvjárásán alapul.

1. Indo-European, Romance, eastern branch, close to extinct Dalmatian and Rumanian dialects. Dialects: North-Italian (Gallo-Italic), Central Italian, South Italian. Some of them can be regarded as independent languages.

2. Italy: 58 m; Switzerland: 800,000 (12% of population); France (Alps, Corsica): 800,000; Slovenia: 20,000; USA: 4-5 m; colonies in South-America; current in Malta. Official status in Italy, Switzerland and San Marino (20,000 speakers).

3-4. Italian is direct descendant of Latin and Latin vocabulary is best preserved in Italian.

5. First (disputable) record from the 9th C. After the 13th C, various local literary languages developed (Sicilian, Venetian, Tuscan etc.). Modern literary language based on Tuscan (Florence) dialect.

1 uno 2 due 3 tre 4 quattro 5 cinque 6 sei 7 sette
8 otto 9 nove 10 dieci 100 cento

LA BIBBIA NORVEGESE

una novella di Ilona Kutas
tradotta in italiano da Renato Spadotto

a mio nonno

La scoperta del meraviglioso mondo delle lingue è la grande esperienza della mia vita. La causa di questo risale alle mie origini familiari. Mio nonno per parte di madre, un professore di teologia, conosceva diciotto lingue. Lingua e religione erano molto importanti per lui. Egli non poté insegnarmi il Tedesco, Ebraico, il Polacco o l'Inglese perchè io avevo soltanto cinque anni quando egli morì. C'è solo qualcosa dentro di me che mi spinge a seguire le sue orme.

Trascorsi una settimana a Oslo in qualità di membro di una delegazione bibliotecaria. Dopo i ricchi ed interessanti programmi diurni io rientravo nella mia camera d'albergo per trascorrere le serate solitarie in compagnia del mio nuovo amico, una Bibbia bilingue Anglo-norvegese.

L'avevo trovata sul mio comodino il primo giorno quando presi possesso della camera d'albergo, la mia casa per una settimana.

Forse è comune nei paesi Cristiani tenere in ogni camera d'albergo una Bibbia a disposizione degli ospiti. Io ebbi questa esperienza per la prima volta in vita mia lì a Oslo. Quella Bibbia riportò nella mia mente i ricordi della mia infanzia. Come figlia di un pastore protestante e avendo vissuto in parrocchia fino all'età di sedici anni, andavo in chiesa e leggevo la Bibbia. Durante i trenta anni della mia vita, comunque, non avevo mai posseduto una Bibbia.

Inizii un grande gioco. Io leggevo la colonna inglese della pagina, la comparavo con la colonna norvegese e, con l'aiuto della mia precedente conoscenza della Bibbia, cominciai contemporaneamente a comprendere il testo e le parole norvegesi con origini miste inglesi e tedesche.

Giorno per giorno io e la Bibbia divenimmo amici sempre più stretti. Cominciai a temere la prossima separazione da essa.

Al sesto giorno provai il forte desiderio di continuare comunque il gioco a casa.

Decisi perciò di rubare la Bibbia.

La infilai nella mia valigia l'ultima sera dopo averla letta. Ma dopo aver spento la luce non potei addormentarmi. Nel buio io guardavo la mia valigia chiusa con dentro il mio amico. Nel mio cervello si svolgeva una battaglia.

Questa battaglia concerneva le seguenti domande:

– Come potevo io conciliare il fatto di essere la figlia di un pastore e allo stesso tempo una ladra?

– Inoltre era scritto in questa Bibbia in due belle lingue: „Non rubare!“

– Cosa avrebbe detto mio nonno se avesse saputo che sua nipote aveva rubato una Bibbia?

Penso che voi possiate immaginare la fine della storia!

Al mattino estrassi la Bibbia dalla mia valigia, la rimisi sul comodino e lasciai la stanza con la valigia in mano e una grande tranquillità nel mio cuore.

Indoeurópai, az újlatin nyelvek nyugati ágába tartozik. Legközelebbi rokonai az észak-olasz nyelvjárások, francia és okszitán. A rétorománt nevezik még ladin-nak is. (Nem tévesztendő össze a ladinoval, ami a spanyol földről a XV. században emigrált zsidók nyelve.)

A retoromán három csoportra tagozódik:

1. románs, mintegy 50 ezer Svájcban, többségük (38 ezer) Graubünden-Grissons tartományban, ahol a lakosság 26%-a románs. Az alábbi városokban kb. 2-2 ezer románs él: Chur, Zürich, Disentis, Domat.

2. ladin, Olaszországban Dél-Tirolban 12.500.

3. friuli, Olaszországban (Friuli-Venezia Giulia autonóm terület) 437 ezer.

E nyelvek elszigetelten fejlődtek az Alpok völgyeiben, belső újításaik egymással sem közösek. Az egyes nyelvjárásokat más-más nyelvi hatások érték: délen az olasz/velencei, északon a német hagyott nyomot. Kialakulásuk története és egymáshoz való viszonyuk tisztázatlan. A Római Birodalom Krisztus előtt 220-ban terjesztette ki hatalmát Gallia Alpokon túli területére, ahol ma a friulit beszélnek, míg a mai ladin és románs nyelvterület csak Krisztus előtt 15-ben került római fennhatóság alá. Az itt élt népek nyelvének (réti/rhaeti, kelta, itáliai) csak nyomait találjuk a mai nyelvjárásokban.

A nyelvterület északon a Dunáig ért. Az V. századtól különféle germán törzsek hatoltak be a térségbe (alemánnok, bajorok, gótok, longobárdok). Első irodalmi alkotás G.Travers: La chanzun de la guerra dal Chasté d'Müsch (Müsch vára háborújáról szóló ének) 1527-ből. Az első nyomtatott könyv egy protestáns katekizmus 1552-ből, az első bibliafordítás 1560-ból, mely egyúttal az első újlatin nyelvű Biblia is. Az egyes kis nyelvek is számos nyelvjárásra bomlanak. Svájcban ma az alábbi irodalmi hagyományokkal rendelkező nyelvjárások léteznek: felső-engadini (1527 óta),

Indo-European, West-Romance, most closely related to North Italian dialects, French and Occitan. Rheto-Romance is also called Ladin (not to be confused with Ladino, Judeo-Spanish). Rheto-Romance has three groups:

1. Romansch, 50,000 speakers in Switzerland most of them in province Graubünden/Grissons (38,000 are 26% of the inhabitants). Around 2,000 Romansch speakers in the towns d'Chur, Zurich, Disentis, Domat.

2. Ladin in Italy (South-Tirol) 12,000 speakers.

3. Friuli in Italy (Friuli-Venezia Giulia Autonomous Region) 437,000 speakers.

The history of these languages and their relations to each other is still not clear. They developed in isolation in the valleys of Alps and were influenced by different languages, by Italian/Venetian in the South, by German in the North. Imperial Rome conquered Transalpine Gallia in 220 B.C., where Friulian now is spoken, while modern Ladin and Romansch speaking territories became part of the Roman Empire in 15 B.C. Remnants of original languages (Rhaeti, Celtic, Italic) preserved in the modern dialects. Rheto Romance reached the Danube in the North. After the 5th C different Germanic tribes infiltrated (Alemanns, Bavarians, Goths, Longobards). First literary work: La chanzun de la Guerra dal Chasté d'Müsch by G.Travers 1527. First printed book was a Protestant catechism from 1552, first Bible translation in a Romance language. The small Rheto-Romance languages divide into numerous dialects. Only in Switzerland the dialects have their literary traditions: Upper Engadin dialect since 1727, Munster-Valley dialect (1562), Catholic Surselvia (1601), Protestant Surselvia (1611), Surmiran (1673). Lia Rumantscha (Romansch League) was established in 1919. Rheto-Romance is an official language and language of education in Switzerland since 1938 alongside Ger-

LA BIBIE NORVEGESE

une conte di Ilona Kutas
metude par furlan di Gotart Mitri

a gno nono

La discuierte dal maraveos mont des lenghis a è la grande esperience de mê vite. Il motif di dut chest al va indaur as mê origjinis familiârs. Gno nono de bande de mari, un professor di teologjie, al conosseve disevot lenghis. La lenghe e la religjion a erin cetant impuartantis par lui. Lui nol podè insegnâmi il todesc, l'ebraic, il polac o l'inglês parcè ch'ò vevi nome cinc agns cuant ch'al muri. Tal font dentri di me al è alc ch'a mi sburte a lâ daur des sos olmis.

I passai une setemane a Oslo sicu membri di une delegatsion bibliotecarie. Daspo i impuartants e interessants programs di vie pal di, i tornavi te mê cjamare di alberg par passâ lis seradis bessolis in companie dal gno gnuf ami, une Bibie bilengâl angli-norvegese.

I l'avevi cjatade sul laterâl il prin dì cuant ch'ò eri jentrât te cjamare di alberg, la mê cjase par une setemane.

Al è forsit normâl tai Paîs cristians tignî in ogni cjamare di alberg une Bibie a disposizion dai ospits. Cheste esperience jo i l'ai vude pe prime volte te mê vite alî a Oslo. Chê Bibie a me fasè vignî iniment i ricuarts de mê infantsie. Sicu fie di un predi protestant, vint stât in canoniche fin a l'etât di sedis agns, i lavi in glesie e i leievi la Bibie. Intant dai trent'agns de mê vite, a ogni mot, no vevi mai vude une Bibie.

Al començà un grant zuc. Jo i leievi la colone inglese da la pagjine, i fasevi confront cu la colone norvegese e, par vie de mê prime esperience da la Bibie, i scomençai a capî tal istess moment il test e lis peraulis norvegesis cun origjinis misturadis inglesis e todescjs.

Dì par dì jo e la Bibie i diventarin simpri plui amîs. I scomençai a vê pore de mê separatsion di jê.

Ae seste zornade i sentii la fuarte brame di lâ indenant a ogni mot cul zuc a cjase.

Pa la cuâl decidei di robâ la Bibie.

La inbrucjai te mê valîs l'ultime sere prime di vêle lete. Ma daspò distudade la lus, no podei indurmidîmi. Tal scur i cjalavi la mê valîs siarade cun dentri il gno ami. Tal me zurviel si stave davualgint une batae.

Une batae ch'a rivuardave chestis domandis:

- Cemot podevio-jo cumbinâ il fat di jessi la fie di un predi e tal stess timp une lare?
 - Cundiului ta cheste Bibie al ere scrit in dos legnhis: "No stâ robâ !"
 - Ce varessial dit gno nono s'al ves savut che so gnece a veve sgrifignât une Bibie?
- O pensi ch'ò podeis inmagjinâsi la fin de storie!

Il di dopo, di buinoris, i tirai-fur la Bibie de valîs, la rimetei sul laterâl e i lassai la stanze cu la valîs in man e une grande calme tal cur.

münstervölgyi (1562), katolikus surselvi (1601), protestáns surselvi (1611), surmirani (1673). 1919-ben alakult a Lia Romantscha nyelvvédő társaság. A rétoromán nemzeti és oktatási nyelv Svájcban 1938 óta a német, francia és olasz mellett. A friuli jól tartja magát. Legveszélyeztetettebb a ladin Dél-Tirolban, ahol az olasz mind nagyobb teret nyer.

man, French and Italian. Friulian seems to be strongest in the group, while Ladin is threatened by Italian.

romans:

1 in 2 due 3 tréis 4 quáter 5 tschun 6 sis 7 siát
8 otg 9 nov 10 díesch 100 tschien

ladin:

1 ün 2 duos 3 trais 4 quatter 5 tschinch 6 ses 7 set
8 ot 9 nouv 10 desch 100 tschiánt

friuli:

1 un 2 doi 3 tre 4 quatri 5 cinc 6 sîs 7 siet
8 vot 9 nuf 10 dis 100 cent

Édesapja, báró Podmaniczky Ármin / His father

1. Indoeurópai, az újlatin nyelvek nyugati ágába tartozik, a gallo-román északi képviselője. Legközelebbi rokona az okszitán.

2. Európában 60 millió fölött beszélnek. Franciaországban 40 millió anyanyelvű (a lakosság 70%-a), Belgium 4,1 millió (41%), Svájc 1,2 millió (18%), Monaco 18 ezer, Olaszország (Val d'Aosta) 90 ezer, Kanada 5,5 millió (31%). Második nyelvként Franciaországban 11 millió okszitán, 1,2 millió breton, 800 ezer német és olasz, 200 ezer katalán és flamand, 100 ezer baszk használja.

Elterjedt még a volt gyarmatokon.

3. Helyesírása lényegében a középkori kiejtést tükrözi, ezért önkényesnek tűnhet, mégis a kiejtés szabályokba foglalható.

4. Szókincsében sok kelta, frank és klasszikus latin szó él. A mai szókincs és a nyelvi normák az Académie Française (1645) folyamatos tevékenysége mellett alakultak ki.

5. A kelta (gall) és germán (frank) népesség által eltanult köznyelvi latinból fejlődött. Első emléke a strasbourggi eskü (842). Nyelvtanát és fonetikáját tekintve újítóbbról valamennyi újlatin nyelvnél.

Évszázadokon át a diplomácia és a nemzetközi kapcsolatok nyelve volt. A XX. században fokozatosan teret veszített az angollal szemben.

1. Indo-European, West Romance, northern Gallo-Romance group. Closely related to Occitan.

2. Over 60 million speakers in Europe. France: 40 million first language speakers (70% of population); Belgium 4.1 million (41%); Switzerland 1.2 million (18%); Monaco 18,000; Italy (Val d'Aosta) 90,000; Canada 5.5 million (31%). As second language used by 11 million Occitans, 1.2 m Bretons, 800,000 Germans and Italians, 200,000 Catalans and Flemings, 100,000 Basques in France. Current in the former French colonies.

3. Gap between written and spoken language but more consistent rules than in English.

4. Celtic, Germanic and Classic Latin elements in the vocabulary. Académie Française has controlled the development and fixed the language since 1645.

5. First record: Serments de Strasbourg (842). Modern French dates from the 17th C. Language of diplomacy and international contact for centuries. In the 20th C it has lost ground against English.

1 un 2 deux 3 trois 4 quatre 5 cinq 6 six 7 sept
8 huit 9 neuf 10 dix 100 cent

LA BIBLE NORVÉGIENNE

La nouvelle écrite par Ilona Kutas
traduite en français par Podmaniczky Katinka et
Gabrielle Travers-Podmaniczky et Michel Travers

Pour mon grand-père

L'un des plus grands événements de ma vie fut la découverte de l'univers des langues. La motivation est d'origine familiale. Mon grand-père maternel était professeur de théologie et parlait 18 langues. Les langues et la religion étaient très importantes pour lui. Malheureusement, il ne put m'apprendre ni l'allemand, ni l'hébreu, ni le polonais, ni l'anglais, car j'avais 5 ans quand il est décédé. J'ai senti au plus profond de moi-même que je devais suivre son exemple.

Étant membre d'une délégation de bibliothécaires, j'ai passé 1 semaine à Oslo. Chaque jour, après les programmes nombreux et variés j'allais directement dans ma chambre d'hôtel pour passer mes soirées solitaires en compagnie de ma nouvelle amie, une bible bilingue anglais-norvégien.

C'est sur la table de nuit que je l'avais trouvée le premier jour, en entrant dans la chambre qui fut mon chez – moi pendant 1 semaine.

Dans les pays chrétiens, c'est sans doute une habitude de fournir une bible aux hôtes. C'est à Oslo que j'ai rencontré cette coutume pour la première fois. La rencontre avec la bible me rappela mon enfance. En tant que fille de pasteur protestant, j'ai vécu jusqu'à l'âge de 16 ans dans le presbytère, je fréquentais le temple et j'avais l'habitude de lire la bible. Les 30 années suivantes je n'ai jamais eu une bible entre les mains.

Le grand jeu a commencé: j'ai lu une page en anglais, puis je l'ai comparée avec la page en norvégien et grâce à mes connaissances bibliques anciennes, soudain je commençai à comprendre le texte et les mots norvégiens qui sont un mélange d'anglais et d'allemand.

Au fil des jours, la bible et moi, nous sommes prise d'amitié. Je me mis à craindre la séparation prochaine.

Le 6e jour j'eus le sentiment qu'il serait agréable de continuer ce jeu à la maison.

Je pris la décision de voler la bible.

Le dernier soir, après la lecture, je la mis dans ma valise. Ensuite j'éteignis la lumière, mais le sommeil tarda à venir.

Dans l'obscurité, je ne cessai de regarder la valise qui recelait mon amie. Une grande lutte intérieure commença. Les questions suivantes surgirent en moi:

- Voleur et fille de pasteur. Comment concilier ces deux réalités?
- Ici dans cette bible est écrite même en 2 langues: „Tu ne voleras pas!”
- Que dirait mon grand père s'il savait que sa petite fille a volé une bible?

Je crois qu'il n'est-pas difficile d'imaginer la fin de l'anecdote.

Le lendemain matin, je sortis la bible de la valise, la remis sur la table de nuit et la valise à la main, le coeur léger, je quittai la chambre.

1. Indoeurópai, nyugati típusú újlatin nyelv. Átmenetet képez a gallorómán (francia-oksztán) és az iberorómán (spanyol-portugál) nyelvek között. Megkülönböztetnek keleti és nyugati nyelvjárást.

2. A beszélők száma 7 millió körül van. Spanyolország (39 millió) lakóinak 18%-a katalán (Catalunya/Cataluna és Valencia tartományokban, valamint a Baleári szigeteken). Beszéli még Rousillonban (Franciaország 200 ezer), Szardínián a XVI. század óta Alghero városában (200 ezer), Andorrában (13 ezer, a lakosság 33%-a).

3. Szókincsében számos görög és germán (főként nyugati gót) szót találunk. Az arab kölcsönzések száma kevesebb, mint a spanyolban, mégis mintegy 250 arab szó és kifejezés él a modern nyelvben. A szókincs alakulására nagy hatással van a spanyol.

4. A IX. századtól tekintik önálló nyelvnek. Az arabok elleni harcok következtében a nyelvhatár kitolódott déli irányban. Első emléke Homilies d'Organya a XIII. század elejéről. A középkorban a próza nyelve, míg a költők a közeli provenszálon írtak. Aranykora a XIII–XV. század, széles körben használták a Földközi tenger vidékén. A hanyatlás évszázadai után újra éled a XIX. században, s jelentős önálló alkotások keletkeznek. 1932–39 között hivatalos nyelv a katalán autonóm területen. 1978-tól pedig mindhárom katalán nyelvű tartományban. Ma kötelező tantárgy a nyelvterületen és sokhelyütt az oktatás nyelve egyetemi szinten is.

A katalán történelem magyar vonatkozású eseménye, hogy II. Endre Jolánta (Yolanda) Violant nevű lányát I. Jaume, Aragónia és Katalónia királya feleségül vette 1235-ben. Akkoriban egyesek katalán–magyar dél-közép-európai birodalomról szóttek terveket. Spanyolországban mindmáig él olyan család, amely magát Jolanta magyar kísérijétől származtatja.

1. Indo-European West-Romance, link between Provençal and Spanish/Portuguese. Dialects: eastern and western.

2. Over 6 million speakers; Catalonia: 5,7 million (18% of the inhabitants of Spain); Balearics: 500,000; Rousillon (France): 200,000; Sardegna: 20,000 (in Alghero since the 14th C); Andorra: 13,000 (33% of the population).

3. Borrowings from Greek and Germanic (West Gothic). The number of Arabic words not as high as in Spanish. In modern Catalan there are about 250 Arabic words and expressions. Spanish influences the modern vocabulary.

4. Since the 9th C Catalan has been an independent language. As a result of the wars against the Moors, the area of Catalan expanded to the south. First record: Homilies d'Organya (1171). It was widely spoken over the Mediterranean region. Catalan was the language used for prosa in the Middle Ages while poets used Provençal. The golden age was the 13th–14th C; then came centuries of decline. The 18th–19th C saw a revival with numerous literary works. Official status in the autonomous territory between 1932–1939. After repression in the forties, various concessions were made. Nowadays compulsory subject in schools on Catalan territories; it is the language of education in many places including at university level.

Catalan history has some links with the Hungarian. Jolanta (Yolanda/Violant), daughter of Andrew II. of Hungary married Jaume I., king of Aragon and Catalonia in 1235. At the time some people dreamed about a Catalan–Hungarian South and Central European empire. In Spain still exists a family which derives itself from one of Jolanta's Hungarian escorts.

LA BÍBLIA NORUEGA

Conte de Ilona Kutas
naducció al català de Laura Jaime i Femenia

Al meu auí

El descobriment del món meravellós dels idiomes és la gran experiència de la meua vida. Aquesta motivació té un origen familiar. L'avi matern, un professor de teologia, dominava divuit llengües. El llenguatge i la religió havien estat importants per a ell. No va poder ensenyar-me l'alemany, l'hebreu, el polonès ni l'anglès perquè, quan ell va morir, jo només tenia cinc anys. Solament sento, en algun racó dels meus gens, que he seguit les seves empremtes.

Com a membre d'una delegació de bibliotecaris, vaig haver de passar-me una setmana a Oslo. Després d'assistir als interessants programes diaris, tornava de pressa a l'habitació de l'hotel, on passava les vetllades solitàries en companyia de la meua nova amiga: una bíblia en anglès i noruec.

La vaig trobar a la tauleta de nit el primer dia que vaig arribar a l'habitació de l'hotel, casa meua per una setmana.

Potser tenir una bíblia a disposició dels hostes sigui un fet comú als hotels dels països cristians. Per primera vegada a la vida vaig conèixer aquest costum a Oslo. Trobar aquella bíblia també em va portar a la ment records de la meua infantesa.

Com que era la filla d'un ministre de l'església protestant i havia viscut a la rectoria fins als setze anys, tenia el costum d'anar a l'església i de llegir la bíblia. Però en canvi, durant trenta anys de la meua vida, no n'havia tingut cap a les mans.

Va començar un gran joc. Llegia la columna de la pàgina en anglès, la comparava amb la columna escrita en noruec i, amb l'ajuda del coneixement anterior que tenia de la bíblia, vaig començar a entendre el text i les paraules noruegues d'origen anglès i alemany.

Dia rere dia, la bíblia i jo ens vam convertir en molt bones amigues. I vaig començar a tèmear la separació imminent.

L'últim dia de la meua estada a Oslo vaig sentir el desig de continuar aquell joc també a casa.

Per tant, vaig decidir que robaria la bíblia. L'última nit, després d'haver-la llegit, la vaig posar a la maleta. Vaig apagar el llum, però no em podia adormir. En la foscor, mirava la maleta tancada amb la meua amiga a dins. hi havia una lluita al meu cap.

Aquesta batalla em va suscitar les preguntes següents:

- Com podria reconciliar-me, essent la filla d'un pastor i alhora una lladregota?
- A més, estava escrit a la bíblia, en totes dues boniques llengües: "No robaràs"!
- Què diria l'avi, si sabés que la seva néta havia robat una bíblia?

Em penso que ja es poden imaginar el final de la història!

Al matí vaig treure la bíblia de la maleta, la vaig posar sobre la tauleta de nit i, amb la maleta a la mà i una gran serenitat al meu cor, vaig deixar l'habitació.

1. Indoeurópai, újlatin nyelv. A portugállal együtt alkotja a nyugati újlatin nyelvek ibériai ágát (iberoeomán). Nyelvjárások: északon az asztúriai, leóni és aragóniai, délen az andalúziái, középen a kasztíliai, amely az irodalmi nyelv alapja. Ezért a spanyolt castellanónak is nevezik. A kasztíliai régi állapotát őrzi a zsidó-spanyol vagy ladino, mely a XV. században Spanyolországból kivándorolt zsidók nyelve a Balkánon, Észak-Afrikában és Közel-Keleten. A ladinót héber betűkkel írják.

2. Spanyolország 28 millió (a lakosság 73%-a). Második nyelvként beszélik a spanyolországi nemzetiségek (katalánok, galegók, baszkok). Európán kívül hivatalos nyelv Brazília kivételével valamennyi dél-amerikai államban, a legtöbb közép-amerikai államban és Mexikóban. Elterjedt az USA déli államaiban. Beszélik még Észak-Afrikában a volt spanyol gyarmatokon.

3. Igeragozásában megtaláljuk az angoléhoz hasonló folyamatos időt. Sok a tőhangzóváltós ige (duermo - dormimos 'alszom - alszunk').

4. Alapvetően latin eredetű szókincsében ibér és kelta elemek, és az arab megszállás (VIII-XV. század) alatt számos arab szó került a spanyolba. A francia hatás is jelentős.

5. Szórványos emlékek a X. századból. A Poema de mio Cid a 12. században keletkezett kasztíliai nyelvjáráson. A gyarmatosítás során a spanyol eljutott minden földrészre.

Elterjedtségében csak az angol versezhet vele.

1. Indo-Eurpoean, Iberian branch of West-Romance languages, close to Portuguese. Main dialects: Northern (Asturian, Leonese, Aragonese), Southern (Andalusian) and central (Castilian). The literary language is based on the latter. Therefore Spanish is called Castellano too. Archaic Castilian dialect: Judeo-Spanish or Ladino, spoken by Jews who emigrated from Spain in the 15th C. They settled in the Balkan, North Africa and Near-East. Ladino is written with Hebrew letters.

2. 29 million first language speakers in Spain (73% of the population), spoken as second language by minorities (Catalans, Galegos, Basques). Official status in all the South American states (except Brazil), in Central America, in Mexico; widely spoken in the southern states of U.S.A., current in many countries in North Africa.

3. Continuous tense, vowel changes in the verbal conjugation (duermo - dormimos 'I sleep - we sleep').

4. In the Romance vocabulary Iberian, Celtic and Arabic elements. Influenced by French.

5. Glosses from the 10th C. Poema de mio Cid (12th C) written in Castilian dialect. Since the days of colonisation Spanish has become fifth most used language in the world; widely spread in territory, its only rival is English.

1 uno 2 dos 3 tres 4 cuatro 5 cinco 6 seis
7 siete 8 ocho 9 nueve 10 diez 100 ciento/cien

LA BIBLIA NORUEGA

Cuento Corto por Ilona Kutas
Tradució al espanol por Sylvia Swift

Para mi Abuelo

El descubrimiento del maravilloso mundo de los idiomas es la gran experiencia de mi vida. La motivación para esto nació de las raíces de familia. Mi abuelo materno, un profesor de teología, había dominado dieciocho lenguajes. El lenguaje y la religión eran muy importantes para él. No pudo enseñarme alemán, hebreo, polaco o inglés porque yo tenía nada más cinco años cuando él murió. Yo sólo siento, en alguna parte de mis genes, que debo seguir sus huellas.

Como miembro de una delegación de bibliotecarios, pasé una semana en Oslo. Después de los interesantes y ricos programas diarios, siempre corría de regreso a mi cuarto en el hotel para pasar las veladas solitarias en compañía de mi nueva amiga, una biblia bilingüe en inglés y noruego.

La había encontrado en la mesa de noche el primer día cuando entré a mi cuarto del hotel, mi hogar por una semana.

Quizás sea común en los cuartos de hotel de los países Cristianos el tener una biblia a la disposición del huésped. Yo probé esta costumbre por primera vez en mi vida ahí en Oslo. El encontrar esa biblia trajo a la mente recuerdos de mi niñez también. Siendo la hija de un ministro protestante, viviendo en la rectoría hasta la edad de diez y seis años, yo acostumbraba a ir a la iglesia y leer la biblia. Durante treinta años de mi vida, sin embargo, no había tenido en mi mano una biblia.

Comenzó un gran juego. Yo leía la columna de la página en inglés, la comparaba con la columna noruega y, con la ayuda de mi conocimiento anterior de la biblia, empecé a comprender al mismo tiempo el texto y las palabras noruegas de orígenes ingleses y alemanes.

Día con día la biblia y yo nos convertimos en mejores y mejores amigas. Yo empecé a temer nuestra inminente separación.

Al sexto día sentí un gran deseo de continuar el juego en casa también.

Por lo tanto decidí robarme la biblia.

La empaqué en mi maleta la última noche después de haberla leído. Pero después de apagar la lámpara, no me pude dormir. En la obscuridad miraba la maleta cerrada con mi amiga adentro. Había una lucha en mi cabeza.

Esta batalla suscitó las siguientes preguntas:

- ¿Cómo podría reconciliar ser la hija de un pastor y una ladrona al mismo tiempo?
- Además, estaba escrito en esta biblia en dos hermosas lenguas: "¡No hurtarás!"
- ¿Qué diría mi abuelo si supiera que su nieta había robado una biblia?

¡Yo pienso que se pueden imaginar el final de la historia!

En la mañana saqué la biblia de mi maleta, la coloqué en la mesa de noche, y con la maleta en mi mano y una gran calma en mi corazón dejé el cuarto.

1. Indoeurópai, nyugati típusú újlatin nyelv, a spanyollal együtt alkotja az újlatin nyelvek ibériai ágát. Több nyelvjárási övezetet különböztetnek meg, de igen egységes. A galego a portugál spanyolországi nyelvjárása. A brazíliai portugál kiejtésben, szókincsben és szórendben tér el az európaiktól.

2. A beszélők száma 200 millió körül lehet. Portugália 10,3 millió, Brazília lakóinak száma 140 millió, hivatalos nyelv illetve beszélik még az alábbi helyeken: Angola, Mozambik, Bissau-Guinea, nyugat-afrikai szigetek (Zöldfoki szigetek, Sao Tomé, Príncipe).

3. Igen közel áll a spanyolhoz, tőle eltérő jellegzetességek: határozott névelő o, a, os, as; ragozható főnévi igenév (É nessesario trabalharmos 'Dolgoznunk kell'); nazális magánhangzók és kettős mássalhangzók.

4. Lásd spanyol 4. Kevesebb benne az arab eredetű szó, mint a spanyolban, a francia viszont nagyobb hatással volt rá.

5. Portugál jellegű elemek a IX–XII. századbeli latin szövegekben. Első igazi portugál szöveg a XII. század végéről, Galego-portugál alapú emlékek a XII–XV. századból. A XVI. századtól a Galego megszűnik írott nyelv lenni, ekkor a portugál súlypontja áttevéődik délebbre. A modern portugál irodalmi nyelv a Coimbra és Lisszabon közötti nyelvjárásokból alakult.

1. Indo-European, West Romance; with Spanish, member of the Ibero-Romance branch. Very uniform. Galego in Spain is a Portuguese dialect. Brazilian variant differs mostly in pronunciation, vocabulary and word order.

2. Around 200 million speakers. Portugal: 10,3 million; Brazil: 140 million; spoken also in Angola, Mozambique, Guinea-Bissau, islands of west African coast.

3. Very close to Spanish. The most noticeable differences are definite article o, a, os, as; personal suffixed infinitive; nasal vowels and diphthongs.

4. See Spanish, though Portuguese is less influenced by Arabic and more by French.

5. Portuguese features in Latin texts in the 9th–2th centuries. First record from the end of the 12th C. GalegoPortuguese records in the 12th–15th centuries. From the 16th C Galego ceases to exist as written language. From that time the main point of Portuguese moves towards the south. Modern Portuguese based on the dialect area between Coimbra and Lisbon.

1 um 2 dois 3 tres 4 quatro 5 cinco 6 seis 7 sete 8 oito 9 nove 10 dez 100 cem/cento

A BÍBLIA NORUEGUESA

Um conto de Ilona Kutas
Traduzido em Portugueses por Ramiro Castro

a meu avó

A descoberta do mundo maravilhoso das línguas é a grande experiência da minha vida. A motivação para isto provém de raízes familiares. Meu avo materno, um professor de teologia, era mestre em dezoito línguas. As línguas e a religião eram muito importantes para ele. Ele não pôde ensinar-me o alemão, o hebraico, o polonês ou o inglês porque eu tinha somente cinco anos quando ele morreu. Apenas sinto em algum lugar nos meus gens, que devo seguir seus passos.

Como membro de uma delegação de bibliotecários, passei uma semana em Oslo. Depois dos programas ricos e interessantes, corria sempre ao meu quarto de hotel para passar as tardes solitárias na companhia de minha nova amiga: uma Bíblia bilíngüe anglo-norueguesa.

Eu a tinha achado sobre a mesa, no primeiro dia de noite, depois de ter entrado no quarto do hotel, meu lar por uma semana.

Talvez seja costume nos quartos de hotel dos países cristãos por uma Bíblia á disposição dos hóspedes. Experimentei este costume pela primeira vez durante minha estadia em Oslo. Achar aquela Bíblia me lembrou também da minha infância. Como filha de um pastor protestante, vivendo na casa paroquial até a idade de dezesseis anos, costumava ir a igreja e ler a Bíblia. Mas durante os trinta anos ulteriores da minha vida eu nem mesmo tinha uma Bíblia nas mãos.

Um grande jogo começou. Eu lia a colma inglesa da página, e a comparava com a coluna norueguesa, e com a ajuda do meu antigo conhecimento da Bíblia, comecei a compreender ao mesmo tempo o texto e os vocábulos noruegueses de origem misturada ao ingles e alemão.

A cada dia a Bíblia e eu nos tornávamos amigos mais próximos. Comecei a temer minha separação iminente dela. No sexto dia senti um grande desejo de continuar o jogo também em casa.

Por isso, decidi roubar a Bíblia

Depois de tê-la lido, eu a empacotei na minha bolsa na última tarde. Mas depois de ter apagado a lâmpada, não pude dormir. Na escuridão vigiava a bolsa fechada com minha amiga dentro dela. Uma luta raivosa se fez em minha cabeça.

Esta luta trazia-me as seguintes questões:

- Como posso conciliar ser a filha de um pastor e uma ladra ao mesmo tempo?
- Ademais, estava escrito naquela Bíblia em duas belas línguas: "Não furtarás!"
- Que diria meu avó se soubesse que sua neta tinha roubado uma Bíblia?

Creio que você pode imaginar o fim da história!

De manha peguei a Bíblia da minha bolsa, recoloquei-a sobre a mesa, e com a minha bolsa na mão e grande calma no coração, abandonei a quarto.

Édesanyja, báró Podmaniczky Árminné Egyessy Etelka / His mother

KELTA NYELVEK

ír
breton
velszi
manx

CELTIC LANGUAGES

Irish
Breton
Welsh
Manx

1. Indoeurópai q-kelta, legközelebbi rokonai a gael-skót és a Man-szigeti vagy manx. Nyelvjárások: északi (Donegal, Mayo, Galway) és déli (Kerry, Cork, Waterford). A déli nyelvjárások újjítókak.

2. Mintegy 1 millió, többségében két-nyelvű (angol-ír) beszélő, Írország lakosságának kb. 30%-a. A beszélők száma az utóbbi században rohamosan csökkent, de az 50-es évek óta némi emelkedés tapasztalható. 1850: 1,5 millió, 1890: 660 ezer, 1926: 540 ezer, 1946: 600 ezer.

3. Számos helyesírási egyszerűsítés (legutóbb 1948-ban) ellenére az írás erősen eltér a kiejtéstől. Pl.: tabhair dhom olv. turam ‚add nekem‘. Két nyelvtani nem: him- és nőnem. Mintegy húszféle többesképzés. Pl.: ceann – cinn ‚fej‘, át -áiteanna ‚hely‘. A főnévragozásban 5 eset, egyes esetekben kezdőhang változás (eklipszis) következik be. Szabályos és rendhagyó igék (jelen, félmúlt, régmúlt, jövő és feltételes mód). A személyragok többnyire kifejezik a személyt. A rendhagyókat a soktövétség jellemzi. A ‚menni‘ ige alakjai: téim, théinn, chuas, raghad, dulta. A jelenidőt főnevesített igével fejezi ki (olvasásban vagyok). A számnevek helyes használatának bonyolult szabályai vannak.

4. Szókincsére nagy hatással volt a latin a II–V. század között. Ezt követően angolszász befolyás napjainkig. Századunkban következetesen küzdenek az angol kölcsönszavak ellen. A IX. és a XII. század között jelentős volt a normann hatás.

5. Legrégibb emlékei a sírfeliratok az V–VI. századból. A VI. századtól vallásos irodalom, a VIII–IX. században sága költészet. Korán kialakult az egységes irodalmi nyelv. A XVII. századtól nyelvjárási mozgalom. 1600-tól az Ir Köztársaság megalakulásáig (1921) a nyelvnek nincs hivatalos státusza. Azóta hivatalos nyelv az angol mellett. A XIX. században nyelv-megőrző egyesületek alakultak. 1878 óta középiskolai vizsgaanyag. 1904 óta két-nyelvű oktatás a népiskolákban. 1893. a

1. Indo-European, Q-Celtic, closest to Gaelic and Manx. Dialects: northern (Donegal, Mayo, Galway) and southern (Kerry, Cork, Waterford). The northern dialects are more conservative.

2. Around 1 million, mostly bilingual (English/Irish) speakers. In Ireland, 30% of the inhabitants can speak the language. The number of speakers diminished rapidly in the last century but it seems to be slightly increasing in the last 50 years. 1.5 million in 1850, 660,000 in 1890, 540,000 in 1926, 600,000 in 1946.

3. Discrepancy between script and pronunciation though orthography has been reformed several times, last 1948. Example: tabhair dhom read turam ‚give me‘.

Two genders: masculine and feminine, about 20 ways of formation of plural (some examples: ceann - cinn, ‚head‘, at -áiteanna ‚place‘). Five cases with initial mutation (eclipsis).

Regular and irregular verbs. Tenses: present, imperfect, perfect, future tense and conditional mood. Verbal suffixes express the person. Irregular verbs have roots of different origin. Roots of the verb ‚to go‘ are: teim, theinn, chuas, raghad, dulta. Present time is expressed by continuous. The correct use of cardinals is bound to complicated rules.

4. Vocabulary was influenced by Latin (2nd-5th centuries), after this period by English. In our century, purification against words of English origin started. In the period 9th-12th centuries, Norman influence was considerable.

5. Earliest records: inscriptions on graves from the 5th-6th centuries. Religious literature since the 6th century, Saga-poetry written down in the 8th-9th centuries. Uniform literary language formed very early. Dialect literature since the 17th century. From 1600 until the establishment of Republic of Ireland in 1921, Irish did not have official status. In the 19th century associations to protect and encourage the Gaelic language were formed. Irish has been an examination

AN BÍOBLA IORUACH

Gearrscéal le Ilona Kutas
Aistrithe go Gaeilge ag Órla McMorow

Do mo shean-athair

Is é an tábhar spéise agus pléisiúir is mó dem' shaol é eolas a chur ar an iliomad teangacha atá sa domhan. Fuair eas an spreagadh seo ó mo chúlra. Bhí mo shean-athair, ollamh le diagacht, in a údar ar ocht teanga déag. Bhí dúil mhór aige i dteangacha agus sa religiún. Ní raibh ar a chumas, monuar, Gearmainis, Eabhrais, Polanais ná Béarla a mhúineadh dom toisc gur cailleadh é nuair nach raibh mé féin ach cúig bliana d'aois. Ach mothaím ionam féin gur cóir dom a shampla a leanacht.

Im'bhall de thoscaireacht leabharlainne, chaith mé seachtain in Osló. I ndiaidh na gcláracha breá spésiúla gach lá, d'fhillinn go cíocrach ar mo sheomra sa teach ósta chun na tráthnóntaí uaigneacha a chaitheamh in éineacht le mo chara nua, bíobla dhátheangach, Béarla - Ioruach.

Fuair eas é ar an mbord chois leapan an chéad lí nuair a bhuaileas isteach sa seomra óstáin, mo bhaile don tseachtain.

Seans gur gnáth rud é Bíobla a fhágáil i gcóir na lóistéirí i seomraí títhe ósta i dtíotha Críostaí. Tháinig mé féin ar an nós seo don chéad uair agus mé ansiúd in Osló. Chuir an bíobla sin laethe m'óige i gcuimhne dom chomh-maith. Agus mé im' iníon le ministéir Protastúnach, ag cónaí dom i dteach an mhinistéara go dtí go raibh mé sé bliana déag d'aois, théinn go dtí an séipéal agus léinn an bíobla. Le tríocha bliain anuas áfach, níor thógas bíobla i mo lámh.

Thosaigh an spórt. Léigh mé an colún Béarla ar an leathanach romham, chuir mé é i gcomparáid leis an colún Ioruach agus le cabhair ó mo shean-eolas ar an mbíobla chuaigh mé i dtuiscint ar an dtéasc agus ar na focail Ioruach de bhunadh meascaithe Béarla agus Gearmánaise, ag an am gcéanna.

Lá i ndiaidh lae chuir mé aithne níos fearr ar an mbíobla sin. Ní rabhas ag tnúth le mo scarúint uaidh, rud a bhí i ndán.

Ar an séú lá tháinig fonn mór orm leanúint leis an gcluiche nuair a bheinn imithe abhaile.

Bheartaigh mé dá bhrí sin ar an mbíobla a ghoid.

Rinne mé é a phacáil i mo mhála an oíche dheireanach tar éis dom é a léamh. Ach ní fhéadfainn dul a chodladh tar éis dom an lampa a mhúchadh. Sa dorchadas, d'fhéach mé ar an mála dúnta in a raibh mo chara. Bhí mé i gcoimhlint liom féin.

D'ardaigh an choimhlint na ceisteanna seo leanas:

– Chonas a réiteoinn, bheith i m'iníon mhinistéara agus i mo ghadaí ag an am gcéanna.

– Lena chois sin, bhí sé scrífa sa bhíobla seo, i ndá theanga áilne: "Ná déan goid!".

– Céard a dhéarfadh mo shean-athair dá mba rud é go raibh a fhios aige gur ghoid a ghariníon bíobla Ioruach.

Sílim gur féidir leat deireadh an scéil a shamhlú.

Ar maidin, thóg mé an bíobla amach as mo mhála chuir mé thar n'ais ar an mbord chois leapan é agus le mo mhála i mo lámh, agus suaimhneas i mo chroí, d'fhág mé an seomra.

Gaelic League kidolgozta a modern irodalmi nyelv normáit.

subject in secondary schools since 1878. Bilingual teaching in elementary schools since 1904. The Gaelic League elaborated norms of modern Irish literary language in 1893.

1 a haon/aon 2 a do 3 a tri 4 a ceathair
5 a cuig 6 se 7 a seacht 8 a hocht/ocht
9 a naoi 10 a deich 100 cead

Nagybátyja, báró Podmaniczky Frigyes / His uncle

1. Indoeurópai, p-kelta, legközelebbi rokona a velszi és a kornvalliszi (Cornish) (kihalt). Nyelvjárásai: északnyugati (Léon), északkeleti (Tréguier), nyugati (Közép- és nyugat-Bretagne), délkeleti (Vannes).

A mai nyelvjárások őrzik a VI–VII. századbeli betelepülők nyelvi sajátosságait, akik az angolszász invázió elől menekültek a mai Bretagneba.

2. Mintegy 600 000 francia-breton kétnyelvű beszélő Bretagne/Franciaország.

3. A főnév hím- vagy nőnemű. A többesszámot sokféle módon képezi. Élőlények (növény, állat, ember) esetében a többesjel -ed, életteleneknél -ou, -iou a legáltalánosabb. Ezenkívül -i, -ier, -er, -en, -idi, -iz, -erien, -ourien, -eien, -eion jellel, hangváltással (dant - dent, 'fog - fogak'), rendhagyó módon (den - tud 'ember - emberek') stb. Bizonyos helyzetekben a szókezdő mássalhangzó megváltozik (mutáció) breur-preur-vreur 'testvér', penn-fennbenn 'fej', tal-dal-zal 'homlok' stb. Szabályos és rendhagyó igék, ez utóbbiakra a soktövűség jellemző. A mont 'menni' ige jelenidejű ragozása:

iskolába	megyek	d'ar skol ez	I go to school
"	mész	d'ar skol ez ez	you go to school
"	megy	d'ar skol ez a	he/she goes to school
"	megyünk	d'ar skol ez eomp	we go to school
"	mentek	d'ar skol ez it	you go to school
"	mennek	d'ar skol ez eont	they go to school

A mont egyéb alakjai: aen 'mentem', is 'mentem volt, in 'menni fogok', afen 'mennek', ajen 'mentem volna' (k)a(e) 'menj', o vont 'menve', aet 'menvén'.

4. Szókincsére nagy hatással volt a latin a II–V. században, ez a közös kelta átvételek kora. Az áttelepülés óta a francia befolyása alatt áll.

5. Első eméke az Artur mondakör 1450 körül, melynek eredetije nem maradt fenn. Szótár 1464-ből, amelyet 1499-ben nyomtattak ki. Színpadi passiójáték 1530-ból. 1951 óta választható oktatási nyelv. Első egynyelvű szótár 1995. 1977 óta breton nyelvű magániskolák.

1. Indo-European, P-Celtic language, closest to Welsh and Cornish (extinct). Dialects: north-western (Léon), north-eastern (Tréguier), western (Middle and West Bretagne), south-eastern (Vannes).

Modern dialects preserved the particularities of the language of the settlers of the 6th-7th C who fled to Bretagne because of the Anglo-Saxon invasion.

2. Around 600 000 bilingual (Breton-French) speakers in France.

3. Two genders: masculine and feminine; different plural suffixes: -ed for living beings (plants, animals, people), -ou, -iou for inanimate objects as well as -i, -ier, -er, -en, -idi, -iz, -erien, -ourien, -eien, -eion; plural also by change of vowel (dant - dent 'tooth - teeth') or in irregular way (den - tud 'human being human beings'). Initial consonants mutate in some situations (breur-preurvreur 'brother', penn-fenn-benn 'head', tal-dal-zal 'forehead'). Regular and irregular verbs with different roots. (See the conjugation of the verb 'monY (to go) in the Hungarian text.)

4. Like other Celtic languages, Breton was also influenced by Latin during the period 2nd-5th C. Since settlement in Bretagne, French influence.

5. First record Arthur legend cycle around 1450 (the original version is missing), dictionary from 1464 edited 1499, Passion -play from 1530. First monolingual dictionary in 1995. Since 1951 optional teaching language. Since 1977 privat schools in Breton language.

1 an/un 2 daou/div 3 tri/teir 4 pevar/peder 5 pemp 6 c'hwec'h 7 seizh 8 eiizh
9 nav, 10 dek 100 kant

AR BIBL NORVEGEG

*Danevell skrivet gant Ilona Kutas
Lakaet e brezhoneg gant Laorans Motrot*

D'am zad-kozh

Unan eus brasan darvoudou va buhez e voe dizoloidigezh bed ar yezhou. Ar familh eo an abeg eus al lusked-se. Kelenner war an doueoniezh e oa va zad-kozh ha 18 yezh a gomze. A-bouez bras e oa ar yezhou hag ar relijion evitan. Siwazh, ne c'hellas deskin din nag an alamaneg, nag ar poloneg, nag ar saozneg, peogwir ne oan nemet pemp bloaz pa marvet. Santet em eus em c'hreizon e ranken ober diouzh e skouer.

War-zigarez ma oan ezel eus un dileuriadur a levraouegerien, em boa tremenet ur sizhunvezh en Oslo. Bemdez, goude ar programou niverus ha liesseurt, ez aen war eeun betekva c'hambred el leti evit tremen va nozvezhiou digenvez e kompagnunezh va mignonez nevez, ur bibl divyezhek saozneg - norvegeg.

War an daol-noz em boa e gavet an deiz kentan, o vont tre er gambred a voe va c'her e-pad ur sizhunvezh.

Ur boaz eo moarvat, er broiou kristen, pourchas ur bibl d'an ostizidi. En Oslo eo em boa bet un anaoudegezh eus ar c'hustum-se evit ar wezh kentan. Degas a reas ar gejadenn ouzh ar bibl din ar c'houn eus va bugeliezh. A-fet merc'h ur pastor protestant, em boa bevet betek an oad a c'hwezec vloaz er presbital, ober a raen va darempred en templ ha boazan a raen lenn ar Bibl. Gwezh ebet ne zalc'his ur bibl etre va daouarn e-doug an tregont bloavezh war-lerc'h.

Kregin a reas ar c'hoari bras: lennet em boa ur bajennad e saozneg, he c'henveriet em boa neuze gant ar bajennad e norvegeg hag a - drugarez d'an anaoudegezh kozh am eus ag ar Bibl, e krogis a - daol da entent an destenn hag ar gerioù norvegek zo anezho ur meskad saozneg hag alamaneg.

Gant an devezhiou e savas mignoniezh etre ar bibl ha me. En em lakaat a ris da zoujan an disparti nesan.

D'ar c'hwec'hvet deiz e kavas din e vefe gradus delc'her war ar c'hoari-se em c'her. Kemer a ris an diviz da laerezh ar bibl.

An noz diwezhan, war-lerc'h lenn, el lakais em malizenn. Goude-se e lazhis ar goulou, hogen diwezhat e teuas ar c'housked din.

Iye baouezen ket, en denvalijenn, da sellet ouzh ar valizenn a zalc'he kloz va mignonez. Bec'h bras a oa warnon. Ar goulennou - man a savas ennon:

- Laerez ha merc'h ur pastor. Penaos ober unan a ziv wirvoudenn?
 - Aman er bibl-man eman skrivet e div yezh zoken: "Ne laeri ket!"
 - Petra a lavarfe va zad-kozh ma ouije eo bet e verc'h-vihan o laerezh ur bibl?
- N'eo ket diaes, a gav din, ijinan dibenn ar richenn.

Antrenoz veure e tennis ar bibl eus ar valizenn, el lakais en-dro war an daol-noz ha, va malizenn ouzh va dorn, frankaet warnon, e kuitais ar gambred.

1. Indoeurópai, p-kelta. Legközelebbi rokona a breton és a kihalt kornvalliszi (Cornish). Nyelvjárások: északi (Gwynedd, Powys) és déli (Gwent, Morgannwg).

2. 600–700 ezer kétnyelvű (angolvelszi) beszélő Wales tartományban. Számuk az angol javára fokozatosan csökken. A század elején még kétszer ennyien beszéltek Wales-ben (Nagy-Britania). A nyugati-északnyugati körzetekben a beszélők aránya eléri a 60–70%-ot, kelet felé haladva a szám 3%-ra csökken (Monmouth). Jelentős velszi csoportok vannak az USA-ban és Argentínában (Chabut-völgy, 1865 óta).

3. Két nem: hím- és nőnem. A főnévragozás még az irodalom előtti időkben megszűnt. Jellegzetes kelta vonás a szókezdő mássalhangzók változása (mutáció): pen-mhen-ben-phen 'fej', tad-dad-nhad 'apa', mam-fam 'anya', gardd-ardd 'kert', továbbá mutáció tőhangzóváltozással tlws-dlos 'csinos', gwllub-wleb 'nedves', brwnt-front 'piszkos', crwn-gron 'kerék'. Változatos többesépzés: -au, -iau, -ion, -uod, -i, -od jellel, hangváltással: bardd-beirdd 'költő', hangváltással és jellel: gardd-gerddi 'kert'.

Szabályos és rendhagyó igék, az utóbbiak soktövések. A munk 'menni' ige jelenidejű (tulajdonképpen jövő időként használt) ragozása:

magyar	velszi/Welsh	English
megyek	af	I go
mész	ei	you go
megy	a	he goes

4. Latin kölcsönzések a II–VII. század között. Az angol folyamatosan hat. Az angol eredetű kölcsönszavak kiküszöbölésére a kelta nyelveknél keres példát. Jelentős normann hatás is (XII–XIV. század).

5. Irodalmi hagyományok VI. századtól. hősi eposzok a XI. századig. Törvénykönyv a X. századból, Mabinogior gyűjtemény a XI–XIII. századból. XI–XIV.

1. Indo-European, P-Celtic, closest to Breton and the extinct Cornish. Dialects: northern (Gwynedd, Powys) and southern (Gwent, Morgannwg).

2. 600-700,000 Welsh-English bilingual speakers in Wales. At the beginning of the 20th C, the number of speakers was double the present number. Ratio of Welsh-speakers reaches 60-70% in the west-north-western districts but only 3% in the east (Monmouth). Considerable colonies in USA and Argentina (Chabut valley, since 1865).

3. Two genders: masculine and feminine. Declension of nouns died out before literary times. Celtic feature of initial consonantmutation: pen-mhen-benphen 'head', tad-dad-nhad 'father', mamfam 'mother' (see examples in the Hungarian text). Plural formed by suffocation (-au, -iau, -ion, -uod, -i, -od), by phonetic change: bardd-beirdd 'poet' and by phonetic change and suffixation: garddgerddi 'garden'. Regular and irregular verbs, present tense (used for future) of the verb mund (to go):

magyar	velszi/Welsh	English
megyünk	awn	we go
mentek	ewch	you go
mennek	ant	they go

4. Borrowings from Latin in the period of 2nd-5th C. Elimination of words of English origin by examples in other Celtic languages.

5. Literary traditions from the 6th C. heroic epic until the 11th C, law book from the 10th C, Mabinogior collection from the 11th-13th C, bardic-poetry 11th-14th C. Religious literature from the 16th C. The language seems to be very steady.

Y BEIBL NORWYEG

gan Iona Kutas
(translated into Welsh by Ray Morgan)

i fy nhadcu

Y profiad mwyaf o fy mywyd yw darganfyddiad y byd o iaethoedd. Daeth y cymhelliad am hyn o gwraidd y teulu. Oedd dacu teuluol yn prifathro Ddiwynyddiaeth wedi dysgu dri ar bymtheg o iaethoedd. Nid oedd gallu dysgu Almaeneg, hebraeg, Pwyleg a Saesneg i mi achos roeddwn ond pum m(wydd oed pan fu farw. Yr ydwy'n teimlo yn fy ngwythiennau dylwn dilyn yn eu camau.

Fel aelod o cennad llyfrgellydd, treuliais wythnos yn Oslo. Bob tro ar ol y dyddiol rhaglennau gwerthfawr a diddorol, rhedais yn ol im ystafell yn y gwesty i treulio min yr hwyr unig yn cwmni fy nghyfaill newydd sef y Beibl dwyiaethog, Saesneg a Norwyeg. Yr oeddwn wedi eu sylfaenu ar y bwrdd nos y dydd cyntaf es i mewn ir ystafell gwesty, fy nghartref am wythnos.

Felly eu fod yn cyffredin mewn gwledydd Cristion i gael Beibl at ddefnydd y gwestion. Profais yr arferiad hyn am y tro cyntaf yn fy mywyd yn Oslo. Pan darganfyddais y Beibl cofiais hefyd fy plentyndod. Fel merch gweinidog Protestant yn byw yn y persondy hyd nes oeddwn yn un ar bymtheg oed es ir eglwys i ddarllen y Beibl. Yn ystod y deg ar ugain blwyddyn om bywyd nid oeddwn hyd yn oed wedi dal Beibl yn fy llaw.

Dechreuodd gem fawr. Darllenas y golofn Saesneg ary tudalen au gymharu ar golofn norwyeg, ac efo cymorth fy ngwybodaeth gorffennol o gwmpas y Beibl dechreuais deall y testun ar geiriau nocwyeg o cymysgiad gwreiddiol Saesneg a Almaeneg.

Dydd ar ol dydd daeth y Beibl a fu yn ffrindiau agos. Dechreuais ofni cael eu gwahanu oddi wrtho. Ar y chweched dydd teimlais dymuniad mawr i barhau y gem yn fy nghartref hefyd. Penderfynais felly, i dwyn y Beib. Paciais ef yn fy cwd ar y noswaith olaf ar ol darllen. Ond ar ol i mi rhoi y golau allan nid oeddwn gallu cysgu. Yn y tywyllwch gwyliais y cwd gyda nghyfaill ynddo. Dechreuodd brwydr gwyllt yn fy mhen. Cododd y brwydr y cwestynau sydd yn dilyn.

- Fel gallai cymodi fod yn ferch i weinidog a lleidr yr un pryd?
 - A ymhellach yr oedd wedi eu ysgrifennu yn y Beibl yma mewn dwyiaeth prydfarth "na ddylit ladrata!"
 - Be ddywedau fy nghacu os fyddain gwybod fod eu wyres wedi ladrata Beibl?
- Rydy'n meddwl gallwch dychmygu diwedd y chwedl.

Yn y bore tynnais y Beibl or cwodyn, gosodais y Beibl yn ol ar y bwrdd nos a efo fy cwodyn yn fy llaw a tawelwch mawr yn fy nghalon gadewais yr ystafell.

század bárd-költészet. Vallásos irodalom a XVI. századtól. A nyelv igen stabil, az első emlékek és a modern nyelv között – eltekintve többszöri helyesírási változásoktól – nincs nagy különbség. 1907 óta tanítási nyelv.

Except for changes in orthography, there are only negligible differences between the language of the first records and modern Welsh. Since 1907 an official language of education.

1 un 2 dau 3 tri 4 pedwar 5 pump 6 chwech 7 saith 8 wuth 9 naw 10 deg
100 un cant

Podmaniczky Frigyes szobra, készítette Kutas László
Bronze figure of his uncle, made by László Kutas

1. Indoeurópai, p-kelta. Legközelebbi rokona a skót-gael és az ír.

2. Nagy-Britannia Man szigete (570 km², 50 ezer lakos). A század elején még 4,5 ezer beszélő, 1920-ban 900, 1961-ben 1. Az 1800-as években még manx nyelven vitatkoztak a parlamentben. Ma évente csak egyszer, a parlamenti ceremóniák alkalmával hangzik fel.

3. Lásd ír 3.

4. Lásd ír 4.

5. 1525 és 1530 között lefordították az Angol Imádságos könyvet, ami nyomtatásban csak 1891-ben jelent meg. A XX. század elejéig 60, főként vallásos tárgyú könyvet adtak ki. A nyelv egységes. 1899-ben alapították a Manx Language Society-t a nyelv megmentése érdekében, de működése eredménytelennek bizonyult. 1968-ban megalakult az Yn Chashogt Chaickagh (Manx Nyelvédő Társaság), mellette számos egyesület foglalkozik a manx kultúra és nyelv ápolásával. A nyelvet most sok ezren újratulják.

1. Indo-European, closest to Gaelic and Irish.

2. In the beginning of the 20th century there were 4,5 thousand speakers on Man Island (570 km²), 900 in 1920, just 1 in 1961. In the 19th century parliamentary debates were continued in Manx. In our days Manx is used just once a year when parliament will be opened. The island has 50 thousand inhabitants.

3– 4. See Irish.

5. Between 1525 and 1529 English Prayer Book was translated which was edited as late as 1891. Manx Language Society was established in 1899 for saving of the language. Its activity was unsuccessful. Its follower, Yn Cheshogt Chaickagh came into being 1968. Beside it several societies patronized local culture and language. Nowadays respectable number of people study their ancient's language. Until the beginning of the 20th century 60 books were edited in Manx.

1 un 2 daa 3 tree 4 kiare 5 queig 6 shey 7 shiaght 8 hoght 9 nuy 10 jeih 100 keead

YN BIBLE LOGHLYNNAGH

Skeal ghiare liorish Ilona Kutas,
çhyndaait gys y Ghaelg ec Adrian y Pilgrim

da my haner

Tra hooar mee magh cre cho yindyssagh ta çhengaghyn, she taghyrt mooar my vea v'eh. Haink shoh gy kione kyndagh rish my henn-ayraghyn. Va ayr my vayrey, as eshyn ny olloo jeeaghtys, er nynsaghey hoght çhengaghyn jeig. Scanshoil dy jarroo va çhengaghyn as craueeaght da. Cha dod eh Germaanish, Hewnish, Polynnish ny Baarle ynsaghey dou er y fa nagh row mee agh queig bleeaney d'eash tra hooar eh baase. Agh raad ennagh ayns diunid yn eer-dooghys aym strooys dy by chair dou eiyrt er y raad echeysyn.

Cheau mee shiaghtin ayns Oslo myr oltey skimmee fir-lioarlagh. Tra va claare ny taghyrtyn anchasley as annaasagh ec kione gagh laa, yinnin roie er-ash gys my hamyr 'sy thie-aaght dy cheau ny fastyryn my lomarcan agh ayns sheshaght my charrey noa, Bible ghaa-hengagh Loghlynnagh as Baarlagh.

Va mee er n'gheddyn ee er y voayrd-oie y chield laa hie mee stiagh ayns shamyry thie-aaght, veagh my hie hene rish shiaghtin..

Foddee dy vel eh cliaghtagh ayns çheeraghyn Creestee Bible y chur ayns shamyryn thieyn-aaght cour goaldee. Hoal ayns Oslo haink mee er y chliaghtey shen son y chield cheayrt ayns my vea. Tra hooar mee yn Vible shen, haink cooinaghtyn er-ash dou er my lhambaanid myrgeeddyn. Myr inneen saggyrt Prostanagh as mish cummal 'sy thie-saggyrt derrey va mee shey bleeaney jeig d'eash, boallin goll gys y cheeill as y Vible y lhaih. Ny-yeih shen, cha row mee eer er chummal Bible ayns my laue car yn jeih bleeaney as feed ny lurg shen.

Eisht ghow gamman mooar toshiaght. Yinnin y collo Baarlagh y lhaih er y duillag as eh shoh y chosoylaghey rish y cholloo Loghlynnagh; eisht, er y fa dy row tushtey aym jeh'n Vible hannah, ghow mee toshiaght er toiggal y çheks as, ec y traa cheddin, ny goan Loghlynnagh haink veih'n Vaarle as veih'n Ghermaanish neesht.

Laa er laa elley haink y Vible as mish dy ve nyn gaarjyn b'ainjyssee. Ghow mee toshiaght aggle y ghoail jeh'n traa veign scarrit vo'ee.

By vian lhiam er y çheyoo laa yn gamman y hannaghtyn ec y thie neesht.

Chiare mee myr shen y Vible y gheid.

Ren mee ee yingey stiagh 'sy phoagey-laue aym er yn astyr s'jerree erreish dou v'er lhaih ee. Agh tra va mee er vooghey yn londeyr cha darragh cadley orrym. Vlake mee 'sy dorraghys er y phoagey doont as my charrey ayn. Va cah creoi goll er ayns my cheeayll.

Haink ny feyshtyn shoh magh ass y chah shen:

– Kys oddym ve my inneen ynrick jeh saggyrt as my vaarliagh ec y traa cheddin?

– Ny sodjey, v'eh scrut ayns daa hengey aalin 'sy Vible shoh: "Cha jean oo geid!"

– Cre yiarragh my haner dy beagh fys echey dy row e inneen er gheid Bible?

Er-lhiam dy vod oo sheiltyn kys haink y skeal gy kione!

Tra haink y moghrey ren mee yn Vible y ghoail magh ass my phoagey as hug mee ee reesht er y voayrd-oie; va my phoagey ayns my laue as kiunid mooar ayns my chree tra daag mee yn çhamyr.

Gyerekkori fényképe / In his childhood

GERMÁN NYELVEK

norvég
dán
svéd
angol
fríz
holland
flamand
német
svájci német
erdélyi szász
luxemburgi
afrikaans

GERMANIC LANGUAGES

Norwegian
Danish
Swedish
English
Frisian
Dutch
Flemish
German
Swiss German
Saxon in Transylvania
Luxemburgian
Afrikaans

1. Indoeurópai, északi germán vagy skandináv. Nyelvtörténetileg az északi germán nyelvek nyugati ágának tagja. Két testvérnnyelvével, a svédvel és a dánnal hasonló módon fejlődött az óskandinávból. Ennek a fejlődésnek egyik legfontosabb jellemzője a ragozási rendszer egyszerűsödése.

A dán-norvég unió (1397–1814) ideje alatt Norvégiában a dán volt a közigazgatás, az oktatás és az egyház nyelve. Ez a körülmény nem ütközött ellenállásba, mert a dán írott nyelv közelebb állt a norvég köznyelvhez, mint a régies norvég irodalmi nyelv. Az együttélés évszázadai alatt a városok és a déli, délnyugati partvidék lakóinak nyelve fokozatosan a dánhoz hasonult. Norvégia függetlenné válása után (1814) megindult a dántól érintetlen népryelv kutatása. E kutatások alapján alkották meg a norvég irodalmi népryelvet. A törvényhozás 1885-ben elfogadta a dán alapú norvég bokmål mellett a népies nynorsk vagy landsmål nyelvet hivatalos nyelvnnek. A bokmål több lépésben hozzáigazították a norvég kiejtéshez és a nynorsk helyesírását is többször közelítették a bokmåléhoz. A szülők szavazatai alapján oktatják az iskolákban valamelyik változatot főnyelvként körülbelül 2/3 : 1/3 arányban a bokmål javára. A dánhoz igen közel áll a partvidék nyelve Arendaltól nyugatra, Stavanger magasságáig. Ide tartozik Bergen város nyelve is. A hosszú keleti norvég-svéd határ közelében a nyelvjárárok a svédhez hajlanak.

2. Norvégia lakossága 4,2 millió. Észak-Amerikában mintegy 300-400 ezer norvég él.

3. A bokmålban eredetileg két nem van (himnős és semleges), mint a svédben és a dánban; a nynorskban 3 nem. Ma azonban egyes szavakat rendszeresen nőnemben használnak a bokmålban is. A nynorskából hiányoznak a bokmålban, a dánban és a svédben polgárjogot nyert alnémet eredetű igekötők, valamint az alnémet szavak jelentős hányada. A norvég ismeri a zenei hangsúlyt, ami lényegében azonos a svéd intonációval.

1. Indo-European, North Germanic or Scandinavian, historically seen as a western member of North Germanic. The linguistic history of Norway has developed in a peculiar way. Norwegian had common trends of development with Swedish and Danish. When Denmark and Norway were united (1397-1814), Danish was the language of administration, education and of the church. Danish was received well in Norway because written Danish was more intelligible than archaic written Norwegian. Over the centuries, the Norwegian language of the towns and the coastal population assimilated to Danish. After the Norwegian independence in 1814, research into pure dialects started. As result a Norwegian literary standard was created. The Norwegian government accepted the existence of two official Norwegian languages in 1885. Bokmål, based on Danish, was gradually adjusted to Norwegian pronunciation and the orthography of Nynorsk of Landsmål was also drawn nearer to Bokmål. Parents decide on which variant of the two languages will be taught in a particular school. The ratio is about 2/3 to 1/3 for Bokmål. Some Norwegian dialects are close to Danish: for example the language of the south-west coast area from Arendal to Stavanger and the language of Bergen. Along the long Swedish-Norwegian border, dialects merge with Swedish dialects.

2. 4,2 m inhabitants in Norway; 300-400,000 speakers in North America.

3. In Bokmål there are originally two genders (masculine-feminine) as in Swedish and Danish, in Nynorsk there are three. Nowadays some nouns are used only in the feminine in Bokmål. In Nynorsk most German borrowings are missing along with German verbal prefixes, too.

Bokmål: 1 en 2 to 3 tre 4 fire 5 fem 6
seks 7 syv/sju 8 åtte 9 ni 10 ti 100 hundre
Nynorsk: 1 ein 2 to/tvo 3 tre/tri 4 fire 5
fem 6 seks 7 sju 8 åtte 9 ni 10 ti
100 hundre/hundrad

DEN NORSKE BIBEL

En novelle av Ilona Kutas
Oversat til norsk av Else Granheim

Til min bestefar

Å oppdage språkernes fantastiske verden er mitt livs store opplevelse. Motivasjonen skyldes mine "røtter". Min morfar som var professor i teologi, behersket 18 språk. Språk og religion var svært viktig for ham, men han var ikke i stand til å lære meg tysk, hebraisk, polsk eller engelsk, for jeg var bare fem år da han døde. Jeg føler bare at jeg må følge i hans fotspor, noe som jeg antar må ha med arveanlegg å gjøre.

Som medlem av en bibliotekardelegasjon tilbrakte jeg en uke i Oslo. Etter at det omfattende og interessante program hver dag var slutt, skyndte jeg meg tilbake til hotellrommet mitt for å tilbringe kveldene alene sammen med min nye venn, en engelsk-norsk tospråklig bibel.

Jeg hadde funnet den på nattbordet da jeg den første dagen kom til hotellet, mitt hjem for en uke.

Det er kanskje vanlig med en bibel til gjestens disposisjon i hotellrommene i kristne land. Jeg opplevde denne skikken for første gang i Oslo. Denne hendelsen gjenkalte også i erindringen minner fra min barndom. Som datter av en protestantisk prest og bosatt i prestegården inntil jeg var seksten år, brukte jeg å gå i kirken og lese i bibelen. I løpet av de siste tre år av mitt liv hadde jeg imidlertid ikke en gang holdt en bibel i hånden.

En storartet lek begynte. Jeg leste den engelske spalten, sammenlignet den med den norske, og ved hjelp av min tidligere viten om bibelen, begynte jeg å forstå teksten og de norske ordene av blandet engelsk og tysk opprinnelse på samme tid.

Dag for dag ble bibelen og jeg bedre og bedre venner. Jeg begynte å grue meg til å måtte skilles fra den.

Den sjette dagen følte jeg et sterkt ønske om å kunne fortsette leken også hjemme.

Jeg bestemte meg derfor til å stjele bibelen.

Etter å ha lest i den siste kvelden, pakket jeg den ned i kufferten. Men etter å ha slukket lyset, fikk jeg ikke sove. I mørket betraktet jeg den lukkede kufferten der min venn befant seg. Det foregikk en kamp i hodet mitt.

Kampen førte til følgende spørsmål:

- Hvorledes kunne jeg forene det å være prestedatter og samtidig en tyv?
 - Enn videre stod det i denne bibelen på to vakre språk: "Du skal ikke stjele!"
 - Hva ville min bestefar si hvis han visste at hans barnebarn hadde stjålet en bibel?
- Jeg tror du kan tenke deg slutten på historien!

Om morgenen tok jeg bibelen ut av kufferten, la den tilbake på nattbordet, og med kufferten i hånden og stor ro i hjertet forlot jeg rummet.

1. Indoeurópai, északi germán vagy skandináv nyelvek keleti ágának képviselője. Nyelvtörténetileg a svéd a legközelebbi rokona, de mai állapotát tekintve a norvég bokmålhoz áll legközelebb. Az egyes nyelvjárások tájegységekhez kapcsolódnak. Bornholm sziget nyelve tulajdonképpen svéd nyelvjárás. A déli svéd nyelvjárások viszont a dánra emlékeztetnek. Ugyancsak közel állnak a dánhoz a délnyugati norvég nyelvjárások.

2. Dánia lakossága 4,12 millió, ebből mintegy 25 ezer német-dán kétnyelvű. Németországban a határ közelében 3500 dán anyanyelvű. A helyi nyelvek mellett hivatalos nyelv a Feröer- szigeteken és Grönlandon, ismerik Izlandon. A dán nyelvterület korábban lényegesen nagyobb volt. Déli határa Schleswig városnál húzódtott és dán volt a svédországi Skåne, Halland és Blekinge tartományok nyelve.

3. Nyelvtani tekintetben alig különbözik svéd és norvég testvéreitől. Néhány jellegzetes vonás azonban elhatárolja tőlük. Ilyen például a hangzár (glottal stop, dánul stød), a laza artikuláció; megvan az angolból ismert fogközi t, d (th); a norvég és svéd p, t, k helyett gyakran b, d, g áll (skib - skip 'hajó', frihed - frihet 'szabadság', rige rik(e) 'ország'), illetve g helyett v (skov - skog 'erdő').

4. Szókincse szinte teljes egészében egyezik a két testvérnnyelvével. Még a XIV. században átvett (al)német szavak többsége is bekerült mindhárom nyelvbe. A németnek azonban nagyobb hatása volt a dánra, mint a svédre és a norvégra.

5. Runafeliratok a IX. századtól, ezek azonban nem különböznek a korabeli svéd és norvég szövegektől. Első írott emlékek a XIII. század elejéről. Ezek nyelve már dán sajátosságokat mutat. Az első nyomtatott könyv 1495-ben, az első Biblia (III. Keresztély Bibliája), 1550-ben jelent meg. A XVIII. században kiforrott helyesírás kisebb változtatásokkal máig érvényben van.

1. Indo-European, North Germanic or Scandinavian, eastern branch, historically regarded as closest to Swedish but now nearest to Norwegian Bokmål. Danish islands and Jylland have their own dialects. The language of Bornholm is a Swedish dialect and some southern Swedish dialects are very close to Danish. Norwegian dialects in the South-West are also very similar to Danish.

2. Denmark has 4.12 m inhabitants; 25,000 people near the German-Danish border are bilingual, 3500 are first-language speakers on the German side of the border. Danish has official status on the Faroe Islands and on Greenland along side the local languages. It is current in Iceland. Earlier, Danish was spoken in South Sweden (Skåne, Halland, Blekinge) and in Germany near the town of Schleswig.

3. Very close to Swedish and Norwegian. Some Danish features differentiating it from the other two: easy articulation, interdental d and t (English th) and glottal stop (Danish stød); instead of Swedish-Norwegian p, t, k there is b, d, g in many cases (skib - skip 'ship', frihed - frihet 'freedom', rige - rik[e] 'land') etc.

4. Vocabulary is very close to Norwegian and Swedish, but Danish was more influenced by German.

5. Runic inscriptions from the 9th century. Written texts from the beginning of the 13th century. First printed book 1459, Bible 1550 (Christian III. Bible). The orthography established in the 18th century.

1 en 2 to 3 tre 4 fire 5 fem 6 seks 7 syv
8 otte 9 ni 10 ti 100 hundrede

DEN NORSKE BIBEL

en lille historie af Ilona Kutas
oversat til dansk af Poul Ganer

till min bedstefar

Opdagelsen af sprogenes mangfoldige verden er mit livs store oplevelse. Motivationen dertil kom fra familiære rødder. Min morfar, professor i teologi, mestrede atten sprog. Sprog og religion var meget vigtigt for ham. Han var ikke istand til at lære mig tysk, hebræisk, polsk eller engelsk, for jeg var blot fem, da han døde. Men jeg føler et sted fra mine arveanlæg, at jeg sku følge i hans fodspor.

Som medlem af en bibliotekar gruppe tilbragte jeg en uge i Oslo. Efter dagens rige og interessant program løb jeg altid tilbage til hotellet for at tilbringe de ensomme aftener i samvær med min nye ven, en engelsk-norsk tosproget bibel.

Jeg fandt den på mit natbord den første dag, da jeg ankom til hotelværelset, mit hjem for en uge.

Måske er det normalt på hoteller i kristne lande at der er en bibel til gæstens rådighed. Jeg oplevede dette for første gang i mit liv der i Oslo. Fundet af biblen bragte også minder frem fra min barndom. Som datter af en protestantisk minister, boende på præstegården indtil en alder af seksten, var jeg vant til at gå i kirken og læse biblen. Trods dette, havde jeg alligevel ikke gennem mine trevive år, nogensinde holdt en bibel i mine hænder.

En stor tid begyndte. Jeg læste den engelske spalte samlignede den med den norske og ved hjælp af min tidligere viden om biblen, begyndte jeg at forstå teksten og de norske ord af blandet engelsk og tysk oprindelse på samme tid.

Dag for dag blev biblen og jeg bedre og bedre venner. Jeg begyndte at frygte den kommende adskillelse fra den.

På den sjette dag følte jeg et stort ønske om at fortsætte legen også når jeg kom hjem.

Jeg besluttede derfor at stjæle biblen.

Jeg pakkede den i min taske den sidste aften efter at have læst den. Men da jeg havde slukket lampen kunne jeg ikke falde i søvn. I mørket betragtede jeg den lukkede taske med min ven i den. Der foregik en kamp i mit hovede.

Kampen rejste følgende spørgsmål:

– Hvordan kunne jeg forene værende en datter af en minster med at være tyv på samme tid?

– Herudover så stod der i denne bibel på to smukke sprog: "Du må ikke stjæle!"

– Og hvad ville min morfar sige, hvis han vidste at hans barnebarn havde stjålet en norsk bibel?

Jeg tror du kan regne enden af den historie ud!

Næste morgen tog jeg biblen ud af tasken, anbragte den tilbage på natbordet og med min taske i hånden og en stor ro i mit hjerte forlod jeg rummet.

1. Indoeurópai, a dánnal együtt alkotja az északi germán vagy skandináv nyelvek keleti ágát. Egyes svéd nyelvjárások a dánhoz, mások a norvéghoz közelítenek.

2. Svédország lakossága 8,5 millió, ebből mintegy 8 millió svéd anyanyelvű. Hivatalos nyelv Finnországban (6,6%). Európán kívül a legtöbb svéd az USA-ban él (600-700 ezer).

3. A modern svéd, norvég és dán igen hasonló módon fejlődtek, és ma is akár egyetlen nyelv változatainak tekinthetők. Nyelvtörténetileg a dánnal van közelebbi rokonságban, mai állapotában azonban közelebb áll a norvéghoz. Ismeri a norvégban is meglévő zenei hangsúlyt.

Két nyelvtani nem: közös nem (himnős nem) és semleges.

4. Szókincse nagymértékben közös a két testvérnnyelvével. A kölcsönszavak jelentős hányada az alnémetből származik.

5. Első írásos emlékei a IX-XI. század között keletkezett runafeliratok. A kereszténység felvétele után (1000 körül) áttértek a latinbetűs írásra, de a runajelek ismerete ma is általános.

1. Indo-European, North Germanic or Scandinavian, east branch together with Danish. Some Swedish dialects merge with Danish, others with Norwegian.

2. Sweden has around 8.5 m inhabitants and 8 m native speakers. Official status also in Finland (6.6%). Largest oversea colonies in USA (600-700,000).

3. Modern Swedish, Norwegian and Danish have developed very similarly and they can be regarded as variants of the same language.

4. Vocabulary is very similar to those of the two related languages. Most borrowings are of Low German origin.

5. First records: Runic inscriptions in the 9th-11th centuries. After Christianization (around 1000 A.D.) Latin alphabet came into use but runic script is widely known in our days too.

1 en/ett 2 två 3 tre 4 fyra 5 fem 6 sex
7 sju 8 åtta 9 nio 10 tio 100 (ett) hundra

DEN NORSKA BIBELN

en novel skriven av Ilona Kutas
översatt till svenska av Anna Granskog

till min morfar

Upptäckten av språkens underbara värld har varit mitt livs största upplevelse. Ursprunget till detta ligger i min familjehistoria. Min morfar som var teologie professor behärskade aderton språk. Både språk och religion var mycket viktiga för honom. Han kunde inte lära mej tyska, hebreiska, polska eller engelska eftersom jag var endast fem år vid hans död, men jag känner på mig att jag borde följa hans fotspår.

Som medlem av en bibliotekariedelegation tillbringade jag en vecka i Oslo. Efter ett innehållsrikt och intressant dagsprogram rusade jag varje kväll till mitt hotellrum för att dela den ensamma kvällen med min nya vän, en tvåspråkig engelsk-norsk Bibel som hade jag funnit på nattduksbordet då jag för första gången steg in i rummet, mitt hem i en veckas tid.

Det är kanske vanligt att det i hotellrum i kristna länder finns en Bibel till hotellgästarnas förfogande. Jag upplevde dock detta för första gången i Oslo. Bibeln framkallade även barndomsminnen hos mig. Som dotter till en protestantisk präst bodde jag i en prästgård ända till sexton års ålder och jag besökte kyrkan och läste Bibeln ofta. Under de trettio senaste åren hade jag dock inte ens hållit en Bibel i min hand.

En underbar lek började. Jag läste den engels-språkiga kolumnen jämförde den med den norsk, och med hjälp av min kännedom om Bibeln började jag så småningom förstå texten och de norska orden vars grunden ligger såväl hos tyskan som hos engelskan.

För varje dag som gick kom Bibeln och jag närmare varandra. Jag började ängslas för den stundande skilsmässan mellan oss.

På den sjätte dagen kände jag stor lust att fortsätta med leken även hemma.

Jag beslöt att stjäla Bibeln.

Efter att ha läst i den sista kvällen, packade jag ner den i min väska, men då ja släckt lampan kunde jag inte somna. I mörkret såg jag på den stängda väskan som innehöll min vän. En kamp pågick inom mig.

Den väckte de följande frågor:

– Hur kunde jag känna mig tillfreds med att vara både en prästdotter och en tjuv på samma gång?

– Dessutom; det stod i Bibeln: "Du skall icke stjäla" på två vackra språk.

– Vad skulle min morfar säga om han visste att hans dotterdotter hade stulit en Bibel?

Jag antar att ni kan tänka ut hur historien slutar:

På morgonen lyfte jag ut Bibeln ur väskan, placerade den på nattduksbordet och lämnade hotellrummet med min väska i handen och med ett övertygande lugn i mitt hjärta.

1. Indoeurópai, nyugati germán, legközelebbi rokona a fríz és holland.

2. Európában mintegy 60 millió anyanyelvű beszélő (Nagy-Britannia és Írország), hivatalos nyelv Máltán a máltai mellett. Mintegy 300–400 millió ember anyanyelve, de erre vonatkozó adatok nem állnak rendelkezésre. Még nehezebben meghatározható az angolt másodikként beszélők száma.

3. A modern angol nyelvtana rendkívül leegyszerűsödött.

4. Szókincsének alapját a germán szavak képezik, a latin és francia eredetű szavak száma azonban felülmúlja amazokét. A francia szavak többsége a normann hódítás idején és ezt követően került a szókészletbe.

Az anglonormann nyelv története igazán kalandos. A romanizált gallok (kelták) és frankok (germánok) ajkán született meg a francia nyelv. A normannok (skandinávok-vikingek) Európának szinte minden részébe eljutnak az első évezred utolsó századaiban, így a Frank Birodalom nyugati partjaihoz is (784). Nagy Károly halála (814) után a birodalom felbomlik, és a normannok Franciaország ostorává lesznek. Megvetik lábukat a folyók torkolatánál, onnan felevezve rablóhadjáratokat indítanak az ország belsejébe. 845 és 911 között Párizst is többször megsarcolják. Ekkor III. Károly a normannoknak adja hűbérül Normandiát. A normannok vezére, Rollo feleségül kapja a király lányát, Gizellát. A normannok a francia állam erős támaszai lettek. Felvették a kereszténységet és hamarosan elfranciásodtak. Vilmos Normandia herecege, aki a Hódító előnevet érdemelte ki magának, 1066-ban Hastingsnál legyőzi az angolszász királyt és ő ül az angol trónra. Megvalósítja a normandiai típusú hűbérrendszert Angliában, a hivatalos nyelv a francia lesz és az is marad évszázadokon át. Parlamenti használatát a múlt században szüntették meg, ma csak a szertartások néhány francia mondata emlékeztet rá. És természetesen az angolba beépült sok ezer francia szó.

Az angol könnyen fogad be idegen szavakat, szókincsének gyarapításához számos nyelv hozzájárult.

5. A legrégebbi nyelvi emlékek 450 körül keletkeztek. Tulajdonképpen irodalom a VIII. századtól folyamatosan.

1. Indo-European, West Germanic, closely related to Frisian and Dutch.

2. Spoken by around 60 m native speakers in Europe (Great Britain and Ireland), official in Malta alongside Maltese. About 300–400 m native speakers in the world though reliable data are missing. It is more difficult to estimate the number who speak English as a second language.

3. Simplified grammar, gap between script and pronunciation.

4. Most loanwords taken from Latin and French. The history of the Anglo-Norman language is rather complicated. Romanized Gauls (a Celtic people) and Romanized Franks (a Germanic tribe) created the French language. Normans (Scandinavians or Vikings) appeared almost everywhere in Europe in the 8th and 9th C, on the western sea-board of the Frankish Empire (784). After the death of Charlemagne (814) the empire disintegrated and Normans became crushing danger for France. They occupied the mouths of rivers and moving upstream engaged in raiding in the middle of the country. Between 845 and 911 they held Paris to ransom several times. Then Charles III. granted Normandy to the Normans as a fief and Rollo the Viking chief married the king's daughter, Gisella (911). The Vikings became strong pillars of the state. They adopted Christianity and soon after the French language.

William the Conqueror defeated the Anglo-Saxon king at Hastings and he was crowned in 1066. He transplanted the feudal system of the Norman type to England. French acquired an official status which was only ended in the late 1800's. Today some French sentences used during ceremonies in the Parliament and several thousand French words incorporated into English recall the Norman times.

5. Earliest recorded around 450 A.D. Literature since 8th century.

1 one 2 two 3 three 4 four 5 five 6 six 7 seven
8 eight 9 nine 10 ten 100 hundred

THE NORWEGIAN BIBLE

a short story by Ilona Kutas

to my grandfather

The discovery of the marvellous world of languages is the great experience of my life. The motivation for this sprang from family roots. My maternal grandfather, a theological professor, had mastered eighteen languages. Language and religion were very important for him. He was not able to teach me German, Hebrew, Polish or English because I was only five when he died. I only feel somewhere in my genes that I should follow in his footsteps.

As a member of a librarian delegation I spent a week in Oslo. After the rich and interesting daily programmes I always ran back to my hotel room to spend the lonely evenings in the company of my new friend, an English-Norwegian bilingual Bible.

I had found it on the night table on the first day when I entered the hotel room, my home for a week.

Perhaps it is common in the hotel rooms of Christian countries to have a Bible at the guest's disposal. I experienced this custom for the first time in my life there in Oslo. Finding that Bible brought to mind remembrances of my childhood as well. As a daughter of a protestant minister, living at the parsonage until the age of sixteen, I used to go to church and read the Bible. During the next thirty years of my life, however, I had not even held a Bible in my hand.

A great game began. I read the English column of the page, compared it with the Norwegian column and, with the help of my past knowledge about the Bible, I began to understand the text and the Norwegian words of mixed English and German origins at the same time.

Day by day the Bible and I became closer and closer friends. I began to fear my impending separation from it.

On the sixth day I felt a great desire to continue the game at home as well.

I decided therefore to steal the Bible.

I packed it into my bag on the last evening after reading it. But after I switched off the lamp I could not fall asleep. In the darkness I watched the closed bag with my friend in it. A battle raged in my head.

This battle raised the following questions:

– How could I reconcile being the daughter of a minister and a thief at the same time?
– Moreover it was written in this Bible in two beautiful languages: "Thou shalt not steal!"

– What would my grandfather say if he knew that his granddaughter had stolen a Bible?

I think you can imagine the end of the story!

In the morning I took the Bible out of my bag, placed it back on the night table and, with bag in hand and a great calmness in my heart, I left the room.

1. Indoeurópai, nyugati germán nyelv, közel az angolhoz.

2. A három erősen különböző fríz nyelvjárást körülbelül 300 ezren beszélik:

I. nyugati fríz Friesland (Hollandia)

II. keleti fríz Saterland (NSZK)

III. északi fríz két jól elkülöníthető ággal

a) szigeti (3 nyelvjárás) a Fríz-szigeteken (Németország)

b) szárazföldi (7 nyelvjárás) a dán határtól Husum vonaláig a partvidéken (Németország).

A fríz legerősebb nyelvjárása a nyugati. A nyugati frízek többsége Friesland hollandiai tartományában él, melynek területe 3400 km², fővárosa Leeuwarden – Ljouwert. Friesland 500 ezer lakójának mintegy 60%-a beszéli a nyelvet.

A nyelvterület korábban kiterjedt valamennyi nyugati fríz szigetre és Hollandia egész partvidékére a mai belga határig.

Legrégibb emlékei a XI-XII. századból származnak. Friesland függetlensége megszűnt a XVI. században, és ekkor a nyelv kiszorult a közigazgatásból. Másfél évszázaddal később, a XVIII. század második felétől alakul a modern nyugati fríz irodalmi nyelv. Az egységes „standardfrysk” hivatalos nyelv Hollandiában, és az élet minden területén használatos. Befogadja a nyelvjárási sajátosságokat is. Az oktatás, a sajtó, a szép- és szakirodalom nyelve.

A holland hatása megmutatkozik helyesírásában, szókincsében egyaránt.

1. Indo-European, West-Germanic, closely related to English.

2. Around 300,000 native speakers in 3 distinct Frisian dialects:

I. West Frisian, Friesland in Holland

II. East Frisian, Saterland in Germany

III. North Frisian, it has two branches:

a) island dialects (3) on the North Frisian Islands (Germany)

b) coastal dialects (7) along the coast of district from the Danish border to Husum in Germany.

The most dominant dialect is the West Frisian, spoken in Friesland (3400 km², capital: Leeuwarden – Ljouwert). Of the 500,000 inhabitants about 60% are speakers.

Earlier West Frisian was spoken on all the West Frisian islands and along the coastal area of the Netherlands to the Belgian border.

Earliest records from the 11th-12th century. Friesland's independence ended in the 16th century and Frisian was replaced by Dutch in administration. One and half centuries later, modern literary West Frisian formed. "Standardfrysk" is uniform but it takes dialectal forms too.

Now it has official status in Holland, where is used in education, poetry, literary and technical editing.

nyugati fríz / Western Frisian

1 ien 2 twa 3 trije 4 fjouwer 5 fiif 6 seis 7 sân/sawn
8 acht 9 njoggen 10 tsien 100 hundert

DE NOARSKE BIBEL

troch Ilona Kutas
vertaling Doet Visser

foar pake

De untdekking fan de hearlike wrâld fan de talen is ien fan de grutste underfinings yn myn libben. De oarsprong dêrfan is werom te finen yn myn komof, yn myn famylje. Us pake fan memme kant, in heechlearaar yn 'e teology, koe him rêde yn 18 talen. Talen en godstsjinst wiene tige wichtich foar him. Doe't er stoar, wie ik noch mar fiif jier; spitigernoch hat hy my sadwaande gjin Dútsk, Hebrieusk, Poalsk of Ingelsk leare kinnen. Op de ien of oare wize fiel ik dat ik syn fuotstappen folgje moat.

As lid fan in bibletekêre delegaasje ha ik in wike yn Oslo west. Alle dagen hastige ik my, nei it rike en nijsgjirrige programma, werom nei myn hotelkeamer om myn iensume junen te sliten mei myn nije freon, in twatalige Ingelsk-Noarske Bibel. Dy hie ik de earste deis op it nachtkastke fan de hotelkeamer fun, myn thús foar ien wike.

Mooglik is it yn kristlike lannen wizâns je om op hotelkeamers foar de gasten in Bibel del te lizzen, mar foar my wie it de earste kears dat ik soks meimakke. Mei it finen fan dy Bibel kamen my bylden út myn jeugd yn it sin. As dumnysdochter wenne ik oant myn sechstjinde jier yn in pastorij en fansels gie ik doe nei tsjerke ta en lies ik yn de Bibel. Yn de tritich jier dêrnei rekke ik lykwols gjin Bibel mear oan.

No soe it heve! Ik lies de Ingelske kolom, ferlike dy mei de Noarske tekst dêrnjonken in mei help fan myn eardere bibelkennis koe ik de tekst fierhinne begripe, dêrby holpen troch de Noarske wurden fan Ingelske en Dútske oarsprong.

By de dei waarden de Bibel en ik gruttere spitsen en ik begun tsjin it ofskied oan te sjen. Op de seisde dei fiede ik in grut langstme om thús it spul fuort te setten.

Dêrom woe ik de Bibel mar meinimme.

De lêste juns die ik 'm dêrom stikem yn 'e tas. Mar doe't ik it l jocht útdien hie, koe ik net yn 'e sliiep komme. Yn it tsjuster seach ik nei myn tas, dêr't myn freon yn siet. Yn myn holle typelen de folgjende fragen:

- Dief en dumnysdochter, soks past dochs net byinoar?
- Yn 'e Bibel stiet (ek noch wol yn twa talen): "Do meist net stelle!"
- Wat soe ús pake wol net sein hawwe, as er witten hie dat syn pakesizzer in Bibel stelle hie?

De ein fan dit ferhaal is maklik te rieden.

De oare moarns pakte ik de Bibel wer út 'e tas, lei 'm wer op it nachtkastke del en mei in suver gewisse ferliet ik it hotel.

1. Indoeurópai, nyugati germán, legközelebbi rokonai az afrikaans vagy búr és az alnémet nyelvjárások. A holland és a flamand irodalmi nyelv ma azonos. A neve *Allgemeen Beschaafd Nederlands* (ABN), azaz általános pallérozott németalföldi. A nyelvterület nyugaton és délen a francia nyelvhatárig terjed, keleten fokozatosan beleolvad a németbe. Köznyelvi szinten több nyelvjárásra bomlik, az egyes nyelvjárások átnyúlnak a belga-holland határon.

2. Európában hivatalos nyelv a Holland Királyságban és a Belga Királyságban. A beszélők száma 20 millió felett van. Hollandia 14,5 millió, Belgium 6 millió (a lakosság csaknem 60%-a), Flandria 200 ezer, Németország 500 ezer, jelentős kolóniák vannak Észak-Amerikában és elterjedt a volt holland gyarmatokon.

3. A *der-die-das* holland párjának, a *de-de-het* ragozott alakjai ma már csak kövült nyelvi fordulatokban élnek (Koningin der Nederlanden `Hollandia királynője'). A birtokos esetet a »van«, a részes esetet az »aan« elöljárószóval fejezi ki. A hím- és nőnem egybeesik, s a nyelvvédők panaszaiából kiderül, hogy a semleges nem is eltűnőben van. Igeragozása a németéhez igen hasonló.

4. Szókincse közel áll a német nyelvjárásokéhoz. Jelentékeny a fríz hatás. A hollandiaiban több a francia elem, mint a flamandban, ahol minden francia behatást igyekeznek kiiktatni.

5. A frankok, szászok és frízek nyelvéből alakultak ki a németalföldi nyelvjárások. Több nyelvjáráson jelentős irodalomjött létre. A *Statenbijbel* (1619–1637) Biblia-fordítás nagymértékben segítette az egységes irodalmi nyelv kialakulását. A századokkal korábban felmerült egységes holland-flamand nyelv kívánalma azonban csak a XX. században valósult meg.

1. Indo-European, West Germanic, closely related to Afrikaans and Low German dialects. At our days Dutch and Flemish are identical in their written form (General Cultured Netherlandic or ABN). Southern and western limit borders on French-speaking areas, in the East it gradually merges with German. In its spoken form there are many distinct dialects which cross the Dutch-Belgian border.

2. In the European continent it has official status in Netherlands and Belgium, spoken by over 20 millions. Netherland 14.5 million, Belgium 6 million (around 60% of the inhabitants), Flanders 200,000, Germany 500,000. There are massive colonies in North America, widely spoken on the Dutch ex-colonies.

3. Theoretically three genders (but masculins and feminins confused), case system simplified as in English, verbal system close to that of German.

4. Vocabulary has much in common with that of German dialects. Significant number of Frisian elements; in the language spoken in the Netherlands there are more French words than in Flemish, where French elements are eliminated.

5. Netherland dialects formed from the languages of the Franks, Saxons and Frisians. Several dialects developed their own literary standard with considerable literatures. Bible translation *Statenbijbel* (1619–1637) helped to form the homogenous language.

1 een 2 twee 3 drie 4 vier 5 vijf 6 zes
7 zeven 8 acht 9 negen 10 tien 100 honderd

De Noorse Bijbel

door Ilona Kutas
vertaling Theo Schaapveld

aan mijn grootvader

De ontdekking van de heerlijke wereld van de talen is een van de grote ervaringen van mijn leven. De oorsprong daarvan is in mijn afkomst, mijn familie, terug te vinden. Mijn grootvader van moeder's kant, een hoogleraar in de theologie, beheerste 18 talen. Talen en godsdienst waren voor hem erg belangrijk. Toen hij stierf was ik pas vijf jaar; helaas heeft hij mij dus nooit Duits, Hebreeuws, Pools of Engels kunnen bijbrengen. Ergens binnen in mij voel ik dat ik in zijn voetsporen moet treden.

Als lid van een bibliothecaire delegatie heb ik een week in Oslo doorgebracht. Iedere dag haastte ik mij na het rijke en interessante programma terug naar mijn hotelkamer om mijn eenzame avonden in gezelschap van mijn nieuwe vriend, een tweetalige Engels-Noorse Bijbel door te brengen. Ik had deze de eerste dag dat ik mijn kamer - mijn tehuis voor een week - binnenkwam op het nachtkastje gevonden.

Wellicht is het in christelijke landen gebruikelijk een Bijbel aan gasten ter beschikking te stellen; voor mij was het daar in Oslo de eerste keer dat ik zoiets meemaakte. Het vinden van die Bijbel bracht tegelijkertijd beelden uit mijn jeugd terug. Als de dochter van een dominee heb ik tot mijn zestiende op een pastorie gewoond waar ik vanzelfsprekend naar de kerk ging en ook de Bijbel las. Gedurende de dertig jaar daarna heb ik echter geen Bijbel meer aangeraakt.

Er begon nu een groot spel. Ik las de Engelse kolom van de pagina, vergeleek deze met de Noorse en met behulp van mijn vroegere kennis van de Bijbel begon ik de tekst te begrijpen en tegelijkertijd de Noorse woorden van Engelse en Duitse oorsprong.

Van dag tot dag werden de Bijbel en ik grotere vrienden en ik begon bang voor het afscheid te worden. Op de zesde dag voelde ik een groot verlangen om dit spel thuis voort te zetten.

Daarom besloot ik de Bijbel te stelen.

Op de laatste avond deed ik hem na het lezen in mijn tas. Maar nadat ik het licht had uitgedaan kon ik de slaap niet vatten. In het donker keek ik naar de gesloten tas waar mijn vriend in zat.

In mijn hoofd woedde een zware tweestrijd met de volgende vragen:

- Dief en domineesdochter, hoe valt dat te rijmen?

- In de Bijbel staat - zelfs in twee talen - geschreven "Gij zult nie stelen!"

- Wat zou je grootvader wel zeggen als hij zou weten dat zijn kleindochter een Bijbel had gestolen?

U kunt zich het slot van het verhaal wel voorstellen!

's Morgens nam ik de Bijbel uit mijn tas, legde hem terug op het nachtkastje en met een goed geweten verliet ik de hotelkamer.

A flamandra vonatkozó adatokat lásd a németalföldi alatt.

For Flemish see chapter on Netherlandic.

DE NOORSE BIJBEL

Een vertelsel van Ilona Kutas

aan mijn grootvader

Vertaling: Martin Van Kerrebroeck

De ontdekking van de wondere wereld van de talen is de grote ervaring van mijn leven. De motivatie daarvoor ontspringt in de wortels van mijn familie. Mijn grootvader van moeders kant, een professor in de theologie was achttien talen meester. Taal en godsdienst waren heel erg belangrijk voor hem. Hij kon mij geen Duits, Hebreeuws, Pools of Engels leren want ik was nog maar vijf jaar toen hij stierf. Alleen voel ik ergens in mijn genen dat ik hem in zijn voetspoor moet volgen.

Als lid van een bibliotheek-delegatie verbleef ik een week in Oslo. Na de dagelijkse rijke en interessante programma's snelde ik altijd naar mijn hotel om de lange en eenzame nachten in het gezelschap van mijn nieuwe vriend door te brengen ; een tweetalige engels-noorse bijbel.

Ik had hem gevonden op mijn nachttafel de eerste dag dat ik de hotelkamer binnenkwam, mijn thuis voor een week.

Misschien is het in hotelkamers van christelijke landen de gewoonte om bijbels neer te leggen voor hun gasten. Voor mij was het daar in Oslo voor het eerst van mijn leven dat ik die gewoonte meemaakte. Het vinden van die bijbel bracht me ook herinneringen uit mijn kindertijd. Als dochter van een protestantse dominee, wonend in de pastorie tot mijn zestiende, ging ik naar de kerk en las ik de bijbel. In de volgende dertig jaar van mijn leven, daartegen, heb ik niet eens een bijbel in mijn hand gehad.

Er begon een geweldig spel. Ik las de engelse kolom van de bladzij, vergeleek met de noorse en met behulp van mijn oude kennis van de bijbel begon ik de tekst te verstaan en ter gelijker tijd de noorse woorden van gemengd engelse en germaanse oorsprong.

Van dag tot dag geraakten de bijbel en ik meer bevriend. Ik begon te vrezen voor de naderende scheiding met het boek. De zesde dag voelde ik een groot verlangen om het spel ook thuis voort te zetten.

Daarom besloot ik om de bijbel te stelen.

Ik stak hem in mijn valies de laatste avond na het lezen. Maar nadat ik het licht had uitgedaan kon ik niet in slaap geraken. In het donker keek ik naar het gesloten valies met mijn vriend erin. Een tweestrijd woedde in mijn hoofd.

Deze strijd opperde de volgende vragen:

- Hoe kon ik het verenigen om tegelijkertijd de dochter van een dominee en een dief te zijn?

- Temeer was er in deze bijbel in twee schone talen geschreven: "Gij zult niet stelen!"

- Wat zou mijn grootvader ervan zeggen als hij wist dat zijn kleindochter een bijbel gestolen had?

Ik denk dat ge u het eind van het verhaal wel kunt indenken.

s'Morgens heb ik de bijbel uit het valies gepakt, weer op de nachttafel gelegd en, met mijn valies in mijn hand en een grote rust in mijn hart heb ik de kamer verlaten.

1. Indoeurópai, nyugati germán, legközelebbi rokona a holland és a flamand. Német nyelven a felnémet (Hochdeutsch) nyelvet értjük. Ez abban különbözik az alnémettől és valamennyi germán nyelvtől, hogy végbement benne egy hangváltozás, az. u.n. 2. hangeltolódás. Ennek során a p-ből pf vagy f, a t-ből ß, tz, vagy z, a k-ből egyes esetekben ch lett. Pl.

alnémet	felnémet	
maken	machen	`csinálni'
pepper	Pfeffer	`bors'
twee	zwei	`kettő'

A német számos, egymástól jelentősen eltérő nyelvjárásra bomlik. A hangeltolódást a délnémet nyelvjárások (bajor, osztrák, svájci) hajtották végre a legkövetkezősebben.

2. 100 millió felett beszélnek. Államnyelv az alábbi országokban: Németország 79 millió, Ausztria 7,5 millió, Svájc 4,6 millió (6,63 millióból). Beszélnek még a legtöbb közép- és kelet-európai országban. Magyarországon 220 ezer felett van a német nemzetiségűek száma. Jelentős német kolóniák vannak Amerikában.

3. 3 nyelvtani nem, 4 eset mindkét számban. A főnév nemét és esetét a határozott névelő (der, die, das) fejezi ki. A ragozás során a főnév is változhat. Az igéknek 3 csoportja van: erős, vegyes és gyenge igék. Az első két csoport magánhangzói megváltoznak a ragozás során (singen, sang, gesungen `énekelni').

4. Szókincsében számos latin szó került (házépítés, kertészet, hadászat, később tudományos szavak). Újításaival gyakran sikeresen szorítja vissza az idegen szavakat (Fernsehen `televízió', Kraftwagen `autó').

5. Első nyelvemléke egy szójegyzék 760-ból. 1500 után modern vagy újnémet nyelv. Az egységes német nyelv kialakulásában fontos szerepet játszott Luther bibliafordítása (1534).

1. Indo-European, West German, close to Dutch and Flemish. German or High German differs from Low German and all Germanic languages through the second Great German sound shift. This means that original p, t and in some cases k changed to pf/f, b/tz/z and ch. For example:

L.German	H.German	
maken	machen	`make'
pepper	Pfeffer	`pepper'
twee	zwei	`two'

There are many distinct German dialects. The second Great German sound shift was executed in the southern (Bavarian, Austrian, Swiss) dialects.

2. Over 100 m speakers. Official status in Germany 79 m, Austria 7,5 m, Switzerland 4,6 m (of a total of 6,63 m inhabitants). Spoken in most Central and East European countries. (Over 220,000 in Hungary). There are large colonies in America.

3. 3 genders, 4 cases. Gender and cases are expressed by definite article der-die-das. In the declination nouns can also change. 3 category of verbs: strong, mixed, weak. Conjugation of verbs principally as in Old English.

4. Borrowings from Latin-French, sometimes new coinages alongside foreign words (Fernsehen `tv', Kraftwagen `car').

5. The first recorded vocabulary from 760 A.D. After 1500 modern German. Luther's Bible (1534) played a great part in the formation of the modern literary language.

1 eins 2 zwei 3 drei 4 vier 5 fünf 6 sechs
7 sieben 8 acht 9 neun 10 zehn 100 hundert

DIE NORWEGISCHE BIBEL

Novella von Ilona Kutas
Übersetzung in Deutsch von Theresia Jeszenkovits
und Hans Ullrich

für meinen Großvater

Eines der größten Erlebnisse meines Lebens war die Entdeckung die wunderbare Welt der Sprachen, wozu mich meine familiären Verhältnisse geführt haben. Der Großvater von der mütterlichen Seite war Professor der Theologie. Er beherrschte 18 Sprachen. Für ihn waren Religion und Sprachen gleich wichtig. Als er starb, war ich leider erst 5 Jahre alt, so konnte er mir nicht mehr Deutsch, Hebräisch, Polnisch oder Englisch beibringen. Aber in meinem tiefsten Innern spürte ich, daß ich seinen Weg gehen mußte.

Als Mitglied einer Delegation für Bibliothekare verbrachte ich eine Woche in Oslo. Nach den reichen, interessanten Programmen beeilte ich mich immer in das Hotelzimmer zu kommen, um die einsamen Abende in Gesellschaft der zweisprachigen english-norwegischen Bibel, – die mein Freund wurde – zu verbringen.

Ich fand das Buch, als ich am ersten Tag ins Zimmer trat – das für eine Woche mein zu Hause sein sollte – auf dem Nachtkästchen.

Ich vermutete damals daß es in den christlichen Ländern ein Brauch ist, den Gäste auch eine Bibel zur Verfügung zu stellen. Erst in Oslo habe ich diese Sitte kennengelernt. Die Begegnung mit der Bibel erweckte Kindheitserinnerungen in mir. Als Tochter eines protestantischen Pastors lebte ich bis zu meinem sechzehnten Lebensjahr in der Pfarrei, ging fleißig zur Kirche und las in der Bibel. In den folgenden dreißig Jahren griff ich nie zum Buch der Bücher.

Es begann ein großes Spiel. Ich las die englischen Spalten und verglich sie mit den norwegischen. Norwegisch ist ja dem Englischen und dem Deutschen verwandt.

In den nächsten Tagen wurde meine Freundschaft mit der Bibel immer inniger. Ich hatte Angst vor dem Abschied.

Am sechsten Tag kam ich auf den Gedanken daß, ich eigentlich das Spiel auch zu Hause fortsetzen könnte.

Ich faßte den Entschluß die Bibel zu stehlen, und am letzten Abend legte ich die Bibel in meine Tasche. In der Dunkelheit schaute ich nur auf den Koffer, der meinen Freund verbarg.

In der Nacht stellte ich mir ständig die Fragen:

– Ich, die Tochter eines Pfarrers und gleichzeitig eine Diebin – wie ist das zu vereinbaren?

– In der Bibel steht geschrieben: "Du sollst nicht stehlen!"

– Was würde mein Großvater sagen, wenn er erfahren würde daß seine Enkelin eine Bibel gestohlen hat?

Es ist wohl nicht schwer, den Schluß der Geschichte herauszufinden.

Am Morgen nahm ich die Bibel aus dem Koffer, legte sie auf das Nachtkästchen und verließ das Hotelzimmer mit gutem Gewissen.

1. Indoeurópai, germán, felnémet, alemán nyelvjárás. Tulajdonképpen több egymáshoz közel álló alemán nyelvjárás gyűjtőneve.

2. Svájc lakosságának mintegy 70%-a, azaz kb. 4,6 millió beszéli a svájci németet. Ide tartozik Liechtenstein, Vorarlberg/Ausztria és a déli Fekete-erdő/Schwarzwald/Németország nyelvjárása.

3. A felnémetre jellemző ún. második hangeltolódást a németnél következetesebben vitte véghez. (Lásd a germán nyelvek fejezetet és táblázatot.) Nyelvtanát tekintve közel áll az irodalmi némethez, de annál egyszerűbb. A kicsinyítőképző gyakori használata miatt a semleges szavak aránya igen jelentős.

4. Szókincse alapján egyezik a németével, de a szavak svájci formájukban gyakran nehezen ismerhetők fel (Oobig=Abend 'este', 's Chüeli=die Kuh 'a tehén', gnaa=genommen 'véve'), de eltérés mutatkozik a szóhasználatban is (reede=sprechen 'beszélni'). Szívesen kölcsönöz a franciából és nem ismeri a német irodalmi, mesterséges szavakat.

5. Nincs egységes sztenderdje, helyi változatokban írják német helyesírással vagy annak módosított változatával, ahol a hosszú hangokat kettőzve írják (Baanhof=Bahnhof). Bár az egyes nyelvjárásoknak komoly irodalmuk van, a németet tekintik közös irodalmi nyelvüknek, amely mind írott, mind beszélt formájában magán viseli a svájci sajátosságokat.

1. Indo-European, Germanic, High German; Swiss German is the common name of different Allemannic dialects.

2. Spoken in Switzerland by 70% of the population, (cca. 4,6 m) in Liechtenstein, in Vorarlberg in Austria and in the southern Black Forest.

3. High German second consonant shift fully completed (see the chapter and tabulation of Germanic languages). Grammar close to German but not as complex. Because of frequent use of diminutive suffix the ratio of neutral nouns is very high.

4. Its vocabulary very close to German though the words in their Swiss forms are unrecognizable (Oobig=Abend 'evening', 's Chüeli=die Kuh 'cow', gnaa=genommen 'taken'); there is also a difference in the use of words (reede=sprechen 'speak').

5. No literary standard, written in German orthography or in its modified variant where long sounds are written doubled (Baanhof=Bahnhof 'railway station'). Speakers of Swiss German regard literary German as the common language which, written and spoken in Switzerland, has its special flavour.

1. äis 2 zwäi 3 drüü 4 vieri 5 föifi 6 sächsi 7 sibni
8 ahti 9 nüüni 10 zääni 100 hunderti

(zürichi nyelvjárásban) (in Zurich dialect)

DIE NORWEGISCHI BEBLE

e chlini Gschecht vo de Ilona Kutas
Übersetzung Simone, David, Astrid und Iris Wigger

för mine Grossvater

Eis vo mine gröschte Erläbnis vo mim Läbe isch d`Entdeckig vo de wonderbare Wält vo de Sproche gsii, wo mech mini familiäre Verhältnis dezue gfuehrt händ. De Grossvater vos Mueters Siite isch en Profässer vo de Theologie gsii. Är hät 18 Sproche beherrscht. För ehn send d`Sproche ond d`Religione sehr wechtig gsii. Won är gstorbe isch, ben ech leider erscht 5 jährig gsii, drom häd är mer s`düütsch, s`hebräisch, s`polnisch oder s`änglisch nömmе chönne biibrenge. Aber mini Erbalaage füherid mech dezu, sine Wäg fortzsetze.

Als Metgled vonere Bibliotheksdelegation han ech dörfe förne Woche of Oslo go. Noch de riichhaltige interessante Tagesprogramm han ech jede Obig prässiert, emis Hotelzimmer z`cho, om d`Einsamkeit vom Obig met de zwöisprochige Beble änglisch - norwegisch, wo mine Frönd worde esch, z`verbrenge. Wonech am erschte Tag i`s Zimmer cho be, wo för ei Woche mis Deheim set sii, han ech das Buech of em Nachttischli gfonde.

Wahrschiindlech esch es e Bruuch ide chreschtliche Länder, dass Gescht au metere Beble versorgt wärdid. Erscht in Oslo han ech dä Bruch könneglehrt. D`Beggänig met dere Beble het emer Chendheitserennerige erweckt. As Tochter vomene Pfarrer han ech bes zomim sächzähnte Läbesjohr ide Pfarrei gläbt. Ede folgende driisg Johr han ech nie zom Buech vode Buecher greffe.

Es het för mech es grosses Schpeli agfange. Ech ha die änglische Schpalte gläse ond ha sii met de norwegische vergleche. Met Höuf vo mine damalige Beble – Kenntnis han ech au de norwegischi Text afo verschtöh. Norwegisch esch jo es Gmesch vo änglisch ond düütsch.

Edene Täg wo schnöu vergange send, isch mini Fröndschaft met de Beble emmer tüüfer worde. Ech han Angscht vor em Asched gha. Am sächste Tag han ech tnkt, ech chönti das Schpeli deheime wiitermache.

Ech ha mech entschlosse die Beble z`schtähle.

Am letschte Obig han ech noch de Lääsig d`Beble i`mini Tasche ine gleid. Ech has Liecht abglösche, aber ech han ned chönne schloofe. Trotz de Tonkuheit han ech nor of d`Goffere gluegt, wo mine Frönd drenne verschteckt gsi esch. E`mim Chopf hät e`grosse Kampf agfange, wo mer folgendi Frooge gestellt hed:

– Dieb ond Prieschtertöchter. Wie esch das z`verschtöh?

– I`de Beble schtöht sogar i`zwöi Schproche gschrebe: "Du settisch ned stähle!"

– Was wörd de Grossfater säge, wenn är wörd erfahre, dass sini Aenkelin e`Beble gschtöhle hed?

Ech meine es esch ned schwär, de Schloss vo dere Gschecht usezfende.

Am morge han ech d`Beble us de Goffere gno, han sie of`s Nachtteschli gleit ond has Hotelzimmer met emne guete Gwösse chönne verloo.

Az erdélyi szászok többsége az 1150-es évek körül települt be a Közép-Rajna és Mosel vidékéről. Nyelvüket is onnan hozták, amely nem szász, hanem frank, a nyugati középnémet nyelvjárás sajátosan fejlődött változata. A luxemburgi német (letzenburgisch) is ebbe a csoportba tartozik. Olyannyira, hogy a luxemburgiak jól megértetik magukat ezekkel a szászokkal. A szászok egy kisebb csoportja fél évszázaddal később érkezett és a Barcaságban (Burzenland), Brassó környékén telepedett le. Ők a behívott német lovagrendek utódai, nyelvük is eltér a Rajna-Mosel vidéki szászokétól. Különállásukat napjainkig megőrizték.

A szászok feladata eredetileg a délkeleti magyar határ védelme volt. Különbéle kiváltságokat, jogokat élveztek. Szervezettségük megóvta őket a beolvadástól. A reformáció idején evangélikus hitre tértek. Kulturális és közigazgatási központjuk Sibiu/Nagyszeben/Hermannstadt volt, Trianon idején mintegy 17 ezer német, 9 ezer román és 8 ezer magyar lakossal. Számuk a 20. sz. elején 200 ezer fölött lehetett. Az utóbbi fél évszázadban a szászok településeiken mindennütt kisebbségbe kerültek. A kivándorlás miatt számuk erősen megfogyatkozott az utóbbi két évtized folyamán.

Most of the Transylvanian Saxons inhabited the land round the 1150s coming from the region of Middle Rhine and Mosel. They brought their language as well, which is not Saxon, but Frank, a specially developed version of the western Middle German dialect. The Luxemburgian German (Letzenburgisch) belongs to that group as well. To such an extent that Luxemburgians made themselves understood very well with these Saxons. A smaller group of Saxons arrived half a century later and settled down in Barcaság (Burzenland), the environs of Brashov. They are successors of the called-up German orders of the knighthood, even their language derives from the Saons' of the Rhine-Mosel region. They preserved their separation until the present days.

Originally, the Saxons' task was the defence of the south-eastern Hungarian border. They benefitted from several privileges and rights. Their organization – protected them from assimilation. In the time of the Reformation they were converted to the Lutheran belief. Their cultural and administrative centre was Sibiu/Nagyszeben/Hermanstadt, approximately with 17.000 German, 9.000 Romanian and 8000 Hungarian residents at the time of Trianon. In the beginning of the 20th C, their number was over 200.000. In the last half of the century the Saxons became a minority in each of their settlements. Because of the migration, their number decreased considerably during the last two decades.

1 ein, en 2 zwe, zwi, zwo 3 dra, drua 4 var 5 fönf 6 sechs 7 siwe 8 acht 9 njenj, nenj
10 zehnj

DE NORWEGESCHT BIBBEL

vun Ilona Kutas

fiur menjen Griußueter

Et wor iint vun den greßten Erliewnässen än menjem Liewen, als ech eangder Uliidungen eos menger Familie de weangderbor Weält der Sprochen entdäckt hun. Meng Griußueter, der Vueter menger Motter, wor Professor der Theologie, hi wor ämstoand flässich än uechtzähn Sprochen ze liesen. De Religion und fremd Sprochen hadden ähn sengj Liewen laong bescheifticht. Wä hi gestorwen wor, wor ech liider irscht foaf Johr aolt, und esi keangjt hi mir nemmi Detsch, Englesch, Piulnesch oder tlebräesch bäbroinjen. Baold awer wor mer klor worden, dat ech vum Griiuvueter de Froad un fremd Sprochen gearwt hun.

Vill Johr schpeter hun ech als Mätgläd ener Delegation fiur Bibliothekar iin Wooch än Oslo zeabruecht. No dem rechen und interessanten Fiurtbäldungsprogramm hun ech mech ängden getummelt, än meng tlotäl ze kunn, äm den Owend mät er Bibbel än der engleschen und norwegeschen Sproch ze verbroingjen.

Un diem Daoch, un diem ech än Oslo ukunn wor, hat ech det Beach af dem Yuechtkästen feangden.

Wohrschenglich wor et än chrätlichen Ländern en Breoch, den hotälgiesten en Bibbel zer Verfäjung ze ställen. Mengj Begiejneng mät der Bibbel huet Erännerungen un mengj Käjndhit wach wern lossen. Als Duchter vun em evangeleschen Farr hun ech bäs ze menjem sieszähnten Liewensjohr af dem Farrhof gewunnt, wor fleißich än de Kirch geaongen und hun zeklich än der Bibbel geliesen. Dro hun ech treßich Johr laong de Bibbel näkest mi än de tlaond geniun.

Än diem tlotäl än Oslo wor ech nea wedder af det Beach der Bäjger geschtiussen und bän dervun mächtig ugeziujen worden. Ech hun de englesch Schpalden getiesen und sä mät dem norwegeschen Täxt verglächen. De Verwaondschaft der bieden Sprochen und de Ähnlichket ährer Wierter mät villen detschen Wiertern, dä mer bekaont woren, wor zem Staonen. Mengj fränjdschaftlich Bezähung mät der zwiesprochigen Bibbel äs däjlich oingjer worden, und ech hun dem Oingjd easer Daogung, dä af iin Wooch fiestgesetzt wor, mät Bedeoren entkeen gesähn.

Um siesten Daoch awer bän ech af den Gedaonken kunn, dat ech det Vergnäjen mät dier zwiesprochigen Bibbet ijentlich uch derhiim fiurtsätzen kännt und hun den Entschluß gefaßt, de Bibbel ze schtielen.

Un lietzen Owend hun ech se än mengen Koffer gedon. Än der nuecht hun ech sihr eareach geschlofen. Ech hun den Koffer, än diem ech de Bibbel verstochen hat, ängjden wedder ugesähn.

Des bedrückend Gedaonken sen mer durcht Hiift geaongen:

– Wor ech als Farrersduchter nea en Riwer worden?

– Än der Bibbel schiht geschriwwen: „Tea saolt nät schtieh(en)!“

– Wat wed mengj Griiuvueter son, wonn hi wäßt, dat sengj Änkel en Bibbel geschtiuhlen huet?

Et äs net schwer, det Oingjd deser Geschichte ze errodnen.

Um Morjen hun ech de Bibbel eos dem Koffer geniun, hu se af det Nuechtkästchen gedon und hun det tlotälzimmer mät geadem Gewässen verlossen.

1. Indoeurópai, nyugati germán, a német mózel-frank nyelvjárása. Hasonlít az erdélyi szászra.

2. Luxemburg lakossága 366 ezer, ebből 280 ezer luxemburgi anyanyelvű. Belgiumban 30 ezren beszélik.

3-4-5. A XIX. század elejéig nincs írott nyelv. 1869 óta jelenik meg a luxemburgi nyelven a sajtó. Próza is csak a XX. századtól íródik e nyelven. Az 1941. évi német megszállás után szembefordultak az irodalmi némettel és ez a nyelvjárás megerősödését hozta magával. 1942 után már a parlamentben is nyelvjárásról tárgyaltak. Azóta az irodalmi német részben visszanyerte hivatalos funkcióját, de a francia közigazgatási nyelv mellett is jól tartja magát az élet minden területén a szintén hivatalos luxemburgi is.

Az 1946-ban bevezetett és a némettől eltérő helyesírás nem talált kedvező fogadtatásra, ezért később elvetették.

1. Indo-European, West Germanic, Mosel-Frank dialect of German. Very close to Saxon dialects in Transylvania.

2. 366,000 inhabitants in Luxemburg, around 280,000 speakers. In Belgium 30,000.

3-4-5. Unwritten until the beginning of the 19th century. Press since 1869. Prose writings first in the 20th century. In consequence of the occupation in 1942, aversion against High German and the position of the dialect became stronger. After 1942 Luxemburgian ousted German from Parliament. Since that time German has partly regained its position but dialect is flourishing in all levels of everyday life along side official French.

1 eent 2 zwee 3 drëi 4 vëer 5 fönnef 6 sechs 7 siewen 8 aacht 9 nëng 10 zëng
100 honnert

D'NORWEGESCH BIBEL

Eng kurz Geschicht vum Ilona Kutas
An d'lëtzebuergesch iwwersat vum Margot Bechet-Gras

Fir mäi Grousspapp

Eeent vun de gréissten Erlebnisser vu méngem Liewen wor d'Entdeckung vun dene verschiddene Sproochen. De Grondsteen duerzou louch an der Famill. Ménger Mamm hire Papp wor Theologiesprofesser an huet 18 Sprooche konnt. D'Sproochen an d'Religioun wore ganz wichteg fir hien. Leider konnt hie mir weder d'Däitsch, d'Hebräesch, d'Polnësch nach d'Englesch bäibréngen, well ech hat eréischt 5 Joër wéi hie gestuerw as. Mäi irgendwéi hun ech a mir selwer gespuert dass ech séngem Beispill soll follechen.

Als Member vun enger Delegatioun vun Bibliothekären wor ech eng Woch zu Oslo. All Dag no denen villen an interessante Programmen sin ech ëmmer séier zrëck a mäin Hotelszëmmer gaang fir d'Owenter eleng mat méngem neie Frënd, der zweesproochecher Englesch-Norwegesch Bibel ze verbréngen.

Ech hat sê den éischten Owend op méngem Nuetsdësch a méngem Hotelszëmmer fonnt dat fir eng Woch mäin Heem war.

Vläischt as dat eng Gewunnecht an de chräschtleche Länner de Gäscht eng Bibel dohin ze leën. Ech hat dat fir t'éischt a méngem Liewen zu Oslo erlieft. Déi Bibel huet mech erëm u méng Kandheet erënnert. Als Meedchen vun engem protestantesche Paschtouer hun ech, bis ech 16 Joër al war, am Paschtoueschhaus geliewt, sin an d'Kiirch gaangen an hun d'Bibel gelies. Ower an denen 30 Joren duerno hat ech ni méi eng Bibel am Grapp.

E groust Spill huet ugefaang. Ech hun di englesch Säit gelies, se duerno mat der norwegescher verglach a mat deem wat ech nach vun der Bibel wosst, hun ech esou ugefaang den Text an di norwegesch Sprooch, eng Mëschung vun Englesch an Däitsch, ze verstoën.

Dag fir Dag sin d'Bibel an ech eis e Stéck méi nokomm. Ech hu mat Angscht op deen Dag gewaart wou ech méch vun hir misst trennen.

De sechsten Dag hun ech d'Gefill gehat wéi wann ech dat Spill och dohem soll weiderféieren.

Du hun ech mer virgeholl fir d'Bibel ze klauen.

De läschten Dag, nom Liesen, hun ech se a méng Valiss gepaakt. Mee wéi ech d'Luucht ausgemat hat konnt ech nët méi aschlofen. An der Däischtert hun ech di ganzen Zäit op di zoue Valiss gekuckt wou méng Frëndin, d'Bibel, dralouch. A méngem Kapp huet ët nëmmen esou gedréint an di heite Froën hun ech mir op eemol gestallt:

– Wéi passt dat zesummen?: e Meedche vun engem Passchtouer an en Déif?

– Esouguer an deër heite Bibel steet ët an zwou schéiner Sproochen: „Du solls nët klauen!“

– Wat géng mäi Bopi soën wann hie géif wëssen dass séng Enkelin eng Bibel geklaut hätt?

Ech mengen Dir kënnt Iech d'Enn vun der Geschicht virstellen!

Deen anere Muerjhen hun ech d'Bibel aus ménger Valiss geholl, se zrëck op de Nuetsdësch geluecht an, d'Valiss an der Hand an eng groust Rou am Häerz, sin ech aus dem Zëmmer gaang.

Nyugati-germán nyelv, a németalföldi telepesek nyelve. Az angol mellett hivatalos nyelv a Dél-Afrikai Köztársaságban és mintegy 15 millió ember anyanyelve. A különböző németalföldi nyelvjárásokból ötvöződött, a nyelvtani és fonetikai különbségek elmosódtak, nyelvtana a hollandhoz-flamandhoz viszonyítva rendkívül leegyszerűsödött. Eltűntek a nyelvtani nemek, azaz minden szó die névelőt kap: die vader, die moeder, die kind, 'az apa', 'az anya', 'a gyermek'. (A hollandban de vader, de moeder, het kind.)

Az igének is egyetlen tőalakja van és ez nem ragozható: te sing 'énekelni', ek sing 'énekelek', ek het gesing 'énekeltem'. (Holland: ikzing, ikhebgezongen.) Azt mondhatjuk, hogy a búr egy spontán germán eszperantó.

Szókinccse néhány angol és afrikai szótól eltekintve holland-flamand. Az afrikánsz és a holland-flamand – némi gyakorlat után – kölcsönösen érthető.

Helyesírásában nem követte a holland-flamand változásokat, megtartotta az y-t (holland-flamand ij) és az s-t (holland-flamand z).

A West-German language, the language of the Flemish settlers (from the Low Countries). Besides English, it is the official language in South-Africa and mother tongue of 15 million people. Alloyed from different Flemish dialects, grammatical and phonetic differences faded away. Compared to Holland-Flemish, its grammar is simplified considerably. Grammatical seaces disappeared, which means every word gets the "die" article: die vader, die moeder, die kind, 'the fatheY, 'the mother', 'the child'. (In Holland: de vader, de moeder, het kind.)

Verbs have only one stem and cannot be conjugated: te sing 'to sing', ek sing 'I sing', ek get gesing 'I sang'. (Holland: ikzing, ik heb gezongen.) We can say Afrikaans is a spontaneous German Esperanto.

Apart from some English and African words, its vocabulary is of holland-Flemish. After some practice, Afrikaans and Holland-Flemish – are mutually understandable.

In orthography Afrikaans did not follow the Holland-Flemish changes, kept y (Holland-Flemish ij) and s (Holland-Flemish z).

1 een 2 twee 3 drie 4 vier 5 vyf 6 ses 7 sewe 8 ag(t) 9 nege 10 tien 100 honderd

DIE NOORWEEGSE BYBEL

deur Ilona Kutas

aan my oupa

Die ontdekking van die verbasende wereld van tale is die grooste ondervinding van my lewe. Hierdie motivering het sy oorsprong deur die familie stam. My oupa van moederskant, 'n teologiese professor was 18 tale magtig. Dit was nie vir hom moontlik om my Duits, iiebreeus, Pools of Engels te leer nie omrede ek net vyf jaar oud was toe hy oorlede is. Ek is van ooytuiging dat ek in sy voetspore moet volg.

As'n lid van die BiblioteekAfraadiging het ek'n week in Oslo deurgebring. na afloop van die ryk en interessante daaglikse programme het ek my altyd terug gehaas na my hotelkamer toe om die eensame aande deur te bring in die geselskap van my "nuwe vriend" 'n Engelse-Noorweegse tweetalige Bybel.

Ek het dit op my bedkassie gevind, op die eerste dag in my hotelkamer wat my tuiste vir 'n week was.

Miskien is dit 'n algemene gebruik om in hotelkamers von Christelike lande 'n Bybel tot gaste se beskikking te he. Ek het hierdie gewoonte vir die eerste keer in my lewe ondervind, hier in Oslo. hierdie fonds van die Bybel het ook herinneringe herroep uit my kinderdae. As 'n dogter van 'n Protestantse predikant met 'n pastorie lewe tot die ouderdom van sestien was dit my gewoonte om kerk toe te gaan en die Bybel te lees. Gedurende die volgende 30 jaar van my lewe, het ek nie eers 'n Bybel in my hand vasgehou nie.

'n Groot stryd het begin naamlik: ek lees die Engelse kolon van die bladsy, vergelyk dit met die Noorweegse kolon en met die hulp van my kennis van die verlede omtrent die Bybel het ek die teks begin verstaan, as ook terself dertyd die noorweegse woorde van gemengde Engels en Duitse oorsprong.

Van dag tot dag het die Bybel en ek groter vriende geword. Ek het begin vrees vir my dreigende skeiding van die Bybel. Op die sesde dag het ek 'n groot beggerse gehad om met hierdic speletjie by die huis aan te gaan.

Ek het toe besluit om die Bybel te steel.

Ek het dit op die laaste aand in my tas gepak nadat ek dit gelees het. Nadat ek die lamp afgeskakel het kon ek nie slaap nie. In die donkerte het ek na die geslote tas gekyk met my "Friend" daarbinne.

'n Stryd het in my gedagtes ontstaan – hierdie stryd het die volgende vrae laat ontstaan:

– hoe kan ek terselfdestyd 'n dief wees asook die dogter van 'n dominee?

– Veral omdat daar in die Bybel in twee pragtige tale geskryf staan "Ty mag nie steel nie!"

– Wat sal my oupa se as hy moet weet dat my kleindogter 'n Bybel gesteel het?

Ek is van oortuiging dat jy die einde van die storie in jou verbeelding kan beleef!

Die volgende oggend het ek die Bybel uit my tas gehaal en dit op die bedkassie terug gesit en.... met die tas in my hand en 'n groot kalmte in my gemoed het ek die hotelkamer uitgestad.

Felesége, Vargha Ilona leánykori képe / His wife as young girl

BALTI NYELVEK

litván

lett

BALTIC LANGUAGES

Lithuanian

Latvian/Lettish

1. Indoeurópai, balti nyelv. A lettel alkotja a balti nyelvek keleti ágát. A kihalt ó-porosz a nyugati ág egyetlen képviselője. A balti nyelvek sok olyan vonást mutatnak, amelyek miatt a szlávokkal hozhatók közelebbi kapcsolatba az indoeurópai nyelvcsaládon belül.

A litvánnak két fő nyelvjárása van, az alsó-litván (zemaitijai vagy zsmugyi) és a felső-litván (aukstaitijai).

2. 2,8 millió beszélő: Litvánia 2,5 millió (az összlakosság 80%-a), a volt Szovjetunió más részein 180 ezer, Lengyelország 10 ezer, Nyugat-Európa 24 ezer, USA 45 ezer, Kanada 20 ezer, Németország és Amerika 14 ezer

3. Két nyelvtani nem (hím- és nőnem), öt főnévragozási osztály hét esettel. Négy igeidő. Igen gazdag a képzőrendszere. A változó nyomatékos hangsúly mellett zenei hangsúly is van, az írás ezeket nem jelöli.

4. Alapszókinccse közös a balti nyelvekével. Kölcsönzés a lengyelből, oroszából.

5. A VII. századtól a keleti-balti ág litvánra és lettre bomlik. E kettő közül a litván a régiesebb. A XVI. Századtól van írott emléke. Korábban a fraktúr (gót) írást használták, ma latin betűvel írják. A XIX. Század végén kialakult az egységes irodalmi nyelv. 1918 után a Litván Köztársaság hivatalos nyelve.

1. Indo-European, Baltic. Lithuanian and Latvian make up the east branch of the Baltic languages. The three Baltic languages Lithuanian, Latvian and Old-Prussian (extinct, west branch) have some common features with the Slavonic languages, Lithuanian has two main dialects: Low and High.

2. 2,8 m speakers: Lithuania 2,5 m (80% of the inhabitants); other parts of the former Sovietunion 180,000, Poland 10,000, Western Europe 24,000, USA 45,000, Canada 20,000, South America and Germany 14,000.

3. Two grammatical genders, 5 declension classes, 7 cases, four verbal tenses. Free accent and musical accent (intonation) in script not indicated. Rich in derivatives. Many archaic features.

4. Vocabulary common with the other Baltic languages. Borrowings from Polish and Russian.

5. East-Baltic divided in the 7th century. Only Lithuanian and Latvian have survived. Lithuanian is more archaic. Written since the 16th century. After 1918 official status in Lithuanian Republic.

1 vienas 2 du 3 trys 4 keturi 5 penki 6 šeši 7 septyni 8 aštuoni 9 devyni 10 dešimtis
100 šimtas

NORVEGØ BIBLIJA

Ilonos Kutas novelė

*mano seneliui**á lietuvių kalbà vertė Auðra Liepinytė ir Genutė Liepinia*

Nuostabaus kalbų pasaulio atradimas yra didysis mano gyvenimo ávykis. Tai paskatino mano šeimos ðaknys. Ið motinos pusės mano senelis buvo teologijos profesorius, mokėjo aštuoniolika kalbų. Kalba ir religija jam buvo labai svarbu. Jis nespėjo manės išmokyti vokiečių, hebrajų, lenkų ar anglų kalbos, nes man buvo tik penkeri, kai jis mirė. Tik giliai savo genuose jaučiu, kad turėčiau sekti jo pėdomis.

Kaip bibliotekininkų delegacijos narė að praleidau vienà savaitę Osle. Po turiningos ir ádomios dienos programos visuomet skubėjau á savo kambará vieðbutyje, kad vakarus vienatvėje praleisčiau kartu su savo naujuoju draugu – anglà – norvegų dvikalbe Biblija.

Að jà radau ant naktinio staliuko, pirmàjà dieną áėjusi á vieðbuèio kambari, savaitę tapusi mano namais.

Gal yra áprasta krikðèioniðkų ðalių vieðbuèių kambariuose palikti Biblijà sveièių þinioje. Að su ðiuo paproèiu pirmà kartà gyvenime susipaþinau èia, Osle. Pamaèius Biblijà atmintyje iðkilo vaikystės vaizdai. Kaip protestantų dvasininko dukra, gyvenusi dvasininko namuose iki ðeðiolikos metų amþiaus, að daþnai eidavau á baþnyèià ir skaitydavau Biblijà. Taèiau dabar trisdeðimt metų nebuvau net á rankas paémusi Biblijos.

Didysis þaidimas prasidėjo. Að skaièiau puslapá angliðkai, lyginau já su kitu puslapiu, paraðytu norvegiðkai ir, remdamasi ankstesnėmis Biblijos þiniomis, að pradėjau suprasti tekstà ir kartu su juo – norvegiðkus þodþius, turinèius angliðkà ir vokiðkà kilmę.

Diena po dienos Biblija ir að tapome vis artimesniais draugais. Pradėjau bijoti vis artėjanèio iðsiskyrimo.

Ðeðtąjà dieną að pajutau didelá norà tėti ðá þaidimà ir namie. Todėl að nusprendþiau ðià Biblijà pavogti.

Paskutiná vakarà paskaièiusi ásidėjau jà á rankinę. Bet uþgesinusi ðviesà, niekaip negalėjau uþmigti. Tamsoje stebėjau uþsegtà rankinę, paslėpusià mano draugà. Mano galvoje vyko kova.

Ðioje kovoje kilo klausimai:

– Kaip að galėèiau tuo pat metu būti dvasininko dukra ir vasiðė?

– Dar daugiau, ðioje Biblijoje dviem nuostabiomis kalbomis paraðyta: „Nevok!”

– Kà pasakytų mano senelis, jeigu supinoøtu, kad jo anukė pavogė Biblijà?

Tikriausiai numanote, kaip baigsis ðis pasakojimas.

Ryte ið rankinės iðémiau Biblijà, padėjau jà ant naktinio staliuko ir su rankine rankoje bei ramybe ðirdyje palikau kambará.

1. Indoeurópai, balti nyelv. A litvánál alkotja a balti nyelvek keleti ágát. A kihalt ó-porosz a nyugati ág egyetlen képviselője. A balti nyelvek sok olyan vonást mutatnak, amelyek miatt a szlávokkal hozhatók közelebbi kapcsolatba az indoeurópai nyelvcsaládon belül. Nyelv-járások: keleti vagy felső-lett (latgal), központi (vidus), nyugati (tamnieku), kurs.

2. 1,6 millió lett, 1,35 millió beszéli a nyelvet. Lettország 1,34 millió (az összlakosság 57%-a), a volt Szovjetunió más területein 10 ezer, külföldön 165 ezer.

3. Nagyon közel áll a litvánhoz. A VI–VII. században történt szétválásuk óta a lettben számos újítás következett be. Két nyelvtani nem, 7 eset. A hangsúly mindig az első szótagon van.

4. Szókincse alapján balti. Átvétel (al-)németből, észtből, oroszból. A XIX. század második felében lefolyt nyelvtisztítás során az idegen eredetű szavak nagy részétől megszabadult.

5. Az első nyelvemlék a XVI. századból maradt fenn. Helyesírása korábban a német hatására alakult és gót betűvel írták. 1922 óta latinbetűs fonetikus írás. 1920 óta a Lett Köztársaság hivatalos nyelve, 1944-től a Lett SZSZK hivatalos nyelve az orosz mellett.

1. Indo-European, Baltic, Latvian and Lithuanian make up the east branch of the Baltic languages. The three Baltic languages Lithuanian, Latvian and Old-Prussian (extinct, west branch) have some common features with the Slavonic languages. Latvian has dialects: East or Upper Latvian, Central, West Latvian and Curian.

2. 1.6 m Lettish population, Latvia 1.34 m (53% of inhabitants), other parts of the former USSR 10,000, abroad 165,000.

3. More modern than its close relative Lithuanian. Stress on the 1st syllable, 2 genders, 7 declension cases.

4. Vocabulary mainly Baltic, borrowings from (Low) German, Estonian, Russian. In the 19th century, Latvian was purged of most foreign elements.

5. Written since 16th century. First recorded in Gothic alphabet, after 1922 in Latin phonetic script. Since 1920 official status in Latvian Republic, since 1944 parallel with Russian.

1 viens 2 divi 3 trīs 4 četri 5 pieci 6 seši
7 septiņi 8 astoņi 9 deviņi 10 desmit 100 simts

Eljegyzési kép / Engagement photo

SZLÁV NYELVEK

macedon
bolgár
szerb
horvát
szlovén
szlovák
cseh
lengyel
orosz
ukrán
rutén/ruszin

SLAVONIC LANGUAGES

Macedonian
Bulgarian
Serb
Croat
Slovenian
Slovakian
Czech
Polish
Russian
Ukrainian
Ruthenian

1. Indoeurópai, déli szláv nyelv. Legközelebbi rokona a bolgár. Nyelvjárásilag igen tagolt. A keleti nyelvjárás átnyúlik bolgár területre és beleolvad a bolgárba. Az északi nyelvjárás a szerb és bolgár között képez átmenetet. A déli nyelvjárások görög földre húzódnak át. Az irodalmi nyelv alapját a Szkopje környéki nyelvjárás adja. Jugoszláviában módosított szerb cirill írással, máshol bolgár helyesírással írják.

2. Mintegy 1,4 millió beszélő. Jugoszlávia (Makedónia 1,2 millió) a lakosság 70 %-a, Görögország 150 ezer, Bulgária 9 ezer.

3. A bolgártól eltérően többféleképpen is határozottá teheti a főnevet (učitel 'tanár', učiteljot, učiteljov, uóiteljon 'a tanár'). Egyes átmeneti nyelvjárásokban több-kevesebb nyoma van a ragozásnak. Egyébként lásd bolgár 3.

4. Lásd bolgár 4. Jugoszláviában jelentős a szerb kölcsönzések száma

5. A macedon és a bolgár nyelv története közös. Macedon önállósági törekvések korábban is voltak, de a két nyelv a közelmúlt politikai fordulatai következtében vált külön. A macedont 1944-ben ismerték el önálló nyelvként.

1. Indo-European, South Slavonic, very close to Bulgarian. Many small dialects. The east dialect extends over Bulgaria and it melts into Bulgarian. The northern dialect forms bridge between Serbian and Bulgarian. The south dialect stretches over to Greece. The literary language is based on the dialect of Skopje and of its surroundings. Written in modified Serbian Cyrillic in Yugoslavia, with Bulgarian orthography on other places.

2. Around 1,4 speakers. Macedonia: 1,2 m (70% of the inhabitants); Greece: 150,000; Bulgaria: 9,000.

3. See Bulgarian 3. In Macedonian there are three different definite suffixed articles (učitel 'the teacher', učiteljot, učiteljov, učiteljon 'the teacher'). Rests of declension in some transitional dialects.

4. See Bulgarian 4. Many borrowings from Serbian in Yugoslavia.

5. Macedonians and Bulgarians have a common history. Their efforts to seek independence are known from earlier times. Macedonian diverged from the very closely related Bulgarian in consequence of political events. Macedonian became an independent language in 1944.

1 еден 2 два 3 три 4 четири 5 пет 6 шест 7 седим 8 осум 9 девет 10 десет 100 сто

НОРВЕГСКА БИБЛИАТА

новела, од Илона Куташ писателом
на македонски го преведе Вивиен Малова

на дедоми

Најголем животни доживјај ми беше, откривањето на јазичната убавина. Фамилиарна склоност имаф: бидејќи на мајками таткому беше професор на теологија, и зборуваше на осумнаесет јазици. Многу му беше важен јазикот и религијата. На жал мене неможеше да ме научи на германски, еврејски, полски или англиски, бидејќи пет години имаф кога умре. Само во гените очекам, дека по неговиот пат би требало да одам.

Како член на библиотетската делегација, една недела беф во Осло. Секој ден после интересните и многостраните програми, брзо идеф во хотелската соба, кај моето ново норвешко-англиско библиско двојазично друштво.

При влегувањето во собата ја најдоф, на шкафчето поред креветот, во која проведоф една недела. Во христијанските држави сигурно е обичај во собите на гостите да се дава Библија, ама јас во Осло, првпат се сретнаф со овој обичај. Средбата со Библијата ме подсети на детските доживјаи. До своите шеснаесет години живееш како дете на кого таткому е поп, живееш во попска куќа, идеф во црква и ја читаф Библијата. Во наредните тринаесет години не ми беше во рацете Книгата Над Книгите.

И започна големата игра. Ја прочитаф англиската колона на Библијата, и после ја споредиш со норвешката страна, и со помоќ на старото библиско знаење, одеднаш почнаф да го разбирам текстот од англиско-германска мешавина односно норвешки зборови. Како што поминуваа деновите, Библијата и јас све поближни приатели станафме. Почнаф да се плашам од растанокот.

Оваа игра на шестиот ден осетиш дека и дома би сакала да ја продолжам. Се решиш да ја украдам Библијата.

Последната вечер ја ставиш во коферот. Го изгасиш светлото, ама никако неможеш да заспиеш. Во темниската само коферот го гледаш, во кој веште сокриен мојот пријател. Голема битка се одвиаше во мојата глава.

Битката наредниве прашања ги содржа:

- Крадец или девојче од попот. Како да ги изедначам овие две работи?
- Во Библијата на два убави јазика е напишано: „Не кради!”
- Што би рекол дедому, кога би дознал дека вничето му украде една Библија?

Мислам дека не е тешко да се измисли крајот!

Сабајле ја извадиш книгата од коферот, ја вратиш на шкафчето поред креветот, и во роката со коферот, во срцето со помиреност искочиш од собата.

1. Indoeurópai, déli szláv nyelv. Legközelebbi rokona a macedon. Két fő nyelvjárása: nyugati és keleti. Közöttük elsősorban hangtani különbségek vannak.

2. A mintegy 8,5 millió bolgár anyanyelvű többsége Bulgáriában él. Bulgária 8 millió (a lakosság 90%-a), Szovjetunió (Moldvai és Ukrán SZSZK) 360 ezer, Jugoszlávia 60 ezer, Görögország 20 ezer, Törökország 35 ezer, USA, Kanada, Argentina 25 ezer. Kisebb bolgár kolóniák vannak Magyarországon is.

3. Hangsúlyja változó. A legfőbb jellemzők, amelyekben a bolgár és a macedón eltér a többi szlávtól, az alábbiak: nincs főnév- és melléknévragozás; a birtokos és részes esetet a »na« elöljárószóval fejezi ki; a főnevet határozottá tudja tenni (ucitel – uciteljat 'tanár – a tanár'); nincs főnévi igenév. E két utóbbi sajátosság un. balkanizmus (lásd albán, román). Igeragozása belső újítások révén az ószlávhoz képest is gazdagabb.

4. Szókincsében tükröződik a sok évszázados szoros oszmán-török együttélés. Erős hatással volt rá a görög (egyházi) nyelv is. A névadó bolgár-török nyelv (lásd csuvas) elemei közül azonban kevés őrződött meg. A XVIII. század második felétől számottevő az orosz hatás.

5. Az óegyházi szlávot óbolgárnak is nevezik, bár a tulajdonképpeni bolgár nyelvterületen kívül is használták. Az óbolgár nyelvű irodalom bolgár földön a X. század első felében élte virágkorát. A XII. századtól felerősödtek a népnyelvi hatások. A modern bolgár irodalmi nyelv a XVIII. században alakult ki. A függetlenség elnyerése (1876) után a bolgár irodalom hamarosan felzárkózik az európai szinthez. Az első nyomtatott könyvek megjelentetésében fontos szerepet játszott a Budai Egyetemi Nyomda. Kezdetben mind a glagolita, mind pedig a cirill írást használták, a glagolita azonban visszaszorult.

1. Indo-European, South Slavonic, closest to Macedonian. The two main dialects, eastern and western, differ mostly as regards pronunciation.

2. Around 8.5 m speakers. Bulgaria 8 m (90% of population), Moldavian and Ukrainian SSRs 360,000, Yugoslavia 60,000, Greece 20,000, Turkey 35,000, America 25,000. Smaller colonies also in Hungary.

3. Changing stress, three genders. The most obvious features marking Bulgarian and Macedonian from the other Slavonic languages are: no declination; genitive and dative formed by preposition »na«; noun can be determined by suffixation; no infinitive. These two latter peculiarities (called balkanism) are also found in Albanian and Rumanian.

4. Many borrowings from Turkish, also influenced by Greek (ecclesiastic) language.

5. Old church Slavonic is called also Old Bulgarian though it was used beyond the main Bulgarian linguistic area. Literature in Old Bulgarian in the Bulgarian territory flourished in the 1st half of the 10th century. Colloquial features strengthened from the 12th century. Modern Bulgarian literary language formed in the 18th century. After independence (1876) Bulgarian literature soon reached the European level. In the publishing of Bulgarian works the University Printing House of Buda played an important role. In the beginning it was written in both the Glagolitic and Cyrillic alphabets. Later Glagolitic script was supplanted.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК

НОРВЕЖКА БИБЛИЯ

Новела: Илона Куташ за моят дядо
 Превежда на Български език: Чонтне Юлиана Кочева

Един от най-големите впечатления в моя живот е откритието чудния свят на езиците. Причината е родствена: моят дядо, бащата на майка ми, е бил професор по теология и е говорил на осемнадесет езика. Религията и езиците са били много важни за него. Мене за съжаление не можа да ме научи на немски, еврейски, полски или английски, защото бях на пет години когато той е починал. Само в моите гени чувствам, че трябва да следвам неговия път.

Като член на една библиотекарска делегация участвах една седмица в Осло. След богатите и интересни програми, всеки ден бързах в хотелската си стая за да бъда с моя нов приятел англо - норвежката двуезикова Библия в samotните вечери, която още с пристигането си намерих на нощното шкафче в стаята, която беше мой дом за една седмица.

В християнските страни, вероятно това е обичай, че гостите ги обезпечават и с Библията, но аз за пръв път се срещнах с тоба в Осло. Срещата с нея ме върна и в моето детство, като дете на свещеник - калвинист, аз до шестнадесет годишна възраст живях в свещеническа къща, редовно посещавах църквата и читях Библията. В следващите тридесет години дори не ми е попаднала в ръцете Библията.

Започна голямата игра. Прочетох английската колона от Библията, сравних я с норвежката, и използвайки моите предишни библейски познания, едновременно започнах да разбирам и текста на смесените английско - немски норвежки думи.

С всеки изминал ден приятелството ми с Библията стана по-силно. Започнах да се страхувам от раздялата ни. На шестият ден почувствах, колко хубаво би било, да продължи тази игра и в къщи.

Реших да открадна Библията.

Последната вечер, след четене, я сложих в куфара си. Загасих осветлението, но не дойде сын на очите ми. В тъмнотата само куфара гледах, в който беше скрит моят нов приятел.

В съзнанието ми започна голяма борба. От тази борба възникнаха следните въпроси:

- Крадец и дъщеря на свещеник. Съвмесни ли са?
- Тук в тази Библия е написано и на двата красиви езика: "Не кради!".
- Какво би казал дядо ми, ако би узнал, че неговата внучка е откраднала една Библия?

Мисля, не трудно да се отгатне края на тази история!

Сутринта извадих от куфара Библията, сложил я обратно на нощното шкафче и със спокойно сърце, с куфара в ръцете, напуснах стаята си.

1 един 2 два 3 три 4 четири 5 пет 6 шест 7 седем 8 осем 9 девет 10 десет 100 сто

1. Indoeurópai, déli szláv nyelv, legközelebbi rokona a szlovén. A szerb és a horvát ugyanannak a nyelvnek két változata. A két változat kialakulásának különböző a háttere. Az ortodox szerbek a cirill írást használják. Ma azonban mindkét változat bármelyik abc-vel írható. Dalmáciában a horvátok körében fennmaradt a glagolita írás ún. szögletes változata.

A nyelvjárásokat a 'mi?' kérdőnévmás alakjai (što, ca, kaj), valamint az ószláv e (jaty) megfelelői (e, ije, i) szerint osztályozzák. Mindkét irodalmi változat a što nyelvjáráson alapul. A szerb inkább e-ző (reka 'folyó'), a horvát inkább ije-ző (rijeka).

2. Jugoszlávia lakossága 23 millió, ebből 16 millió (73%) szerb-horvát nyelvű, ezen belül a szerbek és horvátok aránya 70:30. Beszélnek még Magyarországon, Romániában, valamint szórványokban az amerikai földrészen.

3. A szlovénhoz hasonlóan ismeri a zenei hangsúly is.

4. Különösen a szerbben sok a török eredetű szó. A múlt századbeli nyelvújításkor a szerb és a horvát különböző módon alkotott számos új szót. (szerb pozorište, horvát kazaliste 'színház').

5. Emlékek a XII. századtól folyamatosan léteznek. A modern irodalmi nyelv alakításában a magyarországi délszlávok is kivették részüket. A Matica Srpska szerb irodalmi és közművelődési egyesülés Pesten alakult 1826-ban. 1864-től Újvidéken működik.

1. Indo-European, South Slavonic, closest to Slovenian. Serbian and Croatian are two variants of the same language. The background to the two is different. Serbs belong to the Orthodox Church and write in Cyrillic, Croats belong to Roman Catholic Church and use the Latin alphabet. In our days the two variants can be written in both characters. Croats in Dalmatia preserved the square Glagolitic alphabet. Dialects are classified according to two criteria: by the different forms of the interrogative pronoun 'what' (što, ca, kaj) and by the quality of the successor of Common Slavonic e (jat') which can appear as e, ije or i. (Serbian reka, Croatian rijeka 'river'.) Both literary variants are based on the što-dialect.

2. Of the 23 m inhabitants of Yugoslavia, 16 m (73%) are Serbo-Croat speakers. The ratio of Serbs to Croats is 70:30. It is also spoken in Hungary, Rumania and by emigrants in America.

3. Like Slovenian, Serbo-Croatian also possesses intonation.

4. Serbian especially has borrowed much from Turkish. Neologisms of the past century are sometimes different in the two variants (Serbian pozorište, Croatian kazalište 'theater').

5. Continuously records from the 12th C. Serbian in Hungary played their part in forming the modern language in the last century. The Matica Srpska Literary and Cultural Society was founded in Pest (Hungary) 1826. It has been located in Újvidék (now Novi Sad) since 1864.

1 jedan 2 dva 3 tri 4 četiri 5 pet 6 šest
7 sedam 8 osam 9 devet 10 deset 100 sto

NORVEŠKA BIBLIJA

priповetka Ilone Kutasa
preveo na srpski Laslo Kiraly

mom dedi

Jedan od značajnijih doživljaja u mom životu je bilo otkrice čudesnog sveta jezika. Povod je porodični: otac moje majke bio je profesor teologije, a govorio je osamnaest jezika. Jezik i religija su mi oduvek mnogo značili. Deda me nije mogao naučiti nemački, hebrejski, poljski ili engleski, jer sam imala tek pet godina kada je umro. Ipak, negde duboko u svojim genima osećam da bih ga trebala slediti.

Jednom sam prilikom, kao član bibliotečke delegacije, provela nedelju dana u Oslu. Nakon zanimljivih i zbilja bogatih dnevnih programa, žurila sam u svoju hotelsku sobu da bih večeri provodila u društvu sa novim prijateljem – dvojezičnom englesko-norveškom Biblijom.

Sveto pismo sam našla na noćnom ormaricu, prvoga dana, kada sam ušla u sobu koja mi je poslužila kao dom, na nedelju dana.

Pretpostavljam da je običaj u hrišćanskim zemljama da se hotelskim gostima ponudi i po jedna Biblija, no ja sam to iskusila prvi put, u Oslu. Druženje sa Svetim pismom podsetilo me je na detinjstvo. Do svoje šesnaeste godine sam živela u parohiji Reformatske crkve, prisustvovala obredima, i kao popovsko dete, proučavala Bibliju. Naredne tri decenije mi Knjiga nad knjigama nije bila na domah ruke.

Počela je velika partija: pročitavši stubac iz Biblije na engleskom, počela sam da upoređujem isti tekst u stupcu na norveškom, i zahvaljujući poznavanju materije, odjednom mi postade jasno da razumem čak i norvešku mešavinu nemačkog i engleskog jezika.

Kako su dani prolazili Biblija mi je postajala sve bliskija. Strah me je bilo i od pomisli na rastanak koji se približavao.

Šestog dana osetih da bi ovo druženje valjalo nastaviti i kod kuće.

Rešila sam da ukradem Bibliju.

Poslednje večer, nakon čitanja, knjigu sam spakovala u svoj kovčeg. Pogasila sam svetlo ali mi san nije dolazio na oči. U mraku nisam mogla da odvratim pažnju sa kovčega u kome se krio moj prijatelj. Dugo sam se dvoumila.

Borba u mojoj glavi iznedrila je sledeća pitanja:

– Popovsko dete, a lopov. Kako pomiriti te protivurečnosti?

– Upravo u ovoj Bibliji stoji napisano, na dva lepa jezika:

“Ne kradi!”

– Šta bi mi rekao deda kada bi saznao da je njegovo unuce ukralo Bibliju?

Mislim da je lako naslutiti kraj priče.

Ujutro sam izvadila Bibliju iz kovčega, vratila je na noćni ormaric i s kovčegom u ruci, AZ mirna srca izašla iz sobe.

Feleségével és kedves őzikéjével Felsőszeliben / With his wife and with his beloved fawn in Felsőszeli

NORVEŠKA BIBLIJA

pripovjetka Ilone Kutasa
preveo na hrvatski István Lóköš

mom djedi

Jedan od značajnijih doživljaja u mom životu je bilo otkrice čudesnog svijeta jezika. Povod je porodični: otac moje majke bio je profesor teologije, a govorio je osamnaest jezika. Jezik i vjera su mi oduvijek mnogo značili. Djeda me nije mogao naučiti njemački, hebrejski, poljski ili engleski, jer sam imala tek pet godina kada je umro. Ipak, negdje duboko u svojim genima osjećam da bih ga trebala sljediti.

Jednom sam prilikom, kao član knjižničarske delegacije, provjela nedjelju dana u Oslu. Nakon zanimljivih i zbilja bogatih dnevnih programa, žurila sam u svoju hotelsku sobu da bih večeri provodila u društvu sa novim prijateljem – dvojezičnom englesko-norveškom Biblijom.

Sveto pismo sam našla na noćnom ormaricu, prvoga dana, kada sam ušla u sobu koja mi je poslužila kao stan, na nedjelju dana.

Pretpostavljam da je običaj u krscanskim zemljama da se hotelskim gostima ponudi i po jedna Biblija, no ja sam to iskusila prvi put, u Oslu. Druženje sa Svetim pismom podsjetilo me je na djetinjstvo. Do svoje šesnaeste godine sam živjela u parohiji Reformatske crkve, prisustvovala obredima, i kao svećeničko dijete, proučavala Bibliju. Naredne tri decenije mi Knjiga nad knjigama nije bila na domah ruke.

Počela je velika partija: pročitavši stubac iz Biblije na engleskom, počela sam da upoređujem isti tekst u stupcu na norveškom, i zahvaljujući poznavanju materije, odjednom mi postade jasno da razumijem čak i norvešku mješavinu nemačkog i engleskog jezika.

Kako su dani prolazili Biblija mi je postajala sve bliskija. Strah me je bilo i od pomisli na rastanak koji se približavao.

Šestog dana ojsutih da bi ovo druženje valjalo nastaviti i kod kuće.

Rješila sam da ukradem Bibliju.

Posljednje večer, nakon čitanja, knjigu sam spakovala u svoj kovčeg. Pogasila sam svjetlo ali mi san nije dolazio na oči. U mraku nisam mogla da odvratim pažnju sa kovčega u kome se krio moj prijatelj. Dugo sam se dvoumila.

Borba u mojoj glavi iznedrila je sljedeća pitanja:

– Svećeničko dijete, a lopov. Kako pomiriti te protivurečnosti?

– Upravo u ovoj Bibliji stoji napisano, na dva ljepa jezika:

“Ne kradi!”

– Što bi mi rekao djeda kada bi saznao da je njegovo unučće ukralo Bibliju?

Mislim da je lako naslutiti kraj priče.

Ujutro sam izvadila Bibliju iz kovčega, vratila je na noćni ormaric i s kovčegom u ruci, mirna srca izašla iz sobe.

1. Indoeurópai, déli szláv, legközelebbi rokona a szerb-horvát, de egyes vonásai a nyugati szlávokhoz kötik. A szlovén és a horvát között éles nyelvhatár nem húzható. Nyelvjárásilag igen tarka képet mutat, emiatt nehézségekbe ütközik a nyelvjárások osztályozása. Az irodalmi nyelv a krajnai nyelvjáráson alapul. Latin betűvel írják. A magyarországi szlovént vendnek is nevezik, helyesírása a magyarét követte.

2. 2 millió beszélő, ebből 1,51 millió Szlovéniában (a lakosság 95 %-a), 55 ezer Jugoszlávia más tartományaiban, főként Horvátországban. Továbbá 125 ezer Olaszországban, Európa más országokban 36 ezer, a tengeren túl 400 ezer.

3. Nincs egységes irodalmi kiejtés. A változó nyomatókos hangsúly mellett van zenei hangsúly (intonáció) is, mint a szerb-horvátban. Megőrizte a kettes számot (mint a szorb), a déli szlávok közül csak a szlovénban nincs egyszerű múlt.

4. Szókincsére nagy hatással volt a német, de a német kölcsönszók visszaszorulóban vannak az írott nyelvben. A magyarországi vendben sok magyar szót találunk (berság 'bírság', csiga 'emelő csiga', dics 'dicsőség', gyűjta 'szénát gyűjt', mezöv 'mező', váras 'város' stb.

5. Legkorábbi feljegyzés az ún. Freisingi emlék a X. század végéről. Latin, német, olasz nyelvi és kulturális hatás. Igazi irodalom a reformáció idejéből létezik. Trubar fordítói tevékenységéből: ABC és kalendárium (1551), Újszövetség (1557–60). Dalmatin György fordításában teljes Biblia (1584). A modern szlovén a XVIII. század végétől számítható.

1. Indo-European, South Slavonic, closest to Serbo-Croat but some features link it with the West Slavonic group. It is hard to classify its dialects. The literary language is based on the Krajinian dialect. Written in Latin characters. Slovenian in Hungary is also called Wendish, written in the Hungarian orthography. Slovenian and Croatian melt into each other.

2. 2 m speakers, 1,51 m in Slovenia (95% of the inhabitants), 55,000 in other parts of Yugoslavia, mainly in Croatia. 125,000 in Italy, 36,000 in other European countries, 400,000 overseas.

3. Free stress and intonation (musical accent) as in Serbo-Croat. West Slavonic features: dual (as in Serbian) and lack of simple past.

4. Vocabulary influenced by German but German borrowings fade out in the literary language. Intentional borrowings from Czech. The Slovenian spoken in Hungary has many Hungarian loan words. (See Hungarian text for examples.)

5. First recorded at the end of the 10th century (Freising Folia). After a long interval records from the end of the 15th century and genuine literature from Reformation times. Influenced by Latin, German and Italian. Original literature from the time of Reformation. ABC book and Calendar (1551), New Testament (1557–60) both by Trubar. Bible by George Dalmatin (1584). Modern Slovenian literary language since the late 18th century.

1 eden 2 dva 3 tri 4 štiri 5 pet 6 šest
7 sedem 8 osem 9 devet 10 deset 100 sto

NORVESKA BIBLIJA

Napisala: Ilona Kutas
Prevedla: Elizabeta Bernjak

Mojemu dedu

Med največja doživetja mojega življenja sodi tudi odkrivanje čudovitega sveta jezikov. Motivacijo zanj je iskati v mojem družinskem poreklu: ded po materini strani je bil profesor teologije in je govoril osemnajst jezikov. Jezik in vera sta bili zanj izrednega pomena. Na žalost pa mene ni mogel naučiti nemščine, hebrejščine, poljščine ali angleščine, ker sem bila stara komaj pet let, ko je umrl. Nekje v genih pa le čutim, da bi morala hoditi po njegovi poti.

Kot članica delegacije knjižničarjev sem preživela teden dni v Oslu. Po bogatem in zanimivem programu sem vsak dan hitela v svojo hotelsko sobo, da bi samotne večere prebila v družbi s svojo novo prijateljico, z dvojezično angleško-norveško biblijo.

Našla sem jo prvi dan na nočni omarici, ko sem stopila v sobo, ki je odslej bila teden dni moj dom.

V katoliških državah je verjetno običaj, da goste oskrbijo tudi z biblijo, toda jaz sem se šele v Oslu prvič srečala s to prakso. Srečanje z Biblijo mi je obudilo spomine na moje otroštvo. Kot otrok protestantske družine sem vse do šestnajstega leta živela v župnišču, hodila v cerkev in brala biblijo. V naslednjih tridesetih letih pa tako rekoč Knjige knjig nisem vzela v roke.

Začela se je velika igra. Prebrala sem angleške stolpce v Bibliji, zatem sem jih primerjala z norveškimi stranmi in naenkrat sem s pomočjo svojih nekdanjih biblijskih vedenj začela razumevati besedilo ter norveške besede z angleško-nemškimi primesmi.

Dnevi so minevali, a medve z Biblijo sva se stapljali v vse tesnejše prijateljstvo. Začel me je prevevati strah pred bližajočo se ločitvijo.

Šesti dan se mi je porodil občutek, da bi bilo dobro tudi doma nadaljevati s to igro.

Odločila sem se, da bom ukradla Biblijo.

Zadnji večer sem jo po branju položila v kovček. Zatem sem ugasnila luč, toda spanca ni bilo od nikoder. V temi sem zrla le v kovček, ki je v sebi skrival mojo prijateljico. V glavi mi je razbijal vihar.

V tem boju je prišlo na površje več vprašanj:

– Tatica in duhovniška hči. Kako naj to dvoje združim v sebi?

– Tu, v tej Bibliji je napisano celo v dveh lepih jezikih: "Ne kradi!".

– Kaj bi rekel moj ded, ko bi zvedel, da je njegova vnukinja ugradla Biblijo?"

Mislím, da ni bilo težko ugotoviti konca te zgodbe!

Zjutraj sem vzela Biblijo iz kovčka in jo položila na nočno omarico ter s kovčkom v roki in z mirnim srcem stopila iz sobe.

1. Indoeurópai, nyugati szláv. Legközelebbi rokona a cseh. A nyugati nyelvjárás fokozatosan olvad bele a csehbe, míg a keleti sajátosságok a lengyel és az ukrán felé mutatnak. Az irodalmi nyelv a viszonylag egységes közép-szlovák nyelvjáráson alapul.

2. Cseh és Szlovák SZK 4,5 millió, Magyarország 25 ezer, Ukrajna 6 ezer, Lengyelország 21 ezer, Jugoszlávia 84 ezer, USA 430 ezer, Kanada 40 ezer.

3. A hangsúly az első szótagon van. Két egymás melletti szótag magánhangzója nem lehet hosszú (ritmustörvény). A többi szlávéhoz hasonló gazdag névszóragozás. Három igeidő: jelen, múlt (niesol som 'vittem'), jövő idő (budem niest 'vini fogok').

4. A szlovákok körében a Kralicei Biblia cseh nyelvét használták irodalmi célokra, ezért a szlovák irodalmi nyelv a szomszédos népekénél később alakult ki. Csak a XVIII. század végén kezdődtek kísérletek a szlovák következetes használatára. Élén jártak ebben a kelet-szlovákiai református községek. Bernolák nyelvтана 1790-ben látott napvilágot, halála után hatkötetes szótárát is kinyomtatták (1825–27). Štúr fontos nyelvi munkái a nemzeti öntudat ébredése idején készültek és az egységes szlovák irodalmi nyelvet szolgálták (1846). Néhány évvel később a pozsonyi írókongresszuson megvitatták és kisebb módosításokkal elfogadták Štúr javaslatait. Ekkor született meg a modern irodalmi szlovák nyelv. A csehszlovák állam megalakulásakor államnyelv lett a cseh mellett.

5. Szókincse a csehéhez áll legközelebb, a belső újítások egy részét is közösen használják. A sok évszázados együttélés következtében számos magyar szó került a szlovákba.

1. Indo-European, West Slavonic, closest to Czech. The western dialect gradually melts into Czech; East Slovakian has some common features with Polish and Ukrainian. Literary language based on Middle-Slovakian dialect.

2. Czech and Slovak FR: 4,5 million speakers; Hungary 25,000; Poland 21,000; Ukraine 6,000; Yugoslavia 84,000; USA 430,000; Canada 40,000.

3. Stress on the first syllable. Two adjoining syllables cannot be long (rhythmic rule). Three genders, complex declension of nouns as in the other Slavonic languages. Three tenses: present, past (niesol som 'I brought') and future (budem niest' I'll bring').

4. Because of the use of Czech (language of the Kralice Bible) in Slovakian territories, Slovakian developed later than its surrounding languages. Slovakian was first written more or less continuously from at the end of the 18th century. Calvinist communities in East-Slovakia (then Hungary) were in vanguard in writing Slovakian (with Hungarian orthography). Bernolák's grammar 1790, dictionary after his death published 1825-27. Štúr's, linguistic works were born in the spirit of the national movement and they helped the move to a uniform language (1846). Some later Slovakian literary congresses in Pozsony-Pressburg (now Bratislava, capital of Slovakia) accepted Štúr's ideas with some modifications. This gave birth to the modern literary language. Since the establishment of the Czechoslovakian state it has had official status alongside Czech.

1 jeden 2 dva 3 tri 4 štyri 5 päť 6 šesť
7 sedem 8 osem 9 deväť 10 desať 100 sto

NORSKA BIBLIA

poviedku napísala Ilona Martinovitsová
preložil do slovenčiny Jozef Ciagwa

Mojmu Starému Otcovi

Jedným z veľkých zážitkov mojho života je objav zázračného sveta jazykov. Príčina toho mala rodinný povod. Moj starý otec z matkynej strany bol profesorom teológie a hovoril v osemnástich jazykoch. Jazyk i viera boli preňho veľmi dôležité. Mna bohužiaľ nevedel naučiť po nemecky, po hebrejsky, poľsky buď anglicky, pretože zomrel keď som mala päť rokov. Len kdesi v mojich génoch cítim, že by som mala ísť jeho cestou.

Ako člen delegácie knihovníkov som prežila týždeň v Oslo. Každý deň sa po bohatom, zaujímavom programe ponáhl'am domov, do mojej hotelovej izby, aby som v spoločnosti mojho nového priateľa – dvojjazyčnej anglicko-norskej Biblie – strávila osamelé večery.

Našla som ju v nožnej stolíku v prvý deň, keď som vošla do izby, ktorá cez týždeň bola mojím domom.

V kresťanských krajinách je pravdepodobne taká obyčaj, že hostom zaopatria aj Bibliu. Avšak ja tam v Oslo som sa s tou praxou stretla po prvýkrát. Stretnutie s Bibliou oživilo spomienky aj na moje detstvo. Ako dieťa kalvínskeho knaza som do mojich šesnástich rokov žila vo farnosti, chodila som do kostola a čítala som Bibliu. V ďalších tridsiatich rokoch života sa mi už potom nedostala do rúk táto Kniha kníh.

Zacala veľká hra. Prečítala som anglicky stĺpec Biblie. Potom som ho porovnala s norskou stranou, a za pomoci mojej dávnej znalosti Biblie som zrazu začala chápať text a nórske slová, ktoré vznikli zmiešaním anglicko-nemeckých výrazov.

Ako sa mínali dni, Biblia a ja sme sa dostávali do stále dovernejšieho priateľstva, a ja som sa začala báť bližiacej sa rozlúčky.

Šiesteho dňa cítim, že aj doma by bolo dobre pokračovať v tejto hre.

Rozhodla som sa, že Bibliu ukradnem.

V posledný večer po čítaní som Bibliu zabalila do mojho kufra. Potom som vypla svetlo, ale sen neprichádzal na moje viečka. V tme som videla len kufor, ktorý skrýval mojho priateľa. Veľký boj zúril v mojej hlave.

Boj priviezol nasledujúce otázky:

- Zlodejka a pritom knazova dcéra. Ako mám spojiť v sebe tieto dva pojmy?
- Tu, v tejto Biblii, je napísané v dvoch krásnych jazykoch: „Nepokradneš!“.
- Co by na to povedal moj starý otec, keby sa dozvedel, že jeho vnučka ukradla Bibliu? Myslím si, že nieje ťažko uhádnuť koniec príbehu.

Ráno som z kufra Bibliu vybrala, položila ju naspäť na nočný stolík, a potom s kufrom v ruke a s veľkým pokojom v srdci vykročila som z izby.

1. Indoeurópai, nyugati szláv nyelv, legközelebbi rokona a szlovák. Nyelvjárási: nyugati (a tulajdonképpeni cseh) és keleti (morva). Ez utóbbi ismét két ágra szakad: hanákra és lechre. A lech sok tekintetben a lengyelre hasonlít.

2. A Cseh és Szlovák SZK-ban 10 millió cseh anyanyelvű (a lakosság 65%-a) él. Beszélnek még az alábbi országokban: Jugoszlávia (60 ezer), volt Szovjetunió (9 ezer), Románia (12 ezer), USA és Kanada (600 ezer).

3. Hangsúly az első szótagon, az ószláv g helyett h-t találunk, az rj hangkapcsolatból r (rzs) lett. Csak a csehre jellemző az un. prehláska (Umlaut; pl.: trasu – tresěš). Három nyelvtani nem, főnévragozása lényegében hasonló a többi szlávéhoz. Három igeidőt használ: jelen, múlt (nesl jsem 'vittem'), jövő (budu nesti 'vinni fogok').

4. Szókészletében számos belső keletkezésű szót találunk, ezeknek többsége a szlovákban is megvan (pl. divadlo 'színház'). Szókincsének fontos részét képezik a nemzetközi szavak.

5. Cseh nyelvterületen a IX. század második felétől a XI. század végéig az egyházi szláv szolgált irodalmi nyelvként. Szerepét később a latin vette át. A városi polgárság és a nemesség körében általánossá vált a német használata. A XIII. századtól a cseh irodalmi nyelv erőteljes fejlődésnek indul, és a XIV. században már igen magas fokot ér el. Husz János (1370-1415) irodalmi és szónoki tevékenysége nagy hatással volt a nyelv alakulására (helyesírási reform, idegen szavak kiküszöbölése). Teljes bibliafordítás 1579-93 (Kralicei Biblia). A Habsburg monarchia idején a német közigazgatási nyelv bevezetésével háttérbe szorult. 1897-ben egyenjogúsították a némettel. A csehszlovák állam megalakulása óta (1918) egyenrangú hivatalos nyelv a szlovákkal.

1. Indo-European, West Slavonic, closest to Slovakian. Dialects: west (Czech proper) and east (Moravian). The latter has two branches again: Hanák and Lech. Lech has some common features with Polish.

2. Czech and Slovak FR: 10 million Czech speakers (65% of population), Yugoslavia 60,000; USSR 9,000; Rumania 12,000; USA and Canada 600,000.

3. Stress on the first syllable, h instead of Common Slavonic g (hora - gora 'hill'), Slavonic rj became r (rzh). Particular Czech change of vowels (Umlaut; trasu - treses). Three genders, declension essentially similar to other Slavonic languages. Three tenses: present, past (nesl jsem 'I bought'), future (budu nesti 'I'll bring').

4. In vocabulary numerous innovations common with Slovakian (divadlo 'theater'). International words are an important part of its vocabulary.

5. Old Slavonic was the literary language between the 9th and 11th centuries. Then Latin took over this role. German was also widely spoken by higher social classes and in the towns. Czech developed vigorously in the 13th century and it reached a very high standard during the 14th century. The career of Jan Hus (1370-1415) influenced the forming of the language (orthography, elimination of foreign words). First Bible translation 1579-93 (Kralice Bible). During Hapsburg rule it was overtaken by German. It received equal status with German 1897. In 1918 the Czechoslovak state was declared and since then it has had equal official status with Slovakian.

NORSKÁ BIBLE

povídku napsala Ilona Kutas
preložil do cestini Kutas Ágnes a Žižka Tomáš

mému starému otci

Jedním z velikých zážitků mého života je odkrytí zázračného sveta jazyku. Příčinou byl rodinný puvod. Muj dedeček z matčiny strany byl profesorem teologie a mluvil osumnácti jazyky. Jazyk a víra byli pro nej velmi důležité. Mne bohužel nemohl naučit nemecky, hebrejsky, polsky nebo anglicky protože zemrel když mne bylo pet let. Jenom v sobe v génech cítím že bych mela jíti jeho cestou.

Jako členka delegace knihovníku trávila jsem tyden v Oslo. Každý den po bohatém, zajímavém programu jsem pospíchala domu do svého hotelového pokoje, kde jsem v společnosti mé nové přítelkyně – anglicko-norské dvoujazyčné Bible o samote trávila večery.

Nasla jsem ji v nočním stolku, hned když jsem vstoupila do pokoje který se stal pres tyden mám domovem.

V krestánských zemích je pravdepodobne zvykem že hostum je poskytnuta i Bible, ale pro me to bylo poprvé práve v Oslo co jsem se stimhle zvykem potkala. Setkání s Bibli ozivilo mé spomínky na detství. Jako díte kalvinského kneze jsem do svych šestnacti let žila na fare, chodila do kostelá a četla Bibli. Pak už v dalších tričeti letech jsem tuto Knihu Knih nedržela v rukou.

Začala velká hra. Precetla jsem anglicky sloupec Bible, pak ho porovнала s norskou stranou, a za pomoci mé dávné znalosti Bible jsem začala chápat text i norské slova které vznikly z mícháním anglicko-nemeckych vyrazu.

Jak dní ubyvalo Bible a já jsme se dostávalí do stále duvernejsiho přátelství, a já jsem se začala bát blízící se rozloucky.

Sestého dne jsem pocítila, že bylo by dobré i doma pokračovat v této hře.

Rozhodla jsem se, že Bibli ukradnu.

Poslední vecer po počtení jsem bibli zabalila do kufru. Zhasla jsem svetlo, ale ne mohla jsem zaspat. Ve tme jsem pozorovala kufír, který ukryval mou přítelkyni. Velky boj zuril mi v hlavě.

Boj prinesl sebou tyto otázky:

- Zlodej a dcéra kneze. Jak mám v sobe sloučit tyto dva pojmy?
- Tady v té Bibli je napsáno ve dvou krásnych jazycích: „Neukradnes!“
- Co by na to rekl muj deda, kdyby se dozvedel ze jeho vnučka ukradla Bibli?

Myslím si, že snadno uhádnete konec historcky.

Ráno jsem Bibli vybrala z kufru, vrátila jsem ji do nočního stolku a s kufrem v ruce, s klidnym srdcem jsem odcházela z pokoje.

1. Indoeurópai, nyugati szláv nyelv, legközelebbi rokona a kasub. Két fő nyelvjárást különböztetnek meg: mazuráló és nem mazuráló nyelvjárásokat. A mazurálóknban a *ż, cz sz* és *dź* helyén *z, c, s* és *dz* van, pl. *żona - zona* 'asszony'. Az irodalmi nyelv a kisebbségben lévő nem mazuráló nyelvjáráson alapul.

2. Lengyelországban 36,5 millió anyanyelvű beszélő (össztlakosság közel 38 millió). Beszélnek még az alábbi országokban: Ukrajna 400 ezer (és 600 ezer oroszul beszélő lengyel), Franciaország 350 ezer, Anglia 140 ezer, Csehszlovákia 67 ezer, Németország 75 ezer, Belgium 40 ezer, Románia 10 ezer, Észak-Amerika 3,5 millió, Dél-Amerika 150 ezer. A történelmi Magyarországon is beszéltek lengyelül néhány Gallíciával szomszédos községben.

3. Régiesség vonások a *gv-, kv-* hangkapcsolat (*gwiazda - orosz zvezda* 'csillag'), valamint az orrhangú magánhangzók (*a, e*) megőrzése (*ręka - orosz ruka* 'kéz'). Ragozási rendszere igen hasonló a csehéhez, oroszéhoz. A jelző általában a jelzett szó után áll (*dzień dobry* 'jó napot'). Sajátos múlt időt fejlesztett: *писаłem, писаłeś, pisał, írta, írta, írta*. A hangsúly az utolsó előtti szótagon van.

4. Szókincsét tekintve a cseh és a keleti szlávok között foglal helyet, de él benne számos, más szláv nyelvekben nem használatos német és latin szó is.

5. Az első lengyel mondatot 1270-ben jegyezték le, az első összefüggő szöveget a XIV. századtól. A teljes Bibliát a XV. században fordították csehből lengyelre. Ez az ún. Zsófia Biblia, amelyet lelőhelyéről Sárospataki Bibliának is neveznek.

1. Indo-European, nearest relative is Kashubian. Two main dialects: mazuring dialects with consonants *z, c, sz, dz* and non-mazuring dialects where we find the consonants *ż, cz, sz, dź* (*żona-zona* 'woman'). Literary Polish based on the smaller non-mazuring dialect.

2. In Poland 36.5 m (out of 38 m population); Ukrainia 400,000 (plus 600,000 Russian-speaking Poles); France 350,000; Great Britain 140,000; Czechoslovakia 67,000; Germany 75,000; Belgium 40,000; Rumania 10,000; North America: 3.5 m; South America 150,000.

3. Archaic features in Polish are preserved: *gv-, kv-* (*gwiazda - Russian zvezda* 'star'), nasal vowels *e a* (*ręka - Russian ruka* 'hand'). Declension similar to Czech and Russian. Attribute usually behind the noun (*dzień dobry* 'good day'). Polish developed particular past: *писаłem, писаłeś, pisał* 'I wrote, you wrote, he wrote'. Stress on the penultimate syllable.

4. Vocabulary between West and East Slavonic with borrowings from Latin and German.

5. Complete sentence in Polish first recorded 1270. Texts since the 14th century. First Bible translation from 15th century (found in Sárospatak, Hungary).

1 jeden 2 dwa 3 trzy 4 cztery 5 pięć 6 sześć
7 siedem 8 osiem 9 dziewięć 10 dziesięć 100 sto

NORWESKA BIBLIA

odpowiadanie, napisała Ilona Kutas
tłumaczenie na język polski: Elżbieta Giszter

mojemu dziadkowi

Odkrycie cudownego świata języków jest wielkim doznaniem mojego życia. Przyczyna tego nawiązuje do rodzinnych korzeni. Mój dziadek ze strony matki, profesor teologii, znał osiemnaście języków. Język i religia były dla niego bardzo istotne. Mnie nie mógł niestety nauczyć niemieckiego, hebrajskiego, polskiego czy angielskiego, gdyż miałam zaledwie pięć lat, kiedy umarł. Czuję tylko gdzieś w moich genach, że mogłabym pójść jego śladem.

Będąc członkiem delegacji bibliotekarzy spędziłam tydzień w Oslo. Po bogatym i interesującym programie całego dnia biegłam zawsze do mojego hotelowego pokoju, by samotne wieczory spędzić w towarzystwie mojej nowej przyjaciółki, dwujęzycznej Biblii angielsko-norweskiej.

Znalazłam ją na stoliku nocnym już pierwszego dnia, po wejściu do hotelowego pokoju, mojego domu na czas tygodnia.

Być może to zwyczaj przestrzegany w hotelach krajów chrześcijańskich, że gościa witają również Biblią. Z czymś takim spotkałam się w Oslo po raz pierwszy w moim życiu. Spotkanie z Biblią przywróciło wspomnienia z czasów mojego dzieciństwa. Jako córka kalwińskiego księdza mieszkałam na plebanii do szesnastego roku życia. Chodziłam wtedy do kościoła i czytałam Biblię. Potem, w czasie trzydziestu lat mojego życia, nawet nie pottrzymałam w ręce tej Księgi Ksiąg.

Zaczęła się wielka rozgrywka. Czytałam angielską kolumnę strony, porównywałam z norweską i odwołując się do pomocy mojej dawnej znajomości Biblii, zaczynałam rozumieć tekst i zarazem norweskie słowa, stanowiące mieszaninę angielskiego i niemieckiego.

Każdy dzień pogłębiał przyjaźń między mną i Biblią. Zaczynałam się bać nadchodzącego rozstania.

Szóstego dnia poczułam wielkie pragnienie kontynuowania gry także w kraju.

Postanowiłam ukraść Biblię.

Spakowałam ją do mojej walizki ostatniego wieczoru, po lekturze. Zgasiał światło, ale sen nie nadchodził. W ciemności widziałam jedynie moją zamkniętą walizkę, kryjącą w sobie moją przyjaciółkę. Wielka batalia rozgorzała w moim mózgu.

Wewnętrzna walka przybrała postać pytania:

- Jak można być jednocześnie córką kalwińskiego księdza i złodziejką?
 - W tej Biblii napisano w dwóch pięknych językach: "Nie kradnij!"
 - Co powiedziałby mój dziadek, gdyby wiedział, że jego wnuczka ukradła jedną Biblię?
- Sądzę, że łatwo zgadnąć koniec tej historii!

Rano wyjęłam Biblię z walizki, położyłam na nocnym stoliku i z walizką w ręku i ogromnym spokojem w sercu wyszłam z pokoju.

1. Indoeurópai nyelv, az ukránnal és a belorusszal alkotja a szláv nyelvek keleti ágát. E három nyelv nyelvjárásai egymásba olvadnak. Főként kiejtésbeli sajátosságok miatt három nyelvjárást különböztetnek meg: északi, déli és középroszti.

2. A Szovjetunió lakóinak száma 280 millió, ebből 70% (mintegy 200 millió) beszéli a nyelvet.

3. Változó hangsúly, csak a hangsúlyos szótagok artikulációja tiszta. Keleti szláv jellegzetesség, hogy az ószláv la, ra, re szótagoknak az oroszban olo, oro, ere felel meg (glas-golos 'hang', grad-gorod 'város', breg-bereg 'part'). Három nyelvtani nem, gazdag főnév- és melléknévragozás. Az igeragozás az ószlávhoz viszonyítva leegyszerűsödött. Az ige lehet befejezett és befejezetlen.

4. Szókincse döntően szláv eredetű, sok francia és (al)német kölcsönszóval.

5. Az első nyelvemlékek a XI. századból származnak. Kb. a XVII. század közepéig az egyházi szláv volt az irodalmi nyelv. A mai orosz irodalmi nyelv a XVIII. század folyamán alakult ki.

1. Indo-European; with Ukrainian and Byelo-Russian it makes up the eastern branch of Slavonic languages. The dialects of these three languages merge into one another. Mainly on the basis of the pronunciation, three Russian dialects are distinguished: northern, central and southern.

2. The USSR has 280 m inhabitants and around 200 m Russian speakers (70%).

3. Changing accent. Only stressed syllables are clearly articulated. Eastern feature is that Church Slavonic syllables la, ra, re became olo, oro, ere in Russian (glas-golos 'sound', grad-gorod 'town', breg-bereg 'shore'). Three genders, complex declension system of nouns and adjectives. Considerably simplified compared with Church Slavonic.

4. Most of the vocabulary is of Slavonic origin, borrowings from French and (Low) German.

5. First records from the 11th century. Up to about the middle of the 17th century, Church Slavonic served as literary language. Modern literary Russian formed in the 18th century.

1 odin 2 dva 3 tri 4 četyre 5 pjat' 6 šest' 7 sem'
8 vosem' 9 devjat' 10 desjat' 100 sto

НОРВЕЖСКАЯ БИБЛИЯ

новелла Илоны Куташ
перевёл на русский язык: Вадим Ковач

посвящается моему дедушке

Одно из наиболее ярких впечатлений моей жизни - открытие чудесного мира языков. Причина этого сугубо семейная: мой дедушка по материнской линии был профессором теологии и говорил на восемнадцати языках. Язык и вера были очень важны для него. Меня, к сожалению, он не смог научить немецкому, ивриту, польскому, или английскому, потому что мне было всего пять лет, когда он умер. Лишь в своих генах где-то чувствую, что должна следовать его путём.

В составе делегации библиотекарей я провела одну неделю в Осло. Каждый день, после насыщенных и интересных программ, я спешила домой, в гостиничный номер, чтобы провести одинокий вечер в компании моего нового друга - англо-норвежской двуязычной Библии. Я нашла её на тумбочке в первый же день, как только вошла в комнату, ставшую затем на неделю моим домом.

В христианских странах, видимо, принято, что гостям предлагают и Библию, я же с этим столкнулась впервые там, в Осло. Встреча с Библией вернула меня в моё детство. Ребёнок священника-кальвиниста, я до шестнадцати лет жила в епархии, ходила в церковь и читала Библию. Затем в следующие тридцать лет жужни мне даже в руки не попадалась Книга Книг.

Началась большая игра. Я прочитывала английский столбец Библии, затем сравнивала с норвежской страницей и, используя прежние библейские познания, я одновременно начинала понимать текст и норвежские слова, которые казались мне похожи на английские и немецкие.

С каждым днем наша дружба с Библией крепла. Я стала побаиваться приближения часа нашего расставания. На шестой день я почувствовала, что хорошо было бы продолжить эту игры и дома.

Я решила украсть Библию.

В последний вечер после чтения я положила её в чемодан. Затем потушила свет, но никак не могла уснуть. В темноте я смотрела на чемодан, скрывающий моего друга. В сознании же моём происходила большая борьба.

Эта была битва вопросов:

- Вор и дочь священника. Как можно совместить в себе эти две вещи?
- Здесь в этой Библии написано на двух красивых языках: "Не кради!".
- Что бы сказал дедушка, если бы узнал, что его внучка украла Библию?

Думаю, не трудно отгадать конец этой истории.

Утром я выбрала из чемодана Библию, положила её обратно на тумбочку и с чемоданом в руках, с огромным облегчением на сердце, покинула комнату.

1. Indoeurópai, keleti szláv nyelv. A belorusszal és az oroszsal alkotja a szláv nyelvek keleti ágát. E három nyelv határai egymásba olvadnak.

2. 37–38 millió beszélő. Ukrajna 35 millió (a lakosság 86%–a), Fehéroroszország, Oroszország, Moldávia, továbbá Lengyelország (200 ezer), Szlovákia (60 ezer), Románia, Jugoszlávia (15 ezer), USA, Kanada.

3. Lásd orosz.

4. Szókincsének több mint 90%–a egyezik az oroszéval és a beloruszéval.

5. Az oroszsal és a belorusszal közösen alakult ki a XI–XVI. század folyamán. A XVI–XVII. században kettős irodalmi nyelv: emelkedett stílus (szlavjanorusszkij jazyk), és köznyelvi (proszta mova = egyszerű beszéd). A XVIII. századtól modern irodalmi nyelv. Alapja a Dnyeper középső vidékének dialektusa.

1. Indo-European, together with the very closely related Byelo-Russian and Russian it makes up the eastern group of Slavonic languages.

2. 37-38 m first-language speakers. Ukraine: 35 m (86% of population); Byelorussia, Moldavia, Russia and Poland (200,000); Slovak Republic (60,000); Rumania, Yugoslavia (15,000), USA, Canada.

3. See Russian.

4. Over 90% of the vocabulary is common with Byelo-Russian and Russian.

5. In the period 11th-16th centuries, Ukrainian represented common development with Byelo-Russian and Russian. In the 16-17th centuries there existed two literary variants: slavjanorusszkij (high style) and prosta mova (simple speech). After the 18th century modern literary language is based on the dialect of Middle Dnepr area.

1 odin 2 dva 3 tri 4 čotiri 5 pjat' 6 šist' 7 sim
8 visim 9 devjat' 10 desjat' 100 sto

НОРВЕЗЬКА БІБЛІЯ

Новелла Ілони Куташ

*Присвячується моєму дідусяві**Переклав на українську мову: Вадим Ковач*

Найбільшим враженням мого життя є відкриття чудового світу мов. Причина цього чисто сімейна: мій дідусь по материнській лінії був професором теології та розмовляв на вісімнадцятьох мовах. Мова та віра були дуже важливими для нього. Мене, на жаль, він не зміг навчити німецької, івриту, польської або англійської, тому що мені було всього п'ять років, коли він помер. Лише у своїх генах де-не-де відчуваю, що повинна йти його шляхом.

Як член делегації бібліотекарів я провела один тиждень в Осло. Після насичених та цікавих програм кожний день я поспішала додому, в кімнату готелю, щоб у компанії мого нового друга - англійсько-норвезької двомовної Біблії, проводити самотні вечори. Я знайшла її на тумбочці у перший день, коли я тільки увійшла в кімнату, яка стала на тиждень моїм помешканням.

У християнських країнах, напевно, прийнято забезпечувати гостей і Біблією, але я з цим зустрілася вперше там, в Осло. Зустріч з Біблією повернула мене в моє дитинство. Як дитина священника-кальвініста, я до шістнадцяти років жила у парафії, ходила до церкви та читала Біблію.

Потім у наступні тридцять років життя мені навіть до рук не потрапляла ця Книга Книг.

Розпочалася велика гра. Я прочитала англійський стовпчик Біблії, потім зрівнювала з норвезькою строрінкою та, користуючись попередніми біблейськими знаннями, я одночасно стала розуміти текст та англо-німецько-мишані норвезькі слова.

З кожним днем наша дружба з Біблією міцнішала. Я стала побоюватися наближення часу нашого розлучення. На шостий день я відчула, що добре було би продовжити цю гру і дома.

Я вирішила вкрасти Біблію.

В останній вечір після читання я поклала її до чемодану. Потім загасила світло, але сон не приходив до мене. У темряві я дивилась на валізу, яка укривала мого нового друга. У моїй свідомості йшла велика боротьба.

Ця битва поставила такі запитання:

- Злодій та донька священника. Як можна поєднати в собі ці дві речі?
- Тут, у цій Біблії, написано на двох чудових мовах: "Не кради!"
- Що би сказав мій дідусь, якби знав, що його внучка вкрала Біблію?

Думаю, не важко відгадати кінець цієї історії.

Зранку я дістала з чемодану Біблію, поклала її назад на тумбочку з чемоданом в руках та з великим полегшенням на серці вийшла з кімнати.

1. Indoeurópai, keleti szláv. Az ukrán nyelvjárása, de attól sok tekintetben eltér.

2. Számuk a történelmi Magyarországon az első világháború idején csaknem félmillió volt. A Kárpátalján (13 ezer km²), mely Ukrajna része, ma 1,2 millióan élnek és a lakosság csaknem 3/4-e ruszin (16%-uk magyar).

3-4-5. Nyelvtani tekintetben közel áll az ukránhoz, oroszhoz. Szókincsére nagy hatással volt a korábban irodalmi nyelvként használt egyházi szláv és orosz, de igen jelentős a magyar átvételek száma (álás 'állvány', bácsi, bajusz, beteg 'beteg', bicigla 'bicikli', bogrács stb.).

Cirill betűvel írják, de hagyományai vannak a magyar helyesírású latinbetűs írásnak is. Ezt a nyelvet, ami tulajdonképpen az egyházi szláv kárpátukrajnai változata „jazicsije” néven ismerik. 1880 és 1907 között 43 ezer ruszin vándorolt ki Amerikába, körükben mindmáig él a latinbetűs jazicsije, de ma az alkalmasabb szlovák helyesírással írják.

1. Indo-European, East Slavonic, dialect of Ukrainian with particular features.

2. Ruthenians numbered around 0,5 m in the old kingdom of Hungary during the First World War; Zakarpatskaja oblast (13.000 sq), part of the Ukraine has 1,1 m inhabitants, of which nearly 3/4 are Ruthenians (Hungarians 16%).

3-4-5. Close to Ukrainian and Russian, influenced by Church Slavonic and Russian which were earlier used as literary language. It has also borrowed from Hungarian. Written in Cyrillic alphabet but Latin alphabet with Hungarian orthography also has long traditions. Between 1880 and 1907 some 43 thousand Ruthenians left for America. Their descendants employ "jazyzije" in Latin script with the more comfortable Slovakian orthography.

1 odin 2 dva 3 tri 4 čotyri 5 pjat' 6 šest'
7 sem' 8 vosem' 9 devjat' 10 desjat' 100 sto

НОРВЕЖСЬКА БІБЛІЯ

Новелла Ілони Куташ

Присвячується моему дідикові

Переклав на русинську мову: Вадим Ковач

Еднов з найбульших вражень мого життя є відкриття чудесного миру язиків. Причина сього сугобо сімейна: мій дідик по материнській лінії був професором теології тай говорив на вусямнадцяти язиках. Язык та віра бяли дуже важними для нього. Мене, на жаль, він не годен був навчити по німецьки, по жидувськи, по польски чи по англійськи, бо мені було лем п'ять років, коли він вмер. Лем у своїх генах чую, що повинна'м слідувати його путем.

Як член делегації бібліотекарів я провела еден тиждень у Осло. Після насичених та інтересних програм каждый день я спішила додому, в кімнату готелю, щоби у компанії мого нового друга – англійсько-норвежської двухязичної Біблії проводити одинокі вечори. Я найшла її на тумбочці перший день, як'им зайшла у кімнату, котра стала мені на тиждень домівок.

У християнських країнах, видимо, прийнято, що гостей забезпечують і Біблією, айбо я із сим стріла перший раз там, у Ослові. Зустріч з Біблією повернула мене в мої діточі роки. Як дитина священника-кальвіноста я до шішнадцяти годів жила у парафії, ходила'м у церкву та читала'м Біблію.

Потім у послідуючі тридцять років навіть до рук не попадала ся Книга книг.

Началася велика гра. Я прочитала англійський стовпчик Біблії, потім зрівнювала'м із норвежською сторінкою та, хоснуючи попередні біблейські знання, одночасно стала'м розуміти і текст на англійсько-німецько-мішані слова.

З каждым днем наша дружба з Біблією робилася міцніша, Я ся стала бояти приближення часу нашого розставаня. На шестий день я відчула, що добре би було продовжити сисю ігру і дома. Я рішила Біблію украсти.

В останній вечір після читання я поклала її у куфер. Потім згасила світло, айбо сон не ішов на мої очі. У темноті я ся дивила на куфер, котрий укривав мого нового друга. У мойому сознанию проісходила велика боротьба.

Сися битва поставила слідуючі питання:

- Злодій і дочька священника. Як мож сумістити в собі сисі дві речі?
- Тут у сій Біблії написано на двох чудеснух мовах: "Не укради!"
- Що би уповів муй дідо, киби узнав, ож його внучка уквала Біблію?

Гадаю, же тяжко відгадати кінець сьої історії.

Рано я вуйняла з куферу Біблію, поклала її назад на тумбочку і з куфером в руках, з великим облегшенням на серці вийшлам'з кімнати.

K. k. Eisenbahnministerium PO 0003

Name der Verwaltung. - Az igazgatóság neve.

Identitätskarte. — Személyazonossági igazolójegy

*des Herrn Paul Frh. von Podmanicky, ^{ehemaliger}
er. Pfarrer, ^{ehemaliger} Kapellprediger der ungarländischen
evangelischen Kirche u. B.*

zum Nachweis der Identität bei Fahrten
auf Eisenbahnen und Schiffen. ausweislich der
Identitätskarte.

Datum: *Wien, am 11. Februar 1915.*
Kelt: *Reudel*

Unterschrift des Inhabers: *Paul Frh. von Podmanicky*
A tulajdonos aláírása:

Igazolványkép / Identity card photo

**AZ INDOEURÓPAI CSALÁD
ÖNÁLLÓ ÁGAT ALKOTÓ NYELVEI**

ógörög
újjörög
örmény

**INDEPENDENT BRANCHES
OF THE INDO-EUROPEAN FAMILY**

Classic Greek
Modern Greek
Armenian

1. Indoeurópai nyelv, a nyelvcsalád önálló ága. A Krisztus előtti IV. században kialakult klasszikus irodalmi nyelv, a koiné az attikai/athéni nyelvjáráson alapul. Más nyelvjárásoknak is volt irodalmi szerepük, de ezek a dialektusok kevés kivétellel felszívódtak a koinéba. Ennek I. századbéli változatán íródott az Újszövetség.

2. A Balkán félszigeten, Kis-Ázsia nyugati partvidékén, Dél-Itáliában, Szicíliában, az Ión- és az Égei-tenger szigetein beszélték. Nagy Sándor hódításai folytán elterjedt egész Kis-Ázsiában, Szíriában, Mezopotámiában, Egyiptomban.

3. Három nyelvtani nem, négy eset van. A névelőt a főnévvel együtt ragozza (a némethez hasonlóan). Módoiban és időkbén gazdag és bonyolult igeragozás jellemzi.

4. Alapvető szókincse indoeurópai eredetű. Sok elemet magába olvasztott a magas kultúrájú, balkáni őslakos pelazgok nyelvéből (thalassa 'tenger', kyberno 'kormányozni'). Szókincse latin, sémi, kopt és más szomszédos nyelvek készletéből bővült. A görög szókincsből bőségesen merített a latin, és a görög szók tekintélyes hányada a latin közvetítésével került az európai nyelvekbe. A modern tudomány és technika szókészletét gyakran egyenesen a görögből veszik (telefon, atom pedagógia, geológia stb.).

5. A görög írás a föníciaiból fejlődött. Származékai, a latin és a cirill írás a legelterjedtebbek a világon. Legrégibb emlékei a Nílus-menti Abu Simbel-i feliratok Krisztus előtt 591-ből származnak. Ma a görög szertartású egyházak liturgikus nyelve.

1. Indo-European, independent member of the family. Classic Greek (Koiné) formed in the 4th century Before Christ based on the Attic/Athenian dialect. Most other dialects have been also used as literary languages but with one or two exceptions, they were incorporated by Koiné. The New Testament was written in the Koiné of the 1st century Anno Domini.

2. It was spoken in the West seashore of Asia Minor, in the Balkan Peninsula, South Italy, Sicily, on the islands of the Ion and Aegean sea. After Great Alexander's conquest in the whole Asia Minor, Syria, Mesopotamia, Egypt.

3. Three genders, four cases. Article declined together with the noun (as in German). Very complex verbal system.

4. Basic vocabulary is of Indo-European origin. Substrate elements from the language of the Pelasgians, the pre-Hellenic population of Greece. Words like thalassa 'sea', kyberno 'to govern' come from Palasgian. Borrowings from Latin, the Semitic languages, Coptic and other neighbouring languages. In Latin there are many loan words from Greek words in European languages transmitted. The vocabulary of modern science is often enriched by borrowings directly from Greek (telephone, atom, geology etc.).

5. Greek script derived from Phoenician (Punic). Latin and Cyrillic script developed from Greek. First records: inscriptions in Abu Simbel from 591 B.C. Liturgical language of the Greek orthodox and Greek catholic churches.

1 eis 2 dyo 3 treis 4 téttares 5 pénte 6 heks
7 heptá 8 októ 9 ennéa 10 déka 100 hekatón

Τα Ιερά Βιβλία Νορρηγικά

Λογος βραχυς υπο Ελενης Κουτας γεγραμμενος

Τω παππω

Τη αρχαια Ελληνικη γλωσση ερμηνευθεις υπο Βηλα Νημετ

Εμοι μεν η μεγαστη του εμου βιου μαθησις ειναι η του των γλωσσων κοσμου αναγνωρισις φαίνεται . Η δε ορμη επ αυτην οικοθεν ετρεφετο. Ο γαρ παππος, ο της μητρος πατηρ διδασκαλος εν τη των ανδρων τον Καλυινα επομενων σχολη ην οκτωκαιδεκα γλωσσας επισταμενος. Ουτος τας γλωσσας και τα του Θεου αντι απαντων ετιμησε. Ομως δε εμε τας των Γερμανων Ιουδαιων Πολωνων η Αγγλων γλωσσας διδασκεσθαι ουκ εδυνατο, εμης γαρ μονον πεντε ετη εχουσης ετελησε τον βιον.

Ομως εν τοις στοιχειοις εμοις μενειν τι πως φαίνεται, ω εισ την του εκεινου οδον ετραπομην.

Εβδομαδα τινα εν τη πολει Οσλο μια απο της των των βιβλιοθηκων επισταμενων εταιριας διηγον. Και μετα τα ολβια και θαυμαστα εφημερια κατα εκαστην εσπεραν σφοδρωσ επι την εν τω των ξενων δομω ενουσαν κοιτην μοναδικην απην συν το εμω νεωτερω φιλω συγγενησομενη. Ουτοσ εμοσ εν ταις ερημαις εσπαραις εταιροσ τα Ιερα Βιβλια ην δυαιν γλωσσαιν τη Αγγλικη και Νορρηγικη γεγραμμενα .

Ετυγχανε τη πρωτη ημερα εν τη τραπεζα παρα το εμον λεκτρον κειμενα , οτε εισ τον δομον εβην, ω εν εβδομαδι χρησθαι εμελλον.

Εικος εστιν τασ Χριστιανασ πολιτειασ εν ηθει εχειν , οτι τοις ξενοις και Τα Ιερα Βιβλια παρεχουσιν, αλλα εγω πρωτον εν ταυτη τη πολει εν Οσλο τουτο επαθον. Εμης δε τοις Ιεροις Βιβλιοις εμπιπτουσης και η παιδεια εμνησθη. Παισ γαρ ιερεωσ των τον Καλυινα επομενων ουσα εξην προς το τρειςκαιδεκατον της

ζωης ετος εν τω του ιερεωσ οικω, εισ το ιερον κατα τας εορτας εβην και τα Ιερα Βιβλια ελεγον. Ομως δε εν τοις τω ακολουθοις τριακοντα ετεσι τα των βιβλιων Βιβλια μηδαμωσ χειρι ελαβομην.

Νυν αθλος τις μεγας ηρχετο. Ανελεξαμην ουν το Αγγλικον των Βιβλιων μεροσ συνεκρισαμην τω μερει Νορρηγκω και τη εμη των Βιβλιων πριν επιστημη χρωμενη. Εν τω τε καιρω αμα εγνων και τα γεγραμμενα και τα επη μικτα εξ της Αγγλικης και της Γερμανικης γλωσσης.

Φευγοντων ουν ημερων η εμη των Βιβλιων φιλοτης ετυγχανε μοι αιει μειζων ουσα . Εδεισα δε το της αυτης τελος εν ολιγωτατω χρονω σαφωσ εσομενον.

Εν τη εκτη ημερα ιμεροσ τις με ελαβε αθλου τουτου και εν οικω διηνεκουσ.

Εθελησα μοι τα Βιβλια. κλεψεσθαι

Αναλεξαμενη ουν τη υστερα εσπερα ταυτα εισ το εμον φορτιον απεκρυψαμην. Μετα δε ταυτα φωτοσ σβεσθεντοσ ευδεμεναι επεχειρομην, αλλα ονειροσ ουτις τοις οφθαλμοις ηλθεν. Εν τη μεν της νυκτοσ σκοτεια αιει το φορτιον υπ εμου εβλεπετο, ο τον εμον φιλον εκρυψε. Εν θυμω δε μαχη τις μεγαλη εγενετο.

Και τα της μαχης προβληματα ην ως επεται..

- Η κλεπτης και η παισ ιερεωσ , πως συνειναι δυναται;
- Εν ταυτοις τοις αυτοις Βιβλιοις δυαιν γλωσσαιν γεγραπται, Μη κλεπτε!
- Τι δε ο παππωσ λεγη μαθων ην εγγονον τα Βιβλια κλεπτησαμενην;
- Οιμαι οτι το του λογου τελος εκμαθειν ουκ εστι χαλεπον.

Αυριου επελθοντοσ τα μεν Βιβλια εκ του φορτιου εξελομην και εισ την τραπεζαν παλιν εθηκα. Το φορτιον δε εν χειρι λαβουσα κατα την μεγαστην εν θυμω ησυχιαν ελιπον τον δομον.

1. Indoeurópai nyelv, a nyelvcsalád önálló ága, az ógörög folytatása. Két változata él egymás mellett: a hivatalos, régies katharevusa és a modern társalgás és szépirodalom nyelve, a dhimotiki. A szakadás az írott és a beszélt nyelv között már az első évezredben megtörtént.

2. Görögország 10 millió, beszélnek még az alábbi országokban: Törökország, Szovjetunió, Bulgária, valamint számos tengerentúli kolóniában.

3. Mindkét változatban megszűnt a kettes szám, egyszerűsödött a főnév- és igeragozás. A katharevusa konzervatívabb és közelebb áll a koinéhoz, míg a dhimotikiben számos újítást találunk. A soktöví igeragozást a dhimotikiben gyakorlatilag az egytöví váltotta fel.

Ancient Greek	Modern Greek	Hungarian	English
lambane	laveni	vesz	he takes
lépsetai	tha lavi	venni fog	he will take
elaben	elave	vett	he took
élépen	echi lavi	vett	he has taken

Kialakult a szlávéhoz hasonló folyamatos – befejezett igei szemlélet. Elhagyta a főnévi igenevet, ami a többi balkán nyelvre is jellemző. (Ez a balkanizmus még a déli magyar nyelvjárásokra is hatott: 'el kell mennem' helyett 'el kell menjek'.)

4. Jól őrzi az ógörög szókincset, de számos szó jelentése megváltozott, és kölcsönzött a környező nyelvekből (szláv, arumun, román, török).

5. A görög írást használja, de több jel hangértéke megváltozott.

1. Indo-European independent member of the family, developed from Koiné (Classic Greek), has two variants: official and archaic Katharevusa and modern literary and spoken language Dhimotiki. Bilingualism has existed almost 2000 years.

2. Spoken by 10 millions in Greece and spoken in Turkey, USSR, Bulgaria and countries overseas.

3. Both Katharevusa and Dhimotiki have lost infinitive (Balkanism) and dual number, declension and conjugation have simplified. Katharevusa is nearer to Koiné, in Dhimotiki there are numerous neologisms like the strict tendency to one-root conjugation:

Completed-incompleted aspect as in the Slavonic languages; lack of infinitive (Balkanism).

4. Old Greek vocabulary well preserved often with change of meaning. Borrowings from the neighbouring languages such as Slavonic, Rumanian (Arumun), Turkish.

5. Written in Greek script but the phonetic value of several letters has changed.

1 énas 2 dhío 3 tris 4 téseris 5 pénde 6 éksi 7 eptá/eftá
8 októ/oható 9 enéa 10 dhéka 100 ekató(n)

ΝΟΡΒΗΓΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ

Νουβελα την εγραψε η Ελενα Κουτασ για του παππου μου
την μεταφραση στα ελληνικα την εκανε η Γιαννουλα Σβερνα και
ο Νικασ Τατσοπουλοσ

Μια απο τισ μεγαλυτερεσ εντυπωσεισ της ζωης μου
ειναι η ανακαλυψη του θαυμαστου αυτου κοσμου των γλωσσων. Το
κινητρο ειναι οικογενειακησ προσελευσησ, διοτι ο παππουσ μου
- πατερασ της μαμασ μου - ηταν καθηγητησ θεολογιασ και
μιλουσε δεκαοχτω γλωσσεσ. Γιαυτου η γλωσσα και η θρησκεια
ηταν οπουδαιοπραγμα. Εμενα δυστυχωσ δεν μπορεσε να με μαθει
τα γερμανικα, τα εβραιικα, τα πολουεζικα ειτε τα αγγλικα
διοτι οταν αυτοσ πεθανε εγω ημουσ μόλισ πεντε χρονων.
Αισθανομαι ομωσ καπου στα γονιδια μου πως πρεπει να
ακολουθησω τον δικο μου δρομο.

Σαν μελοσ αντιπροσωπειασ βιβλιοθηκαριων, περασα μια
εβδομαδα στην πολη Οσλο. Μετα οπυ το πλουσιο και ενδιαφερου
προγραμμα, καθε μερα βιαστικα γυριζα στο δωματιο του
ξενοδοχειου μου για να περναν τισ μοναξιαδικεσ βραδιεσ μου,
με συντροφια την καινουργια φιλη μου την αγγλο νορβηγικη
βιβλο μου. Την βρικα πανω στο κομοδρινο μου την πρωτη μερα
οταν μπηκα στο δωματιο το οποιο για μια ολοκληρη εβδομαδα
ηταν το οπιτικο μου.

Στισ χριστιανικεσ χωρεσ φαινεται ναυαι συνηθεια να
παρεχουν στους πελατεσ και βιβλοσ. Ειναι αληθεια ομωσ πως
εγω πρωτη φορα στο Οσλο συναντησα αυτο τοπραγμα. Η
συναντηση με τη βιβλο μετεφερε στη μνημη μου και τα παιδικα
μου χρονια. Σαν παιδι παπαδιστικησ οικογενειασ εωσ τα δεκαξι
μου χρονια ζουσα στην παροιικια πηγαινα ταχτικα στην εκκλησια
και ημουσ συνεπησ στο διαβασμα της βιβλου. Μετα στα επομενα
τριαντα μου χρονια μου δέν επιασα στα χερια μου το βιβλιο
των βιβλιων.

Και τωρ αρχισε το μεγαλο παιχνιδι. Διαβασα τη βιβλο
στα αγγλικα αυτα μου διαβασα το παρομοιωσα με τα γραφομενα
της Νορβηγικησ σελιδασ και με τη βοηθεια των παλιων γνωσεων
που κατειχα απο τη βιβλο αρχισα παραλληλα τα κατανω τα

*Családi kép gyermekeikkel (Márta, Tamás, Zsuzsánna, János)
/ Family photo with their children*

λογια καιτσο ανακατεμενεο αγγλογερμανικο λεξειο.

Οσο περνούσαν οι μερεο τοσο περισσότερο ουσφιγγχθηκε η φιλια μου με τη βιβλο. Με επιασε ενασ φοβοο καθωο σκεφτηκα πως δε λιγο θα χωρισουμε.

Την εκτη μερα σκεφτηκα, τι ωραια θα ηταν να συνεχισουμε αυτο το παιχνιδι και στο σπιτι μου.

Αποφασισα να την κλεψω τη βιβλο.

Υστερα απο το διαβασμα την τελευταια βραδια την εβαλα στη βαλιτσα μου.

Μετα εοβησα τα φωτα αλλα ο υπνοο δεν με παιρνει. Μεσα στο σκοταδι μονο τη βαλιτσα μου κοιτουσα, η οποια εκρυβε τη φιλη μου.

Στο κεφαλι μου αρχισε ο αγωνασ και η μαχη εθεδε τιο παρακατω ερωτησειο.

- Κλεφτηο η κορη ιοκογενειασ παππα. Πωο μπορω να συμβιβασω αυτα τα δυο πραγματα μεσα μου?

- Στη βιβλο ειναι γραμμενο σε δυο ομορφεο γλωσσειο: "Μην κλεβειο!"

- Αραγε τι θαλεγε ο παππου μου αν μαθαινε πως η εγγουη του εκλεψε μια βιβλο.

Δεν ειναι δυσκολο να βρουμε πιο θαναι το τελοο της ιστοριαο. Το πρωι εβγαλα τη βιβλο απο τη βαλιτσα μου την εβαλα πιω πανω στο κομοδινο και με τη βαλιτσα μου στο χερι μου και με μια μεγαλη ανακουφιση στην καρδια μου βγηκα απο το δωματιο μου.

1. Indoeurópai nyelv, a család önálló ága. A modern örmény két nagy nyelvjárársra oszlik: keletire (ararati/Örményország) és nyugatira, amelyhez szinte valamennyi örmény kolónia tartozik.

2. A beszélők száma 4–4,5 millió lehet. Fontosabb településeik: Örményország 2,5 millió, valamint Szíria, Irak, Egyiptom, Franciaország, Olaszország/Venecia, Irán, India, Amerika. Magyarországon 1669-ben települt le az első csoport Gyergyószentmiklós környékén. További települések: Szamosújvár 1726, Erzsébetváros 1738, Újvidék 1739. Budapesten ma is működik az örmény katolikus plébánia.

3. Nyelvtani szerkezete annyira eltávolodott a rokon nyelvekétől és inkább a ragozó (agglutináló) nyelvekhez (török, magyar) hasonlít. Nincs nyelvtani nem. A főnévnek 7 esete van, amelyeket ragokkal képez. A többes jele -ner, ehhez csatlakoznak ugyanazok az esetragok, mint egyes számban. A jelző változatlan. A főnévhez határozott névelő csatlakozhat (aschar, aschare 'világ' - 'a világ'). A viszonyszók névutóként használatosak. A főnévi igenév végződése alapján 3 ige-ragozási kategória (1. -il, -el, 2. -al, 3. -anal) és rendhagyó igék. Gazdag igeragozás.

4. Szókincse alapján indoeurópai nyelv, amelyet számos korai iráni átvétel gazdagít. Szavainak egy rétege közel-kelet ősi nyelveiből származik (pl. urarti). Kölcsönzött a kaukázusi nyelvekből, görögből, franciából.

5. Egyik legrégebbi irodalmi hagyományokkal rendelkező nyelv. Az örmények története a Krisztus előtti II. századra nyúlik vissza. Bibliamagyarzatok a Krisztus utáni IV. századból származnak. A régies nyelv (grabar) egészen a XIX. századik tartotta magát és a liturgia nyelve mindmáig. A modern irodalmi nyelv a XIV. században formálódott, de csak a XIX. században ismerték el. Kezdetben görög írással jegyezték le. Az örmény írást Meszrop Masthoc alkotta 406-ban. Megkülönböztet kis- és nagybetűket, balról jobbra halad, minden hangra külön jele van (38).

1. Indo-European, standing alone in the family. There are two dialects in modern Armenian: eastern (Ararat/in Armenia) and western /see 2.n

2. About 4-4,5 m speakers. Armenia: 2,5 m, Syria, Iraq, Egypt, France, Italy/Venezia, Iran, India, America. Armenians in Hungary first settled 1669. A church in Budapest.

3. Grammar is rather agglutinative (like Turkish, Hungarian). No genders, 7 cases by suffixes which are the same in singular and plural. Plural suffix -ner. Enclitic definite article (aschar-aschare 'world' – 'the world'). Postpositions are used instead of prepositions. Three conjugation systems determined by the form of infinitive (1. -il, el, 2. -al, 3. -anal, enal) and irregular verbs. Complex verbal system.

4. Basic vocabulary of Indo-European origin, early borrowings from Iranian. Some words from old year East languages (eg. Urarti) survive. Borrowings from Caucasian languages, Greek, French.

5. Earliest literary records from the 2th century BC (one of the oldest of literary languages); homilies from the 4th C Anno Domini. The archaic language (Grabar) used until the 19th century and is the liturgical language of the Armenian church today. Modern literary language formed in the 16th century but only accepted in the 19th century. In initially it was written in the Greek alphabet. Mesrop Mashtoc created the Armenian script in 406 Anno Domini, which goes from left to right and has one letter for each sound (38).

Երազմիջանակա Քիչիկա
Նախկին կարգից կրթումը Երազմիջանակի սրբապետին

Պատկերասրահների օգնությամբ ճեղքի կամ կարճակետի:
Քաղաքի կարգային անկարգի ճեղքներ:
Իմ պարզ ասարթու կազմի թուղթից սրբապետին
էր, և սրբապետին էր 18 թվականի: Ճեղքի
և կարգային շարժումը Կիսի կամ կարգային:
Կամ իմ կայ ղեկավարացում անօրինակի
գիտնական, կրթիչներ կամ անօրինակ,
սրբապետին և անօրինակ 5 շարժումներ
էր կայ ևս խնայում, ժողովրդի օրինակին
պահել որ պիտի է շարժումը Կիսի
գրքի:

Քաղաքի գրքարաններում ևս կարծիք
անկարգի ճեղքային Օրինակի փոխարինում:
Պատկեր և կրթությունից խնայելով ևս
շարժում էր կարգային սրբապետին ևս
անկարգի ճեղքները կամ խոր քաղաքի
ճեղք, անօրինակ ճեղքից սրբապետին
թիվից էր: Ես կարծիք քաղաքի անօրինակ
իմ կարծիքի պատճառով:

Գրքարաններում կրթությունից անօրինակ և
կրթի, որ կարծիք անօրինակ ևս, Քիչիկա
ևս անօրինակ անօրինակ էր կարծիք ևս
սրբապետին էր Օրինակ:

Կարծիքային թիվից սրբապետին և
իմ և Կարծիքային: Կարծիքային
կրթիչներում կրթիչներ 16 շարժում
ևս կարծիք անօրինակ և կարծիք
թիվից: Իմ և Կարծիք 30 շարժում
Կրթիչներում ճեղքի ճեղքից սրբապետին:
Արդյունք ճեղքի կարծիքի անօրինակ
սրբապետին և անօրինակ կարծիքից
անօրինակ էր սրբապետին

Կարծիքային անօրինակ թիվից, և
սրբապետին անօրինակ կարծիքից անօրինակ
սրբապետին անօրինակ կրթիչներ, որ

կարծիքի թիվից և անօրինակ և
անօրինակ անօրինակ:

Օր օր իմ ճեղքային սրբապետին
անօրինակ էր: Ես անօրինակ անօրինակ ճեղք
անօրինակ անօրինակ: Կարծիքային էր ևս
Կարծիք, որ անօրինակ անօրինակ
անօրինակ ճեղք: Կարծիքից անօրինակ
թիվից: Կարծիքից կրթիչներ և անօրինակ
անօրինակ անօրինակ ճեղք, և անօրինակ
անօրինակ անօրինակ: Կարծիքային էր ևս
անօրինակ անօրինակ: Կարծիքային էր ևս
անօրինակ անօրինակ: Կարծիքային էր ևս
անօրինակ անօրինակ:

Կարծիք էր կարծիք:

Կարծիք և անօրինակ կարծիքային և անօրինակ
և անօրինակ անօրինակ: Կարծիքային

Արդյունք անօրինակ անօրինակ է: Կարծիք
անօրինակ անօրինակ, որ: Կարծիքային,
իմ կարծիք անօրինակ կրթիչներ

որ իմ անօրինակ անօրինակ է Քիչիկա?
Կարծիք և անօրինակ անօրինակ անօրինակ
անօրինակ: Կարծիքային և անօրինակ
անօրինակ անօրինակ անօրինակ, և անօրինակ
անօրինակ և անօրինակ: Կարծիքային էր
անօրինակ անօրինակ և անօրինակ
անօրինակ անօրինակ:

Huszonéves korában / In this twenties

IND NYELVEK

cigány

INDO LANGUAGES

Gipsy

1. Indoeurópai nyelv, a szanszkrit leánynyelve, az egyedüli ind nyelv Európában. Rokonai az Indiában, Pakisztánban beszélt ind nyelvek, melyek közül a legismertebbek a hindi, az urdu, a bengáli. A cigány nyelvnek az egyértelmű nyelvjárási feltérképezése nem történt meg.

2. Az egész világon elterjedt, de a beszélők számát adatok hiányában nem lehet megállapítani. Magyarországon mintegy 400–500 ezerre becsülik a cigány lakosság számát, s feltehetően feleannyien ismerik a nyelvet.

3. A cigány a IX. században kivált az indiai nyelvek közösségéből, és nem vett részt azok újításaiban. Ezért jobban megőrizte a főnév- és igeragozást, mint amazok. Két nyelvtani nem (hím- és nőnem), a jelző egyezik a jelzett szóval nemben, számban és részt vesz a ragozásban. Igeragozása gazdag, de az utóbbi évszázadban számos egyszerűsödés következett be.

4. Alapszókinccse zömében megegyezik a modern indiai nyelvekével, de már elvándorlásuk korai szakaszában megkezdődött a befogadó népek szókinccsének beáramlása (perzsa, örmény, görög stb.). A korai kölcsönzések egy része az alapszókinccsbe került és minden nyelvjárásban ismeretes. Ilyenek például a görögből átvett 7, 8, 9, kokalo 'csont'.

5. A hazai cigányok tanulmányozásával József (Károly Lajos) főherceg (1833–1905) foglalkozott. Cigány nyelvtanát az Akadémia adta ki, szótárt is szerkesztett. Nemrég előkerült iratokból kiderült, hogy még családja tagjaival is levelezett cigányul. Sok országban (Franciaország, Spanyolország, Svédország, Norvégia) a cigány nyelvtan helyét a környező nyelv grammatikája foglalja el.

Az egységes latinbetűs írás bevezetésével remény van a közeli nyelvjárások összehangolására. A nagy nyelvjárásbeli különbségek ellenére alapfokú megértés minden nyelvjárás között létrejöhet.

Indo-European, member of the Indo-Aryan branch, derived from Sanskrit, close to modern Hindi-Urdu, Bengali and others. Dialects very diversified but not studied sufficiently. The only Indo-Aryan language in Europe.

2. Spoken all over the world, the number of speakers is unknown. In Hungary there are an estimated 400-500,000 Gypsies, half of them Romany speakers.

3. Gypsies left India in the 9th century and thus did not take part in the neologism of the modern Indo-Aryan languages. Therefore the grammar is more archaic. Two genders, 6-8 cases, adjective congrues with noun, complex verbal conjugation.

4. Basic vocabulary identical with modern Indo-Aryan languages in India/Pakistan enriched with early borrowings from Persian, Armenian, Greek etc. Some of these early loan words have become part of the basic vocabulary in all dialects, such as cardinals 7, 8, 9 and kokalo 'bone' from Greek.

5. The origin of the Romanies was not cleared up until the last century. In Hungary the Archduke Josef (1833-1905) studied the people and their language. The Hungarian Academy published his Romany grammar and he compiled a dictionary, too. Recently it came to light that the Archduke had corresponded in Gipsy to his family.

Romany grammar is influenced by local languages. In some countries Romanies create interences with inherited Romany words and the grammar of the host language, whether French, English or Spanish etc.

Written in Latin script with uniform orthography.

I NORVÉGIKO BIBLIJA

Novella, Kutas Ilona piszingyala.

Mre phure dadeszke

Mre íletoszke ek bári ílmínyi szja ole cshibengere csudálatosne szvitoszkeri felfedezísi. I indittatási családiko eredetüno szja; mra dakero dad teológiai professzor szja thaj desohto cshib vakergya. I cshib thaj i vallási báre fontosno szja leszke. Sajnos man na dzsangja te szikljaren németika, héberika, lengyelika vagy angolika mer pándzs bersiki szjomáhi kana múja. Csak ande mre génnyeimben hajuvav valakaj hogy te komplahi mange te phiren uppe leszkeró drom.

Szar könyvtárosne delegácijakero tago jek kurko töltingyom ando Oszló. Pala barvále, érdekesne programmi szako dive sietingyom khére ande mre szállodakeri szoba te töltnav ole korkóre rátya ande néve barátoszkeró társaságo, ande angoliko–norvégiko duj cshibengera biblijako.

Uppé íjjeliszekrínyi találingyom la o angluno dive, kana ánde lípingyom andi szoba szavi pal adá jek kurko mro otthono szja.

Ande keresztényiki them valószínű hogy odá szokási hi, hogy te biblijaha ellátinen ole vendígon, de me odoj ando Oszló találkozingyom anglune adale gyakorlatoha. I találkozási ole Biblijaha uppe idézingya te mro raklikáno császó. Szar reformátusne rasajeszkeri rakli egíszén dzsi ko desusó bers ande parókija dzsigyom, andi khangéri phirgyom thaj bibliaolvasóvo manusnyi szjomáhji. Pal adá ande mre íletoszkeró következő tranda bers ni na ande mro vá na kerülingya i Kenyvengeri Kenyva.

Kezdódingya i bári jácma. Gináhi ole Biblijakero angoliko hasábo thaj pal odá összehasonlítingyom ole norvégike oldaloha thaj mre csilutne bibliaismeretem segísígoha jokkharsza kezdingyom te hajon o szövego thaj ole angoliko–németike keveríkne norvégike szavakat.

Szar géle o dive, i Biblija thaj me sza szorosabb barátságba keveredtünk. Kezdingyom te daran ole közelgő elválásitar.

Uppo sovto dive avka hajiljom hogy báre lacsho ovlahi te khére te fojtatinen adá khelipe.

Avka határozíngyom hogy csórav i Biblija.

Andi utolsóvo ráti pala olvasási ánde thogyom la ande mro bőröndo. Pal odá ári kergyom i villanyi de na ája szúno uppe mre jákha. Ando setítsígo csak o bőröndo dikjom szavi garugya mre baráte. Baro maribe szja ande mro séro.

O maribe phucsja adale kérdéssa:

– Csór thaj rasajeszkeri rakli. Szar te kerav khetáne ande mande adale duj dolgi?

– Adaj hi téle írimen and adá Biblija te uppe duj sukár cshib: "Ma csór!"

– Szo phenlahi mro phuro dad te ári dzsanlahi hogy leszkeri unoka csórgya jek Biblija?

Gondolinav, na phári búti hi ári te dzsanen ole törtínetoszkeró vígo.

Ratyaha ári linyom ole bőröndosztar i Biblija, pale thogyom la uppe íjjeliszekrínyi thaj ole bőröndoha ande mro vá thaj báre nyugalmoha ande mro jólo ári géjom andar i szoba.

Löbi családi kép felesége családjával (Vargha Tamás és Magay Mária, Vargha Ilona és Podmaniczky Pál, Vargha Erzsébet, Maczurek Blanka és ifj. Vargha Gyula, Straub Matild, Vargha Gyula és Szász Póla, Straub Józsefné Szász Ida és a három Podmaniczky gyerek, Márta, Tamás és Zsuzsánna / Family photo in Løb

Családi kép unokákkal 1940-ből (Podmaniczky Zsuzsánna, Podmaniczky Tamás, Kutas Emil, Podmaniczky János, Kutas László, Kutas Gábor, Vargha Ilona, Kutas Emilné Podmaniczky Márta, Kutas Péter, Podmaniczky Pál) / Family photo

IRÁNI NYELVEK

perzsa
hindi
bengáli
szingaléz

IRANIAN LANGUAGES

Persian
Hindi
Bengali
Singhalese

1. Az indoeurópai nyelvek iráni ágának legismertebb tagja, hozzá közel állnak a fárszi, a tadzsik, a tát, a lúr nyelvek-nyelvjárások, a beludzs és mások. (A fárszi jelentése kettős: 1. újperzsa nyelv, 2. déliráni nyelvjárás.) A 7. század óta az arab írás használatos, amely azonban kevésbé alkalmas a perzsa jelölésére. Iránon kívül Közép-Ázsiában a zsidók nyelve, ők azonban a perzsát héber betűvel írják.

2. Hivatalos nyelv Iránban (45 millió), ahol a lakosság mintegy 60%-ának anyanyelve. Beszélik még Azerbajdzsánban, Türkmeniában, az Üzbég Köztársaságban, Kirgiziában, Afganisztánban és Pakisztánban.

3. Magánhangzói: á, í, ú és ä, e, o valamint az ei és ou. Zöngés-zöngétlen párokat alkotnak: b/p, d/t, dz/c, g/k, v/f, z/s, z/s, gh/ch, páratlanok: h, j, l, m, n, r és... Nem ismeri a nyelvtani nemek fogalmát. Főnévragozás nincs, van azonban birtokos személyragozás: pedär-pedär-äm 'apa-apám'. A leggyakoribb többes jel a -ha és az -an. Az arab szavak megtartották eredeti többesüket: faghír-foghära 'szegényember'. A jelző a jelzett szó után áll, ezeket az ún. izafet (-e) köti össze: gus-e deraz 'hosszú fül'. Az ige nek két töve van: 1. kon-, 2. kard-

'csinál' ragozása:

konäm	'csinálok' stb.	koním
koní		koníd
konäd		konänd,

kardeam 'csináltam'. Az ige kaphat „előtétet”, ez pl. a felszólító módban be-: be-kon 'csináld', be-dah 'add'.

4. A perzsa szókincsbe számos szó került a rokonnyelvekből, nyelvjárásokból. Az arab eredetű szavak a szókincs minden szférájába behatoltak, különösen nagy számban találhatók a vallásos és tudományos szövegekben. Az arab szavak együtt élnek a hasonló jelentésű perzsa szavakkal, de nem egyszer ki is szorítják azokat: zän-zoudze 'asszony', cäsm-ein 'szem'. Jelentős még a török-mongol és az európai kölcsönzések száma.

1. The most well known member of the Iranian line of the Indoeuropean languages, close to Farsi, Tadsik, Tat and Lur languages and Beluz and other dialects. (The meaning of Farsi is dual: 1. New Persian language, 2. South Iranian dialect.) From the 7th C Arabian script has been used which, however less appropriate for signing Persian. Outside Iran, in Middle Asia it is the language of the Jews, but they write Persian with hebrew letters.

2. Official language in Iran (45 million), where it is the mother language of 60% of the population. Spoken in Azerbaydzhan, Turkmenistan, Uzbekistan, Kirghizia, Afghanistan and Pakistan.

3. Vowels: á, í, ú, and ä, e, o and ei and ou. Voiced and voiceless pairs: b/p, d/t, dz/c, g/k, v/f, z/s, z/s, gh/ch. Pairless: h, j, l, m, n, r and ... no grammatical genders. no declension, but there is possessive suffocation: pedär-pedär-äm 'father - my father'. The most common plural points: -ha and -an. Arabian words kept their original plurals: faghír-foghära 'poor men'. Attribute stands after the qualified word, and is connected to it by: gus-e deraz 'long car'. Verbs have two stems: 1. kon-, 2. kard-

Conjugation of 'to make':

konäm	koním
koní	koníd
konäd	konänd,

kardeam 'I made'. Verb may get "prefix", e.g. in imperative be-: be-kon 'make', be-dah 'give'.

4. Many words came into Persian language from related languages and dialects. Words of Arabian origin entered to all spheres of the vocabulary. They can be found in large amount particularly in religious and scientific texts. Arabian words live together with the Persian words of the same meaning, even sometimes these squeeze them out: zän zoudze 'woman', cäsm-ein 'eye'. Significant Turkish-Mongol and European borrowings.

کتاب داستان کوتاه از الیونا کوناست

پارس هرگز نم

انجیل نروژی

ترجمه به زبان فارسی توسط: کریم رضا مژدل . دانشجو

یکی از تجربیات بزرگ در زندگی ما آنست که دنیای مختلف آدمی را با هم است . این همه آنگاه از

حاکمان و مردم هر چه می گوید . چه در بزرگ ما هم است از الهیات بود و چه در زبان محبت می کرد ، با او

او زبان و نژاد بسیار مهم بود . مثلاً شعاع تفاوتت همین زبانهای آنگاه ، غیر از ملت بی

و انگلیسی را یاد بدید ، زیرا زبانی که سه ساله بودم ، از قوت کرد . در آنجا در سلولهای هم است

کریم که به راه او را ادامه بدیم . به عنوان عضویت بنامه به اسلو فرستاده شدیم ، بعد از آن به ما

جواب دهنی هرگز به الحاق واقع در فصل کتاب که کریم تا شعاع تفاوتت را با دوست جدیدیم که کریم

کتاب انجیل دوزخانی (نور - انگلیسی) بود به سر برداشتم .

این کتاب را در اول در جنبه تفهیم الحاق پیدا کردم . الحاقی که هر هفته عمل زندگی من بود . در آنجا

سیکسی عادت بر این است که در الحاق میماند ، کتاب انجیل میگذرانند و هم او را با هر دو سلولهای

موضوع ملاقات کردم .

ملاقات با آن کتاب انجیل زبان بود که ما را بر پیام آورد . زیرا اینها مانند کتابی که در دستهای ما است ۱۶ سالگی

در منزل کیشی به یک خدمت و انجیل را بر ما می خواند ، می سخن از آن سوخ گذشت و آن سوخ

کتاب کتابها را در دستم نگه داشته بودم . با آن زبان سوخ که من وقت انگلیسی ، انجیل را می خواندم

و با مجلس نروژی آن مقامیه می کردم . با آنکه آن قبلی ام با انجیل ، و میباید شروع به فهمیدن نکات

مختلف انگلیسی ، آنگاه که در زبان نروژی وجود دارد ، کریم . روزی گذشت من در انجیل داستان میسری بودم

5. Az óiráninak két változatát ismerjük: az Aveszta nyelvét (keleti), melyen a Zaratusztra szent könyvei keletkeztek és az óperzsát (nyugati), amely Dárius (Kr. e. 522–486) király óta az udvar ékírással írott nyelve. E két változat még közel állt a szanszkriothoz. A Kr. előtti 3. sz. közepén az óperzsát felváltotta a középperzsa (pehlevi), amit arámi betűvel írtak. Kr. u. 1000 körül már újperzsa nyelvről beszélhetünk. A modern perzsát a 19. sz. közepétől számítjuk. A több évezrede nyomomon követhető fejlődése során a perzsa nagy mértékben leegyszerűsödött és számos olyan jellegzetességét elveszítette, ami az indoeurópai nyelvekre jellemző.

5. Two variations of Ancient Iranian is known: the language of the Aveszta (eastern), on which Saint books of Zoroaster were written, and Ancient Persian (western) which is the cunei form writing language of the court since the aerea of King Darius (522-486 BC). These two variations were yet ciose to Sanskrit. In the middle of the 3rd C BC Ancient Persian was replaced by Middle Persian (Pehlevi) which was written by Arami letters. In about 1000 AD we could speak about new Persian language. Modern Persian is from the middle of 19th C. Throught its many thousand years development Persian became simple in large extent and lost many of his characteristics which were common with Indo-European languages.

Aveszta nyelve / the language of the Aveszta

1 aina- 2 dva- 3 tr(a)i 4 catur-/catvar- 5 panca 6 xšvaš 7 hapta 8 astá 9 nava 10 dasa 100 satam

középperzsa/pehlevi Middle Persian/Pehlevi

1 évak 2 dó 3 sé 4 cahár 5 panj 6 šaš 7 haft 8 hašt 9 nah 10 dah 100 sad

újperzsa/New Persian

1 jek 2 do 3 se 4 cähár 5 pänj 6 šeš 7 häft 8 häšt 9 noh 10 dah 100 säd

گفتم که می‌ترسیم که زبان جهانی ما نماند می‌شود.
 روز ششم است که می‌گویم که چقدر خوب است. اگر در خانه عروم هم این‌ها را داشته باشیم و
 تقسیم‌گرفته که این‌ها را بدوزم.

در آخرین شب، پس از خواندن این کتاب را دیده‌ام که در آنجا - پس از آنکه از خانه
 کرم ولی خواب بودم - می‌باید. در آنجا فقط می‌دیدم نگاه می‌کردم و می‌دیدم که در آنجا در خود
 پنهان داشتند. منبر اعظمی در مغرب شروع شد و همراه آن سوره‌ای که شروع می‌شود:

- دفتر پیش بدن و دوزی؟ چگونه می‌توانم خود را با این دو موضوع وفق بدهم؟

- در این کتاب سندس بود زبان من نوشته شده است که "ندزد!"

- پیر بزرگم چه خواهد گفت؟ اگر بماند من یک این‌ها دوزم!

کند می‌فهم زبان‌ها شکل نیستند. به‌عبارت دیگر داستان ما حدس بزنید.

صبح روز بعد این‌ها را از محمدان در آوردم و در وقت برگردانم و محمدان را در دست گرفته،
 به تکی آرام از اطراف برداشتم.

1. Az indoeurópai nyelvek ind ágának tagja, a szanszkrit leánnyelve. Lényegében azonos az urduval. A két nyelv közös neve hindosztáni. A hindu vallásúak a hindit dévanagari írással, míg a mohamedánok az urdut arab írással írják. (E nyelvek egymáshoz való viszonyát a szerb-horváthoz hasonlíthatjuk, ahol a szinte két azonos nyelvet az ortodox szerbek cirill betűvel, míg a katolikus horvátok latin abc-vel jegyzik).

2. Az Indiai Köztársaság hivatalos nyelve 1964 óta. A soknyelvű országban mintegy 200 millió ember anyanyelve Észak-Közép-India több államában. Két nagy nyelvjárást különböztetnek meg, a keletit és a nyugatit. Hindi néven mind a hivatalos irodalmi nyelvet, mind pedig a nyelvjárások és változatok összességét értjük.

3. Magánhangzói a zárt és hosszú a, e, i, o, u; a nyílt és rövid a, i, u és a két, szintén hosszú kettőshangzó, az 'e és ao. Valamennyi magánhangzónak van orrhangú változata. A legtöbb mássalhangzónak van hehezetes párja: b-bh, d-dh, g-gh, k-kh, l-lh, m-mh, r-rh stb. Két nyelvtani nem: him- és nőnem. A főnévnek két esete van: alanyeset és függőeset. A jelző a jelzett szó előtt áll és illeszkedik a jelzett szóhoz nemből, számból és esetben. A főnév mondatbeli szerepét a két eset és a névutók mutatják. Ez utóbbiak lehetnek egyszerűek és összetettek. Igeragozás valójában csak a segédigéknél és a kötőmódban létezik, az igeragozást az igenév a hona „lenni” segédige ragozott alakjai pótolják. (tu bolta he = te beszélő vagy, azaz beszélsz). A cselekvő és szenvedő igeragozás mellett ismeri az un. agentialis-t, amely szerkezet a szenvedő ragozáshoz hasonlít. Van továbbá folyamatos igemód is.

4. Szókincsének döntő többségét a köznyelvi szanszkritből, a prákritből örökölt ind szavak alkotják, de jelentős a szanszkritből közvetlenül átvett szavak mennyisége is. Az idegen eredetű szavak a perzsából, az arabból és a törökből kerültek a hindibe.

5. A hindosztáni a 12–17. század folyamán alakult ki egy nyugati nyelvjárásból, a khari-boliból.

1. Member of the Indo-Aryan branch of the Indo-European languages, derived from Sanskrit. It is essentially identical with Urdu. The common name for both Hindi and Urdu is Hindustani. People of the Hindi religion write Hindi by Devanagari script; Moslems write Urdu by Arabic script. (Connection between these two languages can be compared with Serbo-Croat where the two, almost identical languages are written by Orthodox Serbs in Cyrillic script, and the Catholic Croats write in Latin letters.)

2. It has been official language of the Indian Republic since 1964. In the multilingual state it is the mother language of about 200 m people in some states of North-Middle India. The two big dialects are western and eastern. Hindi language is the official literary language as are the dialects and variations together.

3. The vowels are closed and long a, e, i, o, u, open and short a, i, u and two long diphthongs: 'e and ao. All vowels have nasal variants. Almost all consonants have aspirate variants: b-bh, d-dh, g-gh, k-kh, l-lh, m-mh, r-rh, etc. Two genders, masculine and feminine, two cases: Nominative and Subordinate. Attribute stands before the attributed word and fits in to it in gender, number and case. The word's place in the sentence is determined by the two declension cases and the postpositions. Postpositions can be simple and combined. Only auxiliaries and subjunctives have conjugation. Instead of conjugation: infinitive + conjugated auxiliary verb hona "to be". Active and passive mood and agentialis, this construction is like passive voice. Continuous tenses exist as well.

4. Most of the vocabulary is inherited from Prákhrit (common Sanskrit). Words of foreign origin are from Persian, Arabic and Turkic.

5. Hindustani language developed from Khari-boli, a western dialect in the 12-17th C.

नॉरवीजियन बाइबल

इलोना कुताशा द्वारा लिखित एक लघु कथा मेरे नाना जी के लिए

अनुवादक : ग्राम हिब्लर और तारा हैलमस

विश्व की अल्पसंख्यक भाषाओं की खोज मेरे जीवन की महान शुरुआत है। इसका जन्म का प्रथम वर्ष मेरे परिवार के पड़ोस की जड़ों में नीहित है। मेरे नाना धर्म के प्रवक्ता (प्रोफेसर) 18 भाषाओं में कुशलता प्राप्त थी। भाषा और धर्म उनके लिए महत्वपूर्ण हैं। वे मुझे जर्मन, हिब्रू, पोलिश, अंग्रेजी नहीं सिखा सकते क्योंकि मैं उस समूह केवल पांच वर्ष की थी। और उनका दैवत हो गया था। मैं यह महसूस करती हूँ कि मेरे जीवन उनके पद चिन्हों पर चलते रहने के लिए प्रेरित कर रहे हैं।

एक (लाइब्रेरियन) पुस्तकालय के प्रतिनिधित्व के रूप में मैंने एक सप्ताह लौसला में व्यतीत किया। दैनिक साप्ताहिक कार्यक्रमों के पश्चात् मेरे सदैव सायंकाल लूपेन होटल के कमरे में लैकली लूपेन न्यू मित्र लूपेन - नॉरवीजियन हिब्रू भाषा बाइबल के साथ बिताया था।

इसके बाद मैंने प्रथम दिन लूपेन होटल के कमरे के शक्ति मेज पर प्राप्त किया जो कि मेरे लिए एक सप्ताह के लिए एक घर था।

सम्भवतः क्रिश्चियन देशों के होटल कमरों में मेडमानी के लिये बाइबल को उपलब्ध करना एक सामान्य प्रथा है। लौसला में इसका प्रथा का लुप्त होना मेरे जीवन में प्रथम बार हुआ। बाइबल को प्राप्त न करने लूपेन बचपन को जोड़ ताजा कर दो। एक प्रैक्टिस में मिनिस्टर को बहा होने के नाते सोलह वर्ष के लुप्त तक मैं गिरफ्तार जाता रही और बाइबल का अध्ययन करता रहा। जीवन के गत तीस वर्ष मैंने बाइबल को हूँसा तक नहीं।

एक बहुत खूब लुप्त हुआ मैंने पृष्ठ का लुप्त हिस्सा पढ़ा और उसका तुलना पृष्ठ के नॉरवीजियन हिस्से से की, बाइबल के पूरे काम के कारण मैं हिब्रू का सम्मान कर प्रयास किया, जो कि नॉरवीजियन भाषा लुप्त एवं जर्मन शब्दों से समीप है।

प्रतिदिन बाइबल और मैं एक दूसरे के समीप आने लगे। बड़े दिन इस खेल को लुप्त घर पर या जोरी रखने की इच्छा जागृत हुई। मैंने बाइबल को पुराने का निश्चय कर लिया। सन्तुष्ट दिन सायंकाल इसका पढ़ने के उपरान्त मैंने लुप्त खेल में डाल दी। बाइबल के सम्मान के पश्चात् मैं सो नहीं सकी। लुप्त में लुप्त खेल में बन्द लुप्त मित्र को निहारता रहा। मेरे अस्तित्व में एक लुप्त खेल रहा था।

1. A szanszkrit leánynyelve. Legközelebbi rokonai a bihari, az orija és az asszámi, velük együtt alkotja az ind nyelvek keleti csoportját. A (déva)nágari írás bengáli változatával írják.

2. Az Indiai Köztársaság Nyugat-Bengál tartományában, a vele szomszédos Bihár és Asszám tartományokban, továbbá Bangladesben mintegy 110 millió ember anyanyelve. A 18. sz. végén az irodalmi nyelvnek két változata jött létre: a klasszikus irodalmi sadhi-bhasa és a kalkuttai (köznyelvi és irodalmi) csolti-bhasa.

3. Magánhangzói á, i, æ, e, nyílt és zárt o, u, ezek orrhangú (nazális) változatai valamint a felsorolt magánhangzók-ból alakult kettőshangzók: ae, ou stb. Mássalhangzóinak száma 35. A zárhangoknak és az r-nek van hehezetes párjuk (b-bh, d-dh stb. és r-rh). A főneveknek végződésük szerint négy ragozási csoportjuk (1. o-végű, 2. a-végű, 3. i-, u-, e-, o-végű, 4. két magánhangzóra végződő) van. A főnévragozás négy esete: alanyeset, objektív eset, birtokos eset, társhatározói-helyhatározói eset. A ragozásban megkülönbözteti az élők és élettelenek kategóriáját. A főnév mondatbeli szerepét az említett eseteken kívül gyakran névutós szerkezetekkel fejezi ki. A szanszkrit kölcsönszavak megtartották nemüket. Ezekhez nemben is illeszkedik a jelző, egyébként a melléknév változatlan. A személyes névmások azonosak egyes és többes számban, de van közömbös, "alacsony" és "magas" változatuk, és az ige ragozása is e névmásoknak megfelelően történik (tui koriš 'te csinál' és 'ti csináltok' tumi koro 'maga csinál' és 'maguk csinálnak' apni koren 'ön csinál' és 'önök csinálnak'). A két irodalmi változat közötti különbségek elsősorban az igeragozásban jelentősek (sadhu-bhasa és csolti-bhasa párok: korijaè - koreèi 'csináltam volt', korilam-korlam 'csináltam' stb.). Gyakoriak az igenevek és az ach- 'lenni' segédigével összetett alakok is.

4. Szókincse alapján ind eredetű.

1. Daughter-language of Sanskrit. Nearest relatives: Bihari, Oriya and Assami. Together with these forms the Eastern group of Indo languages. Written by Bengali version of dévanagari script.

2. Spoken by about 110 million people in Indian State of West Bengal, Bihár and Assam and in Bangladesh. At the end of 18th century two versions came into being in literature language: classic literary language: Sadhi-Bhasa which has a vocabulary with many Sanskrit words and Calit Bhasa, the colloquial speech of Calcutta.

3. Vowels: a, i, ae, e, open and closed o and u and nasal versions of these and many diphthongs from these vowels (ae, ou, etc.). 35 consonants. Plosive consonants and r have aspirated pairs (b- bh, d-dh etc. and r-rh). According to its endings, nouns have 4 declension groups (1. o-ending, 2. a-ending, 3. i-, u-, e-, o-ending, 4. diphthong-ending). Noun declension cases: Nominative, Objective, Genitive and Locative. In declension Bengali distinguishes four to six cases, depending on whether the word inflected represents a rational or a nonrational being or thing. Sanskrit borrowed words kept their gender. Personal pronouns are the same in singular and in plural but have "low" and "high" versions and verb conjugation is according to pronouns (tui koris 'you make' and in plural 'you make', tumi koro 'he does' and 'they do'). Difference between the two literary versions are important first of all in verb conjugation (Sadhu-Bhasa and Calit-Bhasa pairs: korijaci-koreci 'I had done', korilam-korlam 'I did' etc.). Frequent are participles and compound forms with auxiliary ach- 'to be'.

4. Vocabulary is mainly of Sanskrit origin. From 13th century onwards increased foreign, mainly Persian, Arabic and Turkic elements.

5. First Bengali literary monument is a lyric collection, from about the 12th century AD. From this time onwards many

Amint a többi modern ind nyelvben, a bengáliban is egymás mellett élnek a szanszkritből természetes úton származott szavak (tadbhava 'belőle való') és a változatlan alakban átvett (tatszama 'vele azonos') szavak. Ez utóbbiak elsősorban a sadhu-bhasa-ban vannak nagy számban, a köznyelv azonban kerüli őket. A 13. sz.-tól jelentős számban megnövekedett az idegen - főként perzsa és török - elemek száma.

5. Az első bengáli nyelvemlék egy lírai gyűjtemény, ami talán még a Kr. utáni 12. Sz. előtt keletkezett. E kortól napjainkig folyamatosan számos jelentős irodalmi mű jött létre. Hazánkban a legismertebb bengáli nyelvű költő Rabindranáth Tagore.

important literary works came into being. In Hungary the best known poet who wrote in Bengali: Rabindranáth Tagore.

1 æk 2 dui 3 tin 4 èar 5 pãè 6 èhoy 7 šat 8 at 9 noy 10 doš 100 æk šo (to)

দিয়ে দিতে বর্জিতকর্মী হ'লে নগ্ন পায়ের পদম বন্ধু - । প্রাণে পশুত্ব
জন্মান্ন বিহীনও কতক বৈশ্য - ।

হু'দিয়ে ক'লে এম হ'লে এম (যেমনটি- নিম্নের- বসী- গিও গিও
চলিয়ে য়েও - । দ্বি'র জন্মান্ন বর্জিতকর্মী চু'রি জেও - ।

(অঃ দি'র- ক'লে যথার্থীতি পারে- মোঃ বর্জিতকর্মী খানি- ক্রাস- চু'জিয়ে
দিয়ে- আলি- নিভিয়ে- খু'জিয়ে- ধের- জন্মান্ন - । কিন্তু- খু'ম- আর- ব'স
না - । আর- ক'লে- ধ'রে- খ'স'জ'র- ধ'র'র- ম'ল- বর্জিতকর্মী- ক্রাস'কর্মী
ক'র- ক'র- (চ'ল'র- স'ল'র- এ'স- দ'ল'র- । ম'ল'র- ম'ল- খু'ম- হ'লে
এক- বি'স'র- ব'স' - ।

জি'জ'র- জন্মান্ন- নিভ'র -
কি- জ'র- এক'ল'র- ধ'র'র- জ'র- ও- এ'ল'র- চু'রি- ম'ল'র-
- হু'র- ম'ল'র- ম'ল'র- ব'স' - ।
ত'ল'র- বর্জিতকর্মী- চ'ল'র- ব'স' - 'যে'র- চু'রি- জ'র' - ।

-ম'ল'র- কি- ম'ল'র - যদি- জ'ল'র- ম'ল'র- জ'র- ম'ল'র-
চু'রি- জ'র'র- এক'ল'র- বর্জিতকর্মী - ।
ম'ল'র- (অঃ- হু'র'র- ম'ল'র' - ।

ম'ল'র- দি'র- জ'র- জ'র- বর্জিতকর্মী- ক্রাস- য'র- (ব'র- জ'র- দ'ল'র-
উ'ল'র- ব'স'ে- দি'র- ম'ল'র- ম'ল'র- জ'র- (ব'র'র- ম'ল'র- ।

1. Az indoeurópai nyelvek ind ágába tartozik, a többi ind nyelvhez való viszonya azonban nem tisztázott. Így például nem lehet tudni, hogy a prákrit (köznyelvi szanszkrit) valamelyik változatából, vagy a prákrihoz közeli nyelvből származik -e. Az irodalmi nyelvtől eltérő máhli a Maldive-szigeteken beszélik. Írása a bráhmii eredetű dél-indiai granthából származik.

2. Srí-Lanka (Ceylon) mintegy 17 millió lakójából 12 milliónak szingaléz az anyanyelve, de a többi nemzetiség is beszéli a nyelvet.

3. Magánhangzói a rövid és hosszú a, e, i, o, u és két kettőshangzó, az ai és au. Írásban jelöli a hehezetes és nem hehezetes zárhangokat, de a beszélt nyelvből a hehezetesek kivesztek.

Az élőt jelentő főnevek a természetes nem szerint hím- vagy nőneműek, az élettelenek semlegesek. A többes szám képzése szóvégi hangváltozással, tőváltozással, többes jellel vagy rövidüléssel történik: piyó-piyá 'apa', minisá-minissu 'ember, raja-rajavaru 'király', gasa-gas 'fa'. A főnévnek van határozatlan alakja: pota-potak 'könyv', 'egy könyv'. A nyelvtankönyvek 9 esetet említenek. A melléknév változatlan. Egymás mellett élnek a ragozatlan és a ragozott igealakok, pl. kijelentő mód jelenidőben: mama karanavá 'csinálok', tó karanavá 'csinálsz', tk 'én csinálni, te csinálni'. A hagyományos igeragozás szerint karami 'csinálok', karahi 'csinálsz'. Az igető az egyes igeidőkben változik: karanavá, keruvá, kala, kota, kiríma...

4. A nyelvészek egyöntetűen vallják, hogy a szingaléz szókincse rendkívül gazdag. Alapját az ind elem képezi. Ebben jelen vannak a szanszkritből öröklött és a szanszkritből átvett szavak. A hosszú együttélés következtében nagy mennyiségű dravida szó került a nyelvbe. Kevesebb a malájjal rokon veddából, az arabból, a perzsából és a törökből. Jelentős az európai elem is.

5. Az ind népesség, az oroszánok népe (szingh 'oroszlán') a Kr. előtti 6. és 4. sz.

1. Although it belongs to the Indo branch of Indoeuropean languages, its connection to the rest of the Indo languages is not clear. So therefore it is unknown, if Singhalese is derived from some version of Prákrit (everyday Szanszkrit) or from other language close to Prakrit. Máhli, a language deviated from literary language, which is spoken on Maldive islands. Script is derived from South-Indian grantha, which is of Brahmi origin.

2. It is the mother tongue of 12 million, (from the 17 million inhabitants of Srí-Lanka /Ceylon), but the other minority speaks Singhalese as well.

3. Consonants: short and long a, e, i, o, u and two diphthongs ai and au. Asperated and unasperated plosives are marked in written script but asperated sounds disappeared from the spoken language.

Animated nouns are male or female according to their natural sexes, unanimated nouns are neutral. The plural is formed by word end sound changes, stem changes, plural marks or shortening: piyo-piyá 'father', minisá-minissu 'man', raja-rajavaru 'king', gasa-gas 'tree'. Nouns have indefinite form: potapotak 'book' 'a book'. Grammar books mention 9 cases. Adjectives are unchanged. Uninflected and inflected verb forms exist side by side, e.g.: mama karanavá 'I make', tó karanavá 'you make', tk 'I to make, you to make'. According to traditional verb conjugation: karami 'I make', karahi 'you make'. Verb stem changes in different verb tenses: karanavá, keruvá, kala, kota, kiríma...

4. Linguists say unanimously: vocabulary of Singhalese is very rich. Its bases are the Indo elements, with words inherited or taken from Szanszkrit. During the long coexistence, a lot of Dravida words came to Singhalese and a smaller amount from Vedda (relative to Malaj), Arabic, Persian and Turkish. There are important European elements as well.

5. Indo population is the "nation of the lions" (szing = 'lion'), and came to Ceylon

*** * * තෝරවීරියානු කියමලය * * ***

- මුලොහා කුටිස්සේ කෙටි කථාවක් -

මගේ සීයාට පිළේ .

නගාවන් පිළිකල සුන්දර ලෝකය ගවේෂණය කිරීම මා ජීවිතයේ මුළු ඉතිහාසයම අත්දැකීමයි. මේ සඳහා මා උගාමය කරමන ලද්දේ මගේ පුළුල් පසුබිමයි. මගේ මවගේ පියා දේවධර්මයෙහි පිළිකල මහාචාර්යවරයෙකු වූ අතර , ඔහු භාෂාවන් දහඅටක් ප්‍රධාන කර කියයි. භාෂාව හා අගම මහා මාතෘකා දේවල් මිය. ඔහු විශයන් වට මා පස්හැළිවු විශේෂ පසුවලයෝ , රජමත් , පෝලෝන , භික්ෂු හෝ බ්‍රහ්මිස් නගාවන් මට බ්‍රහ්මවිචාර මහා අවස්ථාවක් ගොලුකිණ. ඔහුගේ පියවරෙන් මා අනුගමනය කළානු මවට මගේ ජාතයන් අනුකරණ කළත් මට දුණේ.

ප්‍රසන්නා මාටිපතින්ගේ පුත පිරිසක සාමාජිකයකු ලෙස මස්ලෝ නගරයේ සතියක් ගත කිරීමට මට අවස්ථාව ලැබිණ. ප්‍රතිලද්‍රව්‍ය හා අධික දෛනික මැඩ සටහනකින් අනතුරුව හෝටල් කාමරයට මා වුවයේ ප්‍රදාන මා සාමාන්‍ය භාගය මගේ තම විකුරුවු බ්‍රහ්මිස් - තෝරවීරියානු කියමලය හා කථා කිරීමේ අවස්ථාවෙහි. සතියකට මට තවහා ම හෝටල් කාමරයට මා ඇතුළු වූ ප්‍රථම දින කාමරයේ විෂය මනවු එය මට හමුවිය.

අවුරුදුගේ ප්‍රයෝජනය සඳහා හෝටල් කාමරමල කියමලයක් නැතිම ක්‍රිස්තියානි රටමල සුලබ සිතියක් . කෙසේ වුවද මා මෙහි බරපතල මුළුමට පුටුවේ මස්ලෝ නිදිය. කාමරයෙහි තවුන කියමලය මගේ මනසෙහි උච්ච මියෙහි අත්දැකීම් ප්‍රබුද්ධ ලිය. ප්‍රොතෝනානු දේවගණයකුගේ ප්‍රයෝජනයක් ලෙස සොලොස්මත් මියකෙක් අගමනු ජීවිතයක් ගතකල මා පල්ලියට ගොස් කියමලය කියවීමට පුරුදු වී සිටියෙමි. මහෙක් මගේ ජීවිතයේ රළුන තව්වසර තුළදී මම කියමලයක් අත්වන්නේ ගො ඇල්ලුවෙහි .

හොඳ ක්‍රීඩාවක් ඇරඹින. මා ප්‍රථමයෙන් කියමලයේ බ්‍රහ්මිස් කොටස් කියවීමි. බ්‍රහ් පසුව එය තෝරවීරියානු කියමන් ලියවුන කොටස් හා සසඳීමි. ජර්මානු මුලයකින්ද බ්‍රහ්මිස් මනා මල්ලද සඳු තෝරවීරියානු ලියවීමල කේරවි ගණිමට කියමලය පිළිකල මු මගේ පුර්ව දැනුම උපකාරී මිය.

දිනෙන් දිනම මා හා කියමලය මඩ මඩක් සවිප විකුරන් කමට පත්වුන. බ්‍රහ් මෝ විට සිදුවන කමද මට ඒ හා පසක් මිය. ගෙදර දී ද මම ක්‍රීඩාව කරගෙන යාමේ ආකාර කමලන් දින මට දැනිම දැනින.

ඒ තිසා කියමලය ගෙදර හොග යාමට මට

között érkezett Ceylonba. A vedda őslakosság ma már szinte teljesen beolvadt a szingalézokba. A szingaléz fejlődésére nagy hatással voltak a dravida nyelvek (főként a tamil). A Kr. utáni 6. századtól folyamatosan írják Ceylon történelmét. Az új-szingaléz nyelv már a 13. században kialakult, a modern irodalmi nyelv létrejöttét a 19. század végére teszik.

in 6-4 C BC. By now, the Vedda aborigines melted into Singhalese population. Dravida languages (first of all Tamil) had great effect on the development of Singhalese. Written history of Ceylon from 6 C AD. New Singhalese was developed in the 13 C. Modern Singhalese was the standard language at the end of 19 C.

1 eka 2 deka 3 tuna 4 hatara/satara 5 paha/pasa 6 haya/saya 7 hata/sata 8 ata
9 navaya/namaya 10 dahaya/dasaya 100 (ek)siyaya

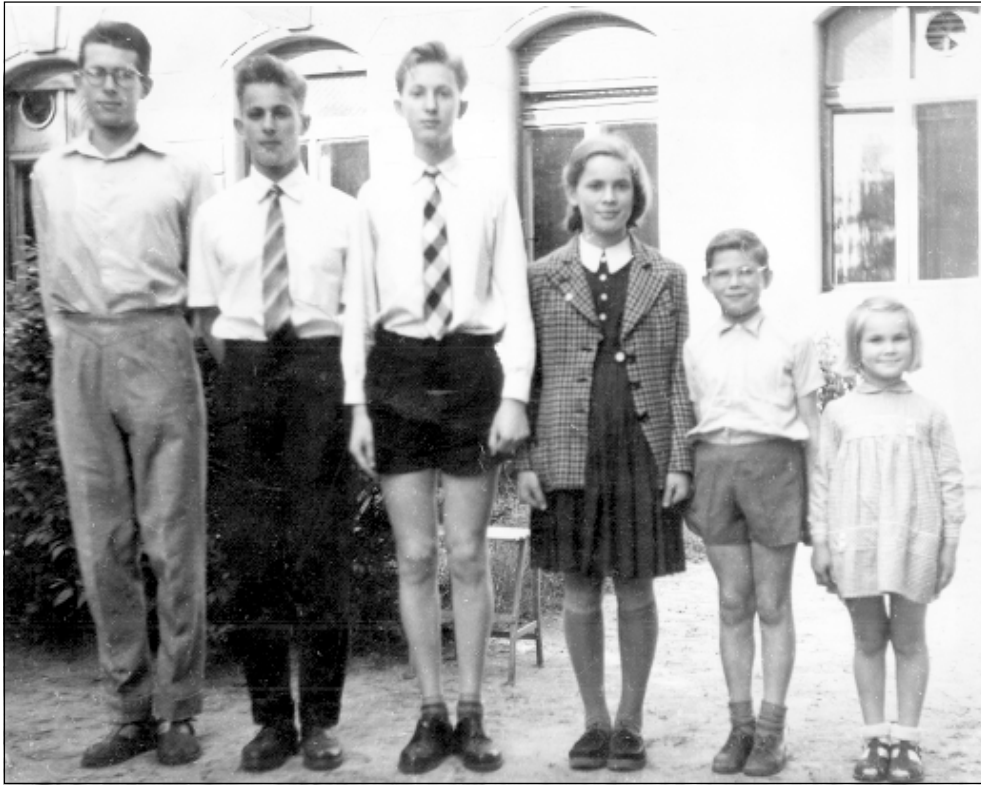
- තීරණය කළේ. කියවීමේදී දැනුවත් වීම සහ වගකීම පැහැදිලි වීම.
පහත අතරින් තෝරා ගන්න. තෝරා ගන්න. මා සඳහා මෙම කොටස. මෙම විකල්ප දෙකම සිංහල
වචන වලට අදාළ දැනුමක් තිබේ. මා සඳහා මෙම විකල්ප දෙක.

ඔබ මා වෙත සෙවීමේ වගකීම? “සෙවීමේ කොටස.” යන්න මුළු දැනුමක් තිබීම
හෝ මා සෙවීමේ කොටසක් තිබීම?

තමාගේ විකල්පයක් කෙරෙහි සෙවීමේ කොටසක්
කෙරෙහි දැනුමක් තිබීම මෙම විකල්පයන් තිබීම?

මෙම කොටස තිබීම
අවසන් වීමේදී මෙම සිත මත පැවතීම.

පසුව උදාහරණ කෙරෙහි සෙවීමේ කොටසක්
මුළු කොටස මා, එය කෙරෙහි තිබීම සඳහා මා සඳහා මෙම විකල්පයන් තිබීම
මුළු කොටස මා සඳහා මෙම විකල්පයන් තිබීම.

Néhány unokája: László, Gábor, Péter, Ilona, Bálint, Ágnes / Some of his grandchildren

Néhány dédunokája: Dóra, Edit, Koppány, Péter, Ágnes, Krisztina, Gergő, Diana, Attila, Emil / Some of his great-grandchildren

**URALI VAGY SZAMOJÉD
ÉS FINNUGOR NYELVEK**

nyenyec/jurak-szamojéd
lapp
finn
karjalai/karél
észt
zürjén/komi-permják
votják/udmurt
magyar
magyar – rovásírással
osztják/hanti

**URALIC OR SAMOYEDIC
AND FINNO-UGRIAN LANGUAGES**

Nenets /Yurak-Samoyedic
Lappish
Finnish
Karelian
Estonian
Zyrian/Komi-Permyak
Votyak/Udmurt
Hungarian
Hungarian in runic script
Ostyak/Chanti

1. Szamojéd nyelv. A szamojéd nyelvek a finnugor nyelvekkel alkotják az uráli nyelvcsaládot. A nyenyec az egyetlen olyan szamojéd nyelv, amelyet Európában is beszélnek. Két nyelvjárása a tundrai és az erdei.

2. A 30 ezer nyenyecből 24 ezren beszél a nyelvet, ebből kb. 2 ezer az erdei nyelvjárást. Többségük a Jamalo-Nyenyec nemzetiségi körzetben (Oroszország) él, kislétszámú csoportjaik a Hanti-Mansi nemzetiségi körzetben és Murmanszk környékén található. Réntenyésztéssel foglalkoznak.

3. A hangsúly az első szótagon van, amely a todalékolt szóban áttevődik a második szótagra. A hangsúlyos szótag rendszerint hosszú is. A főnévragozásban 7 eset van, a főnév felvehet birtokos személyragokat. Ismeri a kettes számot, valamint a határozott (tárgyas) és határozatlan (tárgyatlan) igeragozást.

4. A szamojéd nyelvek szókinccse sok egyezést mutat a finnugorokéval. Az egyező szavak a szókinccs legősibb rétegébe tartoznak. Ilyenek például 'hal` (különféle szamojéd nyelveken) - hala, kol, kel; ,fa - pa, fa; 'tűz' - tú, tu; 'él' - jil, ill; 'nő' - ne; 'szem' - sew, sajma stb. A finn-ugor és szamojéd számnevek azonban nem egyeznek. Számos szót átvettek a környező nyelvekből (türk, osztják, orosz).

5. Az első feljegyzések a XVII. századból származnak. A pétervári akadémia megbízásából a finn Castrén 1842. és 1849. között két alkalommal tartózkodott hosszabb ideig Észak-Szibériában és hatalmas nyelvi anyagot gyűjtött. A magyar kutatók közül Reguly Antal, Pápay Károly, N. Sebestyén Irén és Hajdú Péter foglalkoztak behatóan a szamojédokkal. 1932 óta tankönyvek sora jelent meg, de kiadtak verseket, elbeszéléseket és főként oroszról fordított irodalmi műveket is.

1. Samoyedic. Nenets is the only Samoyedic language also spoken in Europe. Tundra and forest dialects. Samoyedic languages together with Finno-Ugric languages make up the Uralic family.

2. 30,000 Nenets, 24,000 speakers, around 2,000 of these are Forest nenets in Yamalo-Nenets National Okrug (Russia), with scattered population in Hanti-Mansi National Okrug and in the surroundings of Murmansk. They are reindeer breeders.

3. Stress normally on the first syllable, on the second in suffixed words. Stressed syllables are usually long. Stress can give new meaning, too. Three numbers, noun has seven cases, possessive suffixes.

4. Many words in common with Finno-Ugric (examples in the Hungarian text: fish, tree, lips, fire, woman, eye). New words by endogenous formation, calques. Borrowings from neighbouring languages (Turkic, Ostiak, Russian).

5. First records from the 17th century. St. Petersburg Academy charged the Finnish scholar Castrén with research into the Siberian peoples. He visited North Siberia twice between 1842 and 1849 and recorded a very rich material. Notable Hungarian researchers of the Samoyedic peoples and languages are A. Reguly, J. Pápay, Irén N. Sebestyén, P. Hajdú. Since 1932 school books, poetry books, short stories and translations (mostly from Russian) have been published.

НЕНЕЦЯ' ВАДА

НОРВЕГИЯ' ХЭХЭ' ТАБЕКУ" ПАДАР"

Илона Куташ харта иланда хари н.да паввЭда

Нянда нарка таром' ха"авравы иринда е"Эмня паввЭда

НенЭця' вадавна Ямал' тер ненЭщие" ученой Елена Сусой пададась

Я' сяр' ниня хуркари вадн' таниявам' ирихидани намдавами мань иланганани саць саванЭ ха"мышь. Тарця сава серм' небяни нися ирими сидя хахани симдедась, сидя сЭвхани манЭ"лабтадась. Пыда юкад вата сидандет вадам' теневасть. ХусувЭй хибя' харта ваданда таниява пыда нянанда саць савась, хЭхЭвто' вату" нани нито' хЭхЭв" ватохот янгава ирихинани нани' савась - нобкад савуцетыда.

Игрини таниява' мальнгана мань нюдядамзь - янгуманда мальнгана самлянгари поминзь. Тиканда немец", еврей", поляк", англичан" вадахарт сита няд"мяць нидамзь тохола". Харни ини ныл' тасламбаба"ни мань ирини ну"мана минзь пир"мандарахав.

Нобангуна библиотекарь ни"ни ня' Осло маркана нанЭдя си"ив яля' мЭваць. Танияна нока илека намгЭм' няна"ваде"наць, мана"лабтаць. ХусувЭй яля' сертаванзь таславы серона"мале"махадана"мань паромбари сензелава хардахани хЭсетым'. Надьба"ни паромбаседыдм' - танияна сидя вадавна павды хЭхЭ' табеку"падар" - Библия си"ми"натесеты". Тарця илека падарм' толаба пи"ха"маха"нопойнЭ намд.сетыдм'. Тикы Библия сензелава мяканани тумбочкани ниня нЭвьсь. Ослахаана, тамна нани ханяны"Христосм' хЭхЭнЭ мЭти"яха"на пяныто' тарця нЭдараха - хЭхЭндо' табеку"падро - Библия мядонда"няха"то' толабаванзь мипидо'. Тикы падарм' манЭ"мани сер' нюдя нЭ"мами тензеттедамзь...

Мань нисями хЭхЭ' мякана манзарась. Мат"пони нЭсонд' хЭхЭ' мякана манзарани"илелавахана иледамзь. Тиканда хЭхЭ' мят' нобкад ядЭрцетыдм'. ХЭхЭ' табеку"книгам' - Библиям' нод"толабасетыдм'.

Тадтикахад, тикы' талаяюв' няхар"юд' по' ямбан' нобкарт Библиям' - хЭхЭ' табеку"книгам' нудаха"нани ня"амба"мами янгу.

Тедя' тадхава Осла' сензелава мякана мэкад "сянакубцам" пядамзь: англичан"вадавна нЭда хЭхЭ' табеку мал' тола"махадани вадито' хари норвег"вадавна нЭди"ня' нобт' нясламба пяйнась. Тарем' нясламбагани сер' англичан", немец", норвег" нобто"лас"вади"мана христианской хЭхЭ' табеку мал' хамЭдамба пяйнась. Тикы' пуд хЭхЭ' табеку"книга' ня' "по.ни" тамна ханяцей' савумаць. ЖЭсь ялЭ"ни хахаяхама' сер' тасиримна тодо' яха"хЭвахани' пинадамзь хЭван"нидамзь харва". МатадомдЭй яляхана - хЭбць' яляни нерцюна тарця и' нут' ха"мьв": "Хар"ни яханани хЭхЭв" табеку тамна тяха' нобт' нясламбаба"ни савараха."

Тиканда тикы Библиям' тале идей".

Пудана яляни нерцюй пЭвсюмя' няна, толанго мале"махадани Библиям' лабтЭйни мю' сюрнав. Туми хабтав, юсибтЭяв". Немами тован' ни харва", сЭвни хайван' нани' ни" харва". Библиям' сюрн"ма (такало"мами) лабтЭйхани пЭвдя' помна нобо"сыласетыв". Тарем' илевами ихинани ханзеркава' вЭваряхась. Хонаркодараха таясь: "ХЭхЭ' мякана манзарана' не ню, тадтикахад - талей...

- Тикы сидя сер' хара ханзер"нопой хибя' серкана ноб' хЭвхана яда пиртади'?"

- НенЭсянда нод"талеван' харванами Библияханани хЭхЭ' табеко сидя я' вадавна нули"сававна тарем' падысь: "Н.н талЭр"!".

- Приеми таниявы нЭбта Библиям' талевы нюнда ню' ед' ха"мандаса?"

Тюку вадетами сер"ни тадтикахад ханзер"ха"ма"мам нивнярам' хамЭда"?"

Хубтахана, хЭвани нерня лабтЭйни мюд Библиям' тюхулнав, нЭ"мада яханда, тумбочка' ни' мЭв. Чемоданми-лабтЭйми ня"амба ини сибицяконЭ пин' тарпыв".

1 ноб"/нопой 2 сидя 3 няхар" 4 тет 5 самлянг 6 мат" 7 си"ив 8 сиддет 9 хасую" 10 ю" 100 юр"

1. Finnugor nyelv. Különleges helyet foglal el a rokonyelvek sorában. A legtöbb közös vonást a balti-finn nyelvekkel mutatja, de ezektől sok tekintetben eltér. Elfogadott az a nézet, hogy a finnugor nyelveknek önálló ága. Három fő nyelvjárása: északi, keleti és déli. Ezek külön nyelveknek tekinthetők. Használatos még a norvég-lapp, orosz-lapp, svéd-lapp elnevezés, azonban ez félrevezető. A nyelvjárások ugyanis nem követik az államhatárokat. Északi nyelvjárást beszélnek Észak-Norvégiában, Észak-Svédországban és Észak-Finnországban; keletit a Kola félszigeten és Finnországban a Sevetijärvi-tó környékén, valamint Norvégiában Varangerban; déli nyelvjárást Svédországban és Norvégiában.

2. A mintegy 33 ezer lappból 18 ezer ismeri a nyelvet. Norvégia 19 ezer (10,5 ezer beszélő), Svédország 7,5 ezer (5000), Finnország 4,4 ezer (2200), volt Szovjetunió 2 ezer (1000). A beszélők száma rohamosan csökkent a század második harmadában. Az időközben megszervezett anyanyelvi oktatás, a lapp nyelvű rádió és televízió megállította ezt a folyamatot.

3. Hangsúly az első szótagon van. Mind a magánhangzók, mind a mássalhangzók lehetnek rövidek, hosszúak és túl-hosszúak. Ismeri a fokváltakozást (tőhangváltást). Mintegy 30 fokváltakozási típus van, s ez a gyakorlatban sok száz kategóriát jelent. A főnévnek egyes-, kettes- és többesszáma van. A többesszám jele nyelvjárásonként más és más. Lehet -t, -k, -h, a keletiben pedig jel nélküli fokváltással: guolli-guollik/guolit/guolih 'hal - halak', keleti: kull - kúl, 'hal - halak'. Van birtokos személyragozás: ačče – atya, aččam – atyám, aččad – atyád, aččamek – atyánk, aččadek – atyátok, de idegen hatásra egyes nyelvjárásokban nem használják (mu ačče – enyém atya). Az igei személyragok – akár a magyarban – azonos eredetűek a személyragokkal (gulam – gulat 'hallom – hal-

1. Finno-Ugric, a special branch of the Finno-Ugric languages, closest to Balto-Finnic languages. There are three main dialects, which are regarded as separate languages. These are: eastern (Russian-Lapp), northern (Norwegian-Lapp) and southern (Swedish-Lapp) dialects.

The names in parentheses are much used but they are misleading since dialects don't follow state borders. Northern dialect is spoken in Northern Norway, Northern Sweden and Northern Finland; the eastern on the Kola Peninsula in the Soviet Union, Varanger in Norway and around the lake Sevetijärvi in Finland; the southern is spoken in Sweden and in Norway.

2. 33,000 Lapps of whom 18,000 speakers. Norway 19,000 (10,500 speakers), Sweden 7,500 (5,000), Finland 4,400 (2,000), former Sowietunion 2,000 (1,000). Diminution of speakers in this century has noticeable stopped because of education, radio, television programs and press in the Lapp languages.

3. Stress on the first syllable. Vowels and consonants can be short, long and very long. Stage changes in the root like in Balto-Finnic. Noun has plural and dual, plural suffix is diverse in the individual dialects: -t, -k, -h, or Ø (zero) in the eastern dialect (guoli 'fish', guolit-guolik-guolih 'fishes', in the e.d. kull (sing.) and kúl (plural). Possessive suffix: ačči 'father', aččamek 'our father'. In consequence of foreign influences some dialects use analithic forms (mu ačče 'my father'). The possessive suffixes and the verbal personal suffixes are of the same origin.

4. Greatest part of vocabulary is of Finn-Ugric origin, with the same foreign elements as in the Balto-Finnic languages: German, Baltic and Slavonic loan words. But a considerable part of the lexical stock is of unknown origin. Because of this and because of the anthropological dissimilarity of the Lapp peoples from the other Finno-Ugric peoples,

TAAZA RÁÁMMÁT

uánihis maainäs Ilona Kutas
jurgálâm aanaarsämikielân Ilmari Mattus

äijihšân

Kielâi imášlâš maailm kavnâm lii elimân stuorrâ tubdâmuš. Suijâ taas šoodâi peerâmadduin. Eenieeci, teologia professor, haldâšij käävcinubáloh kiellâd. Kiellâ já osko lán sunjin uáli tergâdeh. Sun ij puáhtám máttááttid munjin saksa-, hebreá-, puola-, ijge engâlskielâ tanen, ko lijjim talle eskân viidâ ihásâš, ko sun jaamij. Mun tuubdám kostnii jieččân geenijn, et ferttiim kuorrâđ suu luodâid.

Kirjerájuvuolgáttâskode jesânin viettim oho Osloost. Riggá já mielâkiddiivâš piäiválii ohjelm mana mun ain toommim maasâd hooteelviistán viettid ohtuunis ehidijd udda ustevijnân, engâlslâš – taažâ kyevtkiellâg ráámmáttáin.

Lijjim kavnâm ton ijjâpeevdi alne vuossâmmu peeivi, ko lävkkejim siisâ hooteelviistán, mii lâi muu päikki oho ääigi.

Vaarrâ lii táválâš tääpi, et hooteelviistijn kristâliijn enâmijn ráámmát lii väridum kyessi kevättâssân. Kuáhtájjim táám vyevi vuossâmmu keardi elimistân tääbbin Osloost. Tuom ráámmát kavnâm macáttij miellâsân še muštoid pärnivuođastân. Protestanttpaapâ nieidân já pappâlist aassâm keezild, ain kutnubálov ihásii räi, must lâi vyehin eellid kirhoost já luuhâd ráámmát. Kuittâggin kuulmálov ihán jiem lam ubâ toollâmgin ráámmát kiedâst.

Stuorrâ kišto aalgij. Luuhim engâlskielâsii palsta sijđost já verdidim ton tárukielâsii paalstan já tolebáá ráámmátubdâmuš iššeen keevtin algim iberdid teevstâ já tárukielâsijđ saanjid, moh lijjii siämmáá ääigi algâalgâlâvt engâlskielâliih já saksakielâliih.

Peivi peeivild aldanáin Ráámmáttáin ain pyerebin ustevin. Algim poollâđ aldaneijee iäránem tast.

Kuudâd peeivi tubdim stuorrâ haalu juátkid kišto meid päihhist.

Pettim ton tiet suáládid Ráámmát.

Majemuu eehid luuhâm mana pakkajim ton laavkân. Mutâ ko časkâdim čuovâ, jiem puáhtám nohádid. Sevnâdâsâst faksuustellim laavhâ mast lâi ustevân. Tuárru valdâšij uáiván siste.

Táát taištâlem luptij čuávuváaid koččâmušâid:

– Maht sovâttiččim, et lijjim paapâ nieidâ já suolâ siämmááigásáávt?

– Lasseen lâi čaallum táám Ráámmáttân kuovttijn fiijnâ kieláin: "Tun jiehkoolgâ suáládid!"

– Maid äijihân edâččij, jis sun tiäđâččij et suu párnáápáárnâš lii suáládâm taažâ Ráámmát?

Smietâdâm, et tij pyehtivetted jurdâččid mainäs loopâ!

Idedist valdim Ráámmát lavhâstân, pieijim ton maasâd ijjâpeevdi oolâ já lavkkâ kiedâstân já stuorrâ kuálkkivuotâ váimustân kuoddim viste.

lod'). A melléknevet jelzőként nem ragozza. A melléknév középfokának képzője -b vagy -bbo: nuorra - nuorab 'fiatal – fiatalabb'.

4. Szókincsének nagy része finnugor eredetű. Zömében megtaláljuk azokat a germán, balti és szláv elemeket, amelyek a balti-finn nyelvekben is megvannak. Számos szó eredete azonban ismeretlen. Emiatt, és mert a lappok ember-tanilag is erősen különböznek a finnugor népektől, többen arra a következtetésre jutottak, hogy a lappok nyelvcsere útján jutottak nyelvükhöz. Sajnovits János jezsuita szerzetes 1768-ban Észak-Norvégiába utazott, hogy Vardöben megfigyelje a Vénusz elvonulását a Nap előtt. Már korábban értesült a magyar és a lapp hasonlóságról, ezért hosszú útja során kereste az alkalmat arra, hogy kapcsolatot létesítsen a lappokkal. Visszatérte után, 1770-ben adta ki Koppenhágában *Demonstratio Idioma Ungarorum et Lapponum idem esse* (Annak bemutatása, hogy a magyar és a lapp nyelv azonos) című művét. Sajnovits megállapításainak nagy része ma is helyesnek tekinthető.

Meg kell említeni a lappok népzenejét, melynek jellemzői az archaikus öfokú dallamszerkezet, a személyre szóló dal-lam és szöveg, valamint a torokhangú éneklés. Ez utóbbira példát csak az ainóknál és egyes észak-amerikai indián törzseknél találunk. Hangszeres zenéjük egészen a legutóbbi időkig (1980-as évek) nem volt.

5. Legrégibb emlékei az északi és déli nyelvjárásokat összekötő svédországi lapp nyelvnek vannak. Az első nyomtatott művek ABC-s könyv (1619 és 1638), *Manuala Lapponicum* (1648 és 1669), *Katekizmus* 1667. Az 1840-es években alakította ki Laestadius svéd-lapp lel-kész- hittérítő az északi írott nyelvet, melyben déli elemek is helyet kaptak. Az első északi nyelvjáráson írott katekizmus 1728-ban jelent meg Koppenhágában. Fontos állomása az északi (norvég-lapp) nyelv egységesülésének a Friis féle

manyscholars suppose that they adopted this language through contact.

5. Earliest records in Swedish-Lapp (ABC book 1619, 1638). The missionary Laestadius formed the written northern dialect with southern features in the 1840. Grammar book (1856) and dictionary (1881) by Friis in the northern dialect. His norms remained valid until the 1920s of the 20th century. The orthography drawn up in the 1920s has remained with some modification until today. The East-Lapp language has records from the 19th century (Matheus' Evangelium 1878, 1884), political works and school books from the 1930s.

nyelvtan (1856) és szótár (1881). Ennek normái egészen a XX. század második évtizedéig érvényben voltak. A 20-as években kidolgozott helyesírás elvei mind a mai napig érvényesek, csak a 80-as években hajtottak végre némi módosítást. Ennek célja az észak-norvégiai, észak-svéd-országi egységes helyesírás megteremtése volt. A déli lapp nyelvjárás írott normáit az utóbbi évtizedben dolgozták ki. A keleti (orosz-lapp) nyelvjárás írási hagyományai sem régiek. Kildini Máté evangéliuma 1878 és 1884, mindkettő cirill írással készült. 1930 után több politikai mű és tankönyv jelent meg. Az írott nyelv azonban nem terjedt el, hiszen a mintegy 1000 lelket számláló lapp anyanyelvű lakosság óriási területen szétszóródva, idegen (orosz, zürjén) környezetben él, ezenkívül a kolai lapp maga is három nyelvjárásra szakad.

A lappoknak mintegy 10%-a él rénszarvastenyésztésből (pásztorkodásból), többségük gyűjtögető, halász-vadász életmódot folytatott a legutóbbi időkig. Ma sokan az iparban helyezkedtek el (halfeldolgozás), halászhajókra szerződtek és mezőgazdasággal párosult kétlakóságban élnek.

keleti/eastern

1 eht 2 kuht 3 kolm 4 n'el'j 5 vidd 6 kudd 7 kizem 8 kahs 9 ahs 10 log'g 100 čud'd

északi/northern

1 okta 2 guokte 3 golmba 4 njeallje 5 vihta 6 guhtta 7 čiehčča 8 gavci 9 ovci 10 logi
100 čuohti

déli/southern

1 akte 2 gök'te 3 gulme 4 nieljje 5 vijte 6 guvte 7 čijče 8 gákie 9 ukcie 10 lukkie
100 čuodie

1. Finnugor nyelv, a balti-finn nyelvek (karjalai, észt, liv, vót, izsóri, vepsze) csoportjának tagja. A magyar után a legnagyobb finnugor nyelv. A finnugor nyelvcsaládon belül a balti-finn nyelvek a magyar legtávolabbi rokonai.

2. 5,6 millió körüli beszélő. Finnország 5 millió lakójából 7% svéd anyanyelvű, Szovjetunió 80 ezer finn nemzetiségű, ebből 40 ezer finnül beszélő. Svédország (eredetileg Norrbotten tartományban, ma azonban kolóniák a nagyobb városokban) Norvégia, (Finnmark tartományban úgynevezett kvének), tengerentúl 0,5 millió fölött.

3. Közös vonásai a magyarral: hangsúly az első szótagon, hosszú és rövid mássalhangzók, ragok és képzők hangrendi illeszkedése, birtokos személyragozás, névutók személyragozása, számnevek után egyes szám. Eltérő vonások: bonyolult tőhangváltások (fokváltás), a melléknév egyeztetése a főnévvel, nincs "tárgyas-tárgyatlan" igeragozás.

4. A szókincs alaprégét a mintegy 1000 finnugor eredetű gyökszó alkotja, melyek nagy része a magyarban is megvan (käsi - 'kéz', vesi - 'víz', pää - 'fő/fej', veri - 'vér', mennä 'menni', me - 'mi', te - 'ti' stb). Sokat kölcsönzött a skandináv-ból, a balti nyelvekből és kisebb mértékben az orosz-ból.

5. A feljegyzések a XV. századból elvesztek. Az első nyomtatott könyvek Agricola (1510-1557), Turku első lutheránus püspökének tevékenysége nyomán jelentek meg (ABC 1543, imakönyv 1544, Újszövetség 1548). Az irodalmi nyelv alapja 300 éven át Turku nyelvjárása volt Lönnrot 1835-ben kiadta a Kalevalát. Ezt követően mind több keleti nyelvjárás vonás került az irodalmi nyelvbe. A finn másodrangú szerepet töltött be a svéd közigazgatási nyelv mellett. 1919 óta államnyelv a svéd mellett.

1. Finno-Ugric, member of the Balto-Finnic group (Karelian, Estonian, Livonian, Vote, Ingrian, Vepse). The second most widely spoken Finno-Ugric language after Hungarian. Within the family, Hungarian is farthest from the Balto-Finnic group.

2. Around 5,6 million speakers. Finland 5 million inhabitants (7% Swedish speakers), UdSSR 80 thousand Finns (50% speakers), Sweden (originally in Norrbotten province, now in colonies in larger towns), Norway (in the province of Finnmark or Evens), over than 0.5 millions overseas.

3. Common features with Hungarian are: stress on the first syllable, long and short vowels and consonants, vowel harmony, possessive suffixation, personal suffixation of postpositions, singular after cardinals. Differences: complicated changes in the root (alternation of graduation), agreement between adjectives and nouns, and intransitive conjugation of verbs.

4. The base of the vocabulary is about 1000 roots of Finno-Ugric origin, most of them known to Hungarian. Borrowings from the Scandinavian, Baltic and to a lesser degree from Russian languages.

5. First (missing) records from the 15th century. First printed books from Mikael Agricola, the first Lutheran bishop of Turku (ABC book 1543, Prayer Book 1544, New Testament 1548), based on the dialect of Turku. 300 years later, after Lönnrot published the Kalevala, eastern features came into the literary languages. Finnish had subordinate role after to the administration language Swedish. Since 1919 official status given Finnish (along with Swedish).

1 yksi 2 kaksi 3 kolme 4 neljä 5 viisi 6 kuusi 7 seitsemän
8 kahdeksan 9 yhdeksän 10 kymmenen 100 sata

NORJALAINEN RAAMATTU

lyhyt kertomus Ilona Kutas
kaantanyt suomeksi Yrjö Quarnberg

isoisalleni

Kielten ihmeellisen maailman löytäminen on elämäni suuri kokemus. Aihe tähän syntyi perhejuurista. Äidinisäni, teologian professori, hallitsi kahdeksatoista kieltä. Kieli ja uskonto olivat hyvin tärkeitä hänelle. Hän ei voinut opettaa minulle saksaa, hepreaa, puolaa eikä englantia, koska minä olin vasta viiden vanha, kun hän kuoli. Minä tunnen jossain geeneissäni, että minun on seurattava hänen jalanjälkiään.

Kirjastolähetystön jäsenenä vietin viikon Oslossa. Rikkaan ja mielenkiintoisen päivittäisen ohjelman jälkeen minä aina kiiruhdin takaisin hotellihuoneeseeni viettämään yksinäisiä iltoja uuden ystäväni, englantilais-norjalaisen kaksikielisen Raamatun kanssa.

Olin löytänyt sen yöpöydältä ensimmäisenä päivänä, kun astuin sisään hotellihuoneeseen, joka oli kotini viikon ajan.

Ehkä on yleistä, että hotellihuoneissa kristillisissä maissa raamattu on varattu vieraan käyttöön. Koin tämän tavan ensimmäistä kertaa elämässäni täällä Oslossa. Tuon raamatun löytäminen palautti mieleeni myös muistoja lapsuudestani. Protestanttipapin tyttärenä ja elettyäni pappilassa aina kuudentoista ikään minulla oli tapana käydä kirkossa ja lukea raamattua. Kuitenkaan kolmeenkymmeneen vuoteen elämässäni en ollut edes pitänyt raamattua kädessäni.

Suuri kisa alkoi. Luin englanninkielisen palstan sivulta ja vertasin sitä norjankieliseen palstaan, ja aikaisemman raamatun tietämykseni avulla aloin ymmärtää tekstiä ja norjankielisiä sanoja, jotka olivat samaan aikaan alkuperältään englanninkielisiä ja saksankielisiä.

Päivä päivältä Raamattu ja minä tulimme yhä läheisimmiksi ystäviksi. Aloin pelätä tulevaa eroa siitä.

Kuudentena päivänä tunsin suurta halua jatkaa kisa kotona myös.

Päätin sen tähden varastaa Raamatun.

Pakkasin sen laukkuuni viimeisenä iltana luettuani sitä. Mutta sammutettuani valon en voinut nukahtaa. Pimeydessä tarkkailin suljettua laukkua, jossa oli ystäväni. Taisto vallitsi päässäni.

Tämä taistelu nosti seuraavat kysymykset:

– Kuinka sovittaisin, että olin papin tytär ja varas samanaikaisesti?

– Lisäksi oli kirjoitettu tähän Raamattuun kahdella hienolla kielellä: "Sinun ei pidä varastaman!"

– Mitä isoisäni sanoisi, jos hän tietäisi hänen lapsenlapsensa varastaneen norjalalaisen Raamatun?

Ajattelen teidän voivanne kuvitella kertomuksen lopun!

Aamulla otin Raamatun laukustani, laitoin sen takaisin yöpöydälle ja laukku kädessäni ja suuri tyneys sydämissäni jäti huoneen.

1. Finnugor, balti-finn nyelv, igen szoros rokonságban áll a finnrel. Három nyelvjárása van.

2. Számuk 146 ezer, ebből 93 ezer beszélő (63%). A Karéliában 68 ezren élnek (a lakosság 12%-a). A XIII. században kivándorlás északra a Jeges-tengerig. Az Orosz SZSZK-ban (Kalinin, Novgorod) a XVII. században elvándorolt karélok leszármazottai élnek, körülbelül 60 ezer fő. Beszélnek még a nyelvet Finnországban, de ezt a finn nyelvjárásának tekintik.

3. lásd Finn 3.

4. Tekintélyes mennyiségű orosz szót vett át, egyébként lásd Finn 4.

5. Első feljegyzés egy villámlás elleni varázssima a XIII. századból. A XIII. századtól szerény vallásos irodalom. 1786-89-ben megjelenik a Pallas féle szótár (300 szó), 1820-ban a Máté evangélium, 1835-ben Lönnrot karél nyelvterületen gyűjtött anyaga a későbbi Kalevalához. 1920 és 1940 között mintegy 250 kisebb eredeti karél művet adnak ki. Az utóbbi 50 évben csak tudományos művek látnak napvilágot a nyelvről. Ma irodalom nélküli népnyelv. A cirill mellett elterjedt a latin írás is.

1. Finno-Ugric, Balto-Finnic language, very close to Finnish. There are three dialects.

2. 146,000 Karelians, 93,000 speakers (63%). Karelia 86,000 (12% of total population). Karelians migrated to the north (Arctic Ocean) in the 13th century. Descendants (60,000) of in the 17th century Karelians emigrants in Russian SSR (Kalinin, Novgorod). Karelians live in Finland too.

3-4. See Finnish 3-4. More borrowings from Russian than in Finnish.

5. First records from the 13th century. Religious literature from the 16th century. Vocabulary 1786-89, Gospel of St Mathew 1820. In 1835 Lönnrot published his collections from Karelian territory (chapters of his later published Kalevala). From 1920 to 1940 about 250 original works published. Since then used as a demotic Cyrillic and Latin script.

1. üksi 2 kakši 3 kolme 4 nel'ä 5 viiz'i 6 kuwzi 7 seiččimen
8 kahekšän 9 ühekšän 10 kümminen 100 šada

NORJALAINE BIBLII

Novellu. Ilona Kutas.
Kiändi karjalan kielel Olga Mishina.

Diedjol nimitetty

Kaikis suurembi cuudu minun elaijas on avuandu cudesnoidu kieliiin maailmua. Mindähbo muga rodiehes - tädä voibi eccie meijän perehes: minun diedjoi muaman puoles oli teologian professoru i pagizi kaheksantostu kielel. Kieli i uskondu oldih vaznoid häneh niskoi. Häi ei ehtinyh opastua minuu saksab, ivritan, pol'skan daigi angliiskoin kielel: minul oli vai viizi vuottu, konzu häi kuoli. Tol'ko vai cusvuiju: minul geenois gu ollou, sto voizimbo mennä hänen dorogua myö.

Minä olin biblioteekarien delegatsijas, i yhten nedälin puutui eliä Oslos. Programmat oldih interesnoid i tävvet, kuundelimizien jälgeh minä kiirehtin kodih, gostindutalon pertih viettämäh yksinäh ildua uvven druugan kel – anglo-norvezskoin kaksi-kieliizen Biblien kel. Kniigan minä lövvin yöpövväl enzipäiväl, vaste tulduu komnattah, kudai rodih nedälikse minun eländykohtannu.

Pravoslavnoin ristikanzoin mualois, voibo olla, mugagi on zavodittu: gostil taritah Bibliedy, minä enzikerdua nenga olin vastattu sie, Oslos.

Biblija kiändi minuu omah lapsuusaigah. Ollessaan kalvinistan papin tyttärenny, minä kuudeksahtostu vuodessah elin pappilas, kävyin kirikköh i luvin Bibliedy. Sen jälles minul ei puuttunuh kähiz se Kniigoin Kniigu juuri kolmekymmen vuottu.

Algui suuri kiza. Minä luvin angliiskoin palstan Bibliedy, verratin sen norvezskoin palstan kel i endizien biblioloin tiedämizien avulleh rubein ellendelemäh tekstua i sevoitettuloi anglo-saksoin i norvezskoin kielizii sanoi.

Päivy päivin meijän tuttavundu Biblien kel jätkui. Minul jo ei himoitannuh eroittua icespäi tädä kniigua. Kuvvendel päiväl minul tuli mieleh jätkua tädä kizua omas kois.

Minä ressin varrastua Biblien.

Jälgimäizel illal luvin kodvaizen i panin sen cemodanah. Sammutin tulen, no uinota en voinnuh. Pimies pertis minun silmät kacottih cemodanah päi, kudamah oli salvattu kniigu. Ice kaiken aigua duumaicin, ecin vastustu kzyndöil:

– Papin tytär i varrastai. Kuibo sovitanneh yhtes olles?

– Täs, minun Biblien, on kirjutettu kahtel kaunehel kielel: "Älä varrasta!"

– Midäbo sanos diedjoi, konzubo tiijustas, sto hänen vunukkaine varrasti Biblien? Duumaicen, ei ole jygei arvata loppuu täl istorial.

Huondeksel minä otin Biblien cemodanas, panin sen järilleh yöpövväl, i cemodanu käis, hillju tynistys sydämes jätin komnattaizen.

1. Finnugor nyelv, a livvel és a vóttal alkotja a balti-finn nyelvek délnyugati ágát. Két fő nyelvjárása az északi és a déli.

2. Az 1 millió észti nemzetiségű többsége Észtországban él, 46 ezer a volt Szovjetunió más területén, 26 ezer Svédországban, 70 ezer Kanadában.

3. Hasonló a finnhez, de attól több tekintetben különbözik. A magánhangzók lehetnek rövidek, hosszúak és túl hosszúak, az irodalmi nyelv nem ismeri a magánhangzó-illeszkedést és hiányzik a birtokos személyragozás.

4. A szavak hangalakja általában rövidebb, mint a finnben (számnevek!). Egyébként lásd a finnre vonatkozókat.

5. Az első írott emlékek (imák) 1524-28-ból származnak, katekizmus 1535-ből. Az irodalmi nyelvben mind a déli, mind pedig az északi jellegzetességek megtalálhatók. Hivatalos nyelv az Észt Köztársaságban 1919-től 1940-ig, 1989-ig másodrangú szerepet játszott az orosz mellett. Ma ismét hivatalos nyelv Észtországban.

1. Finno-Ugric; together with Livonian and Vote makes up the south-western group of the Balto-Finnic branch. Two main dialects: southern and northern.

2. 1 million speakers, most of them in Estonia, 46,000 in Russia and in former USSR, 26,000 in Sweden and 70,000 in Canada.

3. Close to Finnish but vowels in Estonian can be short, long or over-long, vowel harmony and possessive suffixation are missing.

4. The words are usually shorter than in Finnish (cardinals!) otherwise see the chapter on Finnish.

5. First records from 1524-28 (prayers), catechism from 1535. Modern literary language based on a synthesis of the two main dialects. Official status from 1919 to 1940 in Estonian Republic. Secondary role to Russian but regained official status in Estonian Republic in 1989.

1 üks 2 kaks 3 kolm 4 neli 5 viis 6 kuus 7 seitse
8 kaheksa 9 üheksa 10 kümme 100 sada

NORRA PIIBEL

Novell, kirjutanud: Ilona Kutas
Eesti keelde tõlkinud Mati Hint

Minu vanaisale

Üks minu elu suurimaid elamusi on keelte imepärase maailma avastamine, milleni mind juhtis mu perekonnalugu. Mu emapoolne vanaisa, usuteaduse professor, oskas kaheksatteist keelt. Nii keel kui ka usk olid talle väga tähtsad. Ta ei saanud mulle õpetada saksa, heebrea, poola või inglise keelt, sest ma olin alles viieaastane, kui ta sure. Aga ma tunnen kuskil oma geenides, et ma pean astuma tema jälgedes.

Ühe raamatukogu delegatsiooni liikmena veetsin kord nädala Oslos. Pärast rikast ja huvitavat päevakava jooksin ma alati tagasi oma hotellituppa, et veeta üksildasi õhtuid oma uue sõbraga - inglise-norra kakskeelse piibliga.

Ma olin avastanud selle oma öölaual kohe esimesel päeval, kui ma astusin hotellituppa, mis oli terve nädala mu koduks.

Võib-olla on kristlikes maades päris tavaline, et hotellitubades on piibel külaliste käsutuses. Mina puutusin sellega esimest korda elus kokku seal Oslos. Avastasin, et piibel tuletas mulle meelde lapsepõlvemälestusi. Protestantliku kirikuõpetaja tütreana, kes kuueteistkümnenda eluaastani elas kiriklas, olin ma harjunud käima kirikus ja lugema piiblit. Ja siiski polnud ma järgneva kolmekümne aasta kestel hoidnud piiblit isegi käes.

Algas suur mäng. Ma lugesin leheküljelt ingliskeelse veeru, võrdlesin seda norrakeelsega ja, toetudes oma varasemale piibli tundmisele, hakkasin korraga aru saama nii piiblitekstist kui ka inglise-saksa segu moodi norra sõnadest.

Päev-päevalt saime piibliga üha lähedasemateks sõpradeks. Hakkasin kartma lähenevat lahkuminekut oma sõbrast. Kuuendal päeval tundsin sügavat soovi jätkata seda mängu ka kodus.

Seepärast otsustasin piibli varastada.

Pakkisin piibli oma reisikotti viimasel õhtul, selle järel kui olin seda lugenud. Kuid kui olin tule kustutanud, ei saanud ma und. Suletud silmadega vaatasin pimeduses oma pakitud reisikotti, milles oli mu sõber.

Mu peas kees võitlus, mis sundis mind vastama järgmistele küsimustele:

– Kuidas saan ma olla ühel ajal kirikuõpetaja tütar ja varas?

– Enamgi veel, piiblis oli ju kahes ilusas keeles kirjutatud: "Sina ei pea mitte varastama!"

– Mida ütleks mu vanaisa, kui ta teaks, et tema tütre tütar on varastanud norra piibli? Arvatavasti võite te kujutleda selle loo lõppu!

Hommikul võtsin piibli oma reisikotist välja, panin tagasi öölauale ja, reisikott käes, lahkusin suure südamerahuga oma toast.

1. Finnugor nyelv, a votjakkal együtt alkotja a finnugor nyelvek permi ágát. Fő nyelvjárásai a zürjén és a permják. A permjáknak önálló irodalmi sztenderdje van.

2. 475 ezer zürjén és permják nemzetiségi közül 400 ezer (84%) beszéli a nyelvet. A zürjének többsége a Komi ASZSZK-ban él, 322 ezer, a lakosság 30%-a. A permjásokat a Permják nemzetiségi körzetben találjuk, és az Oroszország Permi területén. Számuk 153 ezer, a lakosság 56%-a. Élnek még Perm és Arhangelszk vidékén, továbbá a Kola félszigeten, Szibériában a Hanti-Manysi nemzetiségi körzetben.

3. A hangsúly a votjától eltérően rendszerint az első szótagon van.

4. Kezdetben a Szent István permi püspök által alkotott „abur” betűkkel írták. Később a cirill írásra tértek át. 1932-39 között a latin abc-t használták. Az első nyomtatott könyv Máté evangéliuma (1823).

1. Finno-Ugric, together with Votyak makes up the Permian branch of the Finno-Ugric languages. (See Votyak). Two main dialects: Zyrian and Permyak. Each having its own literary standard.

2. 475,000 Zyrians and Permyaks of which 400,000 speakers (84%). Komi ASSR 322,000 (30% of population), Permyak National Territory 153,000 (56% of population). Speakers in other parts of Perm and in the environs of Archangelsk, Kola Peninsula, Siberia.

3. Stress usually on the first syllable, otherwise see Votyak 3. and 4.

4. Earliest recorded Finno-Ugric language (14th century) after Hungarian, initially with its own 'Abur' alphabet created by St Stephan of Perm, later in Cyrillic script. First printed book Gospel of St Matthew 1823.

1 etik 2 kik 3 kujim 4 nol 5 vit 6 kvajt 7 sizim 8 kekjamis 9 ekmis 10 das 100 so

КОМИ-ПЕРМЯК КЫЛ

НОРВЕГИЯИСЬ БИБЛИЯ

Илона Куташлон новелла. Аслам дедоло косья.
Коми-пермяцкой кыв выло вуджотіс: Людмила Никитина.

Менам оланым медыджыт впечатленнёон лоо - кыввезлісь вежа мир осьтом. Причинаыс этало семья пытшкын: менам дедо, мам визь сьорті, волі теология сьорті профессорон и баитіс даскыкьямыс кыв вылын. Сы понда волісо оддьон донаось кыв да веритом. Мено даки сія эз ешты велотны немецкой, иврито, польской али английской, сідз кыз сія куліс, кор меным волі дзир вит во. Дзир аслам геннэзын кыла кытонко - коло мунны сы туй вылот.

Ме чулоті отік неделя Ослоын, кор волі библиотекаррезлон делегацияын членон. Выд лун, тыра да интересной программаэз борын, ме термасы горто, гостиница номеро, мед отлаын менам виль ёрткот - кык кыла англо-норвежской Библиякот - чулотны откаса рыттээ. Ме сію адззи медодза лунас тумбочка вылісь, кор пыри жырас и, кода сыборын неделя етш кежо лоис менам оланінон.

Христианской странаэзын, видно, босьтом сідз - локтіссесло сетны Библия. Ме жо этшшомнас пантасы первуись сэтчин, Ослоын. Библиякот пантасьом берготіс мено аслам челядь кадо. Ме дас квать воодз олі парохияын, ветлі вичкуо да лыддьоті Библия, сідз кыз волі священник-кальвинистлон нылон.

Сыбор аслам олан дырни, кор чулаліс ни ку имдас во, меным нельки кио эз ш едлы эта Книгаэзлон Книгаыс.

Пондотчис ыджыт орсом. Ме лыддьоті Библиясыс английской кыв вылын лист бок; одзлань сувтоті сію паныт норвежской лист боккот, а сідз кыз ме тоді Библиясо, понді вежортны англо-немецко-сорлалом норвежской кыввесо”.

Быд лунон Библиякот менам ёртасьом вынсяліс. Ме понді повны сія кадлісь, кор ковсяс мияяло яясотчыны. Кватор лунас юро пырис - бур бы волі чулотны этшом орсомсо гортын.

Ме моді Библиясо гусявны.

Лыддьотом борын, медборья рытас ме пункті сію чемоданам. Сыборын кусоті би, но оно паляліс. Пемытінас ме видзоті чемодан выло, кода сайовтіс менчим ёртос. Юрын жо менам сорласисо думаэз.

Думаэзлон сорласьомыс сувтотіс ме одзын юасьоммез:

- Гусясись и священниклон ныв. Кыз поэзо отлаотны этно кык торсо?
- Библиясыс кык басок кыв вылын гижом: ”Эн гусяв!”.
- Мый бы висьталіс дедо, тодіс ко - сылон внучаткаыс гусяліс Библия?

Чайта, не сыокыт тодмавны эта лоом торлісь помсо.

Асывнас ме кыски чемодансим Библиясо, пункті сію бор тумбочка выло, босьті чемоданос да кокнит сьоломон петі жырсис.

1. A zürjénnel együtt alkotja a finnugor nyelvek permi ágát. Újabban a zürjén egyik nyelvjárását, a permjákat külön nyelvnek tekintik. E három nyelv rokonsága igen közeli.

2. A 710 ezer votják nemzetiségű közül 590 ezer (81%) beszéli a nyelvet. Többségük az Udmurt ASZSZK-ban él, ahol a lakosság 40%-át teszik ki. Laknak még a Baskir, Tatár, Mari ASZSZK-ban, és Gorkij, Kirov, Szverdlovszk városokban. A tatár eredetű beszermánok (10 ezer fő) is votjákul beszélnek.

3. A hangsúly rendszerint az utolsó szótagon van, nincs magánhangzó-illeszkedés. A főnévnek 15 esete van. Ismeri a birtokos személyragozást.

4. Szókincsének mintegy 80%-a közös a zürjénével. Ennek ellenére kölcsönös megértés nem mindig jön létre a különválás (IX-X. század) óta bekövetkezett hangváltozások miatt. Számos rag is erősen különbözik az egyes permi nyelvekben. A finn ág nyelvei közül a permiek mutatják a legtöbb hasonlóságot az ugor nyelvekhez. A közös eredetű szavak mellett számos hasonló képzőt is találunk. Votják-magyar példákon bemutatva: todni - 'tudni', toditni - 'tudatni', vurni - 'varni', vuris - 'varrás', čil`i-val`i - 'csillog - villog', lobalni - 'lebegni' stb. Tekintélyes mennyiségű szót vett át a török és az iráni nyelvekből, valamint az oroszból. Gyakran ugyanazokat, amelyek a magyarba is bekerültek, pl.: sur - 'sör' (iráni), surlo - 'sarló' (török), meža - 'mezsye' (szláv).

5. Az első összefüggő szöveg, nyelvten és szógyűjtemény a XVIII. századból származik. A XIX. század első felében, a hitérítés idején vallásos tárgyú művek íródtak. Az I. világháborúig mintegy 100 könyv jelent meg. A köztársaságban hivatalos nyelv az orosz mellett. Cirill betűkkel írják.

1. Finno-Ugric; along with Zyrian and its dialect, Permyak Votyak make up the Permian-Finnic branch. These three languages are very closely related to each other.

2. Of 710,000 Votyaks, 590,000 (82%) are speakers. Most of them in Votyak ASR (41% of population). Votyak populations in Bashkir, Tatar, Cheremiss ASRs and in Russian towns Gorki, Kirov, Sverdlovsk. The Bessermans in the north are Votyak speaking Tatars (10,000).

3. Agglutinative structure. No vowel harmony, stress on the last syllable. 15 cases, possessive suffixes.

4. Around 80% of vocabulary is common with Zyrian. Borrowings from Turkic, Iranian and Russian.

5. Texts from the 18th century. Until I.W.W. over 100 books were published in Votyak. In Udmurt ASR it has official status to Russian. Cyrillic script.

1 odig 2 kik 3 kujin 4 nil 5 vit 6 kvat 7 sizim 8 tamis 9 ukmis 10 das 100 su

УДМУРТ КЫЛ

НОРВЕГЪЕСЛЕН БИБЛИЯЗЫ

Илона Куташлен вакчияк веросэз Чужатаелы сизыса
Удмурт кылэ берыктиз Владимир Владыкин

Мынам улонам одигээ бадзымезлэсь но бадзым мылкыд кельтиз портэм кыль.слэсь паймымон дуннезэс усьтэме. Мугез семьяеным герзаськемын вал: мынам чужатае, теология профессор, вераськылиз дас тямьс кылын. Кыл но оскон солы туж тунсыко вал. Монэ, жальяно, со оз быгаты дышетны герман, иврит, поляк яке англи кыль.слы, - со кулыку, угось, мыным вить арес гинэ вал. Дул-вирсэры гинэ шодытэ кадь, мон солен сюрестиз мыныны кулэ

Библиотекарь.слэн делегациенызы чош мон быдЭс арня ортчыти Ослоын. ПортЭм но тунсыко ужрад.с бырем бере, нуналлы быдЭ мон дыртили дорам, гостиницалЭн номераз, аслам выль Эшеным - англи-норвег кыккыльтем Библиен чошен ортчытыны мозмыт жыть.сты. Мон шедьти сое колон валес дорын сылись покчи жок выльсь комнатаысьтым, кудиз быдЭс арнялы мынам улон интые луиз.

Христиан кунь.сын сыче сямзы, лЭся: куноослы с.то Библия гинЭ но, нош мон та учырен нырысьсЭ пумиськи отын, Ослоын. Библиен пумиськон берыктиз монЭ мынам пичи дырам. Мон священник-кальвинистлЭн пиналыз вал бере, дас куать аресозь ули парохийнб ветли черке, лыдзыли Библияз.

Собере куамын ар чоже мынам киям но оз вуылы та ЛыздэтлЭн ЛыздэтЭз.

Кутскиз бадзым шудон. Мон лыдзи англи кылын люкетсЭ, собере чошати сое норвег люкетЭныз, библияз азьвыл тодонь.сме буре вайыса, валаны кутски гожтЭмзЭ но, англи-герман кыль.сын сураськем норвег кыль.сты но.

Нуналлы быдЭ милям Библияз Эшъяськонмы юнмаз. Мон кышканы кутски вуоно люкиськонмылЭсь. Куатети нуналаз мон шоди, умой луысал вылЭм тазы шулыны дорин но.

Мон Библияз лушканы малпай.

Верпумети жытЭ лыдзиськеме бере, мон пони сое чемоданЭ. Собере тылЭз кыси, нош умме нокызы ой усы. Пеймытын мон учки Эшме ватЭм чемодан шоры, йырсазы весь бугырьясъкыз. Йырам лыктЭм малпань.с монЭ шугъяськытызы.

Та шугъяськон-жугиськонЭ азиям таче юань.с луктиз.

- Лушкаськысь но священниклЭн нылыз. Кызы соос ог-огенызы тупало?

- Татын, та Библиязын, кык чебер кылын гожтЭмын: "Эн лушка!".

- Мар верасал мынам чужатае, тодысал ке, солЭн нылызлЭн нылыз Библияз лушказ шуыса?

Малпасько, шуг овол, дыр, валаны, маин йылпумъяськыз та учыр.

Чукна мон потти чемоданысьтым со Библияз, берен пони сое интыяз но киям чемоданЭн, сюлмам туж капчи мылкыдын, отысь кошки.

1 один 2 кык 3 куинь 4 ньыль 5 вить 6 куать 7 сизым 8 тямьс 9 укмыс 10 дас 100 сю

1. A finnugor nyelvek ugor ágába tartozik. Legközelebbi rokonai a két obi-ugor nyelv, a vogul (manysi) és az osztják (hanti).

2. 15 millió magyar anyanyelvűt tartanak számon. Magyarország 10 millió, Románia 2 millió, Szlovákia 700 ezer, Jugoszlávia 500 ezer, Ukrajna 170 ezer, kolóniák Amerikában.

3. A hangsúly az első szótagon van, rövid és hosszú magánhangzók, magánhangzó-illeszkedés jellemzi. Ragozó nyelv. 15 eset van (az akadémiai nyelvtan szerint 28), igeragozása határozott és határozatlan (tárgyas-tárgyatlan).

4. A szókincs legősibb rétege finnugor eredetű, egyúttal ez a szókincs legaktívabb része. Folyó szövegben a finnugor szavak aránya eléri a 70–90%-ot. Az iráni eredetű szavak egy része finnugor kori átvétel (hét, száz, méz), mások a magyar nyelv önálló életében kerültek a szókészletbe (asszony, híd, áru, tej, tehén). Évszázadokon át tartott a magyarság kapcsolata a török népekkel, ennek emléke számos magyarrá lett török szó (sarló, szőlő, bor, búza, árpa, gyümölcs, alma, borjú, ökör, térd, gyomor, gyermek...). Jelentős a szláv (pince, pad, asztal, udvar, kemence, padlás, szoba, ebéd, uzsonna, vacsora, kereszt, oszlop, cölöp...), valamint a latin eredetű szavak száma (templom, orgona, diktál, kártya, tábla, palánta, petrezselyem...). Sok a belső képzésű és az ismeretlen eredetű szó.

5. Első összefüggő nyelvemlék az un. Halotti beszéd a XIII. századból. Bibliai részletek a XV. századból, az első teljes Biblia 1590-ben látott napvilágot Károlyi Gáspár fordításában. A XVIII. század végén nyelvújítás. 1876-ig a latin volt a hivatalos nyelv.

1. Finno-Ugric, together with Ob-Ugrian languages (Vogul and Ostyak), Hungarian makes up the Ugric branch.

2. 15 m speakers. Hungary 10 m, Rumania 2 m, Slovakia 700,000, Yugoslavia 500,000, Ukraine 170,000, colonies in America.

3. Stress on the first syllable, short and long sounds, vowel harmony. Agglutinative structure. 15 cases (according to the Academy grammar 28) by suffixation, determined and undetermined conjugation (Látom a házat 'I see the house'; Látok egy házat 'I see a house'; Látlak 'I see you').

4. Basic vocabulary of Finno-Ugric origin, borrowings from Iranian, Turkic, the Slavonic languages and from Latin. Numerous endogenous words and words of unknown origin.

5. First text from the 13th century, first complete Bible translation 1590. Language reform in the late 18th century.

1 egy 2 kettő/két 3 három 4 négy 5 öt 6 hat 7 hét 8 nyolc 9 kilenc 10 tíz 100 száz

A NORVÉG BIBLIA

novella, írta Kutas Ilona
magyarra fordította Martinovits Jánosné

nagyapámnak

Életem egyik nagy élménye a nyelvek csodálatos világának felfedezése. Családi eredetű az indíttatás: anyai nagyapám teológiai professzor volt, és tizennyolc nyelven beszélt. A nyelv és a vallás igen fontos volt számára. Engem sajnos nem tudott megtanítani németre, héberre, lengyelre, vagy angolra, mert ötéves voltam, amikor meghalt. Csak a génjeimben érzem valahol, hogy az ő útján kellene járnom.

Könyvtáros delegáció tagjaként egy hetet töltöttem Oslóban. A gazdag, érdekes programok után minden nap siettem haza szállodai szobámba, hogy a magányos estéket új barátom, egy angol-norvég kétnyelvű Biblia társaságában töltssem.

Az éjjeliszekrényen találtam első nap, mikor beléptem a szobámba, amely aztán egy hétig az otthonom volt.

A keresztény országokban valószínű, hogy az a szokás, hogy Bibliával is ellátják a vendégeket, én azonban ott, Oslóban találkoztam először ezzel a gyakorlattal. A Bibliával való találkozás a gyermekkoromat is felidézte. Református papgyerekként egészen tizenhatéves koromig a parókián éltem, templomba jártam és bibliaolvasó ember voltam. Életem következő harminc évében aztán kezembe sem került a Könyvek Könyve.

Elkezdődött a nagy játszma. Elolvastam a Biblia angol hasábját, aztán összehasonlítottam a norvég oldallal, és hajdani bibliaismeretem segítségével egyszerre kezdtem el megérteni a szöveget és az angol-német keverék norvég szavakat.

Ahogy teltek a napok, a Biblia és én egyre szorosabb barátságba kerültünk. Kezdttem félni a közelgő elválástól.

A hatodik napon úgy éreztem, hogy olyan jó lenne itthon is folytatni ezt a játékot.

Elhatároztam, hogy ellopom a Bibliát.

Utolsó este olvasás után beleraktam a bőröndömbe. Aztán eloltottam a villanyt, de nem jött álom a szememre. A sötétben csak a bőröndöt néztem, ami a barátomat rejtegette. Nagy harc dúlt a fejemben.

A csata a következő kérdéseket vetette fel:

- Tolvaj és paplány. Hogy egyeztessem össze magamban ezt a két dolgot?
 - Itt van leírva ebben a Bibliában két szép nyelven is: „Ne lopj!”
 - Mit szólna a nagyapám, ha megtudná, hogy az unokája ellopott egy Bibliát?
- Gondolom, nem nehéz kitalálni a történet végét!

Reggel kivettem a bőröndből a Bibliát, visszatettem az éjjeliszekrényre, és kezemben a bőrönddel, szívemben nagy nyugalommal kiléptem a szobából.

Aszékely vagy magyar rovásírás csak a magyarok körében ismeretes. Hívják hún írásnak is. A latin betűk átvétele után a magyar rovásírás fejlődése elakadt. Ez a szövegpélda kísérlet a rovásírás megújítására: a mai magyar helyesírás szolgál alapul, az írás pedig balról jobbra halad, szemben a rovásírás hagyományos jobbról balra haladó irányával.

A 175. oldalon közölt magyar nyelvű novella, „A norvég biblia” rovásírásos átírását Németh Zsigmond készítette.

Old Hungarian or Szekler runic script is only known among Hungarians. It is also called hunic script. After taking over Latin letter script, the development of Hungarian script stopped. Based on current Hungarian orthography, this sample text is an attempt to renew runic script. The direction of writing goes from left to right as opposed to traditional right to left direction of the runic script.

The Norwegian Bible short story in Hungarian (page 175) is transliterated in runic script by Zsigmond Németh.

A rovásírás betűi és számjegyei e könyv szerint

a	Ɱ	n	<	!	1	XVI	17
á	Ɱ	ny	Ɱ	Ɱ	2	XVII	18
b	X	o	C	Ɱ	3	XVIII	19
c	T	ó	C	Ɱ	4	XX	20
cs	Ɱ	ö	k	V	5	XXI	21
d	†	ő	X	VI	6	XXII	22
e	.	p	F	VII	7	XXX	30
é	Ɱ	r	H	VIII	8	XXXX	40
f	⊗	s	Λ	VIII	9	Y	50
g	A	sz		X	10	YI	51
gy	†	t	Y	XI	11	YX	60
h	Ɱ	ty	X	XII	12	YXX	70
i	†	u	Ɱ	XIII	13	YXXX	80
í	†	ú	Ɱ	XIII	14	YXXXX	90
j	†	ü	Ɱ	XV	15	X	100
k	Ɱ	ű	Ɱ	XVI	16	X	1000
l	A	v	Ɱ				
ly	Ɱ	x	Ɱ				
m	Ɱ	z	Ɱ				
		zs	†				

(Ɱ a szövegben nem szerepel)

P <CHMĒA XTĀTĀ

<CM'ĀAP, THYŲ ŐMŲPA TACKŲ
 <P+PEPB<PŌ
 BP+PHHP ⊗CH+TCYŲ BPHŲTKMŲYA P<CACKĒ

ĒAY'B &TŌ <P+ĒABŲ P Ő'AM'Ō HC+PAMŲCA M+PAPAKŲŌ ⊗'A⊗+HĒA'. HPAP+T
 H'+YŌ PH T<+TYŲPŲA, PŌPT <P+PEB Y'CA'ĀTPT HHC⊗IICH MCAŲ, ĒA YTH'ŪCAT
 Ő'AM'Ā XTĒAY'. P Ő'AM ĒA P MPAAPA TĀ'Ā ⊗C(Y)CA MCAŲ IPBPH. <ĀB APKCA <B
 YĒ+CYŲ B'ĀP<TYŲT <EBŲH', ŐCX'H', A'<+AH', MP+ P<ACAHŲ, BTHŲ KYM'A MCAŲPĒ,
 PBTŌCH B'ĀPŲAŲ. HPŌ P ĀĒC'ITBX'Ā CHH'B MPAPŲCA, ŐC+ PH *MYŲĀ Ő'ĀĀ'Ā'
 PPHCB.

ŐKŲMPHCA +A'APT+X YPAPOĒKY + ŐYY YKAYKYŲ CIACXP. P APH+PA, ĒH+Ő'A
 HHCANPBCŌ ĒY< BT<+< <PE ĀTYŲ B ŐPH P IPAAC+T ICXPBXŲ, ŐC+ P BPAPŲCA
 'ĀYĒŌY MĪ XPHŲCB. + P<ACAM'CHMĒA ŐYŐ'AMM XTĀTĀ PPHĀPAPAXŲ YKAYĀ'B.

PH ĒI'ĀTI ŐHEĀ'Ā YPAPAYŲB 'ĀĀX <PE, BTOCH X'ĀĒYŲ P ICXPBXŲ, PĒŐ PHĲ +
 ŐYŲTA PH CYŲĀCB MCAŲ.

P Ő'H'YĒŌ CHIPACŌXP MPACIT<BŌ, ŐC+ PH P ICŌPA, ŐC+ XTĀTĀMPA TĀ
 'ĀAPYŲŌ P M'<ĒA'ŌY, Ē< PHC<XP CYŲ, CIACXP YPAPAOCHŲB 'ĀXIXH HĒ'A P
 +PŌCHAPYŲA. P XTĀTĀMPA MPAC YPAPAOCHŲA P +H'B'ŌCHCBŲ TĀ ⊗'ĀT+ĒHŲ'.
 H'⊗CHPŲĀ EPĒ+H'ŌŌĒKY 'ĀĒI'Ā YTH'ĀYEM'A ŐCHCBŲA P PH'ŌTPĀ ĒAY'B,
 YBEACBP PPHŲB ĒA XTĀTĀPCAMPAC BX'H MCAŲPĒ. ĒAY'B ŐKMYŌ HĀ ŐPHBT<
 ĒMĒX'Ā PHŲP Ő'H'BX' Ā'B Ő'HXAY P ŐKŲM'Ō ŐKŲM'.

'ĀŐH+X+KYŲ P <P+ PPHŲB. 'ĀCAMPAYŲB P XTĀTĀ P<ACA ŐPAPXŲY, PHŲP
 KII ŐPACĀTYCYŲB P <CHMĒA CĀ+PAPA, ĒA ŐP+P<T XTĀTĀTĀBTHŲB
 Ā'ĀTYĀĒCM'A +I'H' Ő'HŲB 'Ā B'ĀĒY'ĀT P IKM'ĀY ĒA PH P<ACACEŲ Ő'MHEŌŌ
 <CHMĒA IMPŲY.
 PĒC+ Y'ĀY'Ō P <PEŌ, P XTĀTĀ ĒA Ē< 'H' ICHCAPXX XPHŲPAPAXŲ ŐM'H+YŲŌ.
 Ő'HŲB ⊗ĒACT P ŐH'ĀX 'AMPAPAYCA.

P ŐYŲC+TŌ <PEĀ M+ ĒHŲB, ŐC+ CŌP IC Ā'Ā'Ā' TŲYĀC TĀ ⊗CŌPŲĀT HŲ P
 PPHŌCY.

'ĀŐPPHCHŲPĒ, ŐC+ 'ĀACEB P XTĀTĀY.

ĒYCAĀC 'ĀY' CAMPAPA ĒYŲ X'ĀTHŲPŲB P XHX<+KBX'.

PHŲP 'ĀCAYCYŲB P M+AMPŲ, + <B PKYŲ PACB P I'B'BH'. P ĀYĒYX'Ā HPŌ P
 XHX<+KY <ĒHŲB, PBT P XPHŲCBŲ H'Y'ĀYŲ. <P+ ŐPHŲ +MAY P ⊗'TBX'.

P HPŲ P ŐKMYŌ HĀ ŐCH+ĒA'ŌY MŲYŲ' ⊗'Ā,

YCAMŲ MP+ ĒA EPĒAPŌ. ŐC+ +HŲ'ĀĀB KII' BPAPBXŲ HŲ P ŐYŲ +CAACY ?
 TŲY MP< Ā'THP 'XX'Ā P XTĀTĀPXXŲ ŐYŲ ICE Ő'AM'Ā TĀ, <'ĀĒĒ.

BTY ICACŲ P <P+PEPB, ŐP B'ĀYŲ+<P, ŐC+ PH ĒKŌPŲP 'ĀACECYŲ + XTĀTĀY ?
 ĀC+CACB, <B <ŐĒH ŐTYPAPACT P YHŲĒCY MĒACY.

H'ĀĀ'Ā ŐMŲYŲB P XHX<+XKA P XTĀTĀY, MTHŲYŲB PH ĒI'ĀTI ŐHEĀH', ĒA
 Ő'H'BX'Ā P XHX<+Ā, IM'BX'Ā <P+ ŐĒAPACBĒA Ő'ĀĒYŲ P ICXPXCA.

1. Finnugor, ugor, obi-ugor. Az ugor csoportba 3 nyelv tartozik: a magyar, a vogul és az osztják. A két utóbbi alkotja az obi-ugor ágat. A három osztják nyelvjárás: északi, keleti és déli. Ezek egymás számára érthetetlenek.

Saját népvük, a hanti összefüggésbe hozható a magyar had és a finn kunta (ua.) szóval. Az osztják pedig talán az As (Ob folyó) és az orosz jak képző összetétele. Az orosz krónikák a vogulokkal közös (j)ugra néven említik őket.

2. 19 ezer osztjákat tartanak számon, 15 ezer beszélő él az északi Uraltól keletre, főként a Hanti-Manysi nemzetiségi körzetben (523 km²), elszórtan a Jamalo-Nyenyec nemzetiségi körzetben, valamint a tomszki kerületben.

Az osztjások ma nem európai nép, s hogy ebben a gyűjteményben mégis helyet kapnak, azt korábbi lakhelyük és finnugor rokonságuk indokolja.

3. A hangsúly általában az első szótagon van. A magánhangzó lehet rövid és hosszú, amit a cirill írás nem jelöl. A főnévnek 3 esete és 3 száma (egyes, kettes, többes szám) van. A birtokos személyragozás az alábbi viszonyokat fejezheti ki: ámp/áp - eb/kutya; ámpem, ebem'; ápn lam 'két ebem'; áplam 'ebeim'; ámpemn 'kettőnk egy ebe'; ápn lm n 'kettőnk két ebe'; áplamn 'kettőnk ebei'; ámpew 'ebünk'; ápn luw 'mi két ebünk'; ápluw 'ebeink'.

Az igei személyragok kifejezik a személyt és számot. A magyarhoz hasonlóan van határozott és határozatlan (tárgyas és tárgyattan) igeragozás. A személyragba foglalt tárgy csak harmadik személyű lehet, azaz van 'látok' és 'látom', de nincs 'látlak'.

4. Szókincsének jelentős része a voguléval azonos eredetű, a többi belső keletkezésű vagy átvétel a nyenyecből, zürjénből, tatárból és oroszából.

5. Első ízben a Nyestor-féle orosz krónikákban (XII. század eleje) olvashatunk (J)Ugra országáról és népéről. Ekkor még az Uraltól nyugatra éltek. Az oroszok ismétlődő zaklatása elől fokozatosan ke-

1. Finno-Ugric. There are 3 languages in the Ugric division: Hungarian, Vogul/Mansi and Ostyak/Hanti or Khanti. The two latter form the Ob-Ugric group. 3 mutually unintelligible dialects: northern, southern and eastern.

Their own name Hanti can be related to Hungarian 'had' and Finnish 'kunta' (both mean 'warrior troops'). Their name Ostyak perhaps comes from As (Ob river) and the Russian suffix -iak (-ian). Ostyaks and Voguls are mentioned in the Russian chronicles under the common name Yugra or Ugra.

2. 19,000 Ostyaks, of which 15,000 speakers live east of the Urals, most in the Hanti-Mansi National Okrug (523 sq. km) and sporadically in Yamalo-Nenets National Okrug and in the Tomsk region. In our times the Ostyaks (and Voguls) do not live in Europe but their former homeland and their kinship with Finno-Ugric peoples are grounds for classifying them among the European peoples.

3. Stress usually on the first syllable. Vowels long or short (not indicated in the Cyrillic script). Singular, dual and plural, 3 cases. Possessive suffixes can express the following relations: my dog, my two dogs, my dogs, dog of the two of us, two dogs of the two of us, dogs of the two of us, our dog, our two dogs, our dogs (see examples in the Hungarian text above). Verbal conjugation expresses number and person and the definiteness of the object (transitive or intransitive conjugation).

4. The vocabulary is for the most part of common origin with Vogul. Beside endogenous words borrowings from Nenets, Zyrian, Tartar and Russian.

5. Ostyaks and Voguls mentioned first in the Russian Nestor chronicles (12th C). At this time they lived west from Ural. In consequence of repeating attacks of Russians, they transmitted east-wards gradually. In the 2nd half of the 14th C they already lived east from Ural at the area of the river Lower Ob.

Ugrians resistance broke at the end of

letre telepednek. A XIV. század második felében már az Uraltól keletre az Alsó-Ob vidékén találjuk őket. Az ugorok ellenállása a XVI. század végére megtörik, és a hatalmas területen szétszórt obi-ugorok a kemény szibériai éghajlaton felőrlődnek. 1712-ben kezdődött formális megkeresztelkedésük, de ősi animisztikus hitüket a legutóbbi időkig megtartották.

Az első nyomtatott kiadványok a XIX. század végéről származnak. Az 1940-es évek folyamán négy irodalmi nyelvet dolgoztak ki (obdorszki, kazimi, suriskári, serkáli).

Reguly Antal (1819–1858), Pápay József (1873–1931), Schmidt Éva, a finn Karjalainen, az orosz Patkanov és a német Steinitz hihetetlenül gazdag népköltészetet jegyeztek le az obi-ugorok földjén. Teljes kiadásuk máig sem történt meg.

the 16th C and they were dispersed in an enorm area where the hard Siberian climate wore them out. In 1712 their formal Christianization started but they held their animistic faith.

First printed materials from the end of the 19th C. In the nineteen forties and fifties four literary standards were elaborated in the dialect of Oldorsk, Kazim, Sariskar and Serkal.

Researchers as A. Reguly (1819–1858), J. Pápay (1873–1931), E. Schmidt – all Hungarians – Karjalainen (Finnish), Steinitz (German) and Patkanov (Russian) have written down incredible rich folk-poetry. (Not fully published yet.)

1 it/i 2 kätñ/kät 3 chülem 4 näl 5 wet 6 chut 7 lápat 8 níl 9 jart jang 10 jang 100 sot

Хриотманской мувѣтн, ацна, кутн
 ии вер вѣт, майн ѣх Иие путарн
 вѣтѣт мѣр мийдѣтѣт. Тѣмѣт
 вер Соло вои хуца ма веци
 уиа версем. Иие путар ^{ван керек} ница
 вѣдмантунен ма ая нураем
 мѣнем кертае. Еиѣт хетн
 мийкисасун хет керем ма, цари
 хэтхуцѣвѣт ѡз вѣтн пахарн
 цира вѣсун, Еиѣт хета ѡу-
 хийдсерн, Иие путар ван керек
 дѣтѣтсун.

Ии юлийн хѣтѣтсун ѡз кем
 тѣм вѣн керек ма семем
 ѡнт китѣтс.

Ии ма кумѣт юнта китѣтс.
 Ма анлийской хѣт Иие путар
 ван керек и мѣт дѣтѣтсун,
 мѣтѣт норвежской хѣтн ма
 ма хѣтн хѣтнун утѣт хѣт
 рѣхѣтсун: сун дѣтѣтсун утѣтн
 Иие путар ван керек хѣтн на
 анлийской, немейской утѣт
 хура снет.

Кийн хѣт дѣтн Иие пу-
 тар ван керек ница вѣтн
 верем така мѣт. Ма пѣтн
 китѣтсун дѣтн вѣтнѣтн.

Хэтиит хэтиэ ювун нурайн
 ма сацун хохотыном, ям вэе
 хэвэй ювн на там юнтем
 евыи тэйеи ки.

Ма нуняе верун Иие нуняр
 вон кенек ховунтос.

Юхи хэйун этн хунят.иен
 юнтин ма ин утее ма хара-
 цееи нунаи. Цынта тунем
 хэрэтеи, тэн из^{ан} вунюмююм.
 Нитлаи хотн ма харацееи
 пелье вантун, хута ма хэеи
 вэе. Ма утееи нунайт хар-
 нисаит.

Иит ар инунен вэе:

— Хэмак на Емэй хотн
 шунцятос^{адам} эви. Хунса
 Яха нунтос нуняиу кат
 вер?

— Тана там Иие нуняр вон кене-
 кан кат хэвун хэмак: "Ау
 хэма!"

— Мун хэвэй аунанцеи нуняе,
 уна ки верейэ, хув хункуняе
 Иие нуняр вон кенек хэмае?
 Нуняиу, хаварт хэн
 уна вертос, мунсар^{вер} тахта
 тивы.

Аһа́к ма́ зара́нцем э́һэ́т
Кис пу́тэр вон ке́ек ку́к ву́ер,
ну́нсем ай па́сан э́тэ́й
на́ зара́нцем ё́ша ву́сем
ке́к ну́наем а́ст йи́тэм
э́һэ́т ким е́те́м.

Перевод на язык ханты
Э. А. Немцевой

авг. 1994 г.

*Tolmácsol a 9. Keresztyén Világkonferencián 1935-ben
As an interpreter on the Christian World Eudeavor Conference in 1935*

SÉMI NYELVEK

héber
arab

SEMITIC LANGUAGES

Hebrew
Arabic

A sémi nyelvek északi csoportjába tartozik. Közele rokonai a kihalt pún vagy fóníciai és az arámi vagy arameus. Az ószövetség és a zsidó vallás szent nyelve. Modern változata, az ivrit 1919 óta Palesztina, illetve 1948 óta Izrael hivatalos nyelve. Izrael lakossága 4,5 millió.

Első emlékei a Krisztus előtti 12. századból származnak. A babiloni fogság idején (Krisztus előtt 6-5. század) fokozatosan megszűnt beszélt nyelv lenni. Helyét a közele rokon arámi foglalta el. Arámi nyelven íródtak a Biblia egyes fejezetei és ez volt Jézus anyanyelve. Az arámi hatással volt a héberre is.

A héber – a nagy területen szétszóródott és soknyelvűvé vált zsidóság közös írott nyelve maradt egészen a modern zsidó állam megszületéséig.

Az 1881-ben kezdődött nyelvújítás elsősorban a szókészletet érintette. Ennek során régi szavak kaptak új értelmet, addig szokatlan szóösszetételek keletkeztek. Egyes esetekben a szomszédos és rokon arab szolgált például, és nagy számban kerültek nemzetközi szavak a szókészletbe, többnyire a nyelv hangrendszeréhez igazítva.

Egy holt nyelv feltámasztása példanélküli a nyelvek történetében.

A héber írás jobbról balra halad. Minden mássalhangzóra külön betűje van, a magánhangzók jelölését szükség esetén kiegészítőjelekkel (pontozással) oldja meg. Európában kétféle kiejtési norma használatos: a szefárd és az askenázi. A szefárd közelebb áll a bibliai kiejtéshez, és használatos a beszélt, modern héberben is.

Hebrew belongs to the northern branch of the Semitic languages, close to the extinct Punic or Phoenician and Aramaic languages. Language of the Old Testament and Judaism. Modern Hebrew has been administrative or official language of Palestine since 1919 and of Israel since 1948. Israel has around 4,5 million inhabitants.

First records from the 12th century B.C. During the Babilonian captivity (6th-5th centuries Before Christ) it gradually declined as spoken language and was replaced by the closely related Aramaic. Several chapters of the Old Testament were written in Aramaic and it was the language of Jesus. Aramaic also influenced Hebrew. Hebrew was the common literary language for the dispersed Jews all over the world until modern Israel state was established.

The language reform (started 1881) primarily affected vocabulary. Old words got new meaning, unusual compounds came into being. Sometimes closely related Arabic provided samples and numerous international words, adjusted to Hebrew phonology came into the modern vocabulary.

This full revival of an extinct language is unique.

Hebrew script goes from right to left and has separate letters for each consonant. Vowels are marked by complementary signs (punctuation). In Europe there are two different pronunciations: Sephardic and Askenazi. Sephardic is closer to the pronunciation of Biblic times. In modern Hebrew, called Ivrit, the Sephardic pronunciation is usual.

1 ahat 2 štájim 3 šaloš 4 arbá 5 haméš 6 šéš 7 ševa
8 šmone 9 téša 10 eser 100 méá

הביבליה הנורבגית

לסבא

סיפור קצרצר, מאת אילונה קוטש
תורגם לעברית ע"י מאזן עאזם

גילוי עולם השפות הנפלא הוא אחד מביין החוויות הגדולות ל-
חיי. התזוזה זאת נובעת מתולדות משפחתנו: סבי ממשפחת אמי היה פר-
ופסור בתאולוגיה, הוא שלט שמונה עשר שפות. השפה והדת היינה מאוד
חשובות לי, אבל לצערי לא הזדמן לסבא ללמד אותי גרמנית, עברית,
פולנית או אנגלית כי הייתי בת חמש כשהוא נפטר. אולם אני מרגישה
מין של כשרון יחושי דוחף אותי לצעוד בדרכו.
כחברת משלחת ספרנים בליתי שבוע באוסלו, ובגמר התוכניות
העשירות והמענינות כל יום מהרתי לחזור הביתה לתדרי בבית המלון
כדי לבלות את הלילות הבודדות ברעות ידידי החדש, הביבליה הנסוחה
בשתי שפות, אנגלית ונורבגית.

ביום הראשון מצאתי אותה על שולחן הלילה בעת שנכנסתי לתדר
שהיתה מעוני למשך שבוע.

כפי הנראה נהוג בארצות הנוצריות לספק לאורחים ביבליה, א-
ולם אני לפעם הראשונה באוסלו פגשתי את המנהג זה, ופגשתי עם הב-
יבליה החזירה לזכרוני את ימי ילדותי. הייתי כילדת כומר רפורמי
בבית הכומר עד גיל שבע עשרה, בקרתי בכניסיה והייתי קוראת ביבליה.
אחרי כן במשך השלושים שנה האחרונות מתיי לא נגעתי בספר הספרים.
התחיל המשחק הגדול. קראתי את עמודי הביבליה שבאנגלית וה-
שואתי אותם עם הצד הנורבגי ובעזרת ידעי הקודם לביבליה פתאום הת-
חלתי להבין את הנוסח והמלים הנורבגיות שהן תערוכת אנגלית-גרמנית.
בעבור הימים הידירות ביני לביין הביבליה התחזקה יותר ויותר
והתחלתי לדאוג בגלל ההתפרדות המתקרבת.

ביום השישי הרגשתי שכמה טוב עלול להיות להמשיך את המשחק

זה גם בבית.

החלטתי לגנוב את הביבליה.

בערב האחרון ואחרי קריאה שמתתי את הביבליה במזוודתי, כבי-

חי אור, אבל לא הצלחתי להרדם. בחושך הבטתי רק על המזוודה שהסתי-
רה את ידידי ופרץ מאבק במוחי.

הקרב ערר את השאלות הבאות:

- גנבת וילדת כומר. איך אוכל להתאים בלבי בין שני הדברים אלה?

- כתוב גם כאן בביבליה בשתי שפות נאות: "אל תגנוב!"

- מה עלול סבא להגיד אם ידע שנכדתו גנבה ביבליה?

אני הושבת שלא קשה לנחש את סוף הסיפור!

בבוקר הוציאתי את הביבליה מהמזוודה, שמתי אותה על שולתן

הלילה ויצאתי מהחדר עם מזוודה בידי ושלוה בלבי.

... ..

Negyvenes éveiben / In his forties

1. Sémi (szemita) nyugati ág. Az egységes nyugati arab, valamennyi művelt arab közös nyelve. A beszélt nyelv három nagy nyelvjárása: keleti, központi és nyugati.

2. Mintegy 200 millió beszélő Közel-Keleten és Észak-Afrikában. Ma több millió arab nyelvű vendégmunkás dolgozik Nyugat-Európa államaiban.

3. A sémi nyelvek közül az irodalmi arab őrizte meg legjobban a családra jellemző hangrendszert, grammatikát és szókincset. A jelentés hordozója rendszerint három mássalhangzó, mely toldalékokat kaphat. KTB = 'ír', KiTaB 'könyv', uKTuB 'írj', maKTáBah 'könyvtár' stb. Két nem, három eset, egyes, kettes és többes szám. A határozott névelő al, ami egyes mássalhangzókhoz hasonul (al-samsu olv. assamsu 'a Nap'). A névelő nélküli főnév határozatlan alakban van (al-kitab 'a könyv', kitabun 'egy könyv'). Szabályos többesképzés -úna (hn) és -átun (nn) jelle, "tört" többes hangváltással (kitab - kutubu 'könyv - könyvek').

4. A beszélt nyelvben sok a nemzetközi szó. Szókincsével nemcsak az európai nyelveket gazdagította, de hatása kisugárzott Ázsia jelentős részére is. A nemzetközi szókészlet arab eredetű elemei pl. kémia, alkímia, alkohol, algebra, zenit, nadír. A magyarba török-délszláv közvetítéssel került számos arab szó (fin-dzsa, zseb, harács).

5. A középkorban a latin és a görög mellett a tudomány nyelve. Az arab nyelv és kultúra nagy hatással volt Európára Ibéria mór (arab) megszállása idején (a 8. század közepétől a 15. század végéig). Arab betűkkel írják.

1. Semitic, western branch. The homogenous literary is intelligible to every educated Arabs. Demotic Arabic has three main dialects: eastern, central and western.

2. Estimated 200 million speakers in the Near East and in North Africa. In our days Arabic is spoken by millions of settled people and employees in West Europe.

3. Among the related languages Arabic has preserved best the characteristic Semitic features of phonetics, grammar and vocabulary. Tri-literal root can be prefixed, infix and suffixed. KTB = 'write', KiTaB 'book', uKTuB 'write!', maKTáBah 'library' etc. 2 genders, 3 cases, singular, dual and plural. Definite article 'al' can be assimilated by some following consonants (al-šamšu – aššamšu 'the Sun'). A noun without preceding definite article is in its indefinite form (al-kitabu – kitabun, 'the book – a book'). Regular plural by suffixes -úna (masc) and -átun (fem), "broken" plural by changes in the root (kitab – kutubu, 'book – books').

4. Many international words in the spoken language. Arabic entered the vocabulary of European languages (chemy, alchemy, alcohol, algebra, zenith, nadir etc.) and it influenced many Asiatic languages too. Words of Arabic origin transmitted through Turkish and South-Slavonic into Hungarian. Some of them have travelled further (like hussar in English).

5. In the Middle Ages Arabic served as the language of science beside Latin and Greek. Arabic cultural and lingual influence on Europe, especially during the Moorish invasion of Iberia (from the 8th C until the late 15th C). Written arabic script.

1 'ahad 2 'itnani 3 talat 4 'arba` 5 hams 6 sitt 7 sab`
8 tamani 9 tisa 10 'ašar 100 mi'ah

الانجیل انزویجی

قصہ قصیرہ من تالیف : ایلونا کوشن

اھدراء (۱) جردی

ترجمہ : صدیر نسیم عرفاج م عید سالم عرفاج

انہ اہتمامیہ بعالم اللغات المثیر یعتبر احدى اہم تجارب حیاتیہ . حیث
جاء اہتمامیہ ہذا بعالم المثیر من تراثیہ بعائلیہ . لقد کان جمعہ عالم فی
اللغات والعادات وکامل کثیر الایتمام ہذا بعالم حق انہ اجد ثنائیہ عند
لغات من بیننا الاکانیہ وھدیہ وپولندیہ بالاضافۃ الی انجیلیہ . وکن لسوء
الحظ توفي جردی وانا فی انکافہ من عمری ولم استطیع ان آخذ خدہ
ولو جزد بیلاً من ذلك اثرات العظیم . من هنا براء شغفہ ہذا
العالم المثیر . حیثہ اہستہ بوجود شئی واخل اعماقی یرفعن اسی
ذلك العالم الراضی .

کوئی ادرہ مفید لکنتبہ کانستہ لنا زیارہ کل ای وارمو۔ عامیہ
انزویج - مدہ اہسویج . هناک ویدویوم حافظہ بالاعمال المثیرہ کنتہ
لعود مریہ ای عرفتی فی ادریہ الفنادق لامرضی بیتیہ اللیل ہوقد
ھدیہ انجدید - الانجیل المقدسہ - حیثہ وھدیہ علم ہنظہ بجانب
دریہ فی اول یوم فی ہناک ، وی مایدیو ان وجود انجیل فی
ذلك امکان ہو شئی ہنیں فی بیلاد مسیویہ .

ان وجود ہذا الانجیل اعادہ بہ ذاکرتی کثیر من الازکیات تقریوۃ حیثہ ان
والایہ کان قسین رضی سن ادرہ عندکنتہ اذہب ای مدرسہ
داخلیہ فی ذلك الوقت کنت اذھب ای انکیہ وافراد الانجیل
وبعد الاشرار من افرادہ کنتہ اعدہ ای مکانہ دونہ ان انتظم
ہذا الکتاب الراضی .

من هنا بدادت لبتی من اللغات حیثہ کان الانجیل موجود فی
خرفتی مکثورہ باللغتی انجیلیہ والانزویجیہ حیثہ کنتہ اقراء

الاسطر الاينجليزية و اقارثك باراسطر الذويجيه اتقي هوي اقرب ما
 تكون فليل من اللختين الالمانيه و الاينجليزية - و بالاسماده من فبرجي
 الابقه في قراه الاينجل بدأت افهم اللغه الذويجيه شيئاً فشيئاً.
 كل يوم كان هبي وتعلقى بذلك الكتاب يزداد حتى اتني كنت
 صائفه من يوم الوداج - ففي اليوم اسدس من اعاقتي في وارسو
 فطرت بيالي فركت نكمله هذه اللغه الجميله في البيت - لذلك
 قررت سرقة الاينجل لوجودي في غيتي !!

ففي اليوم الاخير من اعاقتي في ذلك الفندق خرجت امعني ووضعت
 ذلك الكتاب بينها بعد الانتشاء من اقداره به ووضعت وهدان المفات
 فهو المصباح بدأ لشعور فريم ينتابي ابعده يوم من عيشي اركنت في
 رفائش في تلك الليله اراقب عن كنبه حقيبه سفرتي التي تحتوي على
 الكتاب وفي نفس الوقت كان هناك ثنائاً دائراً في الحافى هذا
 القتال امض عن بعض اساولات :-

- كيف اكون ابنه قس و سارقه بنفس الوقت ؟؟؟
 حيه انه حانت هناك عباره واضحه مكتوبه باللختين الاينجليز و الذويجيه
 - لا لدرقا -

- ماذا سيكون رده فعل جدي لو علم ان هفديته سرقة اينجل
 ذويجي ؟

مع كل هذه الصراعات و اساولات استطيع بقول ايرا افاري
 افزيه ذلك تعرف انزايه لهذه القصه !

ففي الصباح اخرجت ذلك الاينجل من حقيبي واعدته (ا مكانه الذي
 وجدته به و بشعور من عدم الارتياح فخرجت من تلك الفرفه اتقي
 امهني برا اسهرما كان احدي اعمل اوقات حياتي .

ALTÁJI NYELVEK

török
azeri
mongol

ALTAIC LANGUAGES

Turkish
Azeri
Mongolian

1. Török-tatár, köztörök, oguz ág. Legközelebbi rokonai az azeri vagy azerbajdzsáni, a gagauz, a türkmén és Irán egyes oguz nyelvjárásai.

2. A mintegy 53 millió törökből 51,5 millióan élnek Törökországban. Továbbá Bulgária 800 ezer, Görögország 30 ezer, Jugoszlávia 200 ezer, Ciprus 120 ezer, Románia, Moldvai SZSZK, Krím félsziget, szomszédos arab államok. A történelmi Magyarországon Ada-Kalé szigetén beszélték. (Ma a Duna szintje alatt van, Románia).

3. A hangsúly az utolsó szótagon van. Igeragozása mintaszerűen szabályos.

4-5. Különösképpen az irodalmi nyelv szóincse erős arab-perzsa hatásnak volt kitéve. Kemal Atatürk bevezette a latinbetűs írást az arab helyett, ezzel egyidőben megindult egy alapos nyelvújítás, és megszületett a modern török nyelv. A magyarba a hódoltság idején számos oszmán-török szó került közvetlenül vagy dél-szláv közvetítéssel.

1. Turkic, Oguz branch, closest to Azerbaijani, Gagauz, Turkmenian and some Oguz dialects in Iran.

2. Of around 53 m speakers, 51.5 m are in Turkey, 800,000 in Bulgaria, 200,000 in Yugoslavia, 30,000 in Greece, 120,000 in Cyprus, others in Rumania, Moldavia, neighbouring Arabic states. It was also spoken on a Danube island, Ada Kale (now under water).

3. The stress is on the last syllable. Admirably regular conjugation.

4-5. Vocabulary, especially that of the literary language was extremely influenced by Arabic and Persian. Kemal Atatürk replaced the Arabic with the Latin script 1929; at the same time purification and language reform started and modern Turkish was born. During the period of Turkish occupation, the Hungarian language received many borrowings, either directly or through south Slav mediation.

1 bir 2 iki 3 üç 4 dört 5 beş 6 altı 7 yedi
8 sekiz 9 dokuz 10 on 100 yüz

NORVEC YAZILI INCIL

Hikaye: Ilona Kutaş eseri
Cevirmen: Tamás Şoós

Dedeme

Hayatımda en derin, ve büyük tesir bırakan mucize, yabancı dillerinin keşifiydi. Bu lisanperest ailemden miras olarak kalmıştı. Annemin babası bir Hristiyan İlahiyet Üniversitesinin üstadı olmuş bir şahs idi, ki mutasavvıfların keleşi gibi din ve dil ile uğraşarak geçirdi ömrünü. Maalesef bana kendisi mükemmel bildiği almancaı, ibranceı, ve polonyacaı öğretmedi çünkü beş yaşında bastığım zamanında kaybettik dedemi. Arada yıllar-gidip dönüp-geçtiler.ve ben büyüdükçe aklımdan, ruhumdan gelen gayretlerine kulak vererek, dedemin yolunu devam etmeliydim.

Kütüphaneci bir heyetin üyesi olarak Oslo şehrinde bir haftayı gecirebildim. Zengin ve ilgi çeken programlardan sonra, her gün kaldığım otelin odasına koşup, akşamlarımı yalnız, yeni dostum, bir İngilizce-norveççe bası İmiş olan İncil refakatında okuyarak geçtim.

Bir hafta için kendi evime sayılan yerde, odamda girdiği ilk gün, gecelik dolabımda bulunmuş oldu.

Muhtemelen Hristiyan Ülkelerde, ordaki geleneklere göre, misafirlere İncil de verilir, ama ben hiç görüşemedim bu adet ile, yalnız Oslo kentinde. İncil, çocukluğumun hatıralarını da aklıma sürdü. Bir papas çuçuğu olarak, on altıncı yaşına dek din adamlarının çevresinde, kiliseyi uğrayıp İncili okuyarak yaşadım.Lákin hayatımın gelecek otuz yılında Kitabların Kitabı ellerim aralarında düşmemiştii hiç .

Büyük macera başlanmıştı. İncilin İngilizce basılı sıralarını okudum, sonra okuduklarımı norveççe yazılı sahife ile kıyas edip, ta eskiden ber ezberimde bulan malumatlarıma dayanarak yavaş yavaş aynı zamanda metni hem İngiliz-aleman kelimelerden oluşturulmuş norveç deyimlerini, anlamaya başladım.

Günler geçtikçe, İncil ve ben en sıcak en namuslu dost olduk. Ayrılmaktan korkmaya başladım.

Altıncı gün hissettim ki, eve döndüğümünden sonra bu oyunu yarım bırakmak istemedim.

İncil çalmaya karar verdim.

Son gece okuduktan sonra bavulumu koydum. Sonra lambayı söndürdü, oysa gözlerime uykum gelemedi. Hep o dostumu saklayan bavulumu baktım. Ruhumda korkunç savaş patladı.

Bu patlattığı savaş sorunlarına yanıt vermeliydim:

- Hırsız ve papazın kızı, öyle bir şey olur mu...?
- İki güzel dilde basılı İncil yazmıyor mu: "Çalma!"
- Acaba İncili çalan torunundan Dedem ne düşünürse...?

İşte bu hikayenin sonu ne olursa...

Sabah, bavulumu açıp içinde olan İncili çıkararak bulduğum yerine iade ettim. Kalbimde tekrar rahmetlik geldi. Elimde bavulum ile çıktım otelden.

1. A török-tatár nyelvek oguz ágába tartozik, közeli rokonságban van az oszmán törökkel és a gagauzzal. A nyelvjárási különbségek elég nagyok. A volt Szovjetunióban keleti, nyugati, északi és déli nyelvjárást különböztetnek meg. Baku és Semaha vidékének nyelve (keleti nyelvjárás) képezi az irodalmi nyelv alapját.

2. Az azerit beszélők száma 9 millió körül lehet, ezek fele a volt Szovjetunióban él. Az Azerbajdzsán Köztársaságban az azeriek száma majdnem 4 millió. Laknak még Örményországban, Grúziában, Dagesztánban, Kazah és Üzbegisztánban. Irán Azerbajdzsán tartományában lakik a fennmaradó 4 millió többsége. Élnek még Dél-Iránban, Irakban, Afganisztánban és Anatóliában.

3. Több fonetikai jellegzetesség különbözteti meg az oszmán töröktől. Ilyen például a kétféle e (ä, e), a szókezdő k-g, t-d hangváltás, a szóvégi t helyett d (dört = 4). Kisebb nyelvtani különbségek is vannak.

4. Szókincsében sok a perzsa eredetű szó.

5. Az azeriek a XI. században foglalták el Észak-Iránt, ahol a XV. Században államot alapítottak. A XVII. században Irán visszafoglalta a területet, melynek északi része 1829-ben került az Orosz Birodalomhoz. Az Azerbajdzsán Köztársaság 1920-ban alakult meg. Irodalom a XIII. századtól. Az erős perzsa hatás alá került irodalmi nyelv csak a múlt században fordult a népnyelv felé. A volt Szovjetunióban módosított cirill betűvel írják.

1. Turkic, Oguz branch, closely related to Osman Turkish and Gagauz. Dialectal differences are considerable. In the former USSR eastern, western, northern and southern dialects. Literary language is based on the language of surroundings of Baku and Semaha (eastern dialect).

2. Around 9 m speakers. In the Azerbaijan SSR almost 4 m Azeris. They live also in the Armenian, Georgian, Dagestan, Kazakh, Usbek Republics. Most of the rest (4 m) live in the Azerbaijan Province of Northern Iran. They also live in Southern Iran, Iraq, Afghanistan and Anatolia.

3. The most noticeable phonetical features which distinguish Azeri from Turkish are: two e-s (ä, e), sound change k-g, t-d, d instead of final t (dört 'four'). Some differences in grammar too.

4. Numerous borrowings from Iranian.

5. Azeris occupied Northern Iran in the 11th century where the Azerbaijanian state was established in the 15th century. Iran reoccupied the territory in the 17th century. The northern part of it became part of Russia 1829. Azerbaijan SSR came into being in 1920. Literature since the 13th century. The literary language was influenced considerably by Persian. Since the Middle of the last century elements of the spoken language have entered into the literary standard. In the former USSR written in modified Cyrillic.

1 bir 2 iki 3 üç 4 dört 5 beş 6 alti 7 jaddi 8 sakkiz 9 dogguz 10 on 100 jüz

نروژی انجیلی

بیوک ددمه
ایلونا کوتاشین لثری دیر
ترجمه از دکتر شهرام مدنی

زندیکانلیقیمیذا ان درین و ان بیوک موجزی یابانجی دیلرین کشفی دیر-
بو دیل سوین میراسی منه خانوادهمدن گالیپ دیر- بیوک بابام استاد دانشگاهیدی در علوم الاحیات و اونسکیز
دیله - دیل و مذهب اونا چوخ اهمیتی واردی - او آلمان و عبری و لهستانی و یا انگلیسینی منه اورگتمدی چونکه
من بش یاشیندایکن او مرحوم اولدی - منیم درینلیقیمیذا بیر شی منه دیوردی که اونون ایخ بیرینی دنبال الیم -
من کیتابخانه هیتینن باهم بیر هفتهه اسلوا گیدتیخ - گونون برنامسیندن سونرا همسه هتلین اتاقینا گدریم که گجه
اوقات تنهاییمی تازه یولداشیمین یانیندا که بیر ایکی دیلی انگلیسی نروژی انجیل کیتابیدی بیر بیریمیزله گساخ -
بیر هفتهلیخ گالدیم اقامتگاهیمدا من اونو اول یتیشدیم گونده یاتاقدیمین یانینداکی دولایتا تاپدیم -
بلکی بو بیر ادا و رسوپ دیر که مسیحی کشورلرده گوناقا بیر انجیل وریرلر- من بو رسمی اول دغه اسلودا تجریه
الیم - انجیل منیم اوشاخلیقیمی خاطریمه کتیردی - من بیر پروتستان روحانینن گیزی گیپی اونسکیز یاشیما قدر
تارکه دنیلارین زندگانلیخ الیم و بو مدت ایچینده کلیسه کتیم و انجیل اوخدوم - او زماندان اوتوز یل
کشتیخدان سونرا من انجیلی بیله الیمده توتدیم -
بیوک اویون باشلادی - من هر صفحنین انگلیسی کیسینی اوخیوردوم و انو نروژی کیسمله مقایسه الیریم البته
انجیلین گچمیختا بیلدیخلاریملا من یواش یواش نروژی لغتترینی گانماقا باشلادیم که انگلیسینین و آلمان دیلترین
گاریشیتی دی -
گونتر گچیوردی - من و انجیل دوستلوقوموز یخینلاشیوردی - اوندان گورخومایان باشلادیم -
التینجی گونده منده بیر گریپ حیس بو اوینونو اوده ادامه ورمی دیوردی -
انجیل چالماقا قرار وردیم -
آخر گجهده انجلی اوخوماختان سونرا اونا بسنه بندی الیم و چمدانیم کیدوم - چراخلارین سوندوختان سونرا یوخوم
کلدی - گجنین کرنلیقیندا چمدانیم که دوستومدا ایچیندیدی به باخییوردوم که روحومدا گورخونچ بیر ساواش
باشلادی -
یو منه سوالار چیخارتی ؟
- من نجه هم بیر روحانینن گیزی و هم بیر اقوررو الوروم ؟
- انجیلده ایکی دیلدا یازیپلار (اقرو الما).
- منیم بیوک بابام اوقرولماقیمی بیلسیدی نه دیردی ؟
بو داستانی سونونو تنجهسینی حدس وروسوز
سباخ صحر من انجیلی چمداندان چیخارتیم و یرنه گیدوم و چمدان الیمده راحت فکریله اتاخدان چیخیم گنیم -

1. A mongol nyelvet, ill. nyelveket az altaji (altáji) nyelvcsaládba sorolják. E csoport tagjai a türk (török), a mongol és a tunguz-mandzsu nyelvek. Közismert az urál-altaji nyelvcsalád fogalma is, mely szerint az uráli (finnugor-szamojéd) és az altaji nyelvek egy rokonsági csoportba tartoznak. Valójában azonban ez nem bizonyítható, sőt még az altaji ág nyelveinek egymáshoz való rokonsága sem tisztázott. Tény azonban, hogy a felsorolt nyelvek nyelvtani szerkezete sok hasonlóságot mutat. (És mutat még sok ázsiai nyelvéhez.)

2. Mongol nyelven a Mongol Köztársaságban írott és beszélt nyelvet értjük. E novellát is ezen közöljük. A mongol nyelvnek azonban számos változata van Mongólia határain kívül, Kelet-Oroszországban, a Kaukázusban, Kínában... Ezek pl. a burját, kalmük, ojrot, chalcha, dagur, mongor, dunszján, baoan, mogul, szanta, sárga ujjur stb. és mindezek nyelvjárási változatai. Ismerjük még a régi irodalmi nyelvet. Némi megszorítással valamennyi mai változatot a régi irodalmi nyelv lezármazottjának tekinthetjük. A mongol nyelvek főként fonetikai tekintetben különböznek egymástól.

3. Az eltérések bemutatására álljon itt az 1, 2, 3 számnév. Dagur *nek*, *chojir*, *khuarba(ng)*, mongor *nige*, *ghór*, *ghurán*, dunszján *nije*, *ghua*, *ghuran*, baoan *nege*, *ghuar*, *ghurang*, és lásd a cikkvégén a mai mongóliai mongol számneveket.

4. Az egyes nyelvváltozatok, más-más írást használnak. A mongolok, burjátok, kalmükök és chalchák a cirill írás kiegészített változatát alkalmazzák. A nyelvváltozatok egyéb írást használnak, az indiai eredetű a szojombót, tibeti eredetű a pecsétírást, az arabhoz hasonló, sémi eredetű ujjur-mongol írást. A nem cirill írások, hagyományos írások lévén, általában pontatlanul jelölik a kiejtést.

A mongol nyelvre jellemző a magán-

1. The Mongol language and Mongolian languages are classified as Altaic language family. The Altaic family consists of the Turkic (Turkish), Mongolian and Tunguz-Mandzhu languages. Widely known the Uralic-Altaic language family concept which says: Uralic (Finno-Ugric-Samoyedic) and Altaic languages belong to a common kinship group. Really, it can not be proved, even relativity among languages of the Altaic branch is not clear. It is a fact, however, that the listed languages show several common structure features. (And there are some common features with other Asian languages as well).

2. We understand as Mongol language the language spoken and written in Mongolian Republic. This short story is presented here in this language. Mongol language however has many versions beyond the border of the Mongolian Republic as well in East-Russia, in the Caucasus, in China.... These languages are: Burjat, Kalmuk, Oyrat, Chalcha, Dagur, Smongor, Dunsian, Baoan, Mogol, Szanta, Yellow Uygur etc. and dialects of all these. Besides these we know of the old literary language as well. With some restriction, all of today's versions can be taken as derivations of the old literary language. Mongolian languages differ from each other mainly in phonetics.

3. To show the differences let see numbers 1, 2, 3:

Dagur: nek, chojir, knuarba

Mongor: nige, ghor, ghuran

Dunszjan: nije, ghua, ghuran

Baoan: nege, ghuar, ghurang

and see Mongol at the bottom of the page.

4. Each language version uses different writings. Mongols, Burjats, Kalmuks and Chalchas write by fulfilled change of the Cyrillic alphabet. Other language versions use other writings: Szojombo, which is of Indian origin, a seal writing, of Tibetan origin and Uigur-Mongolian writing, which is of Semitic origin. The non Cyrillic writings are traditional writings

Норвег Библи судар

огино өгүүллэгийг бичсэн Илона Куташ
монгол хэл рүү орчуулсан Бадарчийн Золзаяа

хөгшин аавдаа зориулав

Амьдралд минь тохиолдсон хамгийн том сэтгэгдэл бол гайхамшигт хэлний ертөнцийн нээлт юм.

Учир нь ураг төрлийн гарал үүсэлтэй холбоотой байлаа. Хөгшин аав минь ээжийн талынх, тэрээр шажны номлолын профессор, арван найман хэлээр ярьдаг байв. Түүний хувьд хамгийн чухал нь хэл ба сүсэг бишрэл юм. Харамсалтай нь хөгшин аав минь надад герман хэл, эртний еврей хэл, польш хэл, англи хэлийг зааж огч чадсангүй, яагаад, гэвэл түүнийг нас барахад би дөнгөж тавхан настай байлаа.

Би зөвхөн өөрийн биеэрээ, генээрээ түүний замаар явах ёстойгоо мэдэрч байлаа.

Номын санчдын төлөөлөгчдийн гишүүнээр Осло хотод ажлаар долоо хоног өнгөрөв. Өдөр болгоны өгөөжтэй баялаг, сонирхолтой хөтөлбөрүүдийн дараа гэр минь болсон зочид буудлынхаа өрөө рүүгээ яаран, шинэ танил англи-норвег хоёр хэл дээр бичигдсэн Библи судартайгаа орой үдшийг ганцаараа өнгөрөж байлаа.

Долоо хоног гэр минь болсон зочид буудлын өрөөнд орж ирэнгүүтээ, тэр Библи судрыг орны явган ширээн дээрээс олсон юм.

Христосын шашинтай улс орнуудад зочдод зориулж Библи судрыг барьдгаараа бараг заншил болсон зуршилтай би Осло хотод байхдаа анх удаагаа тааралдлаа. Бубли судартай учирсан явдал хүүхэд насны минь дурсамжийг сэргээв. Реформат ламын хүүхэд байсны хувьд би арван зургаан нас хүртлээ даа ламын байранд амьдарч, сүмд очиж Библи судрыг уншдаг байлаа. Түүнээс хойш гучин жил номын дээд болсон энэ номыг би ер гартаа барьсангүй.

Гайхамшигт тоглоом эхлэв. Библи судрын англи хэл дээр бичигдсэн талыг уншаад дараа нь түүнийг норвег хэл дээр бичигдсэн талтай харьцуулав. Библи судрын тухай эртний мэдлэгийнхээ тусламжаар англи-герман хэллэг холилдож үүссэн норвег үг, бичигийг ойлгож эхэллээ.

Өдөр өнгөрөх бүр Библи судар бид хоёр улам бүр ойр дотно нөхөрлөцгөөв. Гэтэл бид хоёрын салах хугацаа ойртох тусам би айж эхэлсэн юм.

Зургаа дахь өдөр санаанд минь энэ тоглоомоо гэртээ хариад үргэлжлүүлбэл сайнсандаа гэж буулаа.

Библи судрыг ер хь хулгай хийхээр шийдэв.

Сүүлчийн орой Библи судраа уншчихаад чемодандаа далд хийчихлээ. Гэрлээ унтраасан боловч ер унтаж чадсангүй. Шөнийн харанхуйд найзыг минь агуулж буй чемоданаа анхааран харав. Толгойд минь бөөн тэмцэл болж байлаа.

- Хулгайч ба ламын охин. Яаж би энэ хоёр ухагдахууныг өөртө нэгтгэх бэ?

- Энд энэ Библи сударт хоёр янзын сайхан хэл дээр “Хулгай бүүхий!” гэж бичигдсэн байдаг.

- Хөгшин аав минь юу хэлэх байсан болдоо, зээ охин нь Библи судрыг хулгай хийснийг мэдвэл?

Энэ богинохон түүхийн төгсгөлийг та амархан таах байх гэж бодож байна.

hangzó-illeszkedés, a főnévragozás, birtokos ragozás. Az igemódok kifejezésére gazdag ragkészlettel rendelkezik, azonban az igék nem kapnak személyragot.

and as these, pronunciation sign inaccurately.

In Mongol language characteristics are: vowel harmony, noun declension, possessive inflection. To express mood of verb has got rich suffix (flexional endings) assortment, verbs however do not get personal suffixes.

1 нэг 2 хоёр 3 гурав 4 дөрөв 5 тав 6 зургаа 7 долоо 8 найм 9 ес 10 арав 100 зуу

Өглөө чемоданаасаа Библи судраа аваад орны явган ширээн дээрээ буцааж тавиад, гартаа чемоданаа барин зурх сэтгэл минь амгалан тайван өрөө г орхин яблаа.

Magyarországi körúton Christanandával / A trip in Hungary with Christananda

MALÁJ-POLINÉZ NYELVEK

fidzsi
maláj

MALAYO-POLINESIAN LANGUAGES

Fijian
Malay

1-2. A fidzsi - saját nevén na vosa vaka -Viti vagy na vosa vaka-Bau - eredetileg a kis Bau/Mbau sziget nyelve volt, amely aztán az egész szigetcsoporthoz elterjedt, kivéve Rotuma szigetét. Ma mintegy 400 ezer ember anyanyelve. Legközelebbi rokonai a tonga, szamoa, hawaii, tahiti, maori. A csoport többszáz szigetből áll, a nagyobbak vulkáni eredetűek, a kisebbek pedig korallszigetek. Csak 80 szigeten vannak emberi települések. A hegyi és a partvidéki lakosság embertanilag eltérnek egymástól, és úgy tűnik, a sötétebb bőrszínű és göndörhajú hegyvidékiek tekinthetők a szigetek ősbibb lakóinak.

3. Magánhangzói: a, e, i, o, u, ai, au, ei, mássalhangzói: b (mb), c (fogközi d), d (nd), g (orrhang n), j, k (ch), l, m, n, p, q (ng), r, s, t, v, w, y. A dr betűkapcsolat kiejtése r. A hangsúly az utolsóelőtti szótagon van.

A főnév nem ragozható és kevés kivételtől eltekintve azonos egyes és többes számban. A határozott névelő na vagy ritkábban na i, pl.: na i vola 'a könyv' vagy 'a könyvek'. A határozatlan névelő e dua na, pl.: e dua na vola 'egy könyv'. A birtokviszonyjelölésére a ni szócska szolgál: na yaca ni gone 'a gyermek neve', tulajdonnevek mellett nai: na i vola nai Tomasi 'Tamás könyve', ill. állandó birtoklás esetén i, pl.: na uli i Tomasi 'Tamás feje'. A jelző a jelzett szót követi: na i vola vinaka 'a jó könyv'. A legtöbb melléknévnek van többes számú alakja, ezt rendszerint az első szótag ismétlésével képezi: na i vola vivinaka 'a jó könyvek'. A melléknév nem fokozható, a fokozást összehasonlítással pótolja (a ló nagy, a szamár kicsi, azaz a ló nagyobb a szamárnál.), illetve a felsőfok kifejezésére az 'első' sorszámnevet használja: na i mata na i vola vinaka, 'a legjobb könyv'.

Az ige változatlan, az igeidőket segédszócskák jelölik, melyek az ige előtt állnak: e vosa 'beszél', a vosa 'beszélt', na vosa 'beszélni fog'. A tiko szócska, mely az ige után foglal helyet, a folyamatoságot fejezi ki: e vosa tiko 'éppen

1-2 Fijian language (na vosa vaka-Viti or na vosa vaka-Bau) originally was the language of a small island (Bau/Mbau). Later on it was spread around in the whole group of islands except for in Rotuma island. It is the first language of about 400.000 people. Closest relations are Tonga, Samoa, Hawaii, Tahiti and Maori. The group of islands consists of some hundreds of islands. The greater are of volcanic origin, the smaller are coral-islands. Human settlements are only in 80 islands. Inhabitants of the mountains are that of the coastal regions anthropologically divided from each other. Mountain people of the darker skin colour and curly hair seem to be the more ancient inhabitants of the islands.

3. Vowels are: a, e, i, o, u, ai, au, ei. Consonants: b (mb), c (interdental d), d (nd), g (nasal n), j, k (ch), l, m, n, p, q (ng), r, s, t, v, w, y. Dr pronounced r. Accent on the last but one syllable. There is no declination. With some exceptions nouns are the same in Singular and Plural. The definite article: na or rarely na i eg.: na i vola 'the books or books'. Indefinite article: e dua na, eg.: e dua na vola 'one book'. The small word 'ni' is used for genitive relation: na y ca ni gone 'the name of the child', with proper names nai: na i vola nai Tomasi 'Tom's book'. In case of constant possession i, eg.: na uli i Tomasi 'Tom's head'. Attribute stands after the attributed word: na i vola vinaka 'the good book'. Most of the adjectives have plural form, it is formed by duplicating the first syllable: na i vola vivinaka 'the good books'. There is no comparison of adjectives, instead of that it compares: (horse is big, donkey is small, it means the horse is bigger than the donkey), and to express the upper grade, 'first' is used: na i mata na i vola vinaka 'the best book'. Stem is unchanged, tenses are expressed by small help words used before verbs: e vosa 'he/she speaks', a vosa 'he/she spoke', na vosa 'he/she will speak'. The word tiko standing after the verb expresses continuity: e vosa tiko

NA I VOLA TABU IYI HORWAY

Na i talanoa lekaleka ko Ilona Kutas
e vosa vaka viti ni Siteri Irwin

E dua na noqu bula na kena levu na duidui ni vosa ena noda vuravura. Na vakadidike oqu e teavu mai ena noqu kawa vakavuvale. O tamia inaqu e dua na professor ni vei ka vaka vola tabu, e kila kina ka voasataka e tinikawalu na vei mataqali vosa. Na vakadewa ni vosa kei na vakabauta e rua na ka bibi vei koya. E sega ni nowu kina na kalalou gata me vakavulici au kina ena vosa vaka jamani, ipiriu, poladi se vakavalagi balet niu se qai yabaki lima sa mai takali kina na nona bula. E dau votu tu e yaloqu niu na mouria na wei ni yavana.

O au e dua na lewe ni meba ni soqosoqo ni vola keimami laki macawa dua kina e osolo. ni dau oti na vei bose kei na veika e vakarautaki vei keimami e vei siga au dau cic kina noqu bure meu laki tiko vata e dua na noqu tokani vou, keirau dau tikovata ena vei yakavi, oqo e dua nai vola tabu vaka Norway ka vakadewa taki vaka valagi.

Au kunea nai vola oqo ena noqu delani teveli ena matai ni siga au yaco yani kina ena noqu loma ni noqu rumu.

E rairai e dau tovo ni veivanua e ra vakabauta vaka karisito me ra dau biuta nai vola tabu ena loma ni bure ni nodra vulagi. Oqo e dua na ka vou vei au ena noqu bula e osolo. niu kunea nai vola tabu e vaka votukana mai vei au na noqu bula vaka gone. Me vaka niu luvena dua nai talatala vaka lotu, au dau wili volatabu vakawasoma me yacova sara niu sa yabaki tinikaono, au dau lako kina vale ni lotu ka taki wili voila tabu kina, sa oti oqo e tolsagavulu na yabaki ni lotu ka laki wili vola tabu kina, sa oti oqo e tolsagalvulu na yabaki ni noqu bu(a au sega ni bau bau tara e ligaqu e dua nai vola tabu.

Sa qi tekivu e dua na qito levu. Au dau wilika na kena vaka valagi ka vaka tautauvata tak ena vaka IYorwegian, ka vukei au ena noqu kila nai vola tabu ena gauna e makawa. As sa qai kila mai kina na kena i balebale na ka vosataki kina vaka Horwegian ka vu mai kina na vosa vakavalagi ka vaka jamani tale ga.

Ena vei siga au sa veikilai vaka voleka kei na noqu i tau vou, e sa mai tiko vaka ca e lomagu ka taqaya ni na gauna kei rau na veibiu kina.

Ena ka ono ni siga e votu mai e yalogu meu qito taka na qito oqu e gauna au talega lesu tale kinei ki vale sa qai lomaqu kina meu butakoca nai vola tabu.

Au sa tawana ena loma ni noqu kato ena otioti ni bogi au wilika kina. Ni niu sa bokoca na cina au sega ni rawa ni moce. Ena loma ni bogi buto au vakaraica tiko na noqu kato sa sogo tiko, ka tiko e loma na noqu i tau. Sa qai tubu mai e uluqu e dua na ka vaka vu vala. Na ka oqo e kauta mai kina evica na taro:

– Au sega ni vosati au rawa niu luveni talatala ka butako ga ka ni sa volai tu ena i vola tabu “me da kua ni dau butako!”

– Ha cava ena tukuna o tukaqu ni kila niu butakoca na vola tabu vaka? Au kila ni ko sa kila nai otioti ni talanoa.

Ena mataka lailai au biuta mai tuba nai vola tabu, biuta tale ena delani teveli au tubera na noqu kato ka qai tuberi au mai e dua na cegu e ni marau ka biuta na noqu bure.

'beszél'. A rowa pedig képességet jelent: e vosa rowa 'tud beszélni'. A tárgyias igék a-ra végződnek, de kaphatnak még -ca, -ga, -caka, -kaka jelet, amit a tárgy követ. Ha a mondat tárgya névmás vagy tulajdonnév, akkor a szócska áll előtte. Az o el is maradhat, de ebben az esetben az igei tárgyias jel a-ja i-re változik: au a raica o koya helyett au a raici koya 'láttam őt'. A harmadik személyű személyes névmások az ige után állnak, míg a többiek az ige előtt.

Személyes névmások:

au 'én', iko 'te', o koya 'ő' daru 'te meg én', keirau 'mi ketten nélkül', o drau 'ti ketten', rau 'ők ketten', datou 'te és mi néhányan', keitou 'mi néhányan nélkül', o dou 'ti néhányan', ratou 'ők néhányan' da 'mi sokan veled együtt', keimami 'mi sokan nélkül', o ni 'ti sokan' ra 'ők sokan'

Élettelen dolgok jelölésére nincs névmás, helyette a na ka 'dolog' és na vaika 'dolgok' szókapcsolatot használják. Ha a mondat alanya és tárgya az összefüggésekből egyértelműen kiderül, akkor a névmás elmaradhat.

4. Az alapvető szókinccs a rokonnyelvével nagyrészt azonos eredetű.

fidzsi	tonga	szamoa
ulu	'fej' 'ulu	ulu
vale	'ház' fale	fale
ika	'hal' ika	i'a

Az angolból számos szó került nemcsak a fidzsibe, hanem a testvérnnyelvekbe is, mégpedig a hasonló hangrendszer miatt hasonló alakban. Pl.: apolo/'apele/'apu 'apple', bia/pia/pia 'sör', senitiuri/senituli/senitur 'évszázad' stb.

'he/she is speaking'. Rowa means ability: e vosa rowa 'he/she can speak'. Transitive verbs ending by -a, but they can get signs -ca, -ga, -caka, -kaka and it is followed by the object. If the object of the sentence is a pronoun or a proper name then there is an o before it. O can be postponed, but in such a case instead of 'a' there is an 'i': instead of au a raica o koya: au a raici koya 'I saw her'. Third person personal pronoun stands after the verb, the rest before the verb.

Personal pronouns:

au 'I', iko 'you', o koya 'he/she' daru 'you and me', keirau 'we, without you', o drau 'you two', rau 'they two' datou 'you and some of us', keitou 'some of us without you', o dou 'some of you', ratou 'some of them', da 'a lot of us together with you', keimami 'a lot of us without you', ra 'a lot of them'.

There is no pronoun for inanimate things, instead of that they use na ka 'thing', na veika 'things'. If the subject and the object of the sentence can be recognized from the relation, the pronoun can be omitted.

4. The basic vocabulary is common in the relative languages:

Fijian	Tonga	Samoa
ulu	'head' ulu	ulu
vale	'house' fale	fale
ika	'fish' ika	i'a

There are a lot of words from English language eg.: apolo/'apele/'apu 'apple', bia/pia/pia 'beer', senitiuri/senituli/senitur 'century'.

1 dua 2 rua 3 tolu 4 va 5 lima 6 ono 7 vitu 8 walu 9 ciwa 10 tini 100 dua na drau

Tolmácsolás / Interpreting

A maláj-polinéz nyelvek legnagyobbika, mintegy 150 millió ember beszéli, részben anyanyelvként. Legközelebbi rokonai az Indonéziában beszélt nagyobb és kisebb nyelvek, mint a jávai, a dajak, a Fülöp-szigetek hivatalos nyelve, a tagalog és a madagaszkári malgas. A maláj lett Indonézia államnyelve és mint ilyen kisebb változásokon ment át. A malájban számos holland, az indonézbe pedig sok jávai szó került. A két néven nevezett nyelv azonban nem szakadt el egymástól, sőt, 1972-ben egységesítették a helyesírást és lépéseket tettek a szókincs egységesítése érdekében.

Nagy hagyományai vannak az arab írásnak, amit manapság főként vallásos irodalom (Korán) jegyzésére használnak. A latin betűs írásnak többféle változata él vagy élt egymás mellett. (Djakarta-Jakarta, saja-saya, soeltan-sultan néhány jellemző példa a változatokra).

Hivatalos nyelv Malajziában (Bahasa Melayu), Indonéziában (Bahasa Indonésia), Bruneiben és Szingapurban. 30 nyelvjárása kölcsönösen érthető. Beszéli még Borneón, Szumátrán, a Malakka-félszigeten, Thaiföldön át egészen Ausztráliáig. A kereskedelem és hajózás nyelve volt évszázadokon keresztül. Kialakult egy pidzsin változata is, az üzleti maláj (Bazaar Malay).

Minden hangot világosan és tisztán ejtenek, (mint a magyarban), kivételt képez a hangsúlytalan e, mely alig szólal meg: besar (olv: b.szár). A hangsúly egyébként, ha a szóban nincs hangsúlytalan e, az utolsó előtti szótagra esik.

Személyes névmások

saya én, incik *te, ti (férfi)*, cik *te, ti (nő)*, engkau *te, ti (mindkét nemben)*, kita (*mi és te vagy mi és ti*), kami (*mi nélkül/ nélkülületek*), dia ő, ők. A második személyű névmás használatát azonban elkerülik a rang vagy a tulajdonnév segítségével.

A főnévnek nincs többes száma. néhány főnév többes száma kettőzéssel fejezhető ki: anak *gyermek*, anak-anak (vagy anak2) *gyerekek*, orang *ember*,

Malay is the most widely used among the Malayo-Polynesian languages. Spoken by almost 150 million people, partly as mother tongue and as a trade language. The closest relative languages spoken in Indonesia are Javaian, Dayak, Tagalog (which is the official language of the Philippines), and Malgas in Madagascar. Malay became the official language of Indonesia and in this way, small changes were accepted. Many Dutch words came into Malay and many Javaian words became part of Indonesian language. The language, referred to by two names (Malay and Indonesian) did not divorced each other, even in 1972 when the orthography was unified and steps were made in the direction of unification of the vocabulary, as well.

Arabic script has many traditions. Today, it is used mainly in writing religious texts (Koran). Latin letter script has many variations, which exist or existed relationally (some characteristic examples are: Djakarta - Jakarta, saja - saya, soeltan - sultan) and is the official language in Malaysia (Bahasa Melayu), in Indonesia (Bahasa Indonésia), in Brunei and in Singapor. There are 30 dialects which are mutually understandable. Spoken in Borneo, Sumatra, Malakka peninsula and even in Australia, it was the language of navigation through centuries. Its Pidgrin variation developed as well, and is the business language of Malay (Bazaar Malay).

Each sound is pronounced clearly (like in Hungarian), with one exception; the unstressed "e" which hardly sounds: besar (read: b.sar). The stress - otherwise - if there are no unstressed "e" in the word - is on the second to the last syllable.

Personal pronouns; saya *I*, incik *you, you (plural, male)* cik *you, you (plural female)* engkau *you, you (plural) in both sexes*, kita *we and you or we and you (plural)*, kami *we (without you)* dia *he/she, they*. But the personal pronoun in second person is avoided when rank or a proper noun is used. Nouns have no

Bible Norway

cerpen oleh Ilona Kutas
translated into Malay by Wasli Amír

untuk nenekku

Pertemuan dongan dunia bahasa adalah pengalaman terbesar dalam hidupku.

Motivasi ini lahir dari asas keluarga. Datukku, seorang profesor teologi, mahir dalam lapanbelas bahasa. Bahasa dan agama adalah penting padanya. Dia tidak mengajar ku bahasa German, Yahudi, Poland atsu Inggeris kerana dia meninggal ketika umurku lima tahun. Aku berasa bahawa aku harus mengikuti jejak langkahnya.

Aku di Oslo selama seminggu sebagai anggota delegasi perpustakaan. Sesudah mengikuti program sehari-hari aku soring kembali ke bilik hotel untuk bersama-sama teman baruku, sobuah bible dwibahasa Inggeris-Norway.

Aku menjumpainya di atas meja katil pada hari pertama aku masuk bilik hotel, rumahku untuk seminggu.

Mungkin adalah kebiasaan bagi bilik-bilik hotel di negeri-negeri Kristian menyediakan bible untuk tamunya. Pengalaman ini berlaku pertama kalinya di Oslo. Penjumpaan bible ini mengimbas kembali masa kecilku. Selama enambelas tahun sebagai anak perempuan padri protestan, aku pernah ke gereja membaca bible. Tetapi selama tiga puluh tahun sesudahnya aku tidak lagi menjamah bible.

Maka mulailah suatu permainan. Aku membaca halaman Inggerisnya dan membandingkannya dengan halaman Norway, dan dengan pengetahuanku tentang bible, dapat memahaminya.

Hari demi hari bible dan aku menjadi teman rapat. Aku mulai menakuti akan perpisahan kami nanti.

Pada hari keenam keinginan untuk melanjutkan permainan ini di rumahku sendiri timbul.

Justeru aku memutuskan untuk mencuri Bible.

Aku memasukkannya ke dalam begku pada malam terakhir sesudah membacanya.

Tetapi sesudah memadamkan lampu aku tidak dapat tidur. Dalam kegelapan malam aku memandang beg tertutup yang mengandungi kawanku. Fikiranku berperang.

Peperangan ini menimbulkan soalan-soalan berikut:

– Bagaimanakah aku boleh hidup sebagai anak perempuan padri dan seorang pencuri pada waktu yang sama?

– Apatah lagi dalam Bible ini ada tertulis dalam dua bahasa. "Kamu tidak harus mencuri!"

– Apakah kata datukku jika ia mengetahui bahawa cucunya telah mencuri Bible?

Aku fikir kamu dapat membayangkan penghabisan cerita ini.

Pada keesokan hari aku mengeluarkan Bible dari begku, lalu meletakkannya di atas meja katil dan dengan beg di tangan dan perasaan tenteram di hatiku, aku meninggalkan bilik.

orang orang *sok ember, sokaság*. Határozott névelő nincs, de ilyen értelemben az itu mutató névmást használják, mely a főnév után áll.

A melléknév a főnév után áll: rumah besar *nagy ház*. A melléknév igeként is szerepelhet (mint a magyarban): rumah itu besar *a ház nagy*. A birtokos követi a birtokot: rumah orang itu *az ember háza*. Néhány előjáró szó: ke, kepada *-hoz, -hez, -höz*, dari *-tól-től*, di *-ban, ben*.

Az igének csak egy alakja van, azaz nincs igeragozás, nincs egyes és többes szám. A sudah segédszó fejezi ki a múltidőt, a nanti a jövőt, a mari pedig a felszólítást. Az ada a magyar *van, lenni* igének felel meg. Az ige tagadása pedig a tidak/tak szóval történik: Anak itu tidak ada disini. *A gyermek nincs itt*.

plural. The plural of some nouns can be expressed by duplication: anak *child*, anak-anak (or anak2) *children*, orang *man*, orang-orang *many people, crowd*. There are no definite articles but they use the word "itu", as demonstrative pronoun which comes after the noun. The adjective can also used as a verb (like in Hungarian): rumah itu besar *the house is large*. The possessive pronoun follows the possession: rumah orang itu *the house of the man*. Some prepositions are as follows: ke, kepada *to*, dari *from*, di *in*.

Verbs have only one form which means there is no conjugation, no singular, no plural. The word sudah expresses past tense, word nanti expresses future tense, word mari expresses demand. The word ada is the same as *to be*. Negation shown by the word tidak/tak: Anak itu tidak ada disini. *The child is not here*.

1 satu, 2 dua, 3 tiga, 4 empat, 5 lima, 6 enam, 7 tujuh, 8 (de)lapan, 9 sembilan 10 sepuluh, 100 seratus

TIBETO-KÍNAI VAGY BIZONYTALAN NYELVEK

kínai

TIBETO-CHINESE OR UNCERTAIN LANGUAGES

Chinese

1. A tibeti-kínai vagy más csoportosítás szerint a kínai-thai vagy tibeti-kínai-burmai nyelvcsalád tagja. Nem rokona a japánnak, koreainak és a vietnaminak.

2. Államnyelv a Kínai Népköztársaságban, Taivanban, hivatalos nyelv több délkelet-ázsiai országban egyéb nyelv vagy nyelvek mellett. Több mint egy milliárd ember anyanyelve, így a beszélők számát tekintve az első helyet foglalja el a világ nyelvei között. Legalább 7-8, egymás számára érthetetlen nyelvjárással bomlik. A köznyelv (putonghua) a pekingi (északi) nyelvjáráson alapul. A kínai írás képirásból alakult, eredetileg a jobb felső sarokból indul, de ma írják balról jobbra haladva is. Minden jel egy szótag és kevés kivételtől eltekintve minden jel egy fogalom is.

A sokféle latinbetűs – és egyéb – átírás közül a luómazi (római-jel) a hivatalos. Az idők folyamán mintegy 50 ezer jel keletkezett, ezek nagy része elavult vagy párhuzamos jel. Egy művelt kínai 4-6 ezer jelet ismer, de ezer jel ismeretében a legtöbb szöveg megérthető. A kínai írás áthidalja a nyelvjárási különbségeket, hiszen a jelek bármely nyelvjárással olvashatók. (Hasonlóképpen, mint a mi számjegyeink.)

3. A kínai elszigetelő vagy izoláló típusú nyelv, melyben a szó nem változik, nem ragozható. Az egyes szófajok nem határolhatók el olyan egyértelműen, mint az európai nyelvekben. A pekingiben csak mintegy 300 különböző alakú szó lehetséges. Minden szónak van zenei hanglegyjtése, hangsúlya. A pekingiben 4 zenei hangsúly van, ezek: egyenletes magas, emelkedő, ereszkedő-emelkedő és ereszkedő. A latinbetűs átírásban a magánhangzók fölötti jel mutatja a hanglegyjtést, de a kínai írás ezt nem jelöli. Magánhangzók: a, e, i, o, u, ü, ai, ao, ei, ia, iao, iou, ou, ua, uo, uai, uei, üe. Mássalhangzók: b, c, ch, f, g, h, j, k, l, n, p, q, r, s, sh, t, w, x, y, z, zh.

Sok betű kiejtése lényegesen eltér a magyartól. Csak a személyes névmások és a személyeket jelentő főnevek kaphatnak többes jelet. Számnév és mutatónévmások után számláló szó áll. (A számláló szó korlátozottabb használata a magyarban is ismert: két szál gyufa, öt köteg

1. Member of the Chinese-Thai or Tibeto-Chinese language family. No relationship with Japanese, Korean and Vietnamese.

2. It is the state language in the Chinese Democratic Republic and in Taiwan. It is the official language with another language or languages in many South-Eastern Asian countries. It is the mother tongue of more than 1 thousand million people: according to the number of speakers, it has the first place among languages of the world. There are 7-8 dialects non-understandable to each other. The standard language (putonghua) is based on the Beijing dialect. Chinese script was developed from picture-writing, originally starting out from the right upper corner, but today it is written left to right as well. Every sign is equal to one syllable and with few exceptions, one sign equals one thought. Among many Latin letters and other transcriptions, the official one is the luomazi (Roman-sign). In the meantime about 50 thousand signs came into being, but most of them abandoned or parallel sign. An educated Chinese knows 4-6 thousand signs, but with knowledge of only 1000 signs most of the texts are understandable. Chinese script smooths over dialect differences because signs can be read according to each dialect's – like our figures.

3. Isolated language: word doesn't change. It is a non agglutinating language. Word classes cannot be defined so unambiguously as in European languages. Every word has musical intonation and stress. In the Beijing dialect there are 4 musical stresses. In the Latin transcription signs over vowels show the intonation but in Chinese script it isn't signed. Vowels: a e i o u ü ai ao ei ia iao iou ou ua uo uai uei üe. Consonants: b c ch f g h j k l n p q r s sh t w y z sh. Pronunciation of most of the letters differs from Hungarian. Only personal pronouns and nouns of persons have a

小小说

一本挪威圣经

献给我的外祖父

作者：爱劳娜·库塔斯

发现语言世界的奇妙是我一生中的一个重大体验，其动机的起源是出自我家庭渊源。我的外祖父，一位神学家，精通十八种语言，语言和宗教对他至关重要。他没有能教给我德语，西伯来语，波兰语和英语，因为他去世时我只有五岁，我只能从我的基因的甚么地方感到，我应该随着他的脚步。

作为图书管理员代表团的一个成员，我在奥斯陆（挪威首都—翻译注）逗留了一个星期。每天丰富多彩的和有趣的节目过后，我总是赶回我在旅馆的房间，陪伴着我的“新朋友”——一本英语和挪威语对照的圣经，度过一个宁静的夜晚。

当我第一天住进这家旅馆的房间——这个我将生活一周的家，我在床头柜上发现了它。

在信仰基督教的国度里，这可能是旅馆的一个习惯，房间里放一本圣经供客人使用。在奥斯陆，是我一生中第一次体验到这种习惯。找到这本圣经为我带来了童年愿望的回忆。作为一个牧师的女儿，在牧师的住所里一直住到十六岁，在以后的三十年中，我习惯于去教堂和阅读圣经，我竟没有亲手拿过一本圣经。

一个超乎寻常的游戏开始了。我阅读某页的英语部分，用它与挪威语部份比较，并运用我过去对圣经的知识，我开始懂得它的内容和这些挪威语词汇。挪威语像是同时起源于英语和德语的混合语言。

一天天的，我与圣经变成了越来越亲密的“朋友”，我开始害怕与它分离的迫近。

第六天，我感到非常希望回家也能继续这个游戏。

vessző stb.) Az egyes szavak hangteste nagyon kicsi, ezért a beszélt nyelvben, de a modern irodalmi nyelvben is a szavak jelentős része egymás jelentését erősítő, alkalmi vagy részben állandósult szókapcsolatból áll. Mivel a szó változatlan, a szórendnek igen nagy szerepe van. Egy példa: wo pa ni, azaz én fél te (félek téled), ni pa wo, azaz te fél én (félsz tőlem). Igen fontos szerepük van a segédszócskáknak, melyek segítségével a szó mondatbeli szerepét, a cselekvés idejét, befejezettségét, folyamatosságát ki lehet fejezni. Személyes névmások: wo 'én', ni 'te', nín 'ön', ta 'ő', women 'mi', nimen 'ti', tamen 'ők'.

4. Rendkívül gazdag szókincsébe kevés idegen elem került. A kínai kölcsönzavak viszont elárasztották a kínai kultúra vonzatába került rokon és nem rokon nyelveket, sőt egyes országokban a kínai töltötte be az irodalmi nyelv szerepét.

5. Az első írásos emlékek a Chou dinasztia idejéből származnak (Krisztus előtt 1400–1122) és így 3000 évnél is régebbiek. Mivel a jelek a kiejtést nem jelölik, az ókínai szavak hangalakjáról rímshótárak, szótárak fonetikai segédletei, nyelvjárások, idegenbe került kínai szavak hangalakja segítségével nyerhetünk képet. A régi nyelvben a szavak testesebbek voltak, pl.: khiwo 'menní' mai alakja qu, kwok 'ország', ma: guó. A hagyományos írott nyelv, a wényán rendkívül tömör, de a megkopott szavak miatt csak olvasva érthető. A modern köznyelv, a putonghua, amit általában mandarin néven ismernek, sokkal „bőbeszédűbb” a wényánnál. A putonghua a modern irodalom és az oktatás nyelve. Háromezeréves történelme alatt a kínai nyelvet és írást többször reformálták. A legutóbbi írásreform, amely az 50-es években kezdődött, a bonyolult jelek egyszerűsítését illetve a gyakorlatban már régóta használatos egyszerűbb jelek szentesítését tűzte ki célul, de az írás fogalomírás voltát nem érintette. A Kínai Népköztársaság területén kívül a pekingi írásreformot nem követték, ezért az írásmódban van egy bizonyos kettősség.

plural. Words do not change. That is why word-order is so important.

Helping words are important. They show the role of the word in the sentence, the tense of the verbs, present and past continuous, present and past perfect tense. Personal pronouns are wo 'I' ni 'you' nín 'he' ta 'she' women 'we' nimen 'you' tamen 'they'.

4. It has a rich vocabulary, with little foreign elements. Chinese loanwords overwhelmed the relative and non relative languages which are attracted by the Chinese culture. In some countries Chinese is the language of the literature.

5. The first written documents are more than 3000 years old, from the Chou dynasty (1400–1122 BC). As signs don't show pronunciation we can have an idea about pronunciation of ancient Chinese words with the help of the dictionary, phonetic help-dictionaries and from dialects and pronunciation of Chinese words transferred to other languages. Old words were longer: khiwo 'to go' – today's form: qu, kwok 'country', today: guo. Traditional written language: wényán is very concise but because of the worn-out words it can be understood only by reading. The up to date common language putonghua – known as mandarin language – is more suggestive than wényán. Putonghua is the language of education and literature. During its 3000 year history the Chinese language was reformed many times. The last writing reform began in the 1950's.

我决定偷走这本圣经。

在最后一个晚上,我看完圣经后把它放进我的行李袋,但是当我关上灯后,久久不能入睡,在黑暗中我看着我那拉好的行李袋,我的"朋友"就在那里,在我的脑子里爆发了一场战争。

这场战争提出以下问题:

——我怎样使之统一,即是一个牧师的女儿,同时又是一个小偷?

——我怎么能偷走这本书,它里面写着"你不能偷盗"?

——如果我的外祖父知道他的孙女偷了一本圣经,他会说甚么呢?

我想您已经知道故事的结尾了!

早上,我把圣经从我的行李袋中取出,放回到床头柜上,拎起我的行李袋,心里非常平静,我离开了房间。

(完)

*Sztechlo Gáborral a soproni pályaudvaron
With his colleague, Gábor Sztechlo on the railway station of Sopron*

DRAVIDA NYELVEK

tamil

DRAVIDA LANGUAGES

Tamil

1. A dravida nyelvek legismertebb képviselője. Mintegy 40 millió ember anyanyelve. Ezek többsége az indiai Madrasz államban él, de hivatalos nyelv Sri Lankában (3 millió ?), elterjedt Burmában, Indonéziában továbbá a Fidzsi, Mauritius, Reunion, Madagaszkár, Trinidad és Martinique szigeteken. Legközelebbi rokona a malajálám.

2. A tamil irodalmi nyelv és a köznyelv között jelentős különbségek vannak. A köznyelv is differenciálódik mind nyelvjárási, mind szociális tekintetben. Egyes kutatók szerint az irodalmi és a beszélt nyelv legalább kétezer éve elszakadt egymástól, noha kölcsönhatásban vannak. Mivel a művelt köznyelven évszázadok óta születnek irodalmi alkotások, igen valószínű, hogy a köznyelv rövidesen át fogja venni a régies irodalmi nyelv szerepét. A tamil írás az óind bráhmii írás délindiai változatából, a granghi/granthából származik. A legősibb feliratoka vattezsuttu íráson keletkeztek, melyből számos jel átkerült a mai írásba. A mohamedán tamilok használják az arab írást, a távolra elszakadt közösségek Afrikában, és a Karib térségben pedig a latin betűket is.

3. A tamil főnévnek két alapvető kategóriája van: 1. emberek és emberszerű lények (istenek, mitológiai alakok), 2. élőlények és élettelen tárgyak, elvont fogalmak. 13 igeragozási osztályt állítottak fel.

4. Az idegen szavak többsége szanszkrit ill. prákrit eredetű. A közigazgatás nyelvében számos arab és perzsa szót találunk. A 15–16. század óta portugál, francia és angol elemek is kerültek a tamilba. Átadó nyelvek még a maláj, kínai, japán, török és az ind nyelvek.

5. A tamil irodalmi nyelv a Kr. előtti 3.–5. század között alakult ki. Az irodalom jelentősége vetekszik a szanszkritével. Az ótamil korszak végét a kutatók a Kr. utáni 6–13. század közé teszik. A modern tamil a 19. század elején született. A mai nyelvjárásokat 5 csoportba lehet sorolni: központi (Madura, Tirunelveli), északi

1. The best known representative of the Dravidian languages. 40 m first-language speakers. Most of them are in Madras (India). Official language in Sri Lanka (3 m ?), spoken in Burma, Indonesia, Fiji, Mauritius, Reunion, Madagascar, Trinidad and Martinique islands. The nearest relative language is Malajálám.

2. Big difference between literary and standard language. Standard language is differentiated both dialectically and in social aspects. Since literary works were born in educated standard languages for centuries, it is probable that standard language will take over the role of the ancient literary language. Tamil script is derived from Granthi/Granthé, a South Indian variation of the ancient Indian Brahmi. Ancient scripts were written in Vattezsuttu and some signs transferred into today's script. Muslim Tamils use Arabic script. Communities deep in Africa and in Caribbean sea use the Latin alphabet.

3. Tamil nouns have two categories: 1. people and man-like beings (gods and mythical persons), 2. living creatures, inanimate objects, abstractions. 13 conjugation classes.

4. Most of the foreign words are of Sanskrit and Prákrit origin. In the language of administration a lot of Arabic and Persian words are used. From 15–16th C Portuguese, French, English effects. Words from Malayan, Chinese, Japanese, Turkic and Indy languages.

5. Tamil literary language was born in 3–5. C BC. The importance of literature rivals that of Sanskrit. Ancient Tamil was in use from the 6th to the 13th C BC, modern Tamil was created in the 19th C. Today there are five main dialects: central (Madura, Tirunelveli), northern (Madras), eastern (Tabdzsur), western (Koimbatour), and north-Ceylonian (Dzsafna). These dialects have two social levels: brahman and non brahman.

தேர்ப்பு வேலாகமம் .

சீவகண்ட : அருள்வாய்
கீர்த்தி கட்டினார் .

பெரிய பெயர்ப்பாடு : சுவாமிநாதர்
உருவப்பாடு : பி. சீவகண்ட .

எனது வாழ்க்கையின் பெரும் அனுபவங்களின் உட்க
பெய்களை கண்டுபிடித்து விட சிவனும் மகிழும் திருப்பிட
- க்குக்கது. சீவ காமம் எனக்கு உருவாக்குகிற காரணம் எனது
புறப்பொருள் ஒரு முக்கிய திருக்கோணமாக அமைக்கவே .
எனது பாட்டையர் மது சாந்திரம் பண்ணி ஒரு மரமெரு
கண்டவன். திவன் 18 பெய்களை பண்ணியவர். தூர்சீவகண்ட
- வசமாக எனக்கு திவனின் பண்ணியிரு பிடியாமல் போய்
- யு. ஏ.என்கள், தான் மூத்து உய்து சிவனிடமாக இருக்கும்
- போகவே திவன் திவனாவையு சேர்ந்துவிட்டார். ஒரு திவன்
புரியாத திவன் என்னவோ என் மண்தின் அம்பெருகும்
அதிருவிடத்துக் கிண்கிட இருக்கது. அதுவது திவன்
அவர் உய்யின் சென்னைவென்றும் அது அனுபவத்தை திவன்
அப்படி வேண்டும் எனது .

நான் தான் திவன் அங்கிரியாக இருக்க
போது திவனிடையின் திவன் திவனான ஆன்னைவின் ஒருவர
திவன் திவன் படிப்புகளுக்காக சென்றிருக்கேன்.
உருக்கலாக திவன் திவனின் படிப்புகள் முடிந்துக் கிண்கி
- கு எனது அனுபவம் அருகே அமைக்கிறதே உருக்கலாக
மண்புக்கிள்கி சென்னை. அங்கு திவனான எனது பெருது
போக்காக இருக்கது. திவனாவது என் ஆன்னை உருக்கி
- ன்ற மண்புக்கிள்கி திவனிடே - அங்கிள வேலாகமம்
உருக்கலாக கண்டேன். அம்பெருது திவன் திவன் திவன்
வேலாகமத்தை உருக்கி திவனிடது. திவன் உருக்கி
போது எனது கிண்கிள்கி சம்பவங்கிள்கி என் மண்தின்
ஒரு படலாக மண்திவனாகும் ஒரு அருள் பிடிக்கது.
எனது அப்படி ஒரு பெருக்கோணம் வேலாகம். எனது
சிவன் படிப்புகிள்கி திவனும் கைய்யுக்கி சென்னை

(Madrasz), keleti (Tabdzsur), nyugati (Koimbatúr), észak-cejlóni (Dzsafna). E nyelvjárások legtöbbször két szociális változata van, úgymint a brahman és nem brahman.

1 onru 2 irantu 3 múnru 4 nánku/nálu 5 aintu 6 áru 7 élú
8 ettú 9 onpatu 10 pattu 100 núru

Professzor kollégiával és paptársaival
With his colleagues

ROKONTALAN NYELVEK

japán
koreai

KINLESS LANGUAGES

Japanese
Korean

1. Típusát tekintve ragozó (agglutináló) nyelv. Hasonlították mind az ural-altaji, mind pedig a polinéz-melanéz nyelvekhez, de az e nyelvekhez fűződő rokoni kapcsolatok nem tekinthetők bizonyítottak. A legtöbb közös vonást a koreaival mutatja, azonban ezek megléte a sokévezredes szomszédság következménye is lehet. Egy mindenképpen bizonyos: a kínaihoz semmi rokoni szál nem fűzi. Japán 122 millió lakosának anyanyelve. A szigetországon kívül Brazíliában, az USA-ban, Hawaiiiban és a Szigetvilágban több helyen, továbbá Taiwanon, Szahalin szigetén, valamint Ausztráliában beszélik.

2. A Krisztus utáni első századokban került a kínai fogalomírás koreai közvetítéssel Japánba. Ez az írás a japán nyelv lejegyzésére fölöttébb alkalmatlan. A kínai jeleket később a jelentésüktől függetlenül fokozatosan fonetikai jelként kezdték alkalmazni. Így alakult ki a 8-9. sz. folyamán az 50-51 (ma 49) jelből álló szótagírás, a hiragana, majd a 12. században a még egyszerűbb alakú katakana. E két írás egyenértékű és velük a japán nyelv jól lejegyezhető. A nagyszámú kínai átvétel következtében azonban nagymennyiségű azonos hangzású szó keletkezett a japánban, s ezek egyértelmű jelölése csak kínai jelekkel (kanji) lehetséges. Ezért tehát a kínai jeleket a szótagírással vegyesen alkalmazzák. A kínai jelek számát a közhasznú kiadványokban mintegy 2000-re korlátozzák. A kanji használata következtében a japán írás-olvasás rendkívül bonyolult. A széles körben használatos latinbetűs írás (rómaji-fukjú-kai) kitűnően megfelel a japán lejegyzésére, de a rengeteg azonos hangzású szó miatt éppúgy nem alkalmazható korlátlanul, mint a kétféle szótagírás.

3. A bonyolult írással szemben a japán fonetika és nyelvtan egyszerű és jól áttekinthető. A nyomatékos hangsúly nagyon gyenge, ellenben van zenei hangsúly, hanglejtés. Személyt jelentő főnevek többesjele gata, tachi, shu, domo. E többes jelek tiszteletet is kifejeznek.

Alacsonyrendűek, élőlények és tárgyak

1. Agglutinative language. Compared with Urali-Altaic and Polynesian-Melanesian with no exact success. There is a common line with Korean, but it may be a consequence of the multi thousand years neighbourhood. There is no relationship with Chinese. Spoken by 122 m inhabitants of Japan. Spoken in Brazil, Hawaii and in some places of the archipelago, then in Taiwan, Sakhalin island and in Australia.

2. In the first centuries BC the Chinese ideograms were transferred to Japan by Korean mediation. This script is very unusable for writing the Japanese language. Later on Chinese signs became phonetic signs. In 8-9.C Hiragana (consisting of 50-51 - today 49 phonetic letters) and in 12th C Katakana (it is more simple) evolved. These two scripts are equivalent and by them Japanese language can be taken down quite well. Because of a large amount of Chinese borrowing however, there are a lot of synonymous words in Japanese. To distinguish these from one another can be done only with the help of Chinese signs (Kanji). That is the reason Chinese signs and syllabic script are used mixed. The number of Chinese signs are reduced to 2000 in publications of public consumption. Because of using Kanji, Japanese writing and reading is extremely complicated. The worldwide spread Latin script would be very suitable for writing down Japanese but because of the great amount of homonyms Latin script can not be used limitlessly.

3. In contrast with the complicated writing, Japanese phonetics and grammar are simple and easy to comprehend. Stress is weak, but there is musical stress and intonation. Personal nouns use -ra in the plural. Nouns use case-endings in pronunciation, they merge into nouns: Nominative:-ga, Accusative:-o, Genitive:-no, Dative:-ni, etc. Two kinds of adjectives: predicative and attributive. Predicative adjectives behave like verbs. The adjective used as an attributive stands

ノルウェーの聖書

イローナ クーラス著

小林武夫・申訳

——我が祖父にささぐ——

言葉という素晴らしい世界を発見したことは私の人生で大きな経験でした。私の母方の祖父は神学の教授で、十八ヶ国の言葉に精通していました。彼が死んだとき、私はたった五歳だったので、ドイツ語、ヘブライ語、ポーランド語、あるいは英語を彼から習うことができませんでした。しかし私は、自分の遺伝子の一部の作用で、彼の足跡を追っていくべく定められているようにも思えるのです。

図書館司書の使節団の一員として、ノルウェーのオスロに一週間滞在したときの事です。興味深く、また実り多い毎日のプログラムをこなすと、私は、いつも、走るようにホテルに帰り、自室にこもって新しい友と一緒に孤独な夜を過ごすのでした。この友というのは、英語とノルウェー語の二ヶ国語で書かれた聖書でした。私は、ホテルに泊まった最初の晩に、この聖書がナイトテーブルの上におかれてあったのを見つけたのです。

おそらく、キリスト教国では、ホテルの客室に聖書をおいて、宿泊客の便に供することは普通におこなわれていることでしょう。私はこの風習を、生まれてはじめてオスロで眼にしたのです。聖書を見つけたことは、私に自分の子供の時代を思い出させてくれました。プロテスタントの牧師の娘として、私は十六歳まで牧師館で育ちました。当時、教会に通い、聖書を読んでいました。しかし、その後の三十年は聖書に手を触れることもありませんでした。

大きなゲームが始まりました。その聖書の英語の部分を読み、続いて対訳してあるノルウェー語の部分を読みました。聖書に関する昔の知識が役にたつて、内容が理解できるようになり、また、英語とドイツ語が入り混じったようなノルウェー語の単語もわかるようになりました。

többes jele ra. Kettőzéssel is lehet többes számot képezni. A főnév esetragokat kap, melyek a kiejtésben összeolvadnak a főnévvel: -ga alanyeset, -o tárgyeset, -no birtokos eset, -ni részes eset stb. A melléknévnek két típusa van: állítmányi és jelzői. Az állítmányiak igeként viselkednek. A jelzőként használt melléknév a jelzett szó előtt áll. A személyes névmások a beszélők közötti viszonyt is kifejezik, számuk igen nagy. Mind többes képzésük, mind ragozásuk megegyezik a főnevekével. A személyes névmást csak akkor kell kitenni, ha nélkülük kétértelműség állna fenn. Az igének számos olyan formája van, amely kifejezi a beszélő és a megszólított közötti rangot, társadalmi viszonyt. Ezeknek összhangban kell lenniük a többes jellel és a személyes névmással, melyeknek szintén van viszonyt jelölő értékük.

4. A szókincs mintegy fele eredeti (wago), másik fele pedig csaknem teljes egészében kínai eredetű (kango). Alig néhány százalékot tesznek ki az egyéb eredetű -ainó, szanszkrit, európai -szavak (gairaigo). A kínai szavak több mint egy évezrede áramlanak a japánba.

5. Legkorábbi emlékei az 5. században keletkezett kínai jelekkel írt feliratok. Az ősjapán állam, Yamato a 7-8. században jött létre. Itt alakult ki az udvari írott nyelv, a bungo. Ezt az ún. hyonzongo váltotta fel, amelyben köznyelvi elemek is megjelennek. Ez képezi a modern nyelv alapját. A szakadék az irodalmi és a beszélt nyelv között ma is fennáll, de az egyes stílusok között is nagy különbségek vannak. A klasszikus stílus – a tudományos művek, a hagyományos irodalom nyelve – pedig a klasszikus kínai egyik változatának tekinthető.

before the attributed word. Personal pronouns express relationship between speakers as well. There are a lot of them. Both their plural formation and declination agree with that of the nouns. Personal pronouns have to be defined only if without them there is ambiguity. Verbs have a lot of forms which express social relations and rank between the speaker and the listener. These must be in harmony with plural sign and the personal pronoun. The later two have a relationship definition role as well.

4. Half of the vocabulary is original (wago), the other part is of Chinese origin. Only a small percentage is of other -Aino, Sanskrit, and European origin (gairaigo). Chinese words have found their way into Japanese more than thousand years ago.

5. First relics from the 5th C AD: inscriptions written by Chinese signs. The ancient Japanese state, Yamato, was established in the 7.-8th C. The written court language, Bungo, was formed at that time. Hyonzongo was the next language in which there were elements of everyday language, too. This is the basis of the modern language. There is a gap between the literary and spoken language even today. Great differences exist between styles: classic style (language of scientific works and literature) can be regarded as one version of the classical Chinese language.

őjapáni számnevek/ancient Japanese numerals:

1 pitó 2 puta 3 mi 4 jō 5 itu 6 mu 7 nana 8 ja 9 kökönō 10 tōwo 100 moto
modern japán eredetű számnevek/modern Japanese numerals
1 hitotsu 2 futatsu 3 mittsu 4 yottsutsu 5 itsutsu 6 muttsu 7 nanatsu 8 yattsu 9
kokonotsu 10 tō

kínai eredetű számnevek/numerals of Chinese origin:

1 ichi 2 ni 3 san 4 shi 5 go 6 roku 7 shichi 8 hachi 9 ku 10 jū 100 hyaku

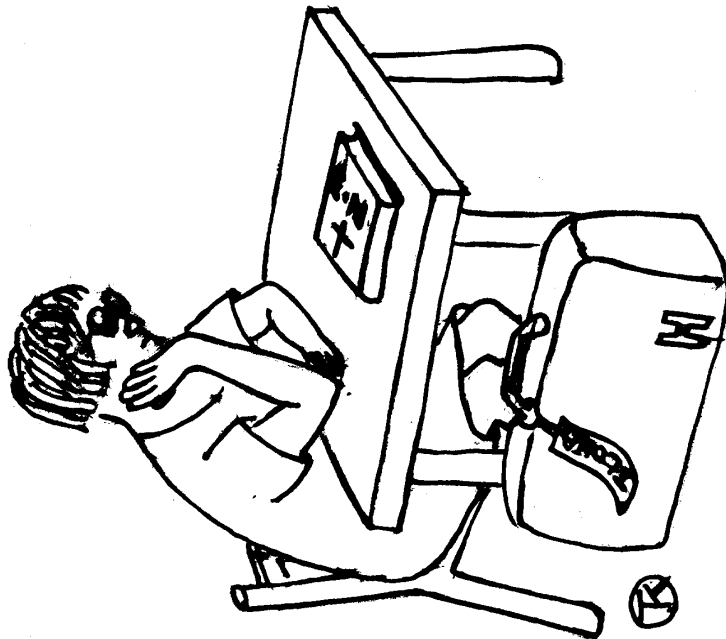
目を追って、聖書は私にとって、より親しい友になっていったのです。そしてこの友と別れる日が来るのを辛く思うようになりました。とうとう六日目の夜に、このゲームを故国に帰って自宅で続けようと考えたのです。

私は、この聖書を盗むことにしました。オスロでの最後の夜に、聖書を読んだあと、これを鞆につめて、電燈を消しました。しかし、眠ることができませんでした。暗闇の中を、私の友である聖書をしまい込んで鍵をかけた鞆の方を見つめました。私の頭の中で戦いが始まりました。それはこんな具合でした。

- 牧師の娘が泥棒であってよいのか？
- 聖書にも美しい言葉で、「汝、盗むなかれ」と書いてあるではないか！
- 祖父は、自分の孫がノルウェーの聖書を盗んだことを知ったら、何というだろう？

読者は、この話しの結末を想像できるでしょう。

翌朝、私は聖書を鞆からとりだして、ナイトテーブルの上にもどしました。そして、手に鞆を持ち、心も落ち着いて、その部屋から立ち去ったのです。

1. Nincs egyetlen nyelvvel sem közeli rokonságban. Rendszerint az agglutináló (ragozó) nyelvek közé sorolható. Hasonlítják a japánhoz, az altáji és az urali (finnugor) nyelvekhez, így a magyarhoz is. Elképzelhető e nyelvek őseinek korai kapcsolata, de ezek emléke homályba vész. Egy azonban bizonyos: a kínaiakkal nincs rokonságban.

2. Mintegy 62 millió ember anyanyelve a két Koreában. Nagy számban élnek koreaiak Japánban (500.000), ÉK-Kínában, Kelet-Oroszországban, Hawai-ban és Észak-Amerikában.

3. Kínai írással írt 25 régi koreai dal szövege a Krisztus előtti 57-től a Krisztus utáni 935-ig terjedő időből maradt fenn. A koreai írást 1443 óta használják. Napjainkban a kétféle írást vegyesen használják: a tisztán betűírást és a „kevert írást”, amelyben a kínai kölcsönzavakat kínai írásjelekkel írják, de koreai kiejtéssel olvassák.

4. A szókészletnek három jól elkülönülő rétege van. Az első az eredeti koreai szavak csoportja, a második a kínaiából átvett szavak, a harmadik pedig egyéb - főként európai nyelvekből kölcsönzött szavak.

1. Korean is not closely related to any other languages. The origin is uncertain. It is distantly related to the Japanese, Altaic and Finno-Ugric languages. One thing is certain, there is no relationship with Chinese.

2. It is spoken by more than 62 million people in North Korea and South Korea, as well as by 500,000 Korean residents in Japan. It is spoken in North-East China, East Russia, Hawaii and North America.

3. Ancient Korean, written in Chinese characters is preserved in 25 texts of songs from C.57 BC - AD 935. The introduction of native Korean alphabet took place in the 15th C. Two methods of writing Korean are in use today: the purely alphabetical method and the "mixed script" method, in which Chinese loanwords may be written in their original characters and read in their Korean pronunciation.

4. The vocabulary has got three separate groups: 1. original Korean words, 2. Chinese loanwords, 3. loanwords taken from European languages.

Koreai számnevek/Korean numerals

1 hana 2 túl 3 set 4 net 5 tasat 6 jasat 7 ilgop 8 jadap 9 ahop 10 jal
kínai eredetű számnevek/numerals of Chinese origin
1 il 2 i 3 sam 4 sa 5 o 6 juk 7 čhil 8 phal 9 ku 10 sip 100 päk

노르웨이 성서

일로너 쿠티쉬 저
이명재 번역

놀라운 언어 세계에 대한 발견은 내 일생에 커다란 경험이었다. 이 동기는 혈통에 뿌리를 두고 있다. 신학교 교수인 나의 외할아버지는 18개 언어에 능통하셨다. 언어와 종교는 그에게 아주 중요하였다. 내가 겨우 5살때에 외할아버지는 돌아가셨기 때문에 나에게 독일어 히브리어, 폴란드어 영어들을 가르칠 수가 없었다. 나는 그의 발자취를 따라가고 있는 나의 유전자를 단지 느끼고 있었다.

도서관 사서 대표단의 일원으로 오슬로에서 한 주를 보냈다. 다양하고 흥미스러운 하루 일과를 마친 후에는 나의 새로운 친구인 영어-노르웨이 번역 성경과 외로운 저녁을 같이 보내기 위해 항상 호텔 방으로 곧바로 돌아왔다.

나는 이 성경을 처음 도착하던날 침대옆 탁자에서 발견하였다.

객실 비치품으로 성경을 호텔 방에 비치하는 것은 기독교 국가의 일반적인 관례일거라고 생각되었다. 오슬로에서 내 일생에서 첫번째로 이런 풍습을 경험하였다. 성경을 보는 순간 동시에 나의 어린 시절이 기억속에서 떠올랐다. 개신교 목사의 딸이기 때문에 내 나이 16살때까지 목사 사택에서 살았고 또한 교회에 가는 것과 성경을 읽는 것이 습관화 되었었다. 내 일생의 30년을 이렇게 살았으나 그럼에도 나는 성경을 진정으로 내 손에 쥐고 있지도 않았었다.

커다란 게임이 시작되었다. 나는 성경의 영어 부분과 노르웨이어 부분을 과거에 성경을 읽었던 기억을 더듬어 그 도움으로 읽어내려갔다. 나는 성경 구절들을 이해하기 시작함과 동시에 영어와 독일어에 어근을 두고 섞인 언어인 노르웨이어를 이해하기 시작하였다.

날이 갈수록 이 성경은 점점 더 가까운 친구가 되어가고 결국 그것과 떨어지게 될것을 두려워하게 되었다.

6일째 되던날 나는 이 게임을 집에서도 계속 하고자하는 커다란 욕망에 사로잡히게 되었다. 성경을 훑치기로 마음먹었다.

마지막 날 저녁에 성경을 읽은 후 짐을 꾸리면서 그것을 가방 속에 넣었다. 그러나 불을 끈 후에도 잠을 이룰 수 없었다. 어둠 속에서 내 친구 성경이 들어있는 닫혀진 가방을 바라보았다. 머리 속에서 싸움 갈등이 시작되었다.

이 갈등은 이런 질문들을 떠올리게 했다:

- 어떻게 내가 목사의 딸과 도둑으로서 동시에 일치될수가 있을까 ?
- 더구나 성경에는 아름다운 두개 국어로 이렇게 쓰여져 있었다 : "도적질 하지 마라"
- 만약 나의 할아버지가 그의 손녀가 노르웨이 성경을 훔쳤다는 것을 안다면 뭐라하실까?

이 이야기의 결과를 여러분은 짐작할 수 있을거라고 생각합니다!

다음날 아침에 가방 속에서 성경을 꺼내 원래 있던 자리인 침대 머리맡 탁자에 올려놓고 마음속에 만족스러운 평안함을 가지고 호텔 방문을 나섰다.

BANTU NYELVEK

luba
csicseva
szuahéli
zulu

BANTU LANGUAGES

Luba
Chichewa
Swahili
Zulu

(más néven kiluba, ciluba, baluba, nielim, kalebwe, kaonde, bakaonde, katenga, lulua, benalulua, szongi stb.)

A luba a bantu nyelvek központi csoportjába tartozik, amelyben közeli rokonaival együtt képezi a luba alcsoportot. A bantu nyelvek Afrika egyik legnagyobb nyelvcsaládját alkotják. E nyelvek északi határa az egyenlítőől északra mintegy 500–1000 km-es sávban húzódik, ettől délre a kontinens legdélebbi déli és dél-nyugati területét kivéve, összefüggő tömbben beszélik. Legismertebb bantu nyelv a szvahili, mely több államban hivatalos nyelv, és amely tulajdonképpen egy spontán alakult bantu eszperantó.

Az egyes bantu csoportok között jelentősek az eltérések, az alapvető nyelvtani szerkezet azonban valamennyiükben azonos. Ennek lényege az, hogy a főneveket e nyelvek kategóriákba sorolják. A jelentéshordozó szótól elé egy kategóriát meghatározó jel kerül, mely különböző egyes és többes számban. Pl. a -ntu szó a luba nyelvben embert jelent, melynek egyszáma mu-ntu, többese ba-ntu. A mu- jelet kapják a jelzők, és az igék, ha az alany egyes számban van, a ba- jelet, ha az alany többesszámú. Azt mondhatjuk, hogy míg az európai nyelvek a szótóhoz kapcsolják a ragokat (azaz szuffixálnak), addig a bantu nyelvek, így a luba is a szó elejét „ragozza” (azaz prefixál). A luba nyelvet valószínűleg 2 milliónál többen beszélik elsősorban Zairéban. A luba szóbeli irodalom igen gazdag.

A 16–17. sz.-ban a lubák többsége a luba birodalomban élt, melynek uralkodója a mu-lopve. A birodalmon belül azonban kisebb törzsi szövetségek is léteztek. A birodalom felbomlását éppen a törzsek megerősödése okozta a 17. sz. második felében. A közös történelem emléke, a kulturális és a viszonylagos nyelvi egység azonban fennmaradt. A 17. sz. második felétől kezdődő terjeszkedés következtében a lubák sok kisebb népet magukba olvasztottak (főként

(other names: Kiluba, Ciluba, Baluba, Nielim, Kalebwe, Kaonde, Bakaonde, Katenga, Lulua, Benalulua, Szongi etc.)

Luba belongs to the central group of Bantu languages. Together with its near relatives it forms the Luba sub-group. Bantu languages make up one of the largest language families of Africa. The northern border of these languages goes 500–1000 km north of the equator. South from this line it is spoken in an unbroken block, except for the most south and the south-west territories. The best known Bantu language is Swahili, which is the official language in many states. Swahili is a spontaneously formed Bantu lingua franca.

Among the special Bantu groups there are important divergencies; the basic grammar construction however is similar. These languages form noun categories. Before the word stem there comes a sign of the category. This is different in singular and plural. Eg.: -ntu means 'man' in Luba language, singular of it is mu-ntu, plural: ba-ntu. Attributes and verbs take mu- if the subject is in singular and ba- if the subject is in plural. We can say that European languages put affixes to the stem (it means they suffix), Bantu languages however "decline" the beginning of the word (it means they prefix). Luba is spoken by about more than 2 million people, first of all in Zaire. Oral literature is quite rich.

In the 16–17 C most of the Lubans lived in the Luba empire, the emperor of which was mu-lopve. Within the empire however existed smaller tribe groups. The breaking up of the empire was caused by the strengthening of the tribes in the 2nd part of 17th C. Memory of the common history, the relative cultural and the lingual unity remained. Beginning from the 2nd part of the 17th C, because of the expansion, Luba people assimilated many smaller nations into them (mainly in Kasai territory). This Luba-Bambo expansion still exists in our days as well.

**MUKANDA WA MALU A MVIDI MUKULU MUFUNDA MU MUAKULU WA BENA
NORVÉGE**

Ka bualu kakesa kalonda kudi Ilona Kutas *Kandi mufundila kakuanyi wabalume*
Luba translation: Béatrice Tshipamba

Ngikadiluku wa miakulu mishilangana, munkatshi mua bantu mbualu bunene bua kukatshila. Kaku muntu mulume, muledi wa mamu uvua mulongeshi wa malu a Mvidi Mukulu. Miakulu ne malu a Mvidi Mukulu bivua ne mushinga munene ku meso ende. Kapetela diba dia kundongeshayi Allemand, Hebreux, Polonais ne Anglais to bualu ufuila pantshivua amu ne bidimu bitanu. Ndi ngumvua mu mashi anyi se: ndi mua kulonda dikasa diende.

Mvua mupitshisha lumingu lujima ku Oslo, pamue ne batumibue nanyi basumbishi ba mikanda mishilangane. Pajiki bulongolodi bua dituku dietu, meme kupingana ku nzubu wa tshilala benyi kumvua mpitshisha dia mulolo nkayanyi, pamue ne balunda banyi bapiabapia. Nyananyi mupiamupia undi ntela ki mukanda wa malu a Mvidi Mukulu mufunda mu miakulu ibidi (Anglais-Norvégien).

Mvua muwupeta pa mesa a butuku dituku dia kumpala pambuelela mu tshibambalu tshia nzubu wa tshilala benyi mumvua ne tshia buakupitshisha lumingu lujima.

Mmumue ne munzubu ya tshilala benyi yonso ya matunga a badi bitaba yezu mudi amu mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu?! Ku Oslo ke kumvua mumona tshibidilu etshi bua musangu wa kumpala. Mukanda ewu wa Malu a Mvidi Mukulu uvua mumvulujiya malu anyi a ku buana. Tatu wanyi uvua mfumu wa bena mishioni. Ne bilondeshila ngikadilu wa bena mishioni, nshadila ku nzubu kua baledi banyi too ne pankumbajila bidimu dikumi ne bisambombo. Pa nanku, mvua ne tshibidilu tshia kuya mu Nzubu wa Mvidi Mukulu ne kubala mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu. Kadi munkatshi mua bidimu makumi asatu bialondi, tshivuaku mukuata Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu mu tshianza tshianyi to.

Ki mema kubanga dinaya dianyi dia nenku: mvua mbala bivua bifunda mu Anglais, dibeki dijima, mbifuanyikija ne bia mu Norvégien: mvuluka kabidi mamanya anyi a kala a Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu. Mu mushindu ewu ki mema kutuadija kumanya Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu mu miaku ya Norvégien ne ya Anglais misambakaja ne ya Allemand, musangu umue.

Nenku dituku dionso edi, mema ne Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu, tuetu kuvua balunda ba bushuwa, bu mukaba ne tshilamba. Meme kutuadija kumvua bibi bua kushiyangana ne mukanda ewu.

Dituku disambombo memekushindika mua kutungunukane dinaya dianyi pangapingana kuanyi.

Ki mema kuela meji bua kuiba Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu.

Pangawubadi dituku dia ndekelu butuku, mema kuwusuika, kuwela mu tshibuta tshianyi. Mumana kuenza nanku, njima kapia, tshiakamona mua kulala to. Ki mu midima amu ntangila tshibuta tshimvua mukangila mulunda wanyi, kondo ka moyo kubanga kuntuta.

Mema Kutuadija luluijakana moyo ne didiela nkonku eyi:

– Bidi biumvuika bua ne muana wa mulongeshi wa bena mishioni udi mua kuikala kabidi muivi?

– Pabi mbifunda mu Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu ne: “Kuibi to!”.

– Ntshinyi tshiamba kaku pumvuayi ne: muikuluende wa bakaji mmuiba Mukanda wa malu a Mvidi Mukulu?

Kasai tartományban). Ez a luba-bambo térfoglalás ma is tart.

A lubák elsősorban erdő- és szavannalakók. Maniókát, kukoricát termesztnek, vadásznak, halásznak. A házasságkötést igen fejlett rendszer szabályozza. Zaire lakosságának több mint a fele keresztény.

Lubans are first of all inhabitants of forests and savannah. They cultivate manioc and corn, and hunting and fishing are their main occupation. Marriage is regulated by very strict rules. More than half of the inhabitants of Zaire are Christian.

Nuenu nkayenu nudi mua kuela muji bua kumanya mudi muanda ewu ushikila.
Patshibu, mema kumatula Mukanda wa Malu a Mvidi Mukulu mu tshibuta tshianyi.
Mema kuwuteka pa mesa a butuku. Ngambula amu tshibuta tshianyi, meme kumatuka
ne moyo mutua pa mukuabu.

A bantu nyelvcsaládba tartozó nyelv Dél-Afrikában. A Malawi Köztársaság hivatalos nyelve, itt a lakosság 50%-a beszéli. Beszélik még Kelet-Zambiában és Mozambikban. A csicseva a Nyassza tótól nyugatra fekvő területek nyelve, kb. 10 millió ember érti, és kb. 7 millió embernek az anyanyelve. Latin ABC a 19. század vége óta.

A Bantu language in Southern Africa. 50% of Malawi population speaks this language, and it is spoken in East Zambia and Mozambique as well. The main region of this language is westerward of the large lake of Nyasa, and altogether about 10 million people understand this language, for 7 million it is their mother tongue. Latin alphabet since the end of 19th century.

BUKU LOPATULIKA LA CHI-NORWEGIAN

Wolemba Ilona Kutas

Kwa Agogo auga Amuna

Kupezeka kwa dziko lodabwitsa la zinenelo, ndi phunzilo lalikulu m'moyo wanga. Chiyambi chache chinacokela ku mizu ya banja lathu. Agogo auga a Muna a ku-chikazi amene anali m'phunzitsi wa mkulu wa mau a Mulungu ankatha Kulankhula zinenelo 18. Koma sianathe kundiphunzitsa chi German, chi lieberi, chi Polish kapena chi Ngelezi chifukwa ndinali wa zaka zisanu pamene anamwalira. Koma ndili ndi chidwi chachibadwidwe nimoyo wanga kudi nditsalile mapazi awo.

Monga m'modzi wa nthumwi za oyan'ganila ma bukhu ndinakhala sabata limodzi ku Oslo. Kumapeto kwa ndondomeko yokwanila ndi yosangalatsa ya tsiku ndi tsiku, nthawi zouse ndi nathamangila ku chipinda changa cha ku tlotel kukakhala pa ndekha madzulo ndi bwenzi langa latsopano, Buku Lopatulika lolembedwa m'Chingelezi ndi m'chi Yorwegian.

Ndinalipeza pa tebulo la usiku, tsiku loyamba limene ndinalowa m'chipinda changa cha m'Hotel, m'mene ndinakhala sabata limodzi..

Itapena ndi chizolowezi kuti m'zipinda za ma liotel m'maiko a chi Krisitu Knikila alendo Buku Lopatulika. Mwambo umenewu ndinauona kwa nthawi yoyamba m'moyo wanga ku Oslo. Polipeza Buku Lopatulikali, linandi kumbutsa za usungwana wanga. Monga mwana wa m'busa, wokhala pa mishoni m'paka pamene ndinali wa zaka khumi, zisanu ndi chimodzi. Ndinali kumapita ku Chalichi ndi kumawelenga Buku Lopatulika. Zaka makhumi atatu zotsatila za moyo wanga, sindinagwileuso Buku Lopatulika m'manja mwanga.

Kalondolondo wamkulu anayambika. ndinawelenga gawo la m'chingelezi, ndinawelengauso gawo lomwelo m'chi norwegian, mothandizidwa ndi maphunzilo anga akale a Buku Lopatulika, ndinayamba kumvetsa zolembedwazo ndiponso mawu a m'chi norwegian osakanikila ndi chi ngelezi ndi chi German nthawi imodzi.

Tsiku ndi tsiku Buku Lopatulika ndi ine tinakhala moyandikana pa chibwenzi. ndinayamba kuopa kuti udinali pafupi kusiyana nalo.

Pa tsiku la chisanu ndi limodzi ndina funitsitsa kupitiliza kolondolondo ameneyu kumudzi.

Choncho ndi nagauiza za kuba Buku Lopatulikalo.

Ndinaliika m'chikwama mwanga usiku womaliza nditatha kuliwelenga. Koma nditangozima magetsi ndinalephela Kugona. Mu m'dima ndinayan'gana chikwama changa chotsekedwa ndi bwenzi langa mkati. Mkangano unayamba m'mutu mwanga.

Mkangano umenewu unayambitsa mafunso awa:

– Kodi zingatheka bwanji kuti ndikhale mwana wa m'Busa komanso mbala nthawi yomweyo?

– Komanso zinalembedwa m'Buku Lopatulikamo m'zinenelo ziwili zabwino: "Usabe!"

– Nanga a Gogo anga adakati chiyani adakadziwa kudi m'dzukulu wao waba Buku Lopatulika?

Ndi kuganiza kudi mutna kudziwa mapeto a nkhani!

M'mawa ndinatulutsa Buku Lopatulika m'chikwama mwanga, ndi kulibwezela pa tebulu la usiku ndipo ndi chikwama m'manja mwanga ndi mtendele mu m'tima mwanga ndinatuluka m'chipinda.

1. A bantu nyelvek családjába tartozik, közeli rokonságban a nyika és girjama nyelvvel. Hivatalos nyelv Tanzániában, Kenyában, beszélik illetve oktatási és közigazgatási nyelv Ugandában, Szómália déli tartományában, Zairében, Madagaszkár szigetén és számos más országban. Közép- és Kelet-Afrika „eszperantója”, a nemzetközi kereskedelem és érintkezés nyelve.

2. Mintegy tucatnyi nyelvjárását tartják számon. Korábban a jelölésére alkalmatlan arab írást használták szinte egyéni helyesírással. A latin írásra a múlt század második felétől fokozatosan tértek át.

3. Ragozó (agglutináló) nyelv, mint pl. a magyar, török, finn, de míg ez utóbbiakban a ragok/jelek a szó végéhez kapcsolódnak, a bantu nyelvekben a szó előtt állnak. A főneveket csaknem 20 kategóriába sorolja: személy, állat, növény, tárgy, néha azonban nagyság szerint. A személyek kategóriajele egyes számban m-, többes számban wa-: mtu 'ember', watu 'emberek'. A kategóriajelet a főnévhez tartozó szavak is megkapják, így a jelző, számnevek, igék. Mivel a szótárban a szavak nagyrészt kategóriajel nélkül szerepelnek, a nyelv alapvető ismerete nélkül nehéz őket megtalálni. Watu warefu watatu watatosha (Emberek hármak magasak elegek, azaz három magas ember elegendő). E szavak a szótárban mtu/watu, -refu, -tatu, tosha alakban szerepelnek.

4. A nyelv neve az arab szuahél 'part' szóból származik. Az anyanyelvi beszélők neve waswahili 'szuahélik', a más anyanyelvű, de szuahéliül tudók neve waarabu 'arabok'. A szuahéli nyelv kialakulása már az előző évezred utolsó negyedében megindulhatott a helyi, keleti partvidéki bantu nyelvjárások összeolvadása során. E területen igen magas civilizáció fejlődött az évezred végén és a második évezred első századaiban. Szárazföldi térhódítása az arab elefántcsont- és rabszolgakereskedelem létrejötte után indult meg a 18. század kezdetén. Az

1. It belongs to the family of the Bantu languages with close relationship to Hika and Girjama. The official language in Tanzania and Kenya, spoken and the language of education and administration in Uganda, south provinces of Zaire, in Madagascar island and in a lot of other countries. It is the Esperanto of Middle and East-Africa, the language of international trade and communication.

2. Swahili has a dozen dialects. Arabic script was used earlier with individual spelling. Latin script since the 2nd half of the 19th C.

3. Agglutinative language, like e.g. Hungarian, Turkish, Finnish, but whilst in these languages, suffixes/signs join to the end of the word, in Bantu languages they stand before the words. Nouns are regulated into 20 categories, according to person, animal, plant, object, but sometimes even according to size. The category point of persons in singular is m-, in plural wa- : mtu 'man', watu 'men'. The words joined to the noun get the category points as well, like the attribute, numerals, verbs. Since the words in dictionaries must be found without category points, it is difficult to find them without basic knowledge of the language. Watu warefu watatu watatosha (People three tall enough, that is to say 3 tall people is enough. These words occur in the dictionary as mtu/watu, refu, -tatu, - tosha.

4. The name of the language originates from the Arabic word "swahili" for 'beach'. The name of the native people is waswahili 'Swahilies', the name of people with an other mother tongue but understanding Swahili is waarabu (Arabians). The development of Swahili language may have begun in the last quarter of the last millenium, through the mergence of the local East coast Bantu dialects. A highly civilization had been developed in this region at the end of the years 1000 A.D. and at the first centuries of the second millenium. Its expansion on the continent began after the establishment of the Arabic ivory and

BIBLIA YA NORWAY

Ujuzi kubwa katika maisha yangu ilikuwa uvumbuzi wa dunia wa lugha. hii ndio ni ajabu sana.

Tangu utoto wangu naweza kukumbuka babu yangu, ambaye alikuwa baba wa mama yangu; ni kweli huyu alikuwa mtu mwenye elumu na maarifa sana. Alikuwa mwalimu kuu wa dini na alijua usemaji lugha 18. Isipokuwa nilikuwa mtoto umri miaka mitanu tu wakati ule, bila shaka angalinifundisha kigermani, kihebrew, kipole wa kiingereza. Tangu zamani imenipasa kufuata hatua yake.

Nilipokuwa mwanachama wa ujumbe wa mktaba nilikaa wiki moja huko Oslo. Kila siku, baada ya kazi, nilirudi chumbani cha hoteli upesi kwa ajili ya kukaa na rafiki yangu mpya – yaani Biblia Normreji. hii iliandikwa katika lugha kiingereza na kinorveji. Niliiona juu ya meza chumbani changu nilipofika hoteli a kwanza.

Labda ni desturi ya nchi za cristo ku weka biblia chumbani kwa kutumia na kusoma wageni hoteli. hii ni mara ya kwanza ambye nimekumatwa na desturi hii. Biblia hii ilinikumbusha wakati nilipo kuwa umri miaka kumi na sita. Baba yangu alikuwa Maudumu Protestant na ilikuwa kazi yangu ya kusoma Biblia ndani ya kanisa kila siku. Imeanza mchezo mkubwa. IYingesoma sentensi kiinglise na nilitofautisha na sentensi kinorveji. Baada ya kufuata hatua hii nilianza kufaham kinorji lianna lugha hii kidogo imechanganyika na kiingereza na kidachi; vile vile mimi mwenyeye nilifaham sana maneno ya Biblia alladhi hii ilinisaidia sana.

Kila siku ambaye imepita urifiki kati ya Biblia na mimi ilipata nafuu. Siku ya sita niliona bora kuiba Biblia kwa sababu nimeona faida zaidi kuendelea kujifunza nyumbani. Baada ya kuisoma niliweka mfukoni; lakini skuweza kulala. ndani ya giza ilianza vita kichwani. Siwezi kuwa bint wa maudumu na mwizi pamoja. Zaidi ya hii imeandikwa Bibliani katika lugha mbili mzuri nicosi kubwa ya kuiba. Ikiwa babu wa mama yangu angalijua mjukuu yake ni mwizi angesemaje?

Nadhani unawazia mwisho wa hadithi hii.

Siku ya saba asubuhi nilitokea biblia mfukoni na niliweka juu ya meza, na pamoja na moyo shwari nilitokea chumbani.

első teljes bibliafordítás 1891-ben jelent meg. A szuahéli ma rendkívül kiművelt kultúrnyelv, gazdag irodalommal.

5. A legtöbb idegen szót az arab adta, de számos indiai, perzsa, angol szó is került a szókincsébe.

6. Két szuahéli fordítást is kaptunk, talán két nyelvjárás?... Mindkettőt közöljük

slave trade in the beginning of the 18th C. The first whole Bible translation was completed in 1891. Swahili is an extremely civilized language nowadays, with rich literature.

5. Arabic gave the most foreign words to Swahili, but many Indian, Persian and English words have gotten into its vocabulary.

6. We got two Swahili translations, maybe two dialects?... We enclose both.

1 -moja/-mosi 2 -mbili/-pili 3 -tatu 4 -nne 5 -tano 6 -sita* 7 -saba* 8 -nane
9 -tisa*/ -kenda 10 -kumi 100 -mia*

* arab eredetűek

*of Arabic origin

BIBLIA YA NORWAY

imeandikwa na Ilona Kutas

kuaajili ya babu yangu

Lilikua mojawapo ya matukio muhimu kabisa ya maisha yangu, nilipokua chini ya usimamizi wa familia yangu na kugunduwa ulimwengu wa lugha unaopendeza kupita kiasi. Babu yangu, babaake mama yangu, alikua mtaalamu wa fani ya tabia na sifa za Mungu na dini, alikua akiweza kuzisoma vizuri tugha 18. Dini na lugha za kigeni ndio mambo yaliyokua yakimvutia na kuyashughulikia muda wote wa maisha yake. Alipofariki, mie nikiwa na umri wa miaka mitano tuu, kwa bahati mbaya, hakuweza kwa hivyo kunifundisha kijerumani, kingereza, kipoland au kiyahudi. Mara tuu nikatanabahi kwamba nimerithi kipaji cha babu yangu katika kuzipenda lugha za kigeni.

Miaka mingi baadae, nikiwa kama mwanachama wa ujumbe wa wanamaktaba, nilikwenda Oslo kwa wiki moja. Baada ya mafunzo ya maana na manufaa, daima nilikua nikikimbilia katika chumba changu cha hoteli, nikipitisha jioni kwa kusoma Biblia iliyoandikwa kwa kingereza na kinorway.

Kitabu hiki nilikikuta ndani ya toto la meza ndogo, karibu na kitanda, nilipofika hotelini Oslo, pengine ni desturi za nchi za kikristo, kwa wageni wa hoteli kuwekewa Biblia.

Nilipoiona Biblia hiyo, nikaanza kuyakumbuka maisha yangu ya utotoni. Nikiwa binti ya familia ya wachungaji wa kiprotestanti, niliishi hadi nikiwa na umri wa miaka kumi na sita katika kiunga cha wachungaji, nikenda kwa bidii kanisani na nikisoma sana Biblia. Miaka 30 iliyofuatia, sikuweza tena kuishika Biblia mikononi mwangu.

Nilipokua katika chumba changu cha hotelini huko Oslo, nikajikuta mbele ya kitabu hiki kilichovipita vitabu vyengine na kusalitika nacho upya. Nikasoma kurasa zilizoandikwa kwa kingereza na kulinganisha na tafsiri yake ya kinorway.

Mafungamano ya lugha hizi mbili na jinsi maneo yanavyofanana na yale yenye asili ya kijerumani ambayo nnayajua, ni ya kustaajabisha. Kila kukicha nilizidi kuipenda Biblia hii iliyoandikwa kwa lugha mbili, na nilisikitika sana kila siku zilipokua zikipita na mwisho wa kikao chetu kukaribia kuwadia.

Mnamo siku ya sita lakini, nikajiwa na fikra kwamba ningeweza kuendelea na furaha yangu ya kuisoma Biblia iliyoandikwa kwa lugha mbili, hata wakati nitakaporejea nyumbani, na nikafikia uamuzi wa kuiiba Biblia ile.

Mnamo siku ya mwisho ya kukaa kwangu hotelini, nyakati za usiku, nikaitia Biblia ile ndani ya sanduku langu. Usiku kucha sikuweza kulala viziuri jicho langu kila wakati, likilikodolea lile sanduku ambamo niliificha ile Biblia.

Fikra zikaanza kunisumbuwa kichwani mwangu:

– mie, binti ya mchungaji, ndo nimegeuka mwizi sasa?

– ndani ya Biblia imeandikwa: “Usiibe!”

– Babu yangu angesema nini, angejua kwamba mjukuu wake kaiba Biblia?

Si vigumu kuung’amua mwisho wa hadithi hii.

Asubuhi, nikaitoa Biblia ndani ya sanduku, nikaiweka juu ya meza karibu na kitanda na kutoka chumbani, moyo wangu ukiwa safi kabisa.

A bantu nyelvcsalád tagja. A Dél-Afrikai Köztársaság Natal tartományában és Transvaal egyes területein beszélik. (Az 1970. évi becslés szerint mintegy 4 millióan.) A bantu nyelvek mindenki által elfogadott osztályozása a mai napig sem történt meg. Anélkül, hogy belemennénk a részletekbe, csupán megemlítjük, hogy ha a zuluhoz csatoljuk a ndebele csoportot, mint azt Murdock teszi, akkor a zulu nyelvet beszélők száma kétszer ennyire tehető. A szovjet-országi nyelvészek viszont a ngonni nyelvet is a zulu nyelvjárásának tekintik. A lélekszámba akkor még nem vettük be a tanzániai és maláviai zulu, nguni és ngonni törzseket.

A zulu nyelv hangjai közül a legkülönösebb az öt csettintő hang. A zulu nyelvvel a rádióban gyakran találkozhatunk M. Makeba előadásában, ahol a számunkra szokatlan hangokat is megfigyelhetjük. Pedig a csettintő hangok a térség több nyelvében is előfordulnak, pl. a bantuval nem rokon kojszan csoportban.

A szuahéli nyelvben leírt sajátosságok a bantu nyelvekre, így a zulura is jellemzőek. Röviden: a főneveket kategóriákban sorolja, ezt a szóeleji prefixum (előtag) mutatja, melynek egyesszámú és többesszámú alakja van. Az igeragozás is leginkább prefixálással történik, az aktuális prefixumot az ige is megkapja.

A prefixálás fontos szerepet kap a szóképzésben is. Erre egy példa: Az *umphathisihlalo* 'elnök' szó az alábbi elemekből áll: *um-* a kategóriát jelző prefixum, *umphatni* 'birtokló', *isi-* a *hlalo* 'szék' szó prefixuma. Szó szerint: a 'szék birtoklója'. Az *um-* többesszáma *o-*, ezért 'elnökök' *ophathisihlalo*.

Member of the Bantu language family. Spoken in Natal and Transvaal regions of Republic of South-Africa. (According to 1970 estimation it is spoken by about 4 million speakers.) Not yet classified on the basis of everybody's acceptance. Not going into details we mention only that if we enclose Ndebele group to Zulu, as it does Murdock, then Zulu language speakers can be doubled. Soviet-Russian linguists say Ngoni is a dialect of Zulu. And into this population we did not even include Zulu, Nguni and Ngoni tribes in Tanzania and Malawi.

The most peculiar sounds of Zulu language are the five clicking sounds. We can hear Zulu on the radio as well when M. Makeba is speaking. We note that the sounds are unusual for us. Clicking sounds occur in many other languages of this territory, e.g. Kojszan group, which is not related to Bantu languages.

Characteristics described for Swahili are true for Bantu, and for Zulu as well: nouns are categorized, it is shown by the prefix at the beginning of the word, which has singular and plural forms. Conjugation is made by prefixes as well, the verb gets the prefixes.

Prefixation has an important role in word formation as well. An example: the word "*umphathisihlalo*" (president) is constructed by the following elements: *um-* is a prefix which marks the category, *umphatni* 'possessor', *isi-* is the prefix of the word *hlalo* 'chair'. Literally: 'the possessor of the chair'. Plural of *um-* is *o-*, so 'presidents' = *ophathisihlalo*.

1 nye 2 bili 3 thatthu 4 ne 5 hlanu 6 isithupa 7 isikhombisa 8 issitjagalombili
9 isitjagalunye 10 isumi

NORWEGIAN I BHAYIBHEL

Ukuthelakala Konhlaba onagalisayo wezilimi, Kwayishintsha inpilo yani. Naunderi wami wagacilisa izimparde. Nasemuva Kohogo owafunda wagogoda Kwezobufudsikazi wayazi izilimi ezigu – 18. Kagagoba akakwazaga ukugifundisa isi – Tamasi (Germany), Nesi-Iieberu (hebrew), Kenye ne Singisi (English) ngoba ngaleso sikhathi ngangisenemingaka engu – 5 wayeseshona- Ke. Noneabago wokunyathela lapno akaruba khona uyagifikela.

Njegelugu labaphathelane nezinewadi ngahlala isonto elilodwa e – Oslo: Emva Kwazinklelo ezazimcogalisa njálo ebusuku ngangiye ngiklala nemrigare wami owayekwazi ukukkuluna zanke izilimi naso isingisi lesi.

Njengabazalwane Kujwayelekile ukuhlagana ndawonye ngenhloso yokuphakelara izwi lika Nkulunkuly kokho ngakufunda Khona le – e – Osio. Nalokko Kwakuye Kungikhumbuze impilo engakhula ngayo. Ngagiye ngiye e sartweni ngifunde i Bhayibheli ngoba ngangizalwa ikholwa ngaze ngaba neminyaka eng 16.

Yagalake - manje indaba, ngifunde i-Bhayibhel, elibhalwe ngesi-ngisi ngisighatharise nesi Norwegian lapho ngisizwe ulwazi lwami engase nginalo nge Bhayibheli. tYgagala-ke manje ne Tekisi lesiYgisi nesi Tamáni uma Kuxutehwe ndawonye ngikuzwe.

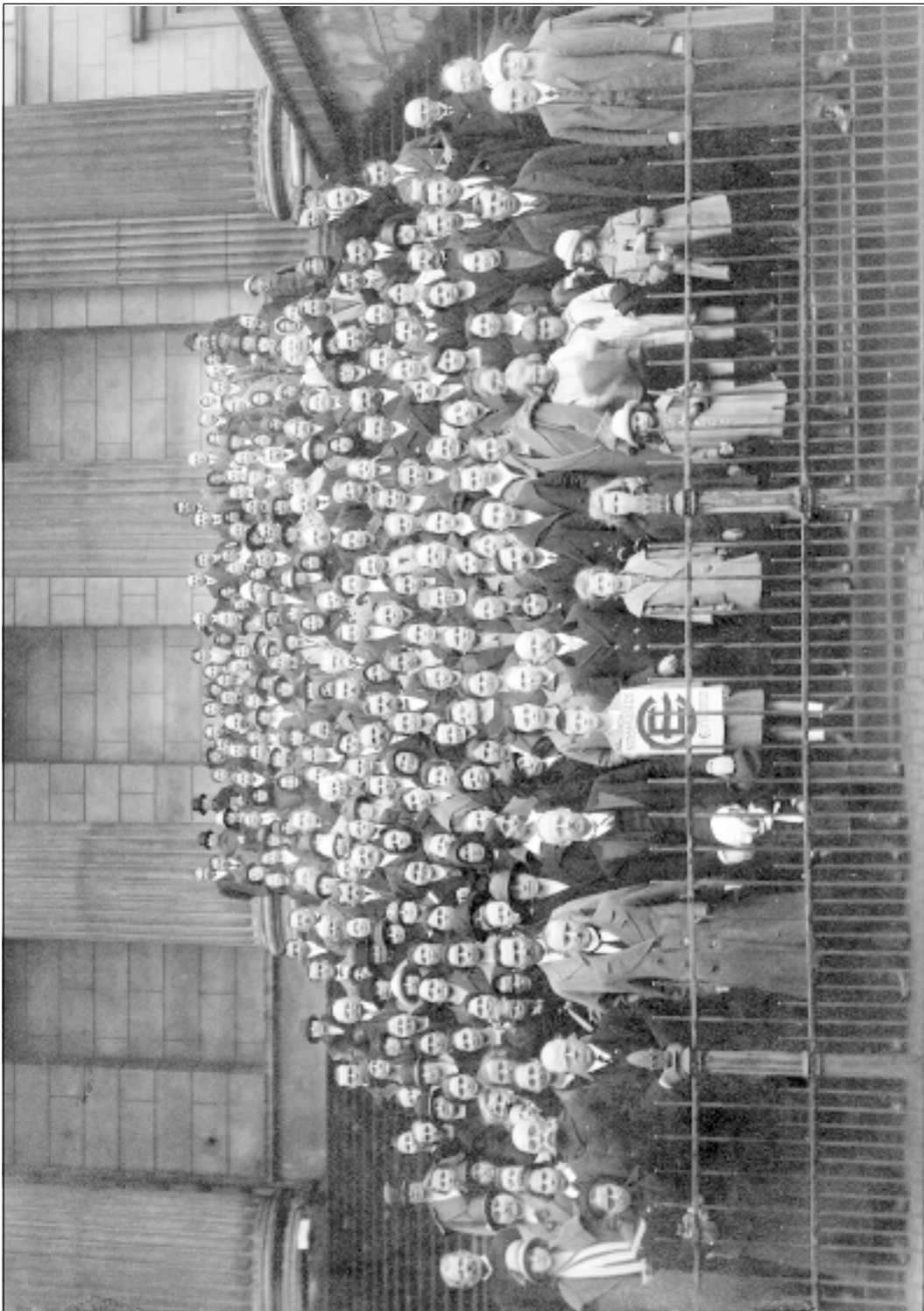
Lwakhula Kanjalo ulvazi lwami nge Bhayibheli Kwasukela lapno agibage ngisazehiukanisa Balo. ngobusuku bokugcina bomhlagaro emva kokulifunda ngalifalca esikhwameri Sami, Kwathi nangemuva Kokueisha isibani ebusuky babungaciki ubuthongo ngesithombe esasigifikela salomngawi wami owayesesikhwameni Lokushayisana Kwemigosdo Kwangifikisela lemibuzo:

– Ngingavuma kanjani ngobubi engibenzile futhi ngiyindodakazi yo Muangeli? – Phezu kwalskho neBhayibheli likubeka Kucace ukuthi “UNGEBI?”

– Bona obabamkhulu uma bengezwa ukuthi uMzujulu wabo weba i Bhayibheli bangathini?

Asiphelo salendaba nawe ungazibonela ngokwakho.

Ukusa Kwazwiwa yimina ngalithatha ngaliphindesela emuva ukuze umoya wami ukhululeke, Ngokuthula okukhulu ngaphuma nganyelela.

*Krisztusért és Egyházáért CE Kongresszus a Nemzeti Múzeum előtt
CE Congress in front of the National Museum in Budapest*

SZUDÁNI NYELVEK KVA CSOPORTJA

ibo

SUDANI LANGUAGES, KVA GROUP

Ibo

Az ibo nép nyelve, a nyugat-afrikai nyelvek kva csoportjába tartozik. Legközelebbi rokonai az ún. joruba nyelvek (bini vagy edo, gbari, nupe stb.). 1967-ben mintegy 11 millió (becsült adat) ibo vagy igbo anyanyelve volt Nyugat-Nigériában, akik nagyrészt az őserdőkben élnek, átlagosan mintegy 4-6 ezer főt számláló patriarkális közösségekben letelepedetten.

Gazdag mássalhangzórendszerében találunk szóeleji kettős zárhangokat (gb, kp), kemény és lágy (palatizált), előhehezetes zöngétlen és zöngés mássalhangzókat. Mint a család valamennyi nyelvében, az iboban is értelem megkülönböztető szerepet játszik a tonalitás vagy (5) zenei hangsúly.

Egyébként a szó mondatbeli szerepét a szórend, előjárósók és névsók esetében a zenei hangsúly is kifejezheti. Az igeragozás tulajdonképpen előragozás (prefixáció), melyben a személyes névmások képezik az „előtagokat”. A prefucációnak fontos szerepe van a szóképzésben, szóalkotásban is.

Ebben a nyelvcsoporthoz csak az ibonak és a jorubának van jelentős irodalma. Melléjeles latinbetűvel írják.

The language of the Ibo nation, it belongs to the Kva group of West-African languages. Nearest relatives: Joruba languages (Bini or Edo, Gbari, Nupe, etc.) Mother tongue of ca. 11 million Igbo inhabitants, living mostly in rain forests, in West-Nigeria, in patriarchal communities, each about 4–6 thousand members, they are settled.

It has a rich consonant system, with doubled plosives at the beginning of the words, (gb, kp), hard and soft, aspirated voiced and voiceless consonants. As in all languages of this family, tonality or musical stress has a meaningful distinguishing role.

Each word's role in the sentence is expressed by word order, and in prepositions and nominals even musical stress as well. Conjugation = prefucation, in which personal pronouns are the prefucates. Prefucation has an important role in word-formation as well.

In this group Joruba and Ibo have important literature. It is written in Latin letters with apart marks.

1 otu 2 abuo 3 ato 4 ano 5 iso 6 isi 7 asaa 8 asato 9 toolu 10 iri 100 ohu iso (20x5)

AKWUKWO NSO NDI NORWAY

Akuko mkpisi Ilona Kutas
Onye sughariri ya: Chima Obi

Na ncheta nna m ukwu

IYchoputa uwa oma asusu di iche iche bu ihe ukwu mere, biakute m na ndu m. Ihe kpatara ihe a sitere na otu m siri puta uwa na otu ndi muurum, na ndi muuru ha siri wee puta. IYna nne m. onye nkuzi ukwu n'ulo akwukwo nso, maara ka-esi asu asusu iri na asato. Asusu na Uzo Chukwu bu ihe digasiri ya nkpa. O nweteghi ohere kuzirim asusu hibru, Oyibo, Polishi, ma o bu asusu ndi Jámini, n'ihhi na o nwuru oge m di afo ise, mana o na-eme m ka mkwesiri isote ya.

Otu mgbe, ano m ubochi asaa n'Oslo, n'ihhi na abu m otu na ndi nlekota otu uloodoziakwukwo zigaara ebe ahu. Kwa ubochi, oge anyi mechara ihe nile anyi kwesiri ime ubochi ahu, alaghachirim n'ebe obibi m. ebe mu na otu enyi m nooro ruo oge chi jichara. Enyim a bu akwukwo nso edere n'olu abuo – olu oyibo na olu ndi nowe.

Ahusuru m ya n'elu tebulu oge m baburu n'ebe obibi m n'uloezumike ahu anyi noro ubochi asaa.

Ikekwa n'obodo ndi choochi, a na ahapu akwukwo nso n'ebe obibi dum di n'uloezumike ka onye njem obula no nga ahu nwee ike guo ya. Oge m choputara ihe a bu oge ahu m no n'Oslo. Naani anya m huru akwukwo nso ahu mere m jiiri chetawa oge m bu nwata. Ruo oge m di afo iri na isii, anyi bi n'akuku choochi, ana m agakwa choochi, na agukwa akwukwo nso, n'ihhi na abu m nwa nwanyi fada. N'afu iri ato sotere oge a na ndu m, aka m emetughidi akwukwo nso ma otu.

Oke egwuregwu wee bido. M guotu ntakiri na bekee, guokwa ya na Nowe, m ejikota ha abuo, chetakwa ihe m ma di n'akwukwo nso, m wee ghotawa ihe e dere n'ihu akwukwo ahu, n'otu oge ahu m wee na amuta otutu okwu di n'asusu ndi nowe. Otutu okwu ndi a di ka okwu di n'asusu oyibo na nke ndi Jamini.

Kwa ubochi, mu na akwukwo nso a wee na-abu ezigbo enyi karia na mbu. Ujo wee na atuzi m gbasara oge m ga ekwesi ihapu ya laa.

N'ubochi nke isii, oke ochicho wee biagide m gbasara i na-egwutukwa egwuregwu a ma m laruo.

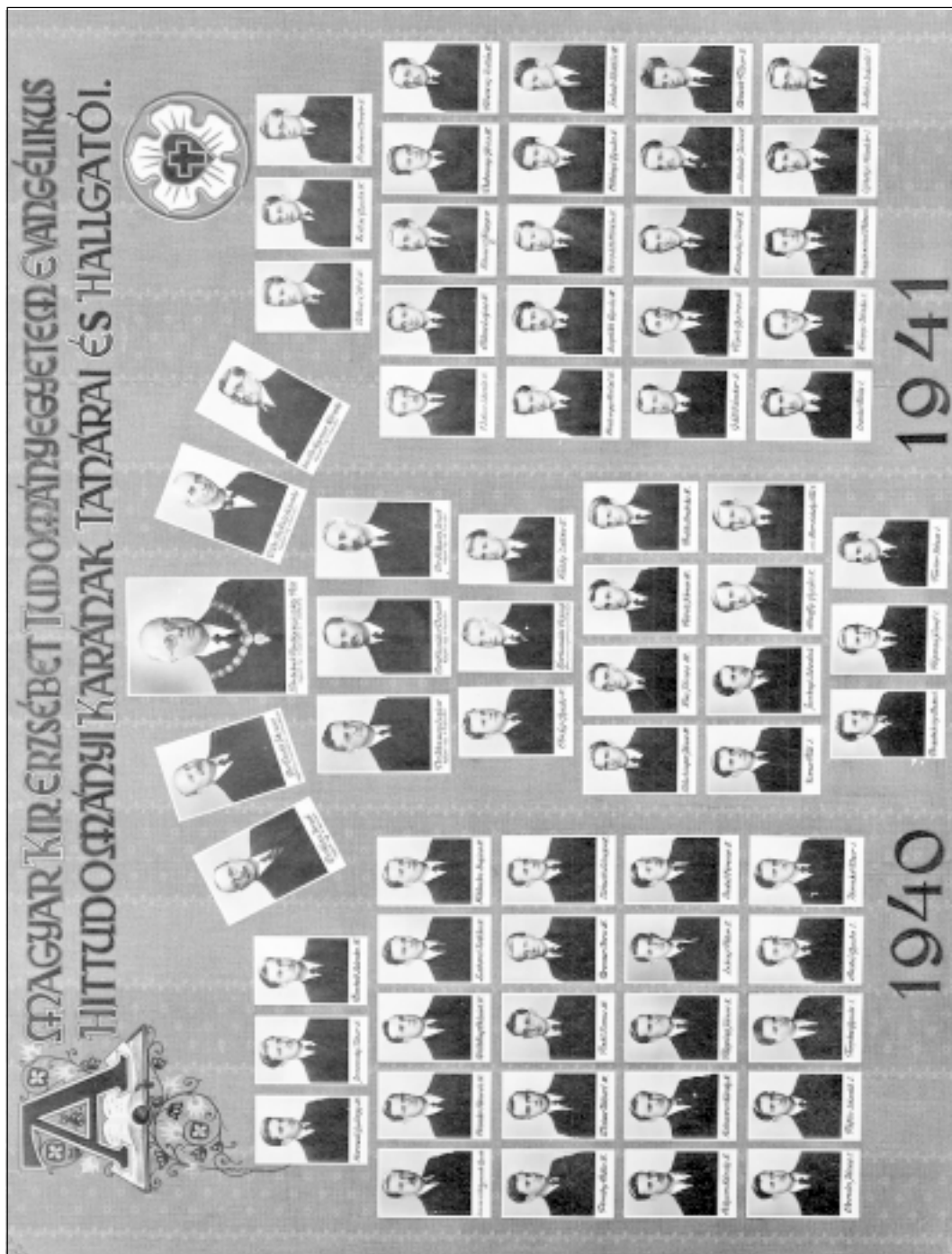
M wee kwerezie n'onwe m na m ga-ezu akwukwo nso a.

IY'abali ikpeazu, oge m guchara ya, m were ya. tiba n'ime akpa m. Mana oge m gbanyuru oku chowa ihi ura, ura wee gbanaghariam. M noro na-ele akpa m ahu enyi m no n'ime ya, nke mechiri emechi. Ajuju ndi a ka m juziri onwe m:

- Kedu ka m ga-esi buru nwa fada, burukwa onye ori n'otu oge ahu?
- Kedu ka m ga-esi zuo akwukwo edere n'ime ya si na "Gi ezula ori"?
- Kedu ihe nna m ukwu ga-ekwu ma o mata na nwa nwa ya zuuru akwukwo nso?

Ikekwa, ugbu a i ga-amazi ihe mere!

Oge chi boziri, agara m n'ebe akpa m no. weputa akwukwo nso ahu, desa ya ebe m huru ya oge m basuru n'uloobibi ahu. M wee jirizie akpa m n'aka, jiri obi lodara ala nke ukwu, puo.

A Hittudományi Kar dékánja / Decan of the University

MŰNYELVEK

eszperantó (1887)
vikto (1981)
interlingva (1950)
unitario (1994)
glosa (1943)
volapük (1880)

ARTIFICIAL LANGUAGES

Esperanto (1887)
Vikto (1981)
Interlingua (1950)
Unitario (1994)
Glosa (1943)
Volapük (1880)

Zamenhof Lázár Lajos – eszperantó nevén Lazaro Ludoviko Zamenhof (1859–1917) – lengyel orvos alkotása. A nyelv szókészletének a zömét a latin (újlatin) szolgáltatja, de számottevő benne a germán és a szláv elem is. Nyelvtana egyszerű és logikus felépítésű, könnyen tanulható.

A világirodalom minden nevezetes alkotása hozzáférhető eszperantó nyelven. Maga Zamenhof is jelentős fordítói tevékenységet fejtett ki. Sok író – köztük magyarok is – csak eszperantóul publikálnak.

A Föld minden országában működik eszperantó szervezet, Magyarország is tagja az Eszperantó Világszövetségnek.

Esperanto, the most successful artificial language, was created by the Polish physician L. L. Zamenhof (1859–1917). Most of the vocabulary is of Latin origin but the number of Germanic and Slavonic elements is also considerable. The grammar is simple and easy to learn.

Many important works in world literature are available in Esperanto. Zamenhof himself was a very active translator. Many authors, Hungarians among them, publish first in Esperanto.

There are Esperanto organizations all over the world. Hungary is also a member of the Esperanto World Organization.

1 unu 2 du 3 tri 4 kvar 5 kvin 6 ses 7 sep 8 ok 9 nau 10 dek 100 cent

LA NORVEGA BIBLIO

novelo, verkis: Helena Kutas
avo

por mia

en Esperanto-lingvon tradukis: Viktória Balogh

Por mia vivo unu granda travivaĵo estas la malkovro de mirinda mondo de lingvoj. Familia devena estas la impulso: mia patrino estis teologia profesoro, kaj li parolis dek ok lingvojn. La lingvo kaj la religio tre grava estis por li. Min bedaurinde li ne povis ekinstrui pri germana, pri hebrea, pri pola au pri angla, ĉar mi estis kvinjara, kiam li mortis. Nur en miaj genoj mi sentas ie, ke mi devus iri lian vojon.

Kiel ano de bibliotekista delegitaro mi pasigis unu semajnon en Oslo. Post la ricaj, interesaj programoj ĉiutage mi rapidis hejmen, en mian hotelan kambron, ke la solecajn vesperojn mi pasigu en la asocio de mia nova amiko, la angla-norvega dulingva biblio.

Sur la noktosranko mi trovis ĝin jam unua tage, kiam mi enpasis en mian kambron, kiu de poste dum unu semajnon estigis mia hejmo.

Versajne en kristianaj landoj ĉi tiu estas la kutimo, ke oni provizas ankaŭ per biblioj la gastojn, sed mi tie, en Oslo renkontis unue per tiu praktiko. La renkontigo kun Biblio revokis ankaŭ mian infanagon. Kiel reformaciana pastra-knabino mi vivis ĉe paroĥo ĝis miaj dek ses jaragoj, mi vizitadis preĝejon kaj mi estis biblialeganto. Poste en mia vivo dum sekvaj tridek jaroj neniam alvenis en mian manon la Libro de Libroj.

Ekkomencis la granda ludado. Mi tralegis la anglan kolumnon de Biblio, poste mi komparis ĝin kun norvega pago kaj kun helpo de mia iama bibliakono komune mi komencis ekkompreni la tekston kaj el la angla-germana lingvoj miksitajn norvegajn vortojn.

Kiel pasis la tagoj, la Biblio kaj mi tiel estigis en pli kaj pli strikta amikeco. Mi komencis timi de la proksimigonta disigo.

Je la sesa tago mi sentis tiel, ke estus bone ankaŭ hejme daŭri ĉi tiun ludon.

Mi decidis, ke mi stelos la Biblion.

Okaze la lasta vespero post la legado mi enmetis ĝin en mian valizon. Poste mi malsaltis la elektrolumilon, sed ne venis dormo en miajn okulojn. En la mallumo mi rigardis nur mian valizon, kiu kasigis mian amikon. Granda batalo detruis en mia kapo.

La batalo la sekvajn demandojn metigis:

- Stelisto kaj pastraknabino. Kiel mi povus akordigi en mi tiujn du aferojn?
- Ĉi tie estas skribita en la Biblio, ankaŭ en du belaj lingvoj: „Ne stelu!”
- Kion dirus mia avo, se li ekscius, ke ŝia nepino forstelis unu Biblion?

Mi pensas, ne eblas malfacile diveni la finon de la rakonto!

Matene mi elprenis la Biblion el la valizo, mi relokis ĝin sur la noktosrankon kaj mane kun mia valizo, en mia koro kun granda trankvilo mi elpasis el la cambro

Megalkotója Bósz Vilmos (sz. 1949) pécsi lakos. A latin alapú, de sok egyéb elemet is magába foglaló vikto első látásra érthető a több nyelvet ismerő olvasó számára. A főnévnek három esete van (alany, tárgy és birtokos eset). A nyelv rugalmasságát mutatja, hogy a birtokos viszony a »de« elöljáró szóval is kifejezhető. Más tekintetben sem túlszabályozott. Például a főnév bármilyen hangra végződhet. Lapja a Viktoblatt, mely kisebb terjedelmű közlemények mellett a szókincs gyarapodásáról is számot ad.

A szerző bízik benne, hogy Nostradamus (1503–1566) jóslata bevalik. Ez pedig emígyen szól (IV. 56.): „A bósz nyelv győzelme után a szellem nyugalomban és békében pihen.”

Vikto was created by Vilmos Bósz borned in (1949) the South-Hungarian town Pécs. It is based on Latin, incorporating other elements. It is easily understandable at first sight for any polyglot. The noun has nominative, accusative and genitive. Genitive can also expressed by the preposition »de« and noun can end on any sound. Both show the flexibility of the language. The periodical Viktoblatt, along with short articles, gives information on new words.

Bósz (»Furious« in Hungarian) hopes that one Nostradamus' (1503–1566) prophecies will be fulfilled in connection with Vikto, too. It reads (IV. 56.): "After the victory of the furious language, the spirit will rest in calmness and silence."

1 un 2 du 3 tri 4 kvar 5 kvin 6 six 7 sept 8 okt 9 nav 10 dek 100 cent

LA NORVEGA BIBLIO

novello, skribibat Kutas Ilona
vikta tradukcio de Bósz Vilmos

al avir mys

Un granda travivo del vivo mys bat la skoprado de thaumoza mundus la lingvojs. Tia ekmovado habit familia origon: la matera avir mys bat theologia professor, et lokvibat dekokt lingvojn. A ry bat la lingvistik et religio tre grava. Sorre ry non potibat instrui myn germane, hebraee, pole aut angle, nam my bat kvin anna, liam ry mortibat. Mon in la genoj mys my sentit aliep, ut my debiust vadi suren la vio rys.

Lie un membru bibliothekoera delegacios my passizibat un semanon in Oslo. Post la richa, interessanta programmoj my rapidibat domen omnidie en la hotela kamro, ut la sola vesperojn my agiust kommune kum la nova filu mys, kum un angla-norvega bilingva Biblio.

My trovibat tion unat die sur la noxarmor, liam my engradibat en la kamro mys, lio bat poste tra un seman la domal mys.

Verseemble in la christiana landoj est la ethicio providi la gastojn kum Biblio, sed my otiep, in Oslo trovibat sen une kum tia praxo. La trovado kum Biblio memorizibat kaj la infantaetaton mys. Lie reformata pastoridu us tote deksix anna aetat mys my vivibat pad la parochio, vadibat en templum et bat un Biblion legita hum. Poste in sekva tridek annoj de vivo mys non venibat en la manoj mys la Libro Librojs.

Io inicibat la granda ludo. My legibat la angla kolumnon Biblios, poste my komparibat tion kum la norvega pagno, et per vettempa bibliognostado mys my ekkomprendibat untempe la texton, et la angla-germana mixata norvega voxojn.

Lie passibat la dioj, la Biblio et my ny mixadibat in un plus pli proma filessum. My ektimibat del promada disvado. Sixat die my sentibat tie, ut kvia bone ust dome kontinui tia ludon.

My decidibat, kleptit la Biblion.

Ultima vespere post la legado my enpozibat lyn en la koffer. Poste my delumizibat, sed my non potibat ekdormi. In la obskurum my spektibat mon la kofferon, lio kryptibat la filun mys. Granda pugno agitadibat in la kapo mys.

La pugno feribat la sekva kvaestiojn:

- Kleptoer et pastoridin. Kvie kompoziust my syme tia du thingojn in my ipse?
- Tiep, in tia Biblio geskribiturbat kaj in du bella lingvoj: "Ne kleptij!"
- Kvion diciust la avir mys, se ry gesciust, ut sea nepot kleptibat un Biblion?!

My pensit, io est non hafacila solvi la finon historios!

Matene my exprendibat ex la koffer la Biblion, repozibat lyn suren la noxarmor, et kum koffer in la manoj et in la kor mys kum granda kviet my exgradibat ex la kamro.

Az International Auxiliary Language Association (IALA) 1924-ben alakult. Feladatául a világ nyelvi problémáinak megoldását tekintette. A nemzetközi nyelv céljaira alkalmas interlingua csak 1950-ben került bemutatásra. Szülőatyja Alexander Gottfried Gode von Aesch, röviden A. Gode, aki 1907-ben született Brémában. 1927 óta az Egyesült Államok polgára. Több egyetemen végezte tanulmányait, majd germanisztikából doktorált. Tevékenysége szerteágazó. Volt egyetemi lektor, fordító, lapalapító, szerkesztő. 1934 óta az IALA munkatársa. Az interlingua létrehozásában más tudósok is közreműködtek.

Az interlingua – hasonlóan az occidentalhoz – megenged néhány újlatin „szabálytalanságot”. Élőlények lehetnek hím- vagy nőneműek, vannak igék rendhagyó szupinummal, rendhagyó fokozású melléknevek stb.

The International Auxiliary Language Association (IALA) was established 1924 to resolve some problems of world language. The auxiliary language Interlingua was demonstrated 27 years later, in 1950. Father of the project, Alexander Gottfried Gode von Aesch, was born in Bremen 1907 and became a US citizen in 1927. He studied in various universities, taking his doctorate in Germanistics. He worked as lector, translator, publisher, founder of periodicals, editor. Other linguists also participated in the creation of Interlingua.

Interlingua – like Occidental – allows some irregularities from Romance languages. Living beings can be masculine or feminine, there are irregular verbs, irregular comparison of adjectives etc.

1 un 2 duo 3 tres 4 qatro 5 cinque 6 sex 7 septe 8 octo 9 nove 10 dece 100 cento

LE BIBLIA NORVEGIAN

Un novella per Ilona Kutas

A mi granpatre

Traducite in Interlingua per Ferenc Jeszenszky

Le discoperta del mindo meraviliose del linguas es le grande experientia de mi vita. Le motivation pro isto proveniva ab radices familial. Me granpatre materno, un professor de theologia, maestrava dece-octo linguas. Le linguas e le religion era multo importante pro ille. Ille non poteva inseniari me le germano, le hebreo, le polonese o le anglese proque io habeva solmente cinque annos quando ille moriva. Io senti solmente alicubi in mi genes que io debe sequer su passos.

Como membro de un delegation de bibliothecarios, io passava un septimana in Oslo. Post le ric e interessante programmas diurne io curreva semper a mi camera de mi hotel pro passar le vesperes solitari in le compania de mi nove amico: un Biblia bilingue anglo-norvegian.

Io lo habeva trovate super le tabula de nocte al prime die post haber entrate le camera de hotel, mi focar pro un septimana.

Forsan il es costumari in le cameras de hotel del pais christian poner un Biblia al disposition dei hospites. Io experienciava iste custume pro le prime vice durante mi sojorno in Oslo. Le trovar de ille Biblia me rememorava anque a mi infantia. Como filia de un pastor protestante, vivente al residentia parochial usque mi etate de decese annos, io soleva ir al ecclesia e leger le Biblia. Ma durante le trenta annos ulterior de mi vita io non mesmo teneva un Biblia in mi manos.

Un grande joco comenciava. Io legeva le columna anglese del pagina, lo comparava con le columna norvegian e, con le adjuta de me cognoscencia ancian del Biblia, io comenciava comprender al mesme tempore e le texto e le vocabulos norvegian de origine miscite anglese e german.

De die in die le Biblia e io deveniva amicos de plus in plus proxime. Io comenciava timer mi separation imminente ab illo.

Al sexte dei I sentiva grande desiro de continuar le joco anque a casa. Pro isto io decideva robar le Biblia.

Post haber legite lo, io lo impacchettava in mi valise al ultime vespere. Ma post haber extinguite le lampa, io no poteva addormir me. In le obscuritate io surveliava le valise claudite con mi amico in illo. Un lucta rabiava in mi capite.

Iste lucta sublevava le questiones sequente:

- Como pote io reconciliar que io es le filia de un pastor e un fur al mesme tempore?
- In plus, il ha essite scribite in iste Biblia in duo belle linguas: "Non roba!"
- Que dicerea mi granpatre si ille sapeva que su granfilia ha robate un Biblia? Io crede que vos pote imaginar le fin del historia!

Al matino io prendeva le Biblia ex mi valise, lo replaciava al tabula de nocte e, con mi valise in le mano e con grande calma in le corde, io abandonava le camera.

Az unitario elnevezésű mesterséges nyelvet 1994-ben Németországban mutatta be Mario Pleyer (szül. 1937-ben) „Unitario 2001, Kurzgrammatik” c. kiadványában. Az unitario az egyetlen sikeres műnyelv, az interlingua alapfelfogását követi, bizonyos fontos módosításokkal: más román nyelvek klasszikus kiejtési szabályai helyett fonetikus ABC-t használ; a legtöbb névmást és más rövid nyelvtani segédszót mesterséges változatokkal helyettesíti azzal a céllal, hogy könnyebben bevéssék az emlékezetbe.

Ugyanilyen céllal változtatta meg az összes nyelvi inflexiót, hogy felismerhető végződések legyenek, melyeket könnyű megjegyezni és világosan érthető.

Egy bizonyos ponton az unitario túltesz az összes többi műnyelven: eltekintve egy kicsiny alap-szókészlettől, mely főleg a fentebb emített nyelvtani segédszavakat tartalmazza, bárki, aki unitarióul akar írni, egyszerűen egy bármely könyvesboltban kapható spanyol szótárt használhat. Ezzel az egyszerű szabállyal tehát az unitario nemcsak a legfiatalabb univerzális nyelv, hanem ez az egyetlen olyan nyelv, amely a föld bármely nyelvéhez szótárként kínálja magát.

Az unitariót hídnnyelvként lehet használni számítógépes fordításhoz, valamint tudományos munkákat lehet ezen a nyelven írni bármely országban, és így a tudományos életben eddig egyeduralgó angol nyelvet helyettesítheti.

Unitario has been presented in 1994 in a booklet in Germany: Unitario 2001, Kurzgrammatik by Mario Pleyer (born 1937). Unitario follows the basic concept of the only other successful planned language, Interlingua, but with some important modifications:

It uses a phonetic alphabet instead of the classical spelling used in other romance languages. Most pronouns and many other short grammatical words have been replaced by partly artificial versions with the aim to provide a better imprint in our memory.

For the same reasons, all grammatical inflexions have been altered to have characteristic endings, easily recognisable and clearly understandable.

In one point Unitario outperforms all other artificial languages: apart from a small basic vocabulary, which consist mainly of the already mentioned grammatical words, everyone who wants to write a text can do so by using the regular Spanish dictionary, available in every bookstore. With this simple rule, Unitario is not only the youngest universal language, but at the same time the only one which can provide dictionaries in any given language around the globe.

It is the aim of Unitario to be used as a bridge language for computer translations and also for all scientific work written in all countries and replacing the presently dominating English language in the field of science.

1 una 2 dua 3 troja 4 kwarta 5 kwinta 6 seksta 7 tziiba 8 otta 9 nova 10 diksi
100 cento

EL BIBLIA DE NORWEGIA

cuento curte de Helena Kutas
traducado de Rolf Riehm

dedicado a meja abuelo

el discuperta del mundo meraviliose de los linqwoyn es el eksperientsia el mas grande de meja vita; el motivatsion de kwista hababis su oridzina in los radicoyn de meja familia; meja abuelo maternal, un professor de teologia, potes parlar diksiotta linqwoyn; linqwa cay religio essabis multo importante pro illo; a causa ke ego essabis soimente kwinta annoyn, kwando meja abuelo mortabis, infortunatamente illo nenio pote instruar mi-mismo in alleman, hebrean, polonian, or anqlian; pero ego sentis in alicuna parte de mejos genoyn, ke ego debes segwir in sejos tratsioyn de pede;

como membro de un delegatsion de bibliotecario, ego has pasado un septimana in Oslo; poste los programmoyn interessante cay ritße del dzorno, ego semper curribis del conqgresso a meja cámara d'albergo para pasar el serenade desolate in el compania de meja amigo nove, un biblia dua-linqwal in anqlian cay norwegian;

ego has trovado lo-mismo sur el tabulo del nocte, el prima dzorno kwando ego has entrado el cámara d'albergo, meja casa pro un septimana;

meybii il es uso comune in los paisoyn cristian de haber un biblia in omne cámara de hotelo pro el dispositioyn del hospitoyn; pro mi-mismo il essabis el prima volta in meja vita ke ego has eksperientsia de un tal uso (aki in Oslo; el rencontrar con kwista biblia anqke recordabis meja infantsia in meja memoria; essiendo la filia de un pastor protestante, viviendo in la rectoria fino al estate de diksi-seksta annoyn; ego essabis de costumbro de andar al iglesia cay leger el biblia; durante troja-detsi annoyn de meja vita, sin embargo, ego nenio hababis tenido un biblia, el libro del libroyn, in mejos manoyñ;

un grande ludo comentsiabis: ego legabis el columna del pagina in anqlia, poste ego lo-mismo comparabis con el columna norwegian, cay con el adjuda de meja conostsimento anterior de la biblia, ego comentsiabis a comprender al mismo tempore el teksto cay los paroloyn norwegian del oridzina mikste de anqlia cay alieman;

dzorno cay dzorno el biblia cay mi-mismo numos nos convertibimos in amigoyñ magis bene; ego comentsiabis a timer nostra separatsion iminente;

al sekstima dzorno ego sentabis un desiro forte a continuar kwista ludo tambjen in meja casa; per kwista ego detsidabis a robar el biblia;

el ultima serenade post-kwam de haber legado el biblia, ego has impackado lomismo in meja maletta; pero postea de fermar el lampa, ego nenio podes addormir; in el obscuridate ego regwardabis el maletta tserrado, con meja amigo incluido; in meja testa un batallia radziabis, contsermente tos demandoyñ segwente:

–¿ como ego podrius recontsiliar el facto ke ego es la filia de un pastor cay una latrona al mismo tempore?

–ademas, il essabis escrivido in kwista biblia in dua linqwoyn belle: "i tuo nenio debes robar!"

–¿ kweja meja abuelo ditserius, si illo cognostsabis ke seja gran-filia haberius robado un biblia?

!ego pensas ke ono potes imaginar el final de kwista historia!

al manjana segwente, ego dispackabis el biblia de meja maletta, cay returnabis lomismo sur el tabulo de nocte; con el maletta in mano cay con un tranqkwilitate grande in meja animo ego abandonabis el cámara.

Nemzetközi nyelv, Lancelot Hogben 1943-ban bemutatott Interglossa elnevezésű műnyelvének módosított változata. Szókincsét a nemzetközi tudományos terminológiában használt latin és görög eredetű szavak alkotják, melyek főleg az orvosi és technikai szövegek révén terjedtek el világszerte. A glosa „lelke” a Glosa 1000, vagyis 1000 görög és latin eredetű, nemzetközileg ismert szótó. Nyelvtana nincs, mindössze 20 segédszó alkalmazásával fejezhető ki az igeidő, egyes-, többes szám, összehasonlítás, stb. Érdeklődő személy néhány nap alatt elsajátíthatja a glosa nyelvet.

Glosa is the International Language. Glosa is Greek for tongue, language, as in GLOSSARY. It is a modification of Prof. Lancelot Hogben's "Interglossa" published in 1943 by Penguin books. It is a discovery, not an invention. As its vocabulary consists of words which are in daily active use, many of them colloquial. They are those words of Latin and Greek origin which supply International Scientific Terminology, and the more important words of all Euro-languages. These words are being exported to every corner of the globe by modern Medicine and Technology. Glosa 1000 is the heart of Glosa. It consists of 1000 G and L roots which are internationally familiar. They can deal with any theme, from everyday – to scientific and technical.

Glosa has no grammar. 20+ little words out of the 1000 do all the work of Tense, Number, Comparison etc. Any Glosa word can be used as any part of speech, as in Chinese and English. Each Glosa word stands for one concept, and corresponds to great numbers of words in the old languages, which are overfull of homonyms. This means that each Glosa word corresponds rather to a head-word in Roget's Thesaurus. A motivated person can easily master Glosa in a few days.

1 mo 2 bi 3 tri 4 tet / tetra 5 pen / penta 6 six 7 seti 8 ok / okto 9 nona 10 deka
100 mo centi

Brevi stori ex Ilona Kutas

Traduce ad in Glosa ex Wendy Ashby.

U detekti de u mira munda de plu lingua es u mega experi de mi bio. U stimula pro u-ci pa proto ex mi plu famili radi. Mi matri-patri, u teologi profesora, pa logi mo okto lingua. Lingua e religio pa es fo gravi pro an. An ne pa docu mi Deutsch, Ebreo, Polski alo English; kausa mi pa habe solo penta anua kron an pa gene morta. Mi este uno-lo in mi plu geneti; mi debi seque an plu vestigia.

Kron mi pa es u membra de u biblioteka-pe delegatio mi pa spende u setimana in Oslo. Po plu pluto e interese di programa mi panto-kron pa dromo versi a mi hoteli kamera te spende plu solito vespera ko mi neo ami; un English - Norge Sakri-bibli.

Mi pa detekti id epi noktu-tabla mi proto di kron mi pa ki in hoteli kamera - mi eko-lo pro mo setimana.

Posi id es norma in plu hoteli kamera de plu Kristi landa de habe u Sakri-bibli pro singu hospiti. Mi proto experi de u-ci more la in Oslo.

Detekti u-la Sakri-bibli pa sti memo mi de mi infanta-tem. Mi pa es u fe-fili de u Protestantista Ministra; mi pa eko in an domi a kron mi pa habe mo six anua; e mi pa more ki in religio-do e lekto u Sakri-bibli. Anti-co, tem plu fu tri-ze anua de mi bio, mi ne pa klu tenu in mi manu u Sakri-bibli.

U mega sporta pa proto. Mi pa lekto un English kolumni de u pagina; kompara id ko Norge kolumni; e per auxi de mi pre ski de u Sakri-bibli; mi pa proto logi u textu e plu Norge verba de ge-mixa English e Deutsch origi iso kron.

Di po di u Sakri-bibli e mi pa gene ma boni e ma forti plu ami. Mi pa proto este fobo de nu-fu gene lisi ex id.

Di six mi pa fo volu dura u sporta, plus in auto domi. Seqe-co, mi pa decide klepto u Sakri-bibli. Mi pa loka id ad in mi saka un ultima vespera, po lekto id. In skoto mi pa skope u ge-klude saka qi pa tena mi ami. U lukta pa proto in mi kefa.

U-ci lukta pa petitio plu seqe qestio:

- Komo mi pote es iso kron u fe-fili de u Ministra e u klepto-fe?
- Plus,-co, id pa es ge-grafo in u-ci Sakri bibli in bi kali lingua: "Tu ne debi klepto!"
- Si mi matri-patri ski an fili-fili pa klepto u Sakri-bibli; an sio dice qo ra?

Mi doxo; tu pote imagina u fini de u stori!

Fu-matina mi pa trakto u Sakri-bibli ex mi saka; e re-loka id epi noktu-tabla; e ko saka in mi manu e mega kalma in mi kardia mi pa ki ex kamera.

Johann Martin Schleyer (1831–1912) svájci pap műve. A szókészletet főként germán és latin elemekből állította össze. A felhasznált szavakat szabadon alakította így, hogy az eredmény lehetőleg egy mássalhangzó-magánhangzó-mássalhangzó-ból álló gyök legyen. A volapük név angol 'world' (vol=világ) és a 'speak' (pük=beszéd) szavak megkurtított alakjaiból jött létre.

Schleyer szeme előtt a tökéletes nyelv lebegett, ezért számos képzőt és ragot alkotott. Kiszámították, hogy egyetlen szóból 505 404 alak képezhető. Éppen emiatt bizonyult megtanulhatatlannak. Pártolói és szerelmesei azonban e hiányossága ellenére is szép számmal vannak szerte a világon. Hollandiában és Angliában ma is működik egy-egy volapük klub.

Volapük was created by a Swiss priest, Johann Martin Schleyer (1831–1912). He simplified words mostly English and Romance, to make roots consisting of consonant-vowel-consonant. The name Volapük comes from the English words 'world' (vol) and 'speak' (pük).

Schleyer wanted to construct the perfect language. For this reason he provided so many prefixes and suffixes that the grammar was unlearnable. Though the artificial language Volapük did not fulfill hopes, there are still many devotees all over the world. In Netherlands and England there are active clubs of Volapük supporters.

1 bal 2 tel 3 kil 4 fol 5 lul 6 mäl 7 vel 8 jöl 9 zül 10 deg 100 tum

BIB NORGÄNIK

Konotil fa jiel Ilona Kutas
ini Volapük fa hiel Ralph Midgley petradutöl

Pro lefat oba

Tuv vola milagikas pukas binon plak gretik lifa obik. Motivam ota ädekömon de vuls famülik. Lefat motik oba, ProfäSORAN Godava, idaläRnom pükis degjöl. Pük e rel äbinons mu veütiks ome. No äkanom tidön obe Deutänapüki, Hebreyapüki, Polänapüki u Linglänapüki bi älabob bäldoti te yelas lul ven ädeadob. Senälob nu seimo in geredS obik, das sötob fövön in steps oma.

Äs liman bukemadepüt, älifädob vigi in zif "Oslo". Pos programs delik liegik e nitediks, ai ägerönob lü lotidöpacem oba ad lifädön soaris soalöfik sogädü flen nulik oba: Bib telpükik Linglänapük - Norgänapük.

Ituvob oni su neitatab ün del balid, ven änügolob ini lotidöpacem, lom oba dü vig.

Ba binos komunikos in lotidöpacems länas kritik ad labön Bib gebidü lotan. Äplakob kösömoti at balidnaedo lifü obik us in zif "Oslo". Tuv Biba et id ämemükon obe dö cilöf oba. As daut pastana protästanik, kel älödoF in pastanöpjü bäldot yelas degmäl, ägolob lü glüg ed äreidob Bibi. Dü yels kildeg fovik, ye, no igo ikipob Bibi in nam obik.

Pled gretik äprimon. Äreidob padüli Linglänapükik pada, äleigodob oni lä padül Norgänapükik e yufü nol pasetik oba Biba, äprimob ad suemön vödemi, e vödis Norgänik licinas pemigöl Linglänapüka e Deutänapüka leigüpo.

Del pos del, Bib ed ob ävedons flens ai sevädikums. Äprimob ad dredön teili sunokömöl oba de on.

Ün del mälid, äsenälob desiri gretik ad fovön pledi i lomo.

Äsludob kludo ad tifön Bibi.

Äpäkob oni ini sakäd tü soar lätik pos reid ota. Ab pos litikvänikam no äkanob slipikön. In dag älogedob sakädi färmik, kel keninükon fleni obik. Komip ävuton in kap oba.

Komip at äsüvokon säkis sököl:

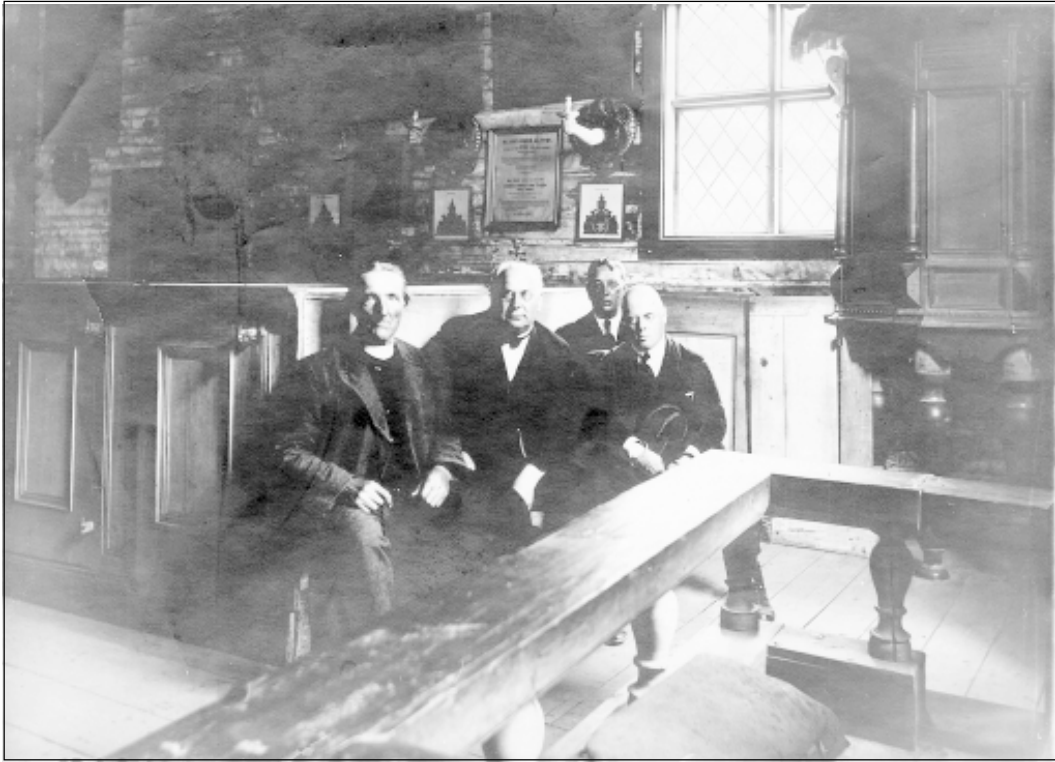
– Vio äkanob – li balädükön bini obik as daut pastana ed as tifan ün tim ot?

– Zu päpenos in Bib at in püks jönik tel: "No tifolöd!"

– Kisi sagomöv lefat obik if äsevom, das ledaut oma itifof Bibi - li?

Cedob, das okanol fomälön fini konota!

Gödo äsumob Bibi se sakäd obik, ägepladob oni sui neitatab e, kobü sakäd in nam e taked gretik in lad oba, äsegolob se cem.

Marti Pesonen, finn tanügyi főtanácsossal, Túróczy püspök könyveinek finnre fordítójával / with Finnish colleagues

FÜGGELÉK / APPENDIX

Niekoľko slov o Nórskej biblii

Maďarská autorka Nórskej biblie je knihovničkou a učiteľkou angličtiny v Jágri. V roku 1963 sa zúčastnila študentského tábora, ktorý som viedol vo Vysokých Tatrách. Rok na to sa objavila v Jurgove, kde si s pohnutím vypočula od našich starších krajanov verše a modlitby v maďarčine, čo bolo pre nu rukolapným dokazom, že aj severný Spiš patril kedysi Uhorsku a že na tomto území sa na základe školských zákonov grófa Apponyiho z roku 1907 vyučovalo po maďarsky.

Ilona Martinovicsová sa narodila v Šoproni roku 1944. Vysokoškolské štúdium zemepisu absolvovala v Segedine na univerzite Jozefa Attilu. Doktorát z knihovníctva získala na budapeštianskej univerzite roku 1979. Má mimoriadny záujem o jazyky, čoho stopy nájdeme aj v priloženej poviedke.

Stary otec autorky – Pál (t.z.Pavol) Podmaniczky – bol natoľko nevšednou osobou, že sa dostal aj do Slovenského biografického slovníka (zv. IV., Martin 1990, s. 499). Pomerne krátke heslo PAVOL PODMANICZKY (1885–1949) uvádza, že bol náboženským spisovateľom potomkom šľachtického rodu Podmaniczkych z Podmanína. Z rozprávania vnučky sa môžeme dozvedieť, že autor viacerých náboženských spisov, z toho siedmich kníh, ovládal 18 jazykov. Životné cesty zaviedli Podmaniczkého aj na Slovensko, kde študoval teológiu (Bratislava, 1903–1907) a posobil ako kalvínsky knaz (Modra, Horné Saliby) a profesor evanjelickej teológie (Bratislava, Prešov). Slovensky povod Podmaniczkého, profesora od roku 1917, naznačuje priezvisko Podmaniczky, ktoré sa spája s Podmanínom, obcou v okrese Považská Bystrica, ktorý kedysi patril šľachtickému rodu Podmanických. Ilonin stary otec nadväzoval na dávnu šľachtickú minulosť aj svojim titulom baróna.

Je všeobecne známe, že slovenská šľachta sa takmer úplne pomad'arčila. Zdá sa, že sa to vzl'ahuje aj na baróna Pavla Podmaniczkého. Totiž niet pochybností, že už jeho predkovia sa cítili Maďarmi. Snáď aj preto sa v rodine Martinovitsovej nikdy nespomínajú slovenské korene rodu Podmaniczkych.

Ilona Martinovitsová napísala poviedku v maďarčine a zároveň ju preložila do angličtiny. Pri preklade do slovenčiny som použil povodný maďarský text. Poviedka vyšla zatiaľ len v súkromnom vydaní za autorkine peniaze.

JOZEF ·ONGVA

Gabnai Sándor:

50 éve hunyt el „Podi bácsi”

*Emlékezés báró dr. Podmaniczky Pál teológiai professzorra
(Egy olyasvalaki tollából, aki sajnos személyesen nem ismerhette,
de nagy tisztelettel tekint egész életművére és személyére)*

Akik ismerték, úgy emlékeznek rá, mint egy egyszerű megjelenésű, félszeg mozgású, szemüvege mögül szelídséget és gyermeki bizalmat tükröző, kék szemű, okos és megfontolt beszédű teológiai professzorra és lelkipásztorra, akinek katedrája előtt 1928 és 1949 között ülhetek teológus hallgatók a Soproni Teológián.

Podmaniczky Pál régi, felvidéki család sarja volt. Neve előtt ékesen díszlegett a bárói cím. Viszont a rangból és a családi vagyonból neki már – mire megszületett – legfeljebb csak a teher jutott. A sokak által hálával emlegetett – jóval későbbi, professzori idejében tett – jótéteményeit bizony nem a családjától örökölt gazdagságából végezte. Bárói cím ide vagy oda, a családja nagyon is szegény volt. Szegény annak ellenére, hogy olyan neves és gazdag elődei lehettek, mint pl. Podmaniczky Frigyes (1824–1807), aki bár nem közvetlen őse volt (nagybátyja), de akinek neve Budapest történetének könyvébe nagy betűkkel van beírva, hiszen az ő személye a város európai fővárossá történő növekedéséhez nagyban hozzájárult, és aki a Közmunkatanácsnak és a Nemzeti Színháznak is kiváló élharcosa volt.

Podmaniczky Pál ebbe a nemes, elszegényedett családba született bele Óbudán, 1885. március 16-án. Nem egészen két évesen kénytelen elveszíteni édesapját, Podmaniczky Ármint. Apja helyett apja Frigyes bácsikája lesz, akivel sokat beszélt és akitől sokat tanult. Özveggy jószívű édesanyját pedig lelketlen emberek kiforgatják még a csekély megmaradt vagyonkából is. Pálnak egy kincse maradhatott: evangélikus egyháztagsága.

Regénybe illő sanyarú gyermeksorsa volt. Aki annyi fiúnak aranyozta be fiatalkorát szeretetének sugarával, talán mert magának ez nem adatott meg. Édesanyja ugyan egy második házasságba is belelépett, de az új apa, a gyám sehogy sem tudott a fiúcska támaszává válni. 8–10 évesen egy morfinista kezei közé került, aki éveken át gyötörte: egyik gyógyszerből kergette a másikba, hogy hamis receptekkel összeszedegesse a morfiummennyiséget. Őrjöngésében még kést is ragadott rá, és egyszer télvíz idején az erkélyre állította ki szinte mezítelenül. Az anyagi gondok miatt tanulmányait sem tudja folytatni, így az érettségiig sem juthatott el. 12 évesen (gyámja fizetési képtelenség miatt) kimaradt a gimnáziumból, ahol tehát csak két osztályt végezhetett el.

Katolikus édesanyja később a 14 éves fiút elvitte Gyulafehérvárra Majláth Gusztáv püspökhöz, hogy katolikus papot neveltessen belőle. A püspök azonban nem tett eleget az édesanya kérésének, főleg azért, mert észrevette, hogy a fiú sem akarja a katolikus papi hivatást választani (bár ekkor őt még tradícióin és származásán kívül szinte semmi sem kötötte az evangélikus egyházhoz).

A gyötrelmes kamaszkor azonban nem semmittevással telik. Nyomdában dolgozik, hogy még közelebb lehessen a hőn szeretett könyvekhez. Pál szorgalmasan olvassa a küzdelmes úton megszerzett könyveit, amelyeket egyébként szalmazsákban rejteget. Frigyes bácsitól kapott pénzét is eredeti nyelvű könyvekbe fekteti: Goethe, Schiller, és a magyar remekírók köteteibe mind beleírta nevét – ezeket később államosították és egy részüket zúzdába vitték. Önképzés útján rengeteget tanul: egy-egy félreeső zugban, egy-egy szabad percben, hogy falja a betűket! A tanulás mellett pedig egy

Sándor Gabnai:

50 years ago "uncle Podi" fell asleep in God

*Remembering Doctor Baron Pál Podmaniczky Theology Professor
(From the pen of one, who, sorry to say, was not able to know him, but
looks on his whole life-work and his personality with great respect)*

translated into English by Edit, Eszter and Péter Martinovits

Those who knew him, remember him as a theology professor and pastor of unaffected appearance, with awkward movements, reflecting from behind his glasses gentleness and childlike confidence, clear blue eyes, his speech was deliberate and clever, before whose teacher's desk theology students were able to sit between 1928 and 1949 in the Sopron Theological Seminary.

Pál Podmaniczky was a descendant of an old, Upper-Hungarian family. "Barony" ornamented his name. But from the rank and from the family wealth to him fell only burden, by the time he was born. The good deeds mentioned by many people with gratitude, which he did later on in time as professor, he did not from wealth inherited from his family. The baron title had little worth, his family was very poor, indeed. It was very poor, in spite of having such famous and rich ancestors like for example, Frigyes Podmaniczky (1824-1907). Frigyes was not his direct forefather indeed (he was his uncle), but his name was written in the book of history of Budapest in big letters, because he personally contributed to developing his town into a European capital. Frigyes was also an excellent front-line fighter at the Board of Public Works and for the National Theater.

Pál Podmaniczky was born into this noble, impoverished family in Old-Buda on 16th of March 1885. He was not yet 2 years old when his father Ármin Podmaniczky died. His uncle, Frigyes, became father to him instead of his own father. With Frigyes the boy spent a lot of time and he learned a lot from him. His widowed, warm-hearted mother was done out of her small fortune by barbarous people. For Pál only one treasure remained, his Evangelical church membership.

He had a wretched childhood, quite a story. He, who brightened the youth of so many boys with ray of his philanthropy, maybe because he did not get all of these. His mother contracted a new marriage, but the new father, the guardian, was not able to support the small boy. As a 8-10 year old boy, fell into a morphine-addict's hand, who tortured the boy for years, and sent the boy from pharmacy to pharmacy with false prescriptions to obtain the necessary morphine amount. Once falling into a frenzy, the stepfather raised a knife to the boy, another time, in cold winter, placed the boy, almost naked, out onto the balcony. Because of financial troubles, he was not able to continue studying, so he could not take his final exam. At the age of 12, because of his stepfather's default, he had to leave secondary school after finishing only 2 classes.

Later on his Catholic mother took the boy to Gyulafehérvár, to bishop Gusztáv Mailáth, asking him to educate the boy as a catholic priest. But the bishop did not accept the request of the mother, first of all because as he mentioned, even the boy himself did not want to choose the calling as Catholic priest. It was true, however, that at that time besides his traditions and ancestry, nothing else bound him to the Evangelical Church.

The anguished teenager did not spend his time idly. He worked in a printing-house

másik talentuma is korán kitűnik, ahogy ő maga fogalmazza önéletrajzában: „Elég korán megjött a bátorságom irodalmi szárnypróbálgatásokra.” Egy kis írása már 15 évesen nyomtatásban megjelent, címe: „Óda az önkényuralom ellen”. (A mai demokráciák tanulhatnának ebből!) 16 éves korában Váradi Antal az „Ország-Világ”-ban kiadja első műfordítását, Goethe „Sebus Johanna” című balladáját. A későbbiek folyamán dolgozott a „Pesti Napló”-ba és a „Magyar Géniusz”-ba is. Hamar kiütözik nyelvi tehetsége is. Egész fiatalon beszéli már anyanyelvi szinten a holland, a német és a szlovák nyelvet. (Hollandból verseket fordít.)

És történt még valami. Hadd idézzem őt magát: „Ezekbe a sok tekintetben elveszettnek tekinthető évekbe esik életemnek első nagy fontosságú fordulata. Néhai Horváth Sándor budapesti lelkész 1897 tavaszán megkonfirmált, s a konfirmációs oktatás folyamán – magánoktatásban részesültem – érlelődött meg bennem az elhatározás, hogy életemet Istennek szentelem és a lelképásztori pályára lépek.”

18 évesen, 1903 augusztusában így bekapogtatott a pozsonyi Teológiára, ahol megértésre és befogadásra talált. A csak két gimnáziumi osztálya ellenére rendkívüli magántanulónak felvették az egyetemre. Hála Frigyes bácsinak is, aki beajánlotta. Hálásan emlékezett meg később D. Baltik Frigyesről, a dunán-inneni egyházkerület akkori püspökéről, aki felkarolta a „kis bárót”.

Maga a teológus élet egyébként csalódást, visszatetszést és lelki válságot váltott ki a fiatal lelkész növendékből, hiszen a Teológián akkor éppen a liberális irányzat uralkodott, amely a lelki életének fundamentumait ingatta meg. Mégis bekövetkezik életében is egy döntő fordulat, méghozzá Schmidt Károly Jenő pozsonyi német lelkész hatására. „Ő nevelt konzervatív keresztény emberré.” – vallja. Szívós tanulással harmadéves korára 1906. júniusában a pozsonyi líceumban le is érettségizik, majd a teológiai tanulmányait is – utolérve kortársait – időben befejezi.

Külföldi ösztöndíja is jelentős szerepet töltött be életében. A Rostocki Egyetemen van tanulmányúton 1907 őszén: ezért itt, mert efelé a konzervatív intézmény felé érzett egyedül bizalmat. Mély hatással volt rá Glünmacher és Hashagen. „Rostockból nagyban és egészben úgy távoztam, mint a múlt századbéli német reszprisztinációs theológia híve.” – skatulyázza be saját magát. Nyer még egy lipcsei stipendiumot is, de anyagi helyzete miatt oda már nem tud elmenni.

A teológián is érdekli már későbbi profilja, a misszió témája, de akkor még jobban foglalkoztatta őt az ótestamentumi írásmagyarozat és a sémi nyelvészet. Az „Alapvizsgálatot” 1908. március 2-án tette le, a „szakvizsgálatot” pedig 1908 október 28-án ugyan csak közepes eredménnyel, de ez érthető is, hiszen az előbbeni években teljesen meg kellett osztania erejét. Lelkészé 1908. október 30-án avatták fel.

Első állomáshelye Modorban volt, ahol segédlelkész (német káplán) lehetett Hollerung Károly pozsony-megyei főesperes mellett. Tőle a pontosságot tanulta meg, pl. azt, hogy csütörtökre mindig készen legyen a vasárnapi prédikációval. Itt tanult meg tökéletesen tótul is. Unokaöccsével, Hollerung Richarddal mély barátság fűzte egybe: komoly és mély hite.

25 évesen váratlan meghívásra, 1910. január 10-én a pozsonyi Teológiai Akadémia magántanára lesz. A teológia minden szakán előadásokat vártak tőle, aminek ő eleget tett hallatlan munkával. „Életemen vörös fonalként húzódik végig a teológiai tanári kathedrára való törekvés.” – idézem hitvallását. Ehhez fűzött reményei azonban itt még nem teljesülhettek, főleg azért, mert a sok feladat miatt nincs alkalmuk és ideje tovább képezni magát; idejét és energiáját szétforgácsolta a sok tanítás. Viszont ekkor találkozott Wilder Róberttel, aki a keresztény diákok önkéntes missziójának megalapítója volt, valamint Victor Jánossal is ekkor köt barátságot. Mindkét személy meghatározó lett életében.

so as to be near to the beloved books. Pál read the books he could reach delightfully. Other times he had to hide his books in a straw mattress. The money he got from uncle Frigyes he invested in original language books; he bought Goethe, Schiller and Hungarian Classics. He signed his books with his name. (Later on, after his death, in the 1950's all of his books were nationalized and some were shredded!!!) In the way of self education he learned enormously. In his one-two free minutes in an out-of-the way corner he devoured letters. Besides learning, there was writing another of his talents at which he excelled early on. He composed in his autobiography: "Rather early came my courage trying my literary wings." One of his small writings was published when he was 15 year old. The title was: "Ode against tyranny". (Today's democracies could learn from it!) When he was 16 Antal Váradi published Pál's first translation: Goethe's Ballad "Sebus Johanna". Even at an early age his linguistic talent became apparent. Although quite young he speaks Dutch, German and Slovak languages at a mother tongue level. (He translated poems from Dutch.)

And another event happened. I'd like to quote him: "Although these times in many respects seem as lost years, the first important turn of my life happened. The late Sándor Horváth, a pastor in Budapest confirmed me in the spring of 1897. And during the confirmation education, I took part in private education, a decision in me matured: I would sacrifice my life to God and I would step into a pastoral vocation."

At the age of 18, in August 1903, he knocked on the door of the Theological Seminary of Pozsony, where he found understanding and admission. In spite of only 2 secondary classes, he was accepted to university as a private student. Thanks to Frigyes D.Baltik, who recommended him. Later on Podmaniczky remembered with great respect on the then bishop of the Cis-Danubian Church region, Frigyes D.Baltik, who sponsored the "small baron".

Theology life itself caused dissatisfaction and spiritual crisis in the young pastor-student, because at that time a liberal trend dominated in Theology, which undermined the basics of his spiritual life. But a decisive turn happened in his life here, namely because of the influence of Károly Jenő Schmidt, the German pastor of Pozsony. "He educated me to be a Christian man." - he confessed. He studied diligently and by the time he was a 3rd year student at Seminary, he took the maturity exam and then, caught up with his contemporaries, he finished his university study in time.

His foreign scholarship also made up an important role in his life. He was on an instructional trip to Rostock University in the autumn of 1907 because he felt confident about this conservative institution. Glünmacher and Hashagen has great influence on him. "I left Rostock matured as the follower of the last century German reform theology."- he classified himself. He had won a stipendium to Leipzig as well, but because of his financial state, he could not go there as soon as he wanted.

In the Seminary he was interested already as in his later profile, in the theme of mission. But at that time his attention was engrossed more in the exegesis of Old Testament and Semitic philology. He made the Basis Examination on 02.03.1908, and the Specialist Examination on 28.10.1908. Although he attained only mediocre results, it was understandable; in the early years he had to divide his study time. He was awarded a pastorate on 30.10.1908.

His first station was Modor, where he was an assistant pastor (a German kaplan) alongside Károly Hollerung, the chef dean of Pozsony county. He learned punctuality from this man: for example that he had to be ready with the text of the Sunday sermon by Thursday. Here he learned to speak perfect Slovakian. With his nephew, Richard Hollerung, a deep friendship developed: their solid faith was common to both boys.

At the age of 25 he got an unexpected invitation. He was asked to be a private tutor

Ismét váratlan esemény mozdítja el helyéről. Előbb a pozsonyi magyar-szlovák gyülekezet lelkészének hívják, s bár a választáson két szavazattal győzött, versenytársával szemben mégis alázatosan visszalépett. Majd egy másik állást mégis elfogad, és így lesz 1911. július 1. és 1918. február 10. között a Pozsony megyei Felsőszeliben lelkész: „A lelkészi állást elfogadtam abban a reményben, hogy a falusi paróckia csöndje több alkalmat fog adni studiumaim folytatására”. Itt a 2400 fős lelkes parasztgyülekezetben munkássága nyomán igazi ébredés támadt, sugárzó szolgálatai nyomán lelki megmozdulás indult. Még a magyarság kitelepítése után is hatása alatt voltak a második világháború után kedves hívei: sokan pl. a Dél-Dunántúlra kerültek, ahol „dupla evangélikusoknak” hívták őket. Miért? „Mert nem elég, hogy evangélikusok, még bibliáznak is.” (idős bácsi emlékezik a bibliaórákra) Felsőszeliben sok dolgot megtanult: először azt, hogy minden teológiai munka a gyülekezetért van. Másodszor itt vált mélyhitű lelkésszé, az igehirdetés és lelkipásztorkodás szerelmesévé. Harmadszor: magyarsága is ez idő tájt tudatosult. Negyedszer: ekkor kerül baráti viszonyba dr. Szabó Aladárral, a magyar belmisszió zászlóbontójával. Ötödször: a teológiában Adolf Schlatter és részben Barth tesz rá nagy hatást, szakít addigi rostocki irányvonalával, és ettől kezdve a schlatteri iskolához csatlakozik. Hatodszor: bár nem volt jó hallása, de megtanult harmóniumozni, és amikor a kántort behívták katonának, ő kísérté az istentiszteleteket. Végül hetedszer pedig: ekkor lett aktív tagja az ébredési mozgalmaknak, úgymint a MEKDSz-nek, a Pro Christo-nak, a Bethániának. A Bethániának köszönheti élete társát is: Vargha Gyula költőnek lányát veszi el feleségül 1913. szeptember 7-én. Isten négy gyermekkel áldotta meg házasságukat. Hírlett a nagy professzorról, hogy gyermekeit milyen mélységes szeretettel és egyszerűséggel nevelte; és hogy a legkeményebb fegyelmezési eszköze a megbocsátás volt. Minden jót megadott nekik, pl. az erdei séták során. (Szűcs Lajos féle visszaemlékezés)

A teológiai tanári vizsgát 1917. november 3-án tette le. Így hívják meg 1918-tól az Eperjesi Teológiai Akadémiára tanárnak az Újszövetségi tanszékre, bár magántanári vizsgája igazából a Gyakorlati tanszékre képesítette. Az oly nagyon szeretett lelkészi állást még ezért a bizonytalan és áldozatokat követelő katedráért is feláldozta, hiszen ebben az időben nem volt lakása sem, családját kénytelen Budapestre vitetni, ő maga pedig az áldatlan körülmények között háromszor is súlyos betegségbe esik.

1919-ben a cseh megszállás miatt aztán bezárják a Teológiát. „Mindjárt az első napokban meg kellett értenünk, hogy az eperjesi ősi kollégium fölött megkondukt a halálharang.” – emlékezik. Ezután átirányítják Pozsonyba, ahol szlovákul kellett előadnia. Ezzel is megbirkózott, bár itt végképp érezte, hogy mennyire nincs a helyén. Ekkorra ugyanis már teljesen a magyar lelkiség jellemezte, márpedig az itteni diákok nem tartották már magukat magyarnak. Tevékenysége nem véletlen, hogy nem tetszett az új államnak. Ismét mennie kell.

Megfáradva mond le mind a lelkészi, mind a tanári szolgálatról. 1920-ban apósághoz költözik Löb-pusztára, ahol méhészettel (miután Gödöllőn kitanulta) és asztalossággal foglalkozik. Sőt, a Magyar Országos Központi Takarékpénztár egyik bérletén is dolgozik.

Budapestre 1920 szeptemberében kerül, és lesz lelkésze az akkor még egészséges keretek között működő Bethánia Egyesületnek. Elkötelezettje lesz az ökumenének. Először fogházlelkész: a budapesti ügyészségi fogházban, a pestvidéki ügyészségi fogházban, a Conti-utcai, a Szerb-utcai, a Jászberényi úti fogházban tartott rendkívüli istentiszteleteket politikai elítélteknek. Majd az egyesület szervező, kurzustartó és igehirdető szolgálatát végezte. Sokan megvádolták, hogy hűtlenné lett egyházához, és elreformátusodott. Podmaniczky tagadta ezt a „vádát”, és szavait azzal is bizonyította, hogy egyidejűleg vállalt evangélikus „állást” is, amikor is beosztották őt a Deák-téri

or honorary lecturer of the Pozsony Theological Seminary. He was expected to give courses in all branches of Theology, for which he did justice with unprecedented work. "Ambition to a teacher's chair runs like a red thread through my life" - I quote his confession. But his hopes connected with this could not be realized yet, mainly because of the many tasks before him and he had no opportunity nor time for further self education. His time and energy were spent in the much tutorial work. At that time he met with Robert Wilder, the founder of the Voluntary Mission of Christian Students and began a friendship with János Victor. Both persons became special in his life.

An unexpected event again moved him from his stage. First, the Hungarian-Slovakian community of Pozsony invited him to be their pastor. He had won the election by 2 votes against his rival, however, but he declined submissively. Later on, he accepted another job. And so he would be a pastor in Felsőszeli, Pozsony county between 1.07.1911 and 10.02.1918. He related, "I received the pastoral job, hoping the silence of the rural parochia would give me the possibility to continue my studies." Here, in the enthusiastic farmer community, counting 2400 persons, a real revival begins. During his inspiring and radiant services a spiritual movement begins. Even after the 2nd World War's removal of many of his parishioners who arrived at South-Transdanubia (Dél-Dunántúl), they were still under his influence. These people were called "double Evangelicals". Why? "Because it was not enough they were Evangelical, but they read the Bible too." He was learning many things in Felsőszeli: first, that all theology work is for the community. Second, he became a pastor of deep faith and a lover of preaching the Gospel and the pastoral job. Third, in these times he increasingly realized his Hungarianness. Fourth, in these times became friends with Aladár Szabó, the founder of the Hungarian inner-mission. Fifth, in the field of Theology, Adolf Schlatter had a great influence on him and partly Barth. He broke with his former Rostock course and joins to the "Schlatter school". Sixth, he had not a good ear for music however, but learns here to play the harmonium and when the cantor of the church is invited to the army, he accompanies the congregation on the harmonium. At last seventh, there he became an active member of the revival movement, like MEKDSZ, Pro Christo and Bethania. He can thank his wife for Bethany as well: he married the daughter of the poet Gyula Vargha (1853-1929). God blesses them with four children. The big professor was famous for the deep love and simplicity with which he educated his children and that his most difficult way to discipline them was through forgiveness. He gave his children everything, for example on the walks in the forest. (Lajos Szűcs remembers)

He took the theology professor examination on 3.11.1917. And then he was invited to the Eperjes Theological Academy to the New Testament Chair, however his tutorial examination was valid for Practice Chair. However he loved his pastoral job very much and was dedicated to it. These uncertain times took heavy toll since he had no flat either and he had to bring his family to Budapest. And in these unblessed circumstances, he became seriously ill three times.

Because of the Czech occupation, Eperjes Theological Seminary was closed. He remembers: "Even the first days, we had to understand that the bell would never ring over the ancestral college of Eperjes." Later on he is directed to Pozsony where he had to lecture in the Slovak language. By that time, he is characterized by a real Hungarian mentality, but students of Pozsony, however, did not yet esteem themselves as Hungarian. He had to leave again.

Tired, he gave up both his pastoral and his teacher's service, as well. In 1920 he moved to his father-in-law' in Löbpuszta, Pest county, where he is engaged in bee-rearing and cabinet-making. Earlier it he learned bee-keeping in Gödöllő. He worked even on one of leases of the Central County Savings Bank.

gyülekezetbe, az öreg Broschkó bácsi mellé missziói lelkésznek. Evangelizátori munkáját főleg a Jászságban és a Hajdúságban fejtette ki. Szépirodalmi tevékenysége ismét fellángol a „Vasrácsos ablak mögött” c. elbeszélésével.

1923. őszétől a Luther Szövetség főtitkára. Raffay püspök ekkor szólítja fel határozottan, hogy lépjen vissza teljesen az evangélikus lelkészi szolgálatba. Sőt a püspök egyenest egy állást is „kreált” számára: a bányai egyházkerület missziói állását neki hozták létre.

Ekkor nyílik lehetősége, hogy elutazhasson Finnországba és Nyugat-Európába: mindenütt a helyi kegyességekkel ismerkedhetett meg. Konferenciákon vehetett részt Hamburgban, Londonban, Svájcban, Hollandiában. Finnországban pl. először 1924. januárjában járt Raffay püspök kíséretében, úgy mint tolmács. Ekkorra ugyanis már az összes északi nyelvet (finn, norvég, svéd, dán) ismerte, értette és kitűnően beszélt. Megragadta a finnség: az ébredési mozgalmak, a harmónium a parasztházakban, a villany a tyúkólakban. Kijutni a saját pénzén tudott: amit irodalmi alkotásaiért kapott. Egy nyári konferencián tanúja lesz annak, ahogy Vaimö Malmivaara vezetésével 8000 ember borult térdre és imádkozott a magyar ébredésért. Tagja lesz a Christian Eudeavor World Union választmányának, itthon pedig a Magyarhoni Missziós Egyesületnek.

1924-ben a szarvasi gyülekezet hívja meg lelkészének. Nagy tusakodás után utasította ezt vissza, hiszen egyértelművé vált számára, hogy élethivatása és lelkiismerete a tudós munka felé vonzza.

Teológiai doktorátust 1926-ban Debrecenben szerzett. Felavatása pedig június 30-án volt. Ekkor kezd el Sopron felé kacsingatni, és megpályáz egy állást. Pályázatában ez áll: „Ha tagadó lesz is a válasz, nem csüggedek. Alázattal veszem el, amit Isten végzett felőlem. Várok, tanulok és dolgozom tovább. Tudom, hogy életem útja fel a kathedrára vezet, s tudom, hogy az Isten meghatározta időben fel is léphetek reá, s hirdethetem a Krisztus jövődó szolgálóinak azt, ami szívem, elmém betölti.”

A pályázatát elfogadták. 1928. augusztus 11-től a Soproni Evangélikus Hittudományi Karon nyilvános tanár lett egészen 1949. október 3-án bekövetkezett haláláig. A vallástörténeti, bölcseleti és keresztény neveléstudományi tanszékre került. Munkásságát teljesen a misszió szolgálatába állította. Minden általa tanított tárgyat annak segédtudományaként kezelte. Szívéhez legközelebb ez a tudomány állt, professzori munkája is nagy misszió volt.

Diákjai egy széles látókörű, 18 nyelvet ismerő professzort ismerhettek meg, aki a Bibliát csak a szószéken használta a gyülekezet nyelvén, máskor csak az eredeti nyelveken, héberül és görögül. Egyet sajnált, hogy japánul nem tanult meg.

Értékei itt bontakozhattak ki teljes egészében. Előadásaira mindig pontosan és alaposan készült. Tudományában igazi polihisztor, minden teológiai ágban járatos volt. Az 1931–32-es, 1935–36-os és az 1940–41-es tanévben pedig még plusz feladatot is jelentett számára a dékáni cím.

Hallgatóival bensőséges lelkipásztori kapcsolatot tartott fenn. Teljes emberként kezelte őket, önmagával egyenértékűnek tartotta őket. „Podi bácsi” – így hívta mindenki – jóságáról regéket beszéltek a teológusok: kijárta, hogy a szegény teológusok minden nap kapjanak ingyen-ebédet valamelyik soproni kaszárnyában. Úgy ismerte hallgatóit, hogy mindig tudta, kinek mire van szüksége. Tágszívú imádkozó is volt. Imatárgyai el voltak osztva a hét napjaira. Pl. hétfőn a fakultásért imádkozott. Ima-naptárában minden teológusáért egyenként naponta imádkozott. Azon fáradozott, hogy jól képzett lelkészek induljanak küldetésbe. Bibliaórára gyűjtötte össze őket a saját dolgozószobájába. Nagy összefoglaló műve nem születhetett meg, hiszen minden tudását tanítványainak szórta szét.

He came to Budapest in September 1920 and became pastor of the Bethany Society which, at that time, was working yet in health circumstances. He became committed of the ecumene. First he was a prison pastor. He prepared exceptional church services for political prisoners in the Pest prosecutorial prison, in the Around-Pest (Pestvidéki) prosecutorial prison, and in Conti-utca, Szerb-utca and in Jászberényi-út at prisons. Later on, he served as organizer, course maker and preacher of the Society. Many people impeached him for lack of fidelity to his Evangelical church and that he became a Calvinist. Mr. Podmaniczky denied these accusations and he sustained his words by accepting simultaneously an evangelical "job" as well. When he was attached for service, he was given to an old pastor Broschko as an assistant mission-pastor at Deák-tér parish. He made evangelizations mostly in Hajdu and Jász county. His penchant for writing re-awakened and wrote a short story entitled "Behind the Iron-bar Window".

From autumn 1923, he is the secretary-general of the Lutheran Federation. Bishop Raffay then summoned him pointedly to step back entirely to evangelical pastoral service. Moreover the bishop "created" a job for him: The Diocese Mission Stage of Bánya.

At this time he had an opportunity to travel to Finland and to West Europe. He was able to familiarize himself the local benevolences everywhere. He took part in conferences in Hamburg, London, Switzerland and Holland. He went, for the first time, to Finland as a translator as the bishop Raffay's retainer. By this time anyway he knew, understood and spoke all the nordic languages (Finn, Norwegian, Swedish and Danish), excellently. Finn culture apprehended him: the religious revival movement, the harmony in peasant houses, electricity in poultry-houses. He managed to travel on his own money: the money he got for his literary works. On a summer conference he became witness of 8000 people - under the leadership of Vaimo Malmivaara - who kneeled and prayed for Hungarian revival. He became a member of the steering committee of the Christian Eudeavor World Union and at home he became a member of the Hungarian Mission Union.

The Evangelical congregation of Szarvas invited him to be their pastor in 1924. He battled with his own conscience for a long time till at last he refused it because it became ambiguous for him that his vocation called him to pastor and his conscience called him to scientific work.

He got his theological doctorate in 1926 in Debrecen. His inauguration was on 30th of July. At that time, he began to cast an eye on Sopron and solicit for the post. His solidity stands as follows: "Even if the answer will be negative, I will not lose my heart. I receive humbly what God desires for me. I am waiting, learning and continue working. I know my way of life leads to a teacher chair. And I know that in time whenever God decides, I will step up to it and I can preach what occupies my whole heart and mind for the future servants of God."

His application was accepted. On the Sopron Evangelical Theological Faculty he was a university professor from 11 August 1928 until his unexpected death on 3th October 1949. He started working on the chairs of Religion History, Philosophy and Christian Pedagogy. He did his work in service as a missionary. This science stood nearest to his heart. And his professor work was also a mission.

His students were able to get to know a professor who knew 18 languages, who used the Bible in the language of the congregation only, from the pulpit, otherwise he read it always in the original languages: Hebrew and Greek. Only for one thing was he truly sorry: that he never had acquired Japanese.

His values could blossom out in its full in this place. He always prepared precisely and thoroughly for his lectures. He was a real polymath in his science, he was at home in all

Tanította a vallástörténetet, a filozófiatörténetet, a keresztény neveléstudományt, a missziótörténetet és az ezekkel összefüggő tárgyakat. Fő munkái közül csak párat emelek ki: „A reformáció neveléstörténeti jelentősége”, „Luther és a belmisszió”, „A misszió tudományának vázlata”: az egyetlen tudományos értekezés, „Az evangélium és a nemzeti nevelés”, „A háború és a misszió”, „A misszió mai helyzete”, „Kína döntő órája”.

Szerette különösen az úgynevezett „csillagos”, nem kötelező tantárgyakat. Különösen az úttörő misszionáriusok és pedagógusok életrajzainak ismertetését szerette. Kiemelkedő személyeket dolgozott fel munkássága során, úgy mint: a dán Sören Kirkegaard, Zeisberger Dávid, Henry Martin, Oberlin Frigyes, Wichern, mint pedagógus, Bodelschwing Frigyes, Herrnhut úttörő misszionáriusai, Nommensen Lajos, Hsi Szengmo (a sántatipró), Harris (az útegyengető próféta), Cary, Gurland Rudolf Hermán, Gossner János, Ziegenbalg Bartolomeusz, a svéd Lars Levi Lestadius, Harms Lajos, Johann Flattisch (az imádság pedagógusa), Drummond (a lelkipásztor pedagógus), Lechen testvér, Halesgbytól fordított norvégról, a dán parasztpróféta Hauge, Scheresevsky, Hofacker, Uffmann, Rohonczyné, Kanamori Pál, Christinanda. 1931–32-es dékáni székfoglalója pl. Kanzo Ucsimura-ról szól. És történt egyszer, hogy amikor felment a soproni templom szószékére, így kezdte áhítatos csendben és mély együttérzéssel az igehirdetését: „Kagawa megvakult! Imad Eddin Toyohiko Kagawa megvakult!” És prédikációjában a japán misszionárius munkájáról és céljairól beszélt. Aki hallotta az ő vetített képes előadásait, nyomban megszerette a külmissziót.

A Teológiára való bekerüléséig a misszióval újságszerkesztőként is foglalkozott. 1913–1928 között a Hajnal című missziós folyóiratot szerkesztette, amelyben különböző tárgyú vallástörténeti és missziótörténeti cikkei jelentek meg. 1924–1928 között a Mustármag című hitmélyítő lapot is szerkesztette, valamint átmenetileg a Missziói Lapokat. Állandó anyagot adott a Belmissziói Munkaprogramokhoz.

Azonban a Teológián sem merül ki a misszióval való foglalkozás az elméleti előadásokban, hanem gyakorlatba is átülteti a tananyag tartalmát. Kezdeményezik, hogy a teológusok megalakítsanak 1933-ban egy egyesületet, az Evangélikus Teológusok Missziói Munkaközösségét, amelynek ő maga is tagja. E közösség szervezésében a teológusok kettésével vetített előadásokat tartottak az egész ország területén, pl. csak 1936–37 telén 36 előadást. A legkisebb falut is meglátogatta, ha felkérték előadni a misszióról. De már 1929-ből arról kaphatunk tudósítást a Teológiáról, hogyan terjed az ébredés iránti érdeklődés a teológusok között. Podmaniczky professzor ennek elősegítésére többek között finn cserediákokat szervez, akik ösztöndíjasok lesznek Sopronban; valamint bibliatanulmányozó összejeveleteket tart hetenként a lakásán, ahol néha több szobát megtöltöttek az érdeklődő hallgatók. Ennek a híres soproni szállásnak, a Károlymagaslati-úti lakásnak volt egy másik különlegessége is, amely szerint a ház homlokzatára fel volt írva a régi, aszódi kastélyon is álló felirat: „Ez csak a szállásunk, örök otthon ránk odafönn vár”. Sokan gúnyolták is miatta: „Podi bácsi még emeletet akar építeni, hogy ott lakjon.”

Minden általa tartott alkalomnak, minden előadásának a középpontjában Ura állt. „A gondolkodók éles logikával keresték, kutatták az igazságot, – nekünk megadatott, hogy ismerjük Jézust, akiben a bölcsesség és minden ismeret kincse van elrejtve. (Kol. 2,3)” – mondogatta számtalan esetben. Jellemző volt pl. rá, hogy az előadása írott szövegéhez széljegyzeteket fűzött, amelyekkel óvott az emberi tetszetős, de nem krisztusi gondolatoktól. Élete és munkássága centrumát Megváltónk töltötte ki. Hallgatói máig emlékeznek jellegzetes mozdulatára és „vesszőparipájára” amint felemeli jobb kezét és a Jézus Krisztusban megjelent szeretetről ezt mondotta: „...az csak növekszik napról-napra, óráról-órára...” Prédikálni is szenvedélyesen szeretett. A

departments or fields of theology. In the academic years 1931–32, 1935–36 and 1940–1941 the dean title (being a dean) indicated him surplus jobs.

He had close, pastoral relationships with his students. He treated them as mature men, and kept them tantamount to himself. He was called "Uncle Podi" and theology students spoke legends about his goodness. Every day he managed to obtain gratis dinners for poor students in some Sopron barracks. He knew his students so well that he always knew who needed what. He wrote the admission notifications and he addressed the future theology students like this: "My dear son!" He was also a generous hearted prayer. Subjects of his prayers were divided into 7 days of the week. For example on Monday he prayed for the faculty. In his prayer-calendar he prayed daily for each of his theology students person by person. He troubled himself about these well educated pastors as they were sent into their commission. He gathered them into his own study for Bible classes. His big, comprehensive work could not be born, well, he dispersed all his knowledge among his pupils.

He taught History of Religion, History of Philosophy, Christian Education History, Mission History and subjects connected with this latest. I emphasize only some of his main works: "The education historical importance of Reformation", "Luther and the inner-mission", "An outline of mission science", "Gospel and the national breeding", "War and mission", "Actual state of the mission", "Decisive hours of China".

He liked especially the so-called "with asterix marked lessons" - the not compulsory subjects. He liked differentiating the survey of biographies of missionaries and pedagogues. During his life-work he wrote about remarkable personalities like the Dane Sören Kirkegaard, David Zeisberger, Henry Martin, Frigyes Oberlin, Wichern as pedagogue, Frigyes Bodelschwing, path-finder missionaries of Herrnhut, Lajos Nommensen, Hsi Szengmo (the dragon-trampler), Harris (the level-way prophet), Cary Gurland, Rudolf Herman, János Gossner, Bartolomeusz Ziegenbalg, the Swedish Lars Levi Lestadius, Lajos Harms, Johann Flattish (the pedagogue of prayer), Drummond (a pastor-pedagogue), brother Lenchen, then he translated Helesby from Norwegian, and the Danish peasant-prophet: Hague, Scheresevsky, Hofacker, Uffmann, Mrs Rohonczy, Pál Kanamori, Christinanda. At his inauguration as Dean of the University, the speech was given on Kanzo Ucsimura. And during one of his sermons, he went up to the pulpit in the Evangelical church in Sopron and began to preach in the devout silence with very deep compassion: "Kagawa has gone blind! Imad Edin Toyohiko Kagawa lost his sight!" And in his sermon he spoke about the work and aims of the Japanese missionary. Those who had heard his slide-show presentations, became foreign-missions enthusiasts.

Before getting into Theology, he was occupied with missions as a newspaper-editor. He edited the mission monthly review "Hajnal" from 1913 until 1928, in which his religion-historical and education-historical articles of different theme were published. 1924-1928 he edited the faith-deepening monthly "Mustármag" (mustard seed) and temporarily "Mission Pages". He constantly gave materials to the Inner-mission Work-program.

On the Theology he worked on mission not only in theory, but he translated the theory of subject into practice as well. He helped theology students to found a society in 1933 entitled the Mission Work Association of Evangelical Theologians. He also became member of it. In the organization of this community theology students in pairs made slide-show presentations in the whole country, e.g. only in one winter, in 1936-37 they made 36 presentations. If Podmaniczky himself was asked, he went to even the smallest village to give a lecture. But already from 1929 we got news about interesting for revival among theology students. To help this, professor Podmaniczky organized, among other things, Finnish exchange-students who became scholarship-holders in Sopron.

szószéken teljesen elfeledkezett bajáról (Parkinson-kór), meg volt győződve, ilyenkor megállt a kézremegése.

Az eddigiekben elmondottak alapján úgy tűnhet, hogy Podmaniczky Pál csak a saját szakterületével foglalatoskodott; de ez téves következtetés. Hogy mennyire polihisztor volt, azt rendkívül széles (és nem csak a teológia területén mutatkozó) érdeklődése bizonyítja. Pl. az állatokat Assisi Ferenchez hasonlóan szerette és viselkedésüket etnológusként kutatta, többek szerint sokszor szinte beszélgetett velük. Amikor bernáthegyi kutyáját könnyes szemmel temette, azzal vigasztalta magát, hogy mókusai (Mik, Mak és Muk) megmaradtak a kertben. Fiatalkorában festésszel is foglalkozott. Bár ezt abbahagyta, (egy darabka vászont és olajat beszerezni még a könyvbeszerzésnél is nehezebb volt), de a művészetet egész életében szakszerűen értette. Volt egy képkerete, amely úgy nézett ki, hogy egymás mögé tett be híres reprodukciókat, és azt havonta váltogatta (falinaptár).

De volt egy ezeknél is nagyobb szerelme, amely már-már a misszió iránt érzett örök szerelmet is elérte: a szépirodalom. Áldott munkássága volt ezen a területen is: regények, történelmi elbeszélések, fordítások születtek meg tollából. Több száz írás került ki kezei alól. Az írást szószéknek tekintette. Koren Emillel a vita: „Hívó szépirodalom nincs, csak szépirodalom van, amely jó vagy rossz.” „De lehet hittel is írni.” Jellemzői: élő alakokról írt + nyelve az egyszerű népi líraiság volt + minden írása hitvallás. Filemon szolgájáról, Onézimosról írt regénye „Megszabadított élet” címen jelent meg. A finn parasztprofétáról, Ruotsalainen-ről egy életregényt írt. Amikor a Teológia egyszer pályázatot írt ki „Podmaniczky Pál vallásos szépirodalmi munkássága” címen, az akkor még csak teológus Reuss András 23 oldalon 58 szépirodalmi termékét sorolta fel. Csak a legértékesebbek közül szemezgetek: „Megnyílt szemek” - Novellák a magyar történelem 10 századából; „Vihar” - Novellák a XVI-XVII. sz.-ból a Miatyánk kérésein haladó sorozata; „Gazsi elindul”; „Az iga”; „A két fenyő”; „Amikor a bibliák megszólalnak”; Nagy Sámuel próbája”. Egész életében szövegőtte Apáczai Csere Jánosról írt életregényét. Tervezett egy Ézsaiás és egy Bartimeus regényt is, ami nem jött össze. „Kereszthordozók” címen betegségéről írta le tapasztalatait a kereszthordozó ember szemszögéből. A bibliarevizíói munkából is kivette részét: vállalta három Ószövetségi könyv átnézését: Jób, Énekek éneke, Dániel. Két legszeretettebb áhítatoskönyve a „Jer, örvendjünk keresztyének!” és a finn Isien perintő (11x). Énekfordításai között ott van aktuális Énekeskönyvünk talán két legnépszerűbb korálja: 385. „Szelíd szemed, Úr Jézus” és az 525. „Uram, oh add, ha vándorutam”.

„Podi bácsi” hányatott, de szívós, szelíden küzdő ember volt. A villamosmegállóban is olvasott vagy evangelizált. Még az öt perceket is kihasználta. Ebéd után 10 perc olvasás, 10 perc alvás, 10 perc olvasás. Párhuzamosan 5-6 könyvet olvasott. Mélyen pietista alkat volt. De soha nem tévesztette össze a missziót az agresszióval.

Utolsó napjaiban, legyűrve betegségétől, így kiáltott fel egyszer: „Hogy éljek tovább, ha az ígét már nem hirdethetem? Halálos ágyán a következőt kérte az őt körülvevőktől: „Ne azért imádkozzatok, hogy gyógyuljak meg, hanem hogy hittel bírjam az utolsó küzdelmet.” Tanítványaitól egyenként elbúcsúzott: ahogy a lélek öröme legyőzte benne a test gyötrelmét. Utolsó délutánján úrvacsorát kért: „Hívd barátainkat!” - pihegte töredezetten Budakerre és Maller Kálmánra gondolva. „Olyan kevésszer vettem veled együtt az úrvacsorát. Most úgy szeretném, ha a testvéri közösség megpecsételődésé- képpen és megerősítése végett - ők ketten feladnák nekünk.” - mondta református feleségének. „Úgy vágyom Krisztussal egyesülni.” (Aznap nem lehetett, másnap későn volt.) A halálra készült. Míg az orvosok hozzákészülődtek a műtéthez, ő elbúcsúzott feleségétől: bocsánatot kért szinte mindenért + sajnálta a mulasztásait. (Mennyi könyv várt még lefordításra!) Utolsó nap azzal fogadta feleségét: „Még egy, legföljebb két

And he had Bible study meetings every week in his own flat, where sometimes 2-3 rooms were filled with interested listeners. These famous Sopron quarters had another peculiarity as well: there was written on the facade of the house an epigraph similar to the one on Podmaniczky country house in Aszód - "It is only our dwelling, an eternal home is waiting for us up there" Because of this, many people made fun of him saying: "Uncle Podi wants to build another floor to live in there."

Whenever he preached or gave a lecture, his Lord was the main theme. "Thinkers were looking for and investigated truth by mean of sharp logic. To us was given Jesus himself, in whom wisdom and treasure of all knowledge is hidden (Kol. 2,3)" - said he on many occasions. It was his characteristic that he used annotations in his written notes, in which he warned against humanistic allurements, which was not of Christ's thoughts. Our Savior was the center of his life and academic achievement. His students still remember his characteristic move and "hobby-horse" as he lifted up his right hand and says about love, contained in Jesus Christ: "This (the love) grows from day to day, from hour to hour..." He liked preaching passionately. He forgot his illness Parkinson in the pulpit. He was convinced his hand-shaking stopped then.

From the above sentences one might think that Pál Podmaniczky dealt only with his own field, but it is an erroneous deduction. His wide range of interest (and not only in theology) shows that he was a polymath. E.g. liked animals as Assisi St. Francis did, he did some research on their behavior like an ethnologist. Many say that sometimes he seemed to talk to them. When he buried his St. Bernard with tears on his eyes, he consoled himself that his squirrels (Mik, Mak and Muk) were still in his garden. He painted as well during his early years. Though he stopped painting (to buy a piece of canvas and oil was more difficult than buying a book), he was an expert in art. He had a frame in which he put famous reproduction monthly (wall calendar).

But he had a larger love which was like his eternal love for mission: that was literature. He wrote hundreds of essays. He considered writing as though a pulpit. There was a debate between Emil Koren and Podmaniczky. Koren told: "There is no believing literature, literature is good or bad." Podmaniczky's opinion: "But one can write with belief." His characteristics are: he wrote about living people, his style was simple folk lyric, all his writings were confessions. His novel about Philemon's servant, Onezimus was published by the title "The Deliberated Life." He wrote a biographical novel about the Finnish peasant prophet, Routsalainen. When the Theological College announced a competition about "Religious literature activity of Pál Podmaniczky", the then theologian András Reuss listed Pál Podmaniczky's 58 literary works on 23 pages. I sort out only from the best ones: "Opened Eyes" - short stories from the 10 centuries of Hungarian history, "The Storm" - short stories on questions of Lord's Prayer from the XVI-XVII centuries. "Gazsi started", "The Yoke", "Two Pine Trees", "When Bibles Start Speaking", "The Test of Great Samuel". He was weaving plans through his life to write a biography of János Apáczai Csere. He planned a novel on Esaias and one on Bartimeus, but he could not do it. In "Crucifix Holders" he wrote about his experiences of his own illness from the eye of a crucifix-holding person. He took part in the work of the Bible revision. He undertook to look through 3 books of the Old Testament: Job, Song of Songs, Daniel. His two beloved pious books were: "Come, Christians to Be Blessed With!" and a Finnish one: "Isien perintö (11x)". Among his song-translations you can find perhaps the two most popular chorals of our actual hymn-book; 385. "Jesus Christ, your gentle eyes" and 525. "Oh my Lord give me, if my wanderings will finish in the gloom".

"Uncle Podi" had a life of unpredictable changes, but he was a stubborn, gently struggling man. He read and evangelized even at the tram stops. He made the best use

nap." „Ki mondta?" „Én mondom." Egyre súlyosbodó évtizedes betegsége nem vitte el, a műtétet kiállta, de egy kis vérrögöcske megállította a szíve verését. Így hunyt el immár 50 esztendeje báró dr. Podmaniczky Pál professzor, 1949. október 3-án.

Budaker Oszkár a Jópásztorról szolt: „A megajándékozottak mélységes hálójával van teli a szívünk. Sok mondandónk van, de ő akarta, hogy ravatalánál csak az evangélium hangozzék. Őrajta valóban meglátszott Isten életformáló hatalma." Koporsója megindult tanítványai vállán, hangzott az éneke: „Szelíd szemed". A sírnál Túróczy püspök búcsúztatta: úgy áll megelevenedett előttünk Jézus Lázár sírjánál: a megindult Jézus (szabad sírni) + az Atyára tekintő (hála). Hanzmann búcsúíma és a másik éneke: „Oi Herra, jos mae matkamies maan."

of 5 minutes. After dinner he read 10 minutes, then he slept 10 minutes and after that 10 minutes reading again. He read 3-6 books concurrently. He was deeply a pietist. But he never confused mission with aggression.

In his last days, overcome by his illness, he shouted: "How should I live further if I can not preach anymore?" On his death-bed he asked the following from the people standing around him: "Don't pray for me to recover, but to bear my last struggle with faith." He said good-bye to his followers one by one: as the happiness of his spirit overcame the pain of his body. In his last afternoon he asked for communion: "Call our friends!" - he gasped thinking of Oszkár Budakker and Kálmán Maller. "I went to have communion so little time together with you. I'd like those two to give it to us now - as solemnization of our fraternal fellowship" - he said to his Calvinist wife. "I long to be together with Christ." (he could not do it that day, the next day was however too late) He was ready to die. While doctors were preparing for an operation, he said goodbye to his wife: he apologized for everything; he felt sorry about his omissions, (how many books were waiting to be translated!). On his last day, he said to his wife: "Only one more, at the most two days." "Who said it?" "I say." He did not die because of his worsening Parkinson's disease which he endured for decades but rather after the operation a small blood clot stopped his heart. Professor dr. Pál Podmaniczky died in such a way, almost 50 years ago, on 3th October 1949.

Oszkár Budakker spoke of Christ, the good Pastor: "Our heart is full of gratitude of his good works. We have lots to say, lots of messages, but he wanted to sound only Gospel at the catafalque. In him was God's life-forming might really noticeable." On the backs of his students his coffin moved off, his song was sung "Your gentle eye, Jesus Christ, sees well all my faults.". Bishop Turóczy delivered a speech at his tomb, then Mr. Hanzman spoke the farewell prayer, then his another song was sung: "Oi Herra, jos mae matkamies maan..." (My lord give me if my wanderings will finish here in gloom.)

Szelíd szemed, Úr Jézus ...

Lars Steenbäck - Ford.: Br. Podmaniczky Pál

Huugo Nyberg 1903

1. Sze- líd sze- med, Úr Jé- zus, Jól

lát- ja min- den vét- ke- met; Sze- mé- lye- met ne

ves- se meg. Sze- líd sze- med, Úr Jé- zus!

2. Szelíd szemed, Úr Jézus,
Tekintsén rám, ha roskadok;
Adjon békét, bocsánatot!
Szelíd szemed, Úr jézus!

3. Szelíd szemed, Úr Jézus,
Tudom, hogy vádat is emel;
Vétkeztem én, ítéljen el,
Szelíd szemed, Úr Jézus!

4. Szelíd szemed, Úr Jézus,
Elítél bár, lásd én megint
Csak várom, hogy majd rám tekint
Szelíd szemed. Úr Jézus!

Silmaisi eteen, Jeesus

Lars Steenbäck

Huugo Nyberg 1903

1. Sil- mäi- si e- teen, Jee- sus, tuon

sy- dä- me- ni syyl- li- sen- ja pal- jas- tan- sen

kur- juu- den sil- mäi- si e- teen, Jee- sus.

2. Silmäisi eteen, Jeesus,
nyt syntieni taakan tuon
ja ikävöivän katseen luon
silmiisi helliin, Jeesus.

3. Silmäisi hähdän, Jeesus,
tein syntiä ja rikoin lain.
Nyt tuomarini katson vain,
silmiisi helliin, Jeesus.

4. Silmiisi katson, Jeesus.
Jos tuomionkin kuulisin,
niin katson hyljättynäkin
silmiisi helliin, Jeesus.

Uram, óh add ...

Vilhelmi Malviaara - Ford.: Br. Podmaniczky Pál

Mikael Nyberg 1920

1. U-ram, óh, add, ha ván-dor-u-tam

majd vé-get ér itt a bo-rú-ban,

El-ér-jek Hoz-zád S Te fé-nyes or-cád Hadd lássam én.

2. Óh lásd Uram a szívem, lelkem
Feléd sóhajt nagy vággyal telten
S a gyötrelemtől fájón kiperdül a könnyem is.
3. Nézd, minden elhagy: üdvösségem
Te vagy csupán a földön s égen;
Sebem Te látod, könnyem szivárog, s Te számolod.
4. El nem bocsátlak: e világon
Egyébre semmire se vágyom,
Csak áldj meg engem, csak elepednem ne hagyj, Uram!
5. Segíts az utamon erőddel,
S a bűneim mind-mind töröld el,
Óh, végy föl engem, s vigy az öledben az Ég felé!
6. Ott álljunk üdvbe öltözöten,
Én és szeretteim köröttem.
Uram, Tehozzád, hol fénylik orcád, vágyódom én.

Oi Herra, jos mä matkamies maan

Vilhelmi Malviaara

Mikael Nyberg 1920

1. Oi Her- ra, jos mä mat- ka- mies maan
 lo- pul- la mat- kaa näh- dä sun saan!
 Oi, jos mä ker- ran nä- ki- sin Her- ran kun- ni- as- saan!

2. Sinua kaipaa sydämeni,
 sun puolees huutaa mun henkeni.
 On yksin tästä sen ikävästä kyyneleni.
3. Muut kaikki hylkää, vaan sinä et.
 Autuuden särkyneet sydämet
 sinulta saavat, sä luet haavat ja kyynelet.
4. Mua auta, Herra mä toivon vaan,
 vaikkei ois toivoa ollenkaan.
 En päästä sua, ennen kuin mua käyt siunaamaan.
5. Oi Herra, suothan sä minulle
 sun armos voimaksi matkalle.
 Anteeksi anna, mua nosta kannan, vie perille!
6. Oi saanhan joukkoon autuaitten
 kanss' ystäväini ja omaisten
 mä päästä kerran luo armon Herran. Oi saanhan sen!

Jöjj, királyom, Jézusom ...

1. Jöjj, ki- rályom, Jé- zu- som: Szi- vem, í- me meg- nyi- tom.

A go- nosztól óvj Te meg, meg ne rontson en- ge- met.

2. Véreddel, mely el-kifolyt,
Mosd le rólam, ami folt;
Élet útját megmutasd,
Én meg nem találom azt.
3. Gyógyítsd meg sok nyavalyám,
Enyhíts szívem bánatán;
Kétség, gond, ha gyötrenék,
Biztasd nádszál hitemet.
4. Van hatalmad rá, tudom,
Míveld, édes Jézusom:
Hit, remény és szeretet
Töltse be a szívemet.
5. A keresztet Te adod,
Adj hozzá alázatot:
Hordjam olyan csendesesen,
Mint Te egykor, Mesterem.
6. Ha majd véget ér a harc
S megpihentetni akarsz:
Megragadom jobbodat
S mennyországod befogad.

A finn nagykövet és Deák János társaságában
With the Finnish ambassador and his colleague, János Deák

Önéletrajz

Nevem Martinovitsné Kutas Ilona, háromgyerekes, negyvenéves asszony vagyok. Sopronban születtem. Illetve elmentem Sopronba megszületni. Sopron egy osztrák határ menti, szép, barokk város. A második világháború alatt, 1944. szeptember 29-én születtem. Szüleim Budapesten éltek három bátyámmal. A születésem előtti nyáron súlyos bombázások voltak Budapesten, ezért édesapám elhatározta, hogy családját elviszi egy békésebb helyre. Anyai nagyszüleim Sopronban éltek, ezért ide utazott el édesapám három kisfiával és várandós édesanyámmal. Majd visszament Budapestre, hiszen munkahelyét, a református templomot nem hagyhatta magára. Én szeptemberben megszülettem, és ő először 11 hónapos koromban találkozott velem személyesen. Az ostrom alatt nem tudott többé eljönni Sopronba meglátogatni újszülött kislányát és a családját, de tudom, hogy nagyon boldog volt, mikor megtudta, hogy az új jövevény kislány, az ő első leánya.

Hatan vagyunk testvérek. Két bátyám mérnök, a legidősebb bátyám és a húgunk szobrász, öcsém gyorskorcsolya-edző. Édesanyámnak 14 unokája van. Édesapám 1974-ben halt meg. Édesanyám Budapesten lakik, 70 éves, de 60-nak se látszik. Fordítóként dolgozott egy könyvtárban. Igazi nyelvész: németből és franciából középfokú nyelvizsgát tett, de ért angolul is, szívesen skandálja a gimnáziumi latin memoritereket, tanult egy ideig lengyelül és a cirill betűket is mindig megtanulta az éppen ötödikes gyerekével. Folyton úton van Eger, Budapest, Bécs és Bonn között, mivel unokái így szétszóródva élnek. Néha az én gyerekeimre vigyáz, aztán valamelyik fiútestvéremére vagy húgom két gyerekére.

Gyermekkoromat a zuglói templom körül töltöttem. Nagyon szerettem ott lakni. Ifjúsági bibliaórára jártam, és sokat kirándultunk a Pilisbe és a Börzsönybe a segédlelkéssel. 14 éves koromig aktív gyülekezeti tag voltam, utána viszont nem volt időm templomba járni, mert vasárnap délelőtt mindig kézilabdameccsre mentem. A kézilabda nagyon fontos lett számomra. Talán emiatt nem voltam túl jó tanuló a középiskolában. Mindennap jártam edzésre, vasárnap meg meccsünk volt. Ezen kívül a Teleki Blanka Gimnázium kosárlabdacsapatának is lelkes tagja voltam. Nem voltam tehát jó tanuló, de jó sportoló voltam. Az utolsó gimnáziumi évben meghívtak a kézilabda ifjúsági válogatott csapatba.

Érettségi után a Testnevelési Főiskolára jelentkeztem, de származásom miatt nem vettek fel. A szóbeli felvételin azt mondták, hogy gondolom én, papgyerekként miként tudnék helyállni, tanítani egy szocialista szellemű iskolában. Nem hagyták, hogy megpróbáljam. A Csepel Vas- és Fémműben helyezkedtem el, először egy ORMIG típusú sokszorosító gépen dolgoztam, majd gyártáselőkészítő előadóként irodai munkát végeztem. Először féltem a piszkos, óriási, szennyezett levegőjű gyárban, később azonban megszoktam mindezt, megszerettem a piszkos kezű, kormos arcú, de tisztaszívű, kedves munkásembereket.

A gimnáziumban orosz és latint tanultam, érettségi után egyszerre kezdtem el angolul és lengyelül tanulni. A villamosokon, autóbuszokon és a csepeli gyorsvasúton, a Boráros-tér és a Tanácsház-tér között mindig az angol tankönyvet forgattam. Napi három órát utaztam a lakásunk, Csepel és a zuglói kézilabda pálya között.

Három évig dolgoztam Csepelen, de mindig ott akartam hagyni a gyárat. Felvételiztettem, de először nem vettem komolyan, és nem is vettek fel. Egy évi lengyel tanulás után lengyel-orosz szakra jelentkeztem az egyetemre, aztán a következő évben már elég jó tudtam lengyelül, de a lengyel-angol szakra mégsem vettek fel, hiszen angolul még nem tudtam elég jól. Három éves sikertelen felvételiztetés után elhatároztam, hogy most már olyan helyre jelentkezem, ahova biztos bekerülök. A Szegedi Tanárkép-

Autobiography

I am Ilona Kutas Martinovits, a woman of forty. I am married and have three children. I was born in Sopron. It is a very nice baroque town in west Hungary near the Austrian border. I was born on the 29th of September, 1944, during the Second World War. My parents lived in Budapest with my three elder brothers. In the summer before my birth there was serious fighting in Budapest. That is why my father decided to take his family to a more peaceful town. My grandparents lived in Sopron so my father brought his three sons and his pregnant wife to Sopron. He returned to Budapest because he was a Protestant pastor and he had to be available at his church. He could not leave it. I was born in September but my father saw me for the first time when I was eleven months old. During the war he could not visit his wife and the new born little daughter but he was very happy when he learned that his new child was a little girl.

My parents had six children. Two of my four brothers are engineers, one is a sculptor and one is a speed skating trainer. My sister is also a sculptor like my eldest brother. My parents have 14 grandchildren. My father died in 1974. My mother, who lives in Budapest, is 70 years old, but she looks like a woman of 60. She worked as a translator. She is a linguist and has passed two language exams - one in French and the other in German. She travels a lot between Eger, Budapest, Vienna and Bonn because her grandchildren live in these four towns. She sometimes takes care of my children, and at other times my brothers' or sister's.

I spent my childhood in Budapest around our church. I enjoyed living there. I took part in Bible-study and in excursions organised by our younger pastor. I had friends among the members of the Bible fellowship. I was an active member of church until the age of 14. From that period on I had no time for church because of handball matches on Sunday mornings. Handball was very important to me. Perhaps that is why I was not a very good pupil in the secondary school. We had training almost every day plus matches every Sunday. Besides that I was a member of the basket ball team in the Teleki Blanka Secondary School. I was not a hard working pupil but I was a good sportswoman. In the last secondary school year I was elected to the youth selected team in handball.

After the maturation examination I wanted to go to the P.E. University but I did not succeed in being accepted because of my father's job. I was told that I could not teach in a socialistic school with my church education and background. I found a job and began to work in the Csepel Iron and Metal Works. First I worked on a copy machine then I got a desk job and worked as a product-preparing white collar fellow worker. First I was afraid of the dirty factory, machines and dirty air but later on I got accustomed to all this and I enjoyed working there among the dirty faces and hands but sincere, pure hearts of the workers.

I began to learn English and Polish in those three years. I learned English and Polish on the trams, buses and on the fast train from Boráros square to Csepel island. I travelled three hours every day from home to my workplace and from there to the handball court in the afternoon. I lived in the 11th district. My workplace was in Csepel and training was in Zugló, in the Postman's Stadium.

I worked in Csepel for 3 years, but I always tried to leave that workplace. I took some entrance examinations but I was not serious. After one year of learning Polish, I wanted to go to the university to study Polish and Russian. By the following year I knew Polish better and after only one year of studying English, I changed my plan to an English-Polish program. Again, I was not accepted. After three years of unsuccessfully taking entrance exams I decided to go to a college where I would have more opportunity. I chose a Teacher Training College in Szeged. I chose Szeged because I was there once with a Polish group and I liked the town. In 1964 I passed an IBUSZ travel agent's course and I became a Polish language guide and during my holidays I showed Budapest and the countryside to Polish tourist groups.

ző Főiskolára aztán felvettek. Azért választottam a szegedi főiskolát, mert egy alkalommal lengyel turistacsoportot vittem oda, és akkor megtetszett a város. 1964-ben tettem IBUSZ idegenvezetői vizsgát, és lengyel nyelvű idegenvezetőként szabadidőmben és hétvégeken lengyel csoportoknak mutattam a fővárost és a vidéket.

1965-ben kezdtem Szegeden a földrajz-testnevelés szakot. 1967-ben tettem középfokú nyelvvizsgát lengyel nyelvből. Másodéves koromban ismerkedtem össze a későbbi férjemmel, így aztán a diplomaosztás után nem akartam visszamenni Budapestre. Szegeden maradtam, és mivel nem volt tanári állás, a Tervező Vállalatnál helyezkedtem el, műszaki könyvtáros lettem. Igen érdekes munka volt. Több angol, orosz és német szakfolyóirat járt a könyvtárba, ezekből kellett fordításokat, szemlézéseket készítenem, így jól fel tudtam használni nyelvtudásomat. Kétéves intenzív angol nyelvtanfolyam után sikerült angolból is a középfokú állami nyelvizsga. Nagyon tetszett a könyvtári munka, ezért elhatároztam, hogy elvégzem a könyvtár szakot az egyetemen.

1971-ben kezdtem el tanulmányaimat levelező tagozaton az ELTE Bölcsész Karán és 1974-ben kaptam meg a könyvtárszakos diplomát. Közben férjhez mentem. Férjem dr. Martinovits János. Okos, jó, komoly, kedves ember. Fül-orr-gégész. A szegedi klinikán ismerkedtünk meg, ő gyógyítgatta úszás órák után fájó, folyó fületem.

Pici lányunk, Edit 1972-ben koraszülöttként, 2200 grammosan jött a világra. Még csak három hónapos volt, mikor mózeskosárban utazott velem Pestre minden hónapban a háromnapos konzultációkra. 1974-ben diplomáztam, 1975-ben pedig megszületett Péter, a kislányunk. A második gyereke idején készültem fel a bölcsészdoktori vizsgára.

A lengyel könyvtárügyről írtam az értekezést, és 1979-ben vizsgáztam.

1978-tól 1980-ig a József Attila Tudományegyetem Pedagógiai Tanszékén voltam tanszéki könyvtáros. Legkisebbik gyerekünk, Eszter 1980-ban született. 6 hónapos korában jó lehetőségem kínálkozott a német tanulására a JATE Idegennyelvi Lektorátusán egy tanfolyamon. Négyyszer egy héten délelőttönként volt óránk. Edit első elemista volt, Péter óvodába járt, Eszterkémet pedig beadtam reggelente a szomszédasszonyhoz. Rita is gyesen volt két kislányával, így tudott vigyázni Eszterre is. Cserében délután meg nálunk volt Ildikó és Anikó, mert Rita meg angol szakra járt az egyetemre.

Német nyelvtanulásom abbamaradt, mert 1981-ben férjem Egerben kapott állást. A főorvosi állás mellé kaptunk egy kétszobás lakást a piactéren. Egy évig még gyesen voltam Eszterrel, majd 1982-ben a Szilágyi Erzsébet Gimnázium iskolai könyvtárosa állása nyugdíjazás folytán megüresedett, és én kaptam meg az állást.

Éppen nekem való munkakör volt ez, bár rögtön az első évben komoly gondjaim lettek. Az iskolának szüksége volt földrajztanásra és angoltanarra, és az igazgató azt akarta, hogy valamelyik tantárgyat én tanítsam a könyvtárosság mellett. Bár megvolt a földrajz szakos diplomám, egyrészt sose tanítottam, másrészt diplomámat kb. 15 évvel azelőtt szereztem. Az is elég képtelen ötlet volt, hogy én angolt tanítsak, mert egyrészt ugyan volt már angol középfokú nyelvvizsgám, de azt kb. 10 évvel korábban szereztem meg, és azóta egyáltalán nem foglalkoztam az angol nyelvvel, másrészt megint más ismerni egy nyelvet, és más dolog tanítani azt. Végül mégis kaptam egy osztályt. A második félévben már egész jól ment az angoltanítás, élveztem az órákat, remélem a tanítványaim is. A következő évben viszont jött egy igazi angoltanár, így már nem volt rám szükség. Most teljes munkaidőmben könyvtáros vagyok. Tagja vagyok a Magyar Könyvtárosok Egyesületének, részt veszek gyűléseiken, találkozóikon és továbbképzéseiken. 1978-ban az egyesület szervezésében kéthetes lengyelországi tanulmányúton vettem részt. Lengyel könyvtárakat látogattam meg, és az ott gyűjtött anyagból állítottam össze bölcsészdoktori dolgozatomat.

Szabadidőmben gyakran hívnak lengyelt tolmácsolni. Nagyon szeretem ezt a munkát, ha lehetne, szívesen csinálnám teljes munkaidőben.

Eger, 1984. szeptember 29-én (a születésnapomon).

I passed the entrance examination in Szeged in 1965 and became a first year student in the P.E.-Geography program. In 1967 I passed the Polish middle language examination. At the same time, during the second academic year I got acquainted with my husband. So, after finishing the Teacher Training College, I did not want to return to Budapest. I remained in Szeged. There were no vacancies in schools, so I began working in a Planning Office as a technical librarian. It was an interesting job. There were a lot of English, Russian, German and Polish journals so I had to translate articles and various contents from them, using my knowledge of all these languages. I took part in an intensive English language course and after two years succeeded in passing the language examination. I enjoyed the librarian work so I decided to study for a degree in Library Science.

In 1971 I began my studies at Eötvös Lóránt University in Budapest in a postgraduate course and got my diploma in 1974. During that same time I got married. My husband's name is János Martinovits. He is a clever, good, sincere and very dear man. He is a laryngologist. We got acquainted in the hospital, when he cured my painful ear infection.

Our tiny precious daughter, Edith was born in 1972. She was a premature and began her life weighing of only 2200 grams. When she was only three month old, she travelled with me to Budapest in a basket because I had to go to the University every month for a 3 day consultation. I got my diploma in 1974. My dear son, Peter was born in 1975. In my second mother care holiday I decided to write a doctorate thesis in Librarian Science.

I wrote a work about Present Day Polish Librarianship. I obtained the degree of doctor in 1979.

Between 1978 and 1980 I worked in a pedagogical library at József Attila University. My younger daughter, Eszter was born in 1980. When she was 6 months old, I was at home with her. It was a good opportunity to learn German. There was an intensive German language course by the Lectorate of Foreign Languages at the József Attila University. We had lessons four times a week in the mornings. Edit was an elementary pupil, Péter went to kindergarten and Eszter, my sweet daughter, was taken to my friend next door. She was at home with her two little daughters so she could take care of my daughter, too, in the morning. In exchange, her daughters were with us in the afternoon, because she studied English at the University in an afternoon course.

My German study was broken off after 1 year because my husband got a job in Eger in 1981. Together with the job of chief resident, he got a two room flat by the market place. In Eger I spent one year at home with Eszter, then in 1982 went to work at Szilágyi Secondary School's Library. It was a very good job for me but I had a lot of difficulties during the first year because the school needed an English or Geography teacher and my director wanted me to teach either subject. Although I had a diploma as Geography teacher, I have never taught it and besides that my studies were completed 15 years before. For me to teach English was also nonsense, because although I had passed the English exam it was 10 years earlier and since that time I had not used my English at all. On the other hand it is quite a different thing to know English rather than to teach it. However, I taught English in one class anyway. In the second term I really enjoyed teaching it but the following year there was no need for my teaching because a new English teacher was employed. Now I work in the library and I am a member of the Association of Hungarian Librarians. I take part in its meetings. In 1978 I was sent to Poland for a two week scholarship where I could study Polish Librarian Science. This trip helped me to write my doctorat work. As a second job sometimes I am called to translate Polish. I like this job very much. If there were a possibility to work as a full time translator, I would be very happy.

Eger, 29th September 1984. (on my birthday)

Makótól – Makóig

Sportnovella, írta Kutas Ilona

Gyermekeimnek

Szereplők: szüleim, testvéreim, férjem, gyerekeim, edzőim, városaim

Nem Makótól Jeruzsálemig, hanem így, Makótól - Makóig. Ez pedig kétféle hagymát jelent, egy sorozat hagymát a fejünkre, és három hagymácska alakú érmet, valamint két időhatárt: 1957-től 1997-ig, vagyis 40 évet, és közte azt a sok szépséget, élményt, amit nekem a mozgás, a sport jelent az életemben.

Vegyük csak sorba!

Pesten a Róna utcai templomkert Limanova téri oldalán, a házunk (a paplak) bejárata melletti piszkosfehér falnál kezdődött. Oda dobáltam a labdát:

„Egyelőre, két kettőre, három hatra, hat kilencre, üsd ki tízre, tizenegyre, gyertya-tartó, vaskoppantó, egy a falra, tíz a földre!”

Aztán már lassan száz a földre lett: egymással versenyeztünk, hogy ki tudja tovább folyamatosan pattogatni a labdát a földre. Kisebb testvéreim, Ágnes, Bálint, meg a szomszéd Zsuzsi és Kati játszott ott velem, a bátyáim, Laci, Gabi és Péter már nagyok voltak, másfelé vitt az útjuk.

Szóval a gömbérezésem ott edződött először, a labdás kiszámolós játékban.

Aztán nyolcadikos koromban Nagy Imre tornatanár úr elküldött a Postás kézilabdások közé, akik ifjúsági toborzót rendeztek: aki szeretett labdázni, elmehetett kézilabda-edzésre az Egressy útra, ami a Róna utca elejénél volt. Mi a 197. számban laktunk, a Róna utca végén.

A Postással mentem Makóra NB I-es meccset játszani. Én ugyan csak a kispadon ültem, mert edzőnk, Méray Feri bácsi érettségi után engem mindig kihagyott a kezdő csapatból, mert „rám nem lehet számítani”. Három éven keresztül mindig felvételiztem valahova, mindig úgy volt, hogy továbbtanulok, tehát elhagyom a csapatot. Bár mindig maradtam, játszani nem sokat játszottam, csak az edzéseken élveztem a labdázást. Szóval Makón megvertük a helyi csapatot, és a lelkes, mérges közönség jól megdobált bennünket - stílusosan - hagymával.

A Makótól-Makóig címnek ez az egyik fele, a másik fele az a három hagymácska alakú érem, amit most, 1997 novemberében nyertem a makói szenior úszóversenyen. Négy számban indultam (50 mell, 200 vegyes, 100 mell és 50 hát) és három érmet nyertem, két ezüstöt és egy aranyat. Szép kis hagyma alakú érmekeket készítették erre az alkalomra, és a VI. korcsoportban (50-54 évesek) egyszer a dobogó legfelső fokára állhattam fel, kétszer meg ezüstöt érdemeltem. Persze csak azért, mert véletlenül ezen a versenyen nem volt olyan igazi úszó kortársam, aki előbb ért volna célba, mint én.

Szóval a hagymadobálástól a hagymácska alakú érmekig tart sportágaim története.

A **kézilabdázással** kezdődött, ami aztán egészen 39 éves koromig tartott. Már háromgyerekes mama voltam, mikor még mindig játszottam meccsen Szegeden. A Tervező Vállalat városi bajnokságban játszó csapatába hívott az edző, Francia Péter, hogy kell az ember, mert nincs ki a csapat. Szabadkoztam, hogy közönség előtt nem akarok én szaladgálni, nehogy bekiabáljanak, hogy „mit akar itt ez az öreg tyúk”, de megnyugtattott, hogy a két csapaton és a bírón kívül nem lesz ott senki se a Vasutas pályán. Nem is volt más, csak a gyerekeim: Edit, Péter és Eszter. Eszter még a zöld-fehér csíkos babakocsiban.

From Makó - to Makó
(*history of my branch of sports*)

a sports autobiography by Ilona Kutas

to my children

*characters: my parents, brothers and sisters, husband,
children, trainers, location: various towns*

(Makó is a southern Hungarian town, famous for onion farms). Not from Makó to Jerusalem (it means in Hungarian folk speech: they are very far apart), but like this, from Makó to Makó. That means two actions connected with onions. Once an onion was thrown at us, another time we got triad-onion medals. And it means a time frame: from 1957 to 1997, a 40 year long period, full of beauty and adventure, sport and exercise meant for me in my life.

Let's put all our ducks in a row!

It all began at the dirty white wall beside the entrance door of our house (the parsonage). I threw the ball there while saying the ditty:

"Once to the wall, two to the wall, three and six and six to nine, hit to ten, and strike to 11, candlestick, iron wick-trimmer, one to the wall and 10 to the ground."

And then later on, there were "one hundred" to the ground: we competed with each other to see who could bounce the ball on ground the longest. My younger brother and sister, Bálint and Ágnes and two neighbour girls played there with me. Elder brothers Laci, Gabi and Peter were already big, they played somewhere else.

My ball sense was trained first there in that counting-out game.

Later on in the 8th grade, my PE teacher, Imre Nagy, sent me to the Postás (Postman's) Sport Club where youth recruiting was held. Those who liked playing ball were invited to the handball team on Egressy street at the end of Róna street. We lived at Nr. 197 Róna street and the Postás Stadium was at 10-16 Róna street.

I went to Makó to play handball match with Postás team. It is true, that I was only "sitting" on the players' bench instead of playing with the team. But our trainer, Ferenc Mérai, always left me out of the team because he "could not rely on me". In the three years after graduation I was always taking entrance exams to some universities and always wanted to study somewhere and leave the team. I was not successful in getting in, so I remained in the club, but never played a match. I could enjoy handball only in training. We played with the Makó team and defeated the local team and the enthusiastic and angry handball fans pelted us - in style - with onions.

This is one part of the title: From Makó - to Makó. The other part of it is the triad onion shaped small medals that I won recently in November 1997 at a Senior Swimming Competition in Makó. I started in 4 events (50 m breast stroke, 200 m mixed, 100 m breast stroke and 50 m back stroke) and won 3 medals: 2 silver ones and 1 gold one. The organisers had the onion shaped medals made for this occasion and in the 6th age group (50-54 year olds) I stood up on the highest place of the platform and twice on the second level. It is true however, that it was a forgone conclusion as in this competition there was no better, real swimmer in my age group who could achieve a better time.

It would be safe to say that my sports career ranges from onion-pelting to onion-shaped medals.

It all began with **handball** which lasted until my 39th year. I was already a mother with three children when I played a match in Szeged. One day, Péter Francia, the trainer of

Természetesen felnőttkori sportolásom együtt zajlott kis családommal. Egyszer pl. Péter – úgy 2–3 éves lehetett – az újszegedi Kisstadionban meccs közben beszaladt a kézilabda pályára, megfogta a lábamat, és azt mondta, hogy „Anyu, ne focizz!!” Elunta már a szaladgálást Edittel a pálya szélén, haza akart menni.

A főiskolás években az iskola csapatával bejutottunk az NB II-be, így Budapesten is játszottunk néhányszor. A szüleim nem nagyon tudták, hogy mi az a kézilabdázás. Vasárnap délelőttönként apukám prédikált a templomban, én meg 14 éves koromtól kezdve mindig meccsre mentem a hét végén. Egyetlenegyszer jött ki megnézni engem: a Fogaskerekű vasút mellett a városmajori pályán játszottunk a Szegedi Tanárképző csapatával. Apu csak egy félidőt bírt ki: a szünetben hazament. Később otthon kérdeztem, hogy miért ment el, hisz még a fele hátra volt. Nagyon mérges lett, hogy engem nem hagynak játszani, mindig utánam szalad egy lány, lökdösnek, elveszik tőlem a labdát. Én voltam az irányító játékos azon a meccsen és az ellenfélből rám állítottak egy lányt, hogy zavarjon engem ténykedésemben. Apu nem értette a szituációt, sajnált engem, hogy mindig ráncigál, elgáncsol, csapkod egy játékos az ellenfél csapatából, ezért inkább hazament...

Gimnáziumban az egyesületi kézilabdázás mellett az iskola **kosárlabda** csapatának voltam lelkes tagja. Biológia tanárnőnk férje, Kard Aladár volt az edzőnk. Sok baja volt velem, egyszer pl. piros jelzőszalagot kötött az egyik lábamra, hogy végre megjegyezzem, hogy melyik lábbal kell indítani a jobb kezes fektetett dobást. Kedves ember volt, de egyszer nagyon megbántott. Boldogan újságoltam neki, hogy meghívtak a kézilabda ifjúsági válogatottba, és Tatára megyünk edzőtáborozni, mire ő nyújtotta a kezét, hogy gratuláljon - legalábbis én azt hittem, hogy gratulálni akar -, ehelyett nem szorította meg a kezem, ahogy az alkalomhoz illett volna, hanem mint egy mosogatórongyot, úgy nyújtotta a kezét, jelezve ezzel, hogy nem is olyan nagy dolog az az ifiválogatottság.

Meg az volt a baj a kosárlabdázással, hogy mindig elléptem (eggyel kevesebbet lehet lépni a labdával, mint kézilabdában), meg mindig hamar kipontoztak durva játék miatt. Ez is a kézilabda miatt volt: ott többet megenged a játékszabály, keményebben lehet játszani. Pedig a kézilabdában nem számítottam a durva játékosok közé, de a kosárban már egy kis lökdösődésért is büntetőpontot kaptam.

Később is kosaraztam itt-ott, Szegeden a Tömörkény Gimnázium tornatermében lelkes szeniorok között, néha családi kosármeccsen hétvégeken, meg a tanár-diák meccsre is minden évben beálltam a Szilágyi Gimnáziumban, még idén is, sőt dobtam is néhány kosarat.

Futni csak a labda után szerettem fiatal koromban. A téli alapozó edzéseken, hacsak lehetett, lecsaltam egy-egy kört az Egressy úton meg a Városligetben - mikor hol futottunk. Később viszont, mikor már nem volt labdázási lehetőség, boldogan futottam Szegeden az Ady téri pályán a férjemmel illetve utána, körbe-körbe, mert ő mindig gyorsabban futott mint én. Sokszor bemásztunk este a pályára futni, mert már hétkor bezárták a kaput. Egész addig ment ez a szép élet, míg Kovács Iván lett a testnevelés tanszék vezetője, és ő a hívatlan látogatók ellen, illetve vagyonvédelmi szempontok miatt két vad kutyát „szerződtetett” a pályára, így nem lehetett már beugrani a kerítésen pár körre.

A futás aztán Egerben is folytatódott. Egy **túrával** kezdődött a Várhegyre, ahova tanártársam, Karczagné Somos Mrika hívott el bennünket. Ez a túra volt az Olimpiai Ötpróba első rendezvénye, és ha már elmentünk, hát mi is kiváltottuk az igazolványt. Ez aztán a következő 5-6 évre rendszeres mozgási, versenyzési lehetőséget kínált a család számára. Ha már beneveztünk az Ötpróbára, akkor mindig fel kellett készülni a következő próbára, és ahhoz, hogy a 7, illetve 14 km-t le tudjuk futni, bizony

the handball team of my workplace, Szeged Architect Office, called me to play for the team. He called me, he said, because, there were not enough players in the team. I was reluctant. I did not want to play before spectators who may shout to the field, "What on earth is this old chick looking for here?!". But he reassured me that there would be nobody else only the two teams and the referee on the Vasutas (Railroadman) field. It was true, there were only three spectators: my children: Edit, Péter and Eszter. Eszter was still sitting in the green and white striped stroller.

Naturally, my interest in sport has I continued together with my family. Once, for example, Péter – who was 2-3 years old that time – ran into the handball field, caught my leg pleading, "Mummy, please don't play soccer". He was bored, running about around the field with Edit while I was playing and he wanted to go home immediately.

During my years of study, I managed to get into the second division handball with the team of the Szeged Teacher Training College, so we sometimes had matches in Budapest. My parents did not even know what handball was. On Sunday mornings my father was preaching sermons in the church while from the age of 14, I always went to play matches at the weekend. Only once did my father come to see my match at the Városmajor field beside the cog railway in Buda. My father endured only one half and he went home during the break between halves. Later on at home I asked him why he went away as there was yet another half to play. He said that he became very angry while watching me that I was not allowed to play: a girl from the other team was always running after me, she was pushing, jerking me and always took the ball from me. I was the lead player in this match and this girl's objective was me. Her task was to disturb me in my activity. My father did not understand the situation. He was worried about me: that I was always being pulled at or being tripped up by a girl from the other team.

During secondary school, besides playing handball in the sport club, I played **basketball** in the school's team. Aladár Kard, husband of our Biology teacher was our trainer. He had a lot of trouble with me. Once for example, he tied my knee with red ribbon as a sign for me as to which leg I should begin the lay up throw. He was a nice, kind man but once offended me very seriously. I had happily informed him that I was selected for the youth representative handball team and that we would go to Tata to the training camp. He stretched out his hand to congratulate me - at least I thought he wanted to congratulate me. Instead he did not shake my hand, as would have been proper for the occasion, but he shook his hand like a dish-cloth, to signify with that this youth representativeness was not such a big deal.

I had a problem with basketball. I always walked with the ball (in basketball it is allowed to walk with the ball in hand less than in handball), and I used up my fouls very soon because of rough play. This, too, was because of my handball training. The handball rules allow rougher play. I was not reckoned among rough players in handball, but I got punitive points even for a small jostle in basketball.

Later on I played basketball here and there, sometimes family matches on weekends and I always entered into student-teacher matches in Szilágyi Secondary School; during this year too and even shot some baskets.

In my youth I liked **running** only after the ball. During the winter trainings I always cheated one or two laps in the Postás Stadium or in Városliget (Folkpark). Later on however, when there were no possibilities to play ball, I was running happily with my husband, Jancsi. Actually this means not with him but after him because he always runs faster than I. We ran in Szeged, at the Ady-square field round and round. Often we climbed through the fence onto the field in the evenings because it was closed after 7 o'clock. We had this nice life until Iván Kovács became the head teacher of the PE

rendszeresen kellett edzeni, futni a Stadionban, a Népkertben, vagy a szőlők között a domboldalon. Hatvanban, a Zagyva parton futottam először 7 km-t, Jancsi ott 14-et futott, Edit meg Péter szintén hetet. Eszter a következő öt évben társas életet élt, míg mi szaladtunk, úsztunk, bicikliztünk, túráztunk. Kicsi volt még, nem lehetett magunkkal vinni, így hol egyik, hol másik kis barátjához adtuk be megőrzésre egy-egy délelőtre vagy egész napra.

A leghosszabb táv, amit lefutottam 20 km volt, egy IBUSZ-maratoni futáson, ahol Jancsi 42 km-t futott, mi meg Edittel húszat. Ez túl sok volt, ráadásul 12 km-nél a Margitszigettel szemben a pesti Duna-parton felajánlották, hogy szálljunk be abba a buszba, amelyik a versenyt feladó futókat gyűjtötte össze és a rajthoz vitte vissza. Mi büszkén visszautasítottuk ezt, de én többször nem futottam ilyen hosszú távot. Edit viszont a 42 kilométert is lefutotta egyszer az apjával Bécsben, egy másik alkalommal meg Pétert készítette fel Jancsi a maratonira és együtt futották le, szintén egy bécsi maratonin. Ő egyébként már túl van a huszadik maratoniján, 47 évesen kezdte el, és évi két maratont fut. Egyszer azt mondta, hogy addig fut maratont, míg minden családtag egyszer társul hozzá. Edit és Péter már teljesített, Eszter és én egyelőre nem tervezünk ilyet, úgyhogy Jancsi még évekig futhat.

Jó kis sportos család jött tehát össze. Úgy is magyarázom néha, hogy ennyi maradt a testnevelés szakból: ha nem is tanítottam soha ezt a tantárgyat, hisz könyvtárosnak szegődtem el rögtön a főiskola befejezése után, a saját gyerekeimet viszont többféle sporttal is megkínáltam. Editet már hároméves korában elvittem úszótanfolyamra - igaz, hogy az edző, Franczia Péter hazaküldött, azt mondta, hogy még túl fiatal a kislányom, majd hatéves korában vigyem vissza. Így aztán művészi tornázni járt, aztán vagy hét évig úszott, versenyeket nyert, majd mikor megunta a faltól falig úszást, kosarazni kezdett, később ő is a testnevelés szakot választotta (de ő nem földrajzzal, mint én, hanem angollal párosítva), ahol ő is többféle sportágat kipróbált. Péter hat évig úszott, három-négy évig vízilabdázott, Eszter kicsit röplabdázott, és futóversenyeken is mindig elindul velünk szívesen. Jancsit sem kellett soha biztatni: egész életében mindig kitalált magának valamilyen mozgásformát. Kézilabdázott, focizott, kosarazott, evezett, teniszezett, kajakozott, ping-pongozott, most meg maratont fut.

Edit biztatására Eszterrel együtt felmentünk a NIKE női futásra Pestre szeptemberben. Jó volt a lányaimmal és Dórával, az unokahúgommal együtt futni a Duna-parton. Novemberben meg az egri Barokk Futóversenyen futottunk együtt, Eszter és én egy kört futottunk, Jancsi három kört, vagyis 21 kilométert. A tatai augusztusi mini-maratont 5-6 éven keresztül mindig végigfutottuk. Érdekes érzés volt az Öreg-tó és a Cseke-tó partján, az edzőtábor kerítése mellett futni. Bekukucskáltam mindig, hogy lássam a pályákat, ahol fiatal koromban szaladgáltam.

Én még a férjemet is a sportnak, a testnevelés szaknak köszönhetem. Meg a kézilabdának. 1966 őszén egy esős, hideg, októberi vasárnapon a szegedi főiskolás csapattal éppen Kiskőrösre mentünk kézilabda-meccsre. Jól kikaptunk a helyi csapattól, és délután fáradtan, szomorúan, összefagyva szálltunk fel a helyközi buszjáratra. A velem szemben lévő üres helyre leült egy fiatalember, és véletlenül megrúgta egy kicsit a sípcsontomat. Erre én felkeltem az ülésről, és a busz hátsó részében, egy - még üres - helyre ültem át. Erre az intermezzóra én nem is emlékeztem, annyira fáradt és szomorú voltam a meccs miatt: valószínűleg a hátravonulásomnak nem annyira a sípcsonton-billentés volt az oka, hanem kinéztem magamnak, hogy hátul a hosszú sor üres, ott még végig is lehet feküdni, aludni egyet Szegedig. Csak az úzásóra miatti fülorvos-keresésnél a Klinikán mondta Jancsi, hogy én már ismerős voltam neki valahonnan, hisz „együtt utaztunk” egyszer a buszon.

Az Olimpiai Ötpróbát vagy 5-6 évig csináltuk, **kerékpártúrákon, téli túrákon,**

department and he engaged two ferocious dogs to guard the field against uninvited guests and other gatecrashers. So we could not creep through the fence anymore.

We continued running in Eger as well. It all began with a **walk up the mountain**, where we were invited by my charming colleague Mrs Marika Somos Karcag. This hike was the first programme of the Olympic Pentathlon, so we bought the small test booklet. This provided for the family in the next 4-5 years a regular possibility for exercise. Since we were already entered for the Pentathlon, why not prepare for the upcoming competition? To be able to run the 7 km or 14 km, we had to have running training in Eger Stadium or in Népkert (Folksgarten) or among the grapevines on the hillside. I ran 7 km for the first time in Hatvan on the Zagyva river-bank. Jancsi ran the 14 km, Edit and Peter the 7 km as well. Eszter lived a social life in the next 5 years while we were running, swimming, riding a bicycle, walking in the mountains or canoeing. She was still young and we could not take her with us. Thus we left her at her friend's house for a morning or for a whole day.

The longest distance I have ever run was 20 km on an IBUSZ marathon competition in Budapest, where Jancsi ran the marathon (42 km). Edit and I did the 20 km. But it was too much for me. At the 12 km mark on the Duna river bank opposite Margaret Island a bus ride was offered to all the runners who gave up the competition to take them back to the starting place. We rejected it proudly, but I have not run this long distance anymore. Edit, on the other hand, ran the marathon once with her father in Vienna. Another time, Peter was prepared by Jancsi for the marathon and they ran together in another Vienna marathon. By the way, Jancsi has already completed his 20th marathon. He began to run marathons at the age of 47 and he runs 2 each year. Once he told he will run marathons until each of the family join in with him at least once. Péter and Edit have already done it, Eszter and I do not plan it so far, so he can run for many years yet.

We have accumulated many sports in our family. I think sometimes, that so much remained from my PE studies. Although I never taught this studied field (PE) after finishing teacher training college because I went into service as a librarian, I offered my children various sport opportunities. I took Edit to a swimming course at the age of 3. It is true that the trainer sent us home and told me she was too young. "Perhaps come back in the age of 6". So she went to an art gymnastic course, then she took swimming for 7 years. She won competitions and later on when she was bored swimming from wall to wall, she began to play basketball. Later on she chose the PE branch of study (with English) and she tried different sports there. Peter took swimming for 6 years, played water polo for another 4 years and folkdanced for half a year. Eszter played volleyball a little and she also likes to run with us in different running competitions. Jancsi never needs to be encouraged to do something: he always invents some kind of exercise for himself.

Edit encouraged me to go up to Budapest with her and Eszter for the NIKE Women's Run. It was very nice to run together with my daughters on the Duna river side. In November we also ran together in the Eger Baroque Run. Eszter and I ran 1 circle and Jancsi performed 3 circles (21 km). During a 5-6 year period, we always took part in the August Mini-Marathon (14 km) in Tata. It was an interesting feeling to run on the two lake-side (Öreg-tó and Cseke-tó) beside the fence of the National Training Camp. I always peeped in to see the fields where I had run and played handball in my youth.

I can thank sports and Physical Education for attracting my husband, as well. And as for handball: in the autumn of 1966, on a very rainy, cold October Sunday I went to Kiskőrös for a handball match. We were defeated by the local team and in the afternoon very fatigued, sad and frozen we got into the inter-town bus. Opposite me was a young man who sat down and accidentally gave a kick to my shin-bone. Thereupon I stood up

futóversenyeken, Balaton-átúszásokon vettünk részt, majd az utolsó próba után egy jutalomutazást nyert a család, így eljutottunk Isztambulba egy egyhetes autóbussz-kirándulásra. Még a túrázáshoz tartozik, hogy Egerbe költözésünk óta tavasszal és ősszel rendszeresen felmegyünk a Nagyegedre. Ez a hegy 5 km-re van Egertől, kb. 500 m magas és nagyon szép a növényzete. Kezdetben Eszter még Jancsi nyakába ülve „mászott fel” a hegyre, egyszer meg egyéni túra keretében Edit születésnapjára Jancsi a Nagyeged oldalából hozott piros cserszömörce ágat. Ősszel különösen szép, tarka a hegyoldal.

Kicsit ugrálok az időben előre-hátra, mert a sportágak egy része végigkíséri az életemet, időnként szünetelve, aztán megint előbukkanva.

Megszerettem a mozgást a Postás pályán, ezért mentem aztán **testnevelés szakra** a szegedi főiskolára. Itt sokféle sportba belekóstoltam, némelyikkel sokat szenvedtem. Ilyen volt pl. a **torna**. Gerendán kellett egyszer bukfacezni. Hárman támogattak két oldalról, hogy le ne pottyanjak, és közben persze nevettek rajtam az ügyetlenségem miatt. Nekem meg szörnyen fáj már a nyaki gerinccsigolyám, tiszta kék-zöld volt a nyakam a sok gyakorlástól. Persze visszakapták a tornász csoporttársak ezt a kinevetést, mikor ők kézilabda órán elegáns balett mozdulatokkal igyekeztek kapura lőni. A szekrényugrás se volt az erősségem. Egyszer úgy elszálltam egy guggoló átugrásnál, hogy belefűrődött a fejem a szőnyegbe. Apró kis agyrázkódást kaphattam, de Horváth Antalné Manyi néni, a tornatanárunk rögtön a sor végére küldött, hogy ismételjem meg az ugrást. Igaza volt, ha akkor melegében nem megyek neki megint az ugrásnak, akkor annyira féltem volna később ugrani, hogy oda lett volna a testnevelés szak. Ez egyébként többször is veszélybe került, pl. a kötélmászást egyetlenegyszer teljesítettem 10 másodperc alatt, mikor azt mondták, hogy ha nem mászom meg a kettes osztályzathoz szükséges szintidőt, akkor búcsút mondhatok a testnevelés szaknak. Ilyen búcsúzás lett majdnem **úszás** órán is, mert a vízből mentés, a vízi-gombóc, a szabályos (vízbe rakott fejjel) gyorsúszás, mellúszás, hátúszás meg a toronyugrás nekem nem ment, mert a rossz fülemben ha belement a víz, akkor szaladhattam a fülorvoshoz. Végül egy féléves kínlódás, sírás, fülfájás, lehetetlen közérzet után jól alakult a helyzet: szereztem magamnak végre fül dugót, meg fülorvost. Az úszástanár, Kovács Iván, meg belátta, hogy lehetek én azért kiváló testnevelő tanár akkor is, ha csak kirakott fejjel úszom le az 50 méter mellúszást, a többi úszásórai követelményt meg elég, ha csak elméletben ismerem meg.

A **síelésnél** is Kovács Ivánnal gyűlt meg a bajom. Még sírtam is Bánkúton a sítáborban, mert mindig kiabált velem, hogy miért nem úgy csinálom a lesiklást, ahogy ő mondja, ahogy kell. Az volt a baj, hogy nekem volt már saját sílécem, nem a főiskolai, jó minőségű kölcsönléccel síeltem, mint a többiek, és az én kantni nélküli falécemmel bizony nem lehetett fogni a havat, nem tudtam szépen csinálni a kanyarokat. Azért valamennyire megtanultam síelni, Bánkútra is többször eljutottam később is, néhányszor szilágyis sítáborba kísérő tanárként, meg családotól is.

Kovács Ivánt azért nem csak rossz dolgokkal kapcsolatban említhetem. 1965-ben jó kis kézilabda-csapat jött össze az elsősökből a főiskolán. Többen NB-I-es csapatból jöttünk, és néhány felsőbbévessel kiegészülve megnyertük a megyei bajnokságot rögtön az első évben. Kovács Iván volt az edzőnk, nagyon szerettük őt, ő is szerette a kézilabdát is, meg minket is. Nagyon jó volt az összhang, jó hangulatú, kemény edzéseket tartott, élveztük a játékot, mindig megnyertük a meccseket. Egyszer a Délmagyarország című újságban nyilatkozott a csapatunkról, és azt mondta, hogy „Kutas a csapat esze”. Jó, mi?!

Itt jut eszembe, hogy felsorolom a kézilabdaedzőket, akikkel hosszú játékos pályafutásom alatt összehozott az élet, illetve a labda: a Postásnál a már említett Méray Feri

and went to the back of the bus where I found an empty place. I did not even remember this intermezzo. I was so tired and sad because of the match and the reason for going to the back of the bus could not be the kicking of my tibia. Perhaps what I saw was the long empty bench at the rear where I could lie down to sleep until Szeged. Only later on, when I was looking for an ear specialist because of my bad ear (swimmer's ear), Jancsi told me in the HNO-clinic that I was already known to him from somewhere for we "travelled together" once on a bus.

We took part in the Olympic Pentathlons for 5 to 6 years: we made **bicycle tours**, **winter hikes**, **running competitions** and **Balaton cross-swimming**. After the last competition our family won a reward trip to Istanbul for a week long autobus-tour. Still, the walk into the hills, as a family brings us special joy. After moving to Eger from Szeged, we climb Eged-mountain each spring. Nagy-Eged hill is about 5 km from Eger. This hill has nice, very rare plant life. In the beginning Eszter "climbed the mountain" on her father's shoulders. Another time my husband made a personal tour to the side of this hill to pick a sumac (Hungarian fustic) twig for Edit's birthday.

I feel I jump about in time, back and forth, because some sports go through my life, sometimes take pause and then emerge again.

I became found of exercising on the Postás field; that's why I wanted **to study Physical Education**. Here I tasted many kinds of sport, some of them caused me a lot of suffering. One such was **gymnastics**. Once, we had to do a somersault on the beam. I was supported by 3 colleagues from two sides so as not to tumble off of the beam and in the meantime they were laughing at me because of my clumsiness. My cervical spinal vertebra was giving me a lot of pain. My neck was blue and green from so much practising. Of course, our gymnastic colleagues were royally paid back in ridicule when at handball lesson they tried to shoot the ball into the goal with fashionable ballet motions. Pole-vault jumping is not one of my strengths. Once I flew away at a crouch, jumping so that my head drilled into the gymnastic rug. I may have gotten a small brain concussion, but our teacher, Mrs Manyi Horváth sent me immediately to the end of line to repeat the jump. She was right: if I did not set about jumping again, I would have had such a fear of jumping, that I should have had to say good-bye to the PE branch. This was sometimes dangerous, e.g. I rope-climbed only one time in less than 10 seconds, because I was told if I did not climb within the set time frame then I would have to leave off PE studies. Such a farewell almost became a reality during **swimming** lessons, life guard, floating, regular (with head submerged) crawl, breast and back stroke, and board diving, because when some water went into my bad ear I had to run to the ear doctor. After about half a year of torture, crying, ear pain and absurd malaise, everything turned out fine. I obtained an earplug and an ear doctor for myself. My swimming teacher, Iván Kovács realised I could become an excellent PE teacher even if I swam with my head out of water. And it was enough to have only a theoretical knowledge of the rest of the swimming lesson demands.

I had a lot of trouble with Iván Kovács with **skiing** as well. I was even crying as well in Bánkút in skiing camp because he always bawled me out as to why I did not make the downhill run as he said. The trouble was that I already had a pair of skis of my own, so I did not ski with good quality rented skis like the others, and mine were made of wood. Without a steel edged pair of skis I could not hold the snow. I was not able to make the curves as nicely as the others, but I acquired the skill of skiing somehow or other. I came to Bánkút some time later as an accompanying teacher in Szilágyi secondary school ski camp and with my family as well and I continue to enjoy skiing, today.

I should not make mention of Iván Kovács only in connection with the most negative situations. In 1965, a good handball team came together at Szeged Teacher Training

bácsi volt az edző, a szegedi Főiskolán Kovács Iván, majd Werner István, később Gyémánt Imre (aki szegény rengeteg cigarettát elszívott idegességében meccsek alatt a pálya szélén, mikor nem azt játszottuk a pályán, amit ő javasolt, vagy eladtuk a labdát, vagy gólt kaptunk), majd a főiskola befejezése után egy rövid ideig én voltam az edző, játékos-edző, akinek elég nehéz volt a dolga: egyszerre kellett játszani is meg gondolkozni azon, hogy kit lehetne inkább beállítani, lecserélni, milyen támadási szisztémát játszunk, védekezésnél melyik játékosra kell jobban figyelni az ellenfél csapatából stb. Aztán még Kindl Józsefné, Ica néni volt az edzőnk, később a Tervező Vállalat csapatában pedig a már említett Francia Péter.

Az **atlétika** elég jól ment: futni, dobni, súlyt lökni, gerelyt hajítani könnyen megtanultam, a magasugrás viszont nem volt erős oldalam. Egyetlen egyszer ugrottam át az 1.15-ös magasságot, ami - csakúgy, mint a kötélmászásnál a 10 másodperc - a kettes osztályzat szintje volt.

Evezni sose szerettem. Viszont egyszer majdnem belefúladtam Szegednél a Tiszába, amikor visszafelé Jancsi erőltette, hogy én evezek az egypárevezős csónakban. Így ő szemben ült velem, a csónak végében, és próbált irányítani, hogy merre húzzak. A tápéi pontonhíd vésszesen közeledett: egy hajótest hiányzott, ott lehetett lecsorogni a hajóval. Szerencsénkre a hídról halászok figyelték ügyetlenkedésemet. Nem sikerült becélolni a hézagot és bizony a víz rásodort a mellette lévő vasfalra. Én csak annyit láttam a pontonhídból, hogy egy fal van előttünk, rásodort a víz és teljesen tehetetlen vagyok. Azt hiszem, ez volt a halálfélelem, amit akkor éreztem. Talán egy percig tartott, de utána három napig remegett a lábam. A halászok nagy nehezen csákllyákkal besegítették a hajónkat az átfolyóba, ott rögtön felborultunk, a csónak terhétől megszabadulva úszott lefelé, én kiúsztam a partra, Jancsi meg a csónak után ment. Így megúsztuk a balesetet, de azóta még kevésbé szeretek evezni.

Az **úszástörténet** az utolsó fejezet, ami a hagymácska éremmel fejeződik be.

A Rudas uszodában, a Gellért-hegy lábánál tanultam úszni hatodikos koromban. A fejesugrást is elkezdtem már tanulni: guggolásból, aztán térdelésből kellett a vízbe pottyanni, de minden edzés után begyulladt a fülem, így abba kellett hagyni, csak a mellúszást tanultam meg, és csak víz fölé emelt fejvel úsztam. Így úsztam át a Balatont is Révfülöp és Balatonboglár között, fül dugóval meg úszósapkában Edittel, Péterrel és Jancsival együtt 1986-ban. Aztán 1987-ben dobhártyaplasztikát csinált nekem Pécssett Bauer professzor úr, és ez olyan jól sikerült, hogy azóta nem megy víz a fülembe. Később meg lehetett tanulni szabályosan mellúszni, hátúszni is, és mikor 1993-ban beléptem az Egri Szenior Úszószerzők osztályba, (azért, hogy a versenyszorodában úszhasak nap mint nap, hogy kiússzam magamból a melanoma okozta testi és lelki sérülést) - még pillangózni is megtanultam egy kicsit. Pár hónapig gyakoroltam, aztán nyáron egyszer a sarudi strandon büszkén mutattam meg Péternek, a vízilabdás gyerekemnek új tudományomat. Ő később, ebéd közben tájékoztatta a családot a helyzetről: „Anyu megtanult helyben pillangózni!” Az biztos, hogy nem nagyon gyorsan haladok vele, de ez épp elég nekem ahhoz, hogy a szenior úszóversenyeken indulhassak a 200 méteres vegyes úszásban (50 pillangó, 50 hát, 50 mell, 50 gyors). Meg is szoktam nyerni, mert nem sokan vállalkoznak erre a távra, és így ha lassan úszom is, elsőnek érek célba. Három évig versenyeztem már (Gyulán, Baján, Egerben, Makón, Békéscsabán meg egyszer Bécsben), mindig odasomfordáltam az indítóbíróhoz, bejelentettem, hogy én vízből indulok, mikor a prágai Szenior Európa Bajnokság következett, és gondoltam, hogy ott azért már nem kellene szégyenkezni ilyesmivel. A szeptemberi prágai verseny előtt egy héttel elkezdtem gyakorolni a fejesugrást. Tiszta kék lett a karom, a combom, a hasam a sok ügyetlen hasas-ugrástól, de sikerült az akció: Prágában az 50 mellen startfejessel indultam. Nem lett valami elegáns, először majdnem lementem a meden-

College. Some of us came from first league teams and completed with some elder students, we won the territorial championship and got into the second national league. Iván Kovács was our trainer. We liked him very much: he liked handball and us as well. We all got along very well and he developed a very good atmosphere through hard training. We enjoyed playing; we always won matches. Once he was interviewed in local newspaper Délmagyar and he said, "Kutas is the brain of the team." That's good, isn't it?!

It occurs to me now to list the handball trainers, who put me in touch with life and the ball along my long handball career. In the Postás club Ferenc Mérai was our trainer; in the Szeged Teacher Training College Iván Kovács, then István Werner and Imre Gyémánt (the last one, poor thing, smoked enormous piles of cigarettes in his nervousness at the edge of the field when we did not play according to his expectations or we lost the ball or got a goal). After finishing high school, I was the trainer (a player-trainer) for a short time. I had a difficult task: I had to play and to think of the play at the same time, to think of which player must be changed, who would be better, what kind of attacking system to play and during a defence play, which of the rival players had to be taken care of, etc. Then Mrs Ica Kindly was our trainer and the already mentioned Péter Francia at Architect Office's team.

I was sufficiently good at **athletics**. I became accomplished in running, throwing, shot-put throwing and javelin, but high jumping was not my favourite. Only once in my life did I spring 1,15 m high which like in rope-climbing in 10 seconds was the minimum for a passing grade.

I have never liked **rowing**. Once I almost got drowned in the Tisza river at Szeged when boating our way back from Csongrád. I was forced to row by my fiancé in our single scull boat which means he sat opposite to me in the back of the boat and tried to instruct me on how to paddle in the right direction. We got closer and closer to the pontoon bridge of Tápé. There was one piece missing from the bridge to let the boats cross. Luckily some fishermen watched my blundering from the bridge. I was not able to direct the boat to the crossing passage, so the river washed our boat onto the iron wall beside it. I only sensed the pontoon bridge as a wall in front of us to which we were pressed. I think I felt the fear of death then, which lasted only about a minute, but my legs were shivering for three more days after the accident. The fishermen helped our boats into the passage by their barge-poles where we immediately turned over. The empty boat drifted away, I swam to the shore while my fiancé swam after the boat. So we survived the accident, but since then I really don't like rowing.

The history of swimming is the last chapter, which finishes with the onion-shape medals.

I learned swimming in the Rudas-swimming pool at the foot of Gellért hill at the age of 12. I began to learn to dive as well: I had to flop into water from a squat then from kneeling, but after each lesson my ear got inflamed. In the end I had to give it up and learned only breast-stroke but had to swim with my head out of the water. In such "style" I swam through Balaton between Révfülöp and Balatonboglár (5 km), (with an earplug in my ear and a bathing cap on head) together with Edit, Peter and Jancsi in 1986. That next year Professor Bauer in Pécs operated on my eardrum, implanted a plastic eardrum and it was so successful that from this time on, water does not get into my ear and swimming is pain-free.

Later on I learned to properly swim the breast stroke and back stroke. And while in 1993 I entered Eger Senior Swimming Club (to have the possibility to swim the physical and mental injury caused by melanoma, out of me), I learned a little butterfly as well. I practised it for some months and then in the summer, I showed my new accomplish-

ce fenekére, aztán meg kétszer nekimentem a kötélnek, és végül a 35 korosztályombeli közül a 29. lettem. De fejessel indultam, és így a makói, a hagymácska érmes versenyen már nem okozott gondot a startfejes.

Ennyi a sportágtörténet.

Újabb időkben **sportot úzóok még a nyelvek gyűjtögetéséből** is. 1994 karácsonyára jelent meg az első gyűjtemény: 50 nyelven a „Norvég Biblia” című kis novellám („A norvég biblia. Egy kis novella 43 európai, 6 ázsiai és egy afrikai nyelven. The Norwegian Bible. A short story in 43 European, 6 Asian and 1 African languages” Eger, 1994.) 1995–1997 termése újabb 27 nyelv: négy műnyelv: volapük, glosa, interlingua és unitario; nyolc ázsiai nyelv: azeri, bengáli, maláj, mongol, hanti, szingaléz, örmény és perzsa; öt afrikai nyelv: afrikánsz, csicseva, ibo, szuahéli és zulu; és tíz európai nyelv: breton, erdélyi szász, katalán, litván, luxemburgi, manx, macedon, portugál, szárd és velszi. Most dolgozom a bilingvis könyv második, bővített kiadásán, aminek ez lesz a címe: „A norvég biblia. Egy kis novella 77 nyelven és rovásírással. The Norwegian Bible. A short story in 77 languages and in runic script”.

Ez volt a teljes sportönéletrajzom. Jövő karácsonyra a nyelveim történetét kellene megírni.

Eger, 1997. december 23.

ment proudly to Péter, my water-polo playing son in Sarud at Tisza-lake. Later on at the dinner table he informed the family about the situation: "Mummy acquired the butterfly stroke in place!" (that is, without moving forward).

Although I developed the butterfly stroke slowly, it was enough for me to start in the 200 m mixed swimming competition (50 m butterfly, 50 m back, 50 m breast and 50 m free style). I generally win even if I do not swim rapidly, because not many swimmers my age undertake this distance. I have already competed for 3 years and I always creep up to the start referee to let him know I start in the water. When the Senior European Championship followed in Prague, I thought that I can not let this shame me any longer. One week before the Prague competition I began to practise diving. My arm, abdomen and thigh became totally red and blue because of the many belly flops, but my practise was successful: I started in Prague in the 50 m breast stroke by diving. It was not a very elegant one, because at first I went to the bottom of the pool, then banged against the rope twice. At least I finished the 29th out of 35 colleagues in my age group. But I started by diving and in the Makó competition (where the winner got the onion shaped medals) there was no problem with my diving start.

So much for sport history.

In the last few years I made a **sport of collecting languages** as well. The first collection was published on Christmas 1994, my short story, "The Norwegian Bible", was translated into 50 languages in the book. The crop of 1995-1997 is another 27 languages (Afrikaans, Armenian, Azeri, Bengalian, Breton, Catalan, Chichewa, Glosa, Hanti, Ibo, Interlingua, Lithuanian, Luxemburgian, Macedonian, Manx, Malay, Mongol, Persian, Portugalian, Sard, Saxon in Transylvania, Sinhalez, Swahili, Unitario, Volapük, Welsh, Zulu).

This is my complete sport autobiography. For next Christmas it would be nice to write about the history of my languages.

Eger, 24th December, 1997

NYELVEK ÉS FORDÍTÓK JEGYZÉKE

1. AFRIKAANS: X.Y. Afrika
2. ANGOL: Kutas Ilona könyvtáros tanár, Eger, Magyarország
3. ARAB: Naim Heider Ereifej egyetemi hallgató, Ajloun, Jordánia és Aid Salem Oreifig egyetemi hallgató, Gödöllő, Magyarország
4. AZERI: Madani Shahram fül-orr-gégész, Szeged, Magyarország
5. BENGÁLI: Gita Chakravarty könyvtáros, London, Anglia
6. BOLGÁR: Csontné Kocseva Julianna nevelőtanár, Eger, Magyarország
7. BRETON: Laorans Motrot brentonanár és a breton egynyelvű szótár szerkesztője, Guérande, Franciaország
8. CIGÁNY: A fordító kérte anonimitásának megőrzését
9. CSEH: Kutas Ágnes grafikus és eurofolk énekes, és Tomáš Žižka látványtervező művész, Prága, Csehország
10. CSICSEVA: Andrew Hamisi tetőcserépgyár tulajdonos, Malindi, Malawi
11. DÁN: Poul Ganer képzőművész és maratoni futó, Skanderborg, Dánia
12. ERDÉLYI SZÁSZ: N. N. lelkész, Németország
13. ESZPERANTO: Balogh Viktória matematikus, Eger, Magyarország
14. ÉSZT: Mati Hint nyelvész és parlamenti képviselő, Tallinn, Észtország
15. FIDZSI: Siteri Irvin háziasszony, Nausori, Fidzsi szigetek és Taunton, Anglia
16. FINN: Yrjö Qvarnberg, fül-orr-gégész, Jyväskylä, Finnország
17. FLAMAND: Martin Van Kerrebroeck, színész és asztalos, Loonbeek, Belgium
18. FRANCIA: Podmaniczky Katinka, tanár, és Gabrielle Travers-Podmaniczky gimnazista, és Michel Travers tanár, Ecommoy, Franciaország
19. FRIULI: Gotart Mitri tanár, Rivis, Olaszország
20. FRÍZ: Doet Visser tolmács, Frisland, Hollandia
21. GLOSA: Wendy Ashby, a glosa nyelvoktatási szervezet igazgatója, Richmond Upon Thames, Anglia
22. HANTI vagy OSZTYJÁK: E. A. Njomisowa, tanár, Hanti-manyi autonóm terület, Oroszország
23. HÉBER: Azim Nazem fordító, Budapest, Magyarország
24. HINDI: Shyam Chibbar biztosítási ügynök és Tara Helms tanár, Burlington, Kanada
25. HOLLAND: Theo Schaapveld üzletember, Middelbeers, Hollandia
26. HORVÁT: Lókös István irodalomtörténész, Eger, Magyarország
27. IBO: Chima Obi egyetemista, Debrecen, Magyarország
28. INTERLINGUA: Jeszenszky Ferenc fizikus, Budapest, Magyarország
29. ÍR: Orla McMorrow könyvtáros, Dublin, Írország
30. JAPÁN: Takeo Kobayashi fül-orr-gégész, Yokohama, Japán
31. KARJALAI: Olga Mishina író, Petrozavodszk, Karélia
32. KATALÁN: Laura Jaime i Femenia, tolmács, Barcelona, Spanyolország
33. KÍNAI: Dean Loi közgazdász, Hamburg, Németország
34. KOMI-PERMJÁK vagy ZÜRJÉN: Ludmilla Nyikitina nyelvész és néprajzos, Sziktivkar, Komi Autonóm Terület, Oroszország
35. KOREAI: Lee Myeong Jae énekes, Szöul, Korea
36. LAPP vagy SAMI az Inari tó partján Finnországban: Maattus Ilmari határőr, Ivalo, Finnország
37. LATIN: Bartók Gertrud tanár, Eger, Magyarország
38. LENGYEL: Elżbieta Giszter kiadványszerkesztő, Katowice, Lengyelország
39. LETT: Karus Lapins, fordító, Toronto, Kanada

40. LITVÁN: Aušra Liepinyté tanuló és Genuté Liepinia postamesternő, Gasèiünai, Litvánia
41. LUBA: Béatrice Tshipamba tanár, Leuven, Belgium
42. LUXEMBURG: Margot Bechet-Gras háztartásbeli és szeniorúszó, Luxemburg
43. MACEDON: Vivien Malova tolmács, Budapest, Magyarország
44. MAGYAR: Martinovits Jánosné Kutas Ilona könyvtáros, Eger, Magyarország
MAGYAR ROVÁSÍRÁSSAL: Németh Zsigmond nyelvész, Budapest, Magyarország
45. MALÁJ: Wasli Amír tanár, Darrusalam, Brunei
46. MANX: Adrian Pilgrim a manx parlament tudósítója, Baldrine, Man sziget, Nagy Britannia
47. MONGOL: Badarch Zolzaya textilmérnök, Eger, Magyarország
48. NÉMET: Jeszenkovits Teréz tanár, Eger, Magyarország, és Hans Ullrich pénzügyőr, Hamburg, Németország
49. NORVÉG: Else Granheim könyvtárigazgató, Oslo, Norvégia
50. NYENYEC (JURAK-SZAMOJÉD): Jelena Szuszjoj író, Szalehard, Oroszország
51. OLASZ: Renato Spadotto számítógép szakértő, Treviso, Olaszország
52. ÓGÖRÖG: Németh Béla klasszika-filológus, Debrecen, Magyarország
53. OROSZ: Kovách A. Vadim festőművész, Gödöllő, Magyarország
54. ÖRMÉNY: Jangibarjan Mamikon szobrász, Budapest, Magyarország
55. PERZSA I.: Moazem Karim Reza orvostanhallgató és ápoló, Budapest, Magyarország
PERZSA II.: Shahram Madani fül-orr-gégész, Szeged, Magyarország
56. PORTUGÁL: Ramiro B. Castro tisztviselő, Brasília, Brazília
57. ROMÁN: Oroján Krisztina diák, Gyula, Magyarország
58. RUSZIN vagy KISOROSZ vagy RUTÉN: Kovách A. Vadim festőművész, Gödöllő, Magyarország
59. SPANYOL: Sylvia Swift hivatalnok, Dallas, U.S.A.
60. SVÁJCI NÉMET: Simond Wigger tanuló, David Wigger tanuló, Astrid Wigger diák és Iris Wigger diák, Sulz, Svájc
61. SVÉD: Anna Granskog diák, Espo, Finnország
62. SZÁRD: Borbore Filindeu tolmács, Szardínia, Olaszország
63. SZERB: Király László újságíró, Szabadka, Jugoszlávia
64. SZINGALÉZ: Sumith de Silva főigazgató egy kókusztermelő társaságnál, Sri-Lanka
65. SZLOVÁK: Józef Ciągwa jogász professzor, Katowice, Lengyelország
66. SZLOVÉN: Elizabeta Bernjak tanár, Szombathely, Magyarország
67. SZUAHÉLI: William L. Aucutt nyugdíjas gyarmati rendőr, Cheltenham, Anglia
68. TAMIL: Emmanuel Thambyah (Elankai Nesan) biztonsági őr és Gabriel Thavaratnam mérnök, Mississauga, Kanada
69. TÖRÖK: Soós Tamás külkereskedő, Eger, Magyarország
70. ÚJGÖRÖG: Zvarna Janula orvos, Eger, Magyarország és Tacopulosz Nikosz mérnök, Szolnok, Magyarország
71. UNITARIO: Rolf Riehm mérnök, Mörsefeld, Németország
72. UKRÁN: Kovách A. Vadim festőművész, Gödöllő, Magyarország
73. VELSZI: Ray Morgan tanár, Anglia
74. VIKTO: Bósz Vilmos faszobrász, Pécs, Magyarország
75. VOLAPÜK: Ralph Midgley, nyelvész, Scunthorpe, Anglia
76. VOTJÁK vagy UDMURT: Vladimir Vladikin történész, Izhevsk, Votják Autonóm Terület, Oroszország
77. ZULU: N. N. Afrika

LIST OF LANGUAGES AND TRANSLATORS

1. AFRIKAANS : N. N. Africa
2. ARABIC: Heider Naim Ereifej student, Ajloun, Jordan and Aid Salem Oreifig student, Gödöllő, Hungary
3. ARMENIAN: Jangibarjan Mamikon sculptor, Budapest, Hungary
4. AZERI: Shahram Madani laryngologist, Szeged, Hungary
5. BENGALIAN: Gita Chakravarty librarian, London, England
6. BRETON: Laorans Motrot teacher of Breton language, Guérande, France
7. BULGARIAN: Jordanka Kocseva Csontrné teacher, Eger, Hungary
8. CATALAN: Laura Jaime i Femenia translator, Barcelona, Spain
9. CHICHEWA: Andrew Hamisi manufacturer of roof tiles, Malindi, Malawi
10. CHINESE: Dean Loi economist, Hamburg, Germany
11. CLASSIC GREEK: Béla Németh scholar, Debrecen, Hungary
12. CROATIAN: István Lőkös professor of world literature, Eger, Hungary
13. CZECH: Ágnes Kutas graphics and eurofolk singer and Tomáš Žižka performer, Prague, Czech Republic
14. DANISH: Poul Ganer artist and marathon runner, Skanderborg, Danmark
15. ENGLISH: Ilona Kutas teacher-librarian, Eger, Hungary
16. ESPERANTO: Viktória Balogh mathematician, Eger, Hungary
17. ESTONIAN: Mati Hint linguist and member of the Parliament, Tallinn, Estonia
18. FIJIAN: Siteri Irvin housewife, Nausori, Fiji and Taunton, England
19. FINNISH: Yrjö Qvarnberg laryngologist, Jyväskylä, Finland
20. FLEMISH: Martin Van Kerrebroeck actor and cabinet-maker, Loonbeek, Belgium
21. FRENCH: Katinka Podmaniczky teacher, Gabrielle Travers-Podmaniczky student and Michel Travers teacher, Ecommoy, France
22. FRISIAN: Doet Visser translator, Friesland, Holland
23. FRIULIAN: Gotart Mitri teacher, Ravis, Italy
24. GERMAN: Teréz Jeszenkovits nun and teacher, Eger, Hungary and Hans Ullrich custom officer, Hamburg, Germany
25. GIPSY: the translator asked for anonymity
26. GLOSA: Wendy Ashby director of Glosa Education Organisation, Richmond Upon Thames, England
27. HANTI or OSTYAK: E. A. Njomisowa teacher, Hanti-Mansi Republic, Russia
28. HEBREW: Azim Nazem translator, Budapest, Hungary
29. HINDI: Shyam Chibbar insurance agent and Tara Helms teacher, Burlington, Canada
30. HOLLAND: Theo Schaapveld businessman, Middelbeers, Holland
31. HUNGARIAN: Martinovits Jánosné, teacher-librarian, Eger, Hungary
HUNGARIAN IN RUNIC SCRIPT: Zsigmond Németh, linguist, Budapest, Hungary
32. IBO: Obi Chima student, Debrecen, Hungary
33. INTERLINGUA: Ferenc Jeszenszky physicist, Budapest, Hungary
34. IRISH: Orla McMorow librarian, Dublin, Ireland
35. ITALIAN: Renato Spadotto computer engineer, Treviso, Italy
36. JAPANESE: Takeo Kobayashi laryngologist, Yokohama, Japan
37. KARELIAN: Olga Mishina, writer, Petrozavodsk, Karelia, Russia
38. KOMI-PERMYAK or ZYRIAN: Ludmilla Nikitina philologist and folklorist, Sziktivkar, Komi Republic, Russia
39. KOREAN: Lee Myeong Jae soloist, Seoul, Korea

40. LAPPONICH or SAMI at lake Inari in Finland: Ilmari Mattus frontier-guard, Ivalo, Finland
41. LATIN: Gertrud Bartok teacher, Eger, Hungary
42. LETTISH: Karus Lapins translator, Toronto, Canada
43. LITHUANIAN: Aušra Liepinyté student and Genutė Liepinia postmistress, Gasėiūnai, Lithuania
44. LUBA: Béatrice Tshipamba teacher, Leuven, Belgium
45. LUXEMBURGIAN: Margot Bechet-Gras housekeeper and senior swimmer, Luxemburg
46. MACEDONIAN: Vivien Malova translator, Budapest, Hungary
47. MALAY: Wasli Amir teacher, Darrusalam, Brunei
48. MANX: Adrian Pilgrim, editor of Manx parliamentary debates, Baldrine, Isle of Man
49. MODERN GREEK: Zvarna Janula physician Eger, Hungary and Tacopulosz Nikosz engineer, Szolnok, Hungary
50. MONGOLIAN: Zolzaya Badarch textile engineer, Eger, Hungary
51. NENETS or YURAK-SAMOJEDIC: Jelena Szuszoj writer, Szalehard, Russia
52. NORWEGIAN: Else Granheim director general of libraries, Oslo, Norway
53. PERSIAN I.: Moazem Karim Reza medical student and nurse, Budapest, Hungary and PERSIAN II.: Shahram Madani laryngologist, Szeged, Hungary
54. POLISH: Elzbieta Giszter editress, Katowice, Poland
55. PORTUGUESE: Ramiro B. Castro officiero public, Brasília, Brazil
56. RUMANIAN: Krisztina Oroján student, Gyula, Hungary
57. RUSSIAN: Vadim A. Kovách painter, Gödöllő, Hungary
58. RUTHENIAN: Vadim A. Kovách painter, Gödöllő, Hungary
59. SARDINIAN: Bobore Filindeu teacher, Sardinia, Italy
60. SAXON IN TRANSYLVANIA: N. N. protestant pastor, Germany
61. SERBIAN: Laslo Király, journalist, Subotica, Yugoslavia
62. SINHALEZ: Sumith de Silva, director general of coconut development authority of Sri-Lanka
63. SLOVAK: Józef Ciągwa professor at Law Faculty of the Silesian University, Katowice
64. SLOVENIAN: Elizabeta Bernjak teacher, Szombathely, Hungary
65. SPANISH: Sylvia Swift clerk, Dallas, U.S.A.
66. SWAHILI: William L. Aucutt retired colonial police officer, Cheltenham, England
67. SWEDISH: Anna Granskog student, Espo, Finland
68. SWISS GERMAN: Simone, David, Astrid and Iris Wigger, students, Sulz, Switzerland
69. TAMIL: Emmanuel Thambyah (Elankai Nesan) security guard and Gabriel Thavaratnam engineer, Mississauga, Canada
70. TURKISH: Tamás Soós foreign trader, Eger, Hungary
71. UKRAINIAN: Vadim A. Kovách painter, Gödöllő, Hungary
72. UNITARIO: Rolf Riehm engineer, Mörsefeld, Germany
73. VIKTO: Vilmos Bósz wood-carver, Pécs, Hungary
74. VOTYAK or UDMURT: Vladimir Vladikin historian, Izhevsk, Votyak AR Russia
75. VOLAPÜK: Ralph Midgley, Retired Lecturer in Modern Languages, Scunthorpe, England
76. WELSH: Ray Morgan teacher
77. ZULU: N. N., Africa

BETŰRENDES NÉVMUTATÓ

- afrikaans (búr) / 93
 angol / 77
 arab / 189
 breton / 61
 bolgár / 105
 búr (afrikaans) / 93
 cigány / 137
 cseh / 115
 csicseva / 235
 erdélyi szász / 89
 eszperantó / 249
 észt / 167
 dán / 73
 fidzsi / 203
 finn / 163
 flamand / 83
 francia / 47
 friuli / 43
 fríz / 79
 hanti (osztják) / 177
 héber / 185
 hindi / 145
 holland / 81
 horvát / 109
 ibo / 245
 interlingua / 253
 ír / 57
 japán / 223
 jurák-szamojéd (nyenyec) / 157
 karjalai (karél) / 165
 karél (karjalai) / 165
 katalán / 49
 kínai / 211
 kisorosz (ruszin, rutén) / 123
 komi-permják (zürjén) / 169
 koreai / 227
 lapp (sami) / 159
 latin / 35
 lengyel / 117
 lett / 99
 luba / 231
 magyar / 173
 maláj / 207
 német / 85
 norvég / 71
 nyenyec (jurák-szamojéd) / 157
 olasz / 41
 orosz / 119
 ógörög / 127
 osztják (hanti) / 177
 örmény / 133
 perzsa / 141
 portugál / 53
 román / 39
 rovásírás / 175
 ruszin (rutén, kisorosz) / 123
 rutén (ruszin, kisorosz) / 123
 sami (lapp) / 159
 spanyol / 51
 svájci német / 87
 svéd / 75
 szárd / 37
 szerb / 107
 szingaléz / 151
 szlovák / 113
 szlovén / 111
 szuahéli / 237, 239
 tamil / 217
 török / 193
 udmurt (votják) / 171
 újgörög / 129
 ukrán / 121
 unitario / 255
 velszi / 63
 vikto / 251
 votják (udmurt) / 171
 zulu / 241
 zürjén (komi-permják) / 169

INDEX OF LANGUAGES

- Afrikaans / 93
 Arabic / 189
 Armenian / 133
 Breton / 61
 Bulgarian / 105
 Catalan / 49
 Chichewa / 235
 Chinese / 211
 Classic Greek / 127
 Croatian / 109
 Czech / 1115
 Danish / 73
 Dutch / 81
 English / 77
 Esperanto / 249
 Estonian / 167
 Fijian / 293
 Finnish / 163
 Flemish / 83
 French / 47
 Frisian / 79
 Friuli / 43
 German / 85
 Gipsy / 137
 Hanti (Ostyak) / 177
 Hebrew / 185
 Hindi / 145
 Hungarian / 173
 Ibo / 245
 Interlingua / 253
 Irish / 57
 Italian / 41
 Japanese / 223
 Jurak-Samoyedic (Nenets) / 157
 Karelian / 165
 Komi-Permyak (Zyrian) / 169
 Korean / 227
 Lapponic (Sami at lake Inari) / 159
 Latin / 35
 Lettish / 99
 Luba / 231
 Malay / 207
 Modern Greek / 129
 Nenets (Jurak-Samoyedic) / 157
 Norwegian / 71
 Ostyak (hanti) / 177
 Persian / 141
 Polish / 117
 Portuguese / 53
 Rumanian / 39
 Runic script / 175
 Russian / 119
 Ruthenian / 123
 Sami at lake Inari (Lapponic) / 159
 Sardinian / 37
 Saxon in Transylvania / 89
 Serbian / 107
 Singhalese / 151
 Slovak / 113
 Slovenian / 111
 Spanish / 51
 Swahili / 237, 239
 Swedish / 75
 Swiss German / 87
 Tamil / 217
 Turkish / 193
 Udmurt (Votyak) / 171
 Ukrainian / 121
 Unitario / 255
 Vikto / 251
 Votyak (Udmurt) / 171
 Welsh / 63
 Zulu / 241
 Zyrian (Komi-Permyak) / 169

FÉNYKÉPEK BÁRÓ PODMANICZKY PÁL ÉLETÉBŐL
PHOTOS ABOUT BARON PÁL PODMANICZKY

oldal /page

45. Édesapja, báró Podmaniczky Ármin / His father
 54. Édesanyja, báró Podmaniczky Árminné Egyessy Etelka / His mother
 59. Nagybátyja, báró Podmaniczky Frigyes / His uncle
 65. Podmaniczky Frigyes szobra, készítette Kutas László / Bronze figure of his uncle, made by László Kutas
 68. Gyerekkori fényképe / In his childhood
 94. Felesége, Vargha Ilona lánykori képe / His wife as young girl
 100. Eljegyzési kép / Engagement photo
 108. Feleségével és kedves őzikejével Felsőszeliben / With his wife and with his beloved fawn
 124. Igazolványkép / Identity card photo
 130. Családi kép gyermekeikkel (Márta, Tamás, Zsuzsánna, János) / Family photo with their children
 134. Huszonéves korában / In his twenties
 138. Löbi családi kép felesége családjával (Vargha Tamás és Magay Mária, Vargha Ilona és Podmaniczky Pál, Vargha Erzsébet, Maczurek Blanka és ifj. Vargha Gyula, Straub Matild, Vargha Gyula és Szász Póla, Straub Józsefné Szász Ida és a három Podmaniczky gyerek, Márta, Tamás és Zsuzsánna) / Family photo in Löb
 138. Családi kép unokákkal 1940-ből (Podmaniczky Zsuzsánna, Podmaniczky Tamás, Kutas Emil, Podmaniczky János, Kutas László, Kutas Gábor, Vargha Ilona, Kutas Emilné Podmaniczky Márta, Kutas Péter, Podmaniczky Pál) / Family photo
 154. Családi kép unokákkal 1940-ből (Podmaniczky Zsuzsánna, Podmaniczky Tamás, Kutas Emil, Podmaniczky János, Kutas László, Kutas Gábor, Vargha Ilona, Kutas Emilné Podmaniczky Márta, Kutas Péter, Podmaniczky Pál) / Family photo
 154. Néhány unokája: László, Gábor, Péter, Ilona, Bálint, Ágnes / Some of his grandchildren
 Néhány dédunokája: Dóra, Edit, Koppány, Péter, Ágnes, Krisztina, Gergő, Diana, Attila, Emil / Some of his great-grandchildren
 182. Tolmácsol a 9. Keresztyén Világkonferencián 1935-ben / As an interpreter on the Christian World Endavour Conference in 1935
 187. Negyveneves éveiben / In his forties
 200. Magyarországi körút Christanandával / A trip in Hungary with Christananda
 205. Tolmácsolás / Interpreting
 214. Sztehlo Gáborral a soproni pályaudvaron / With his colleague, Gábor Sztehlo on the railway station of Sopron
 220. Professzor kollégáival és paptársaival / With his colleagues
 242. Krisztusért és Egyházáért CE Kongresszus a Nemzeti Múzeum előtt / CE Congress in front of the National Museum in Budapest
 246. A Hittudományi Kar dékánja / Decan of the University
 260. Matti Pesonen, finn tanügyi főtanácsossal, Túróczi püspök könyveinek finnre fordítójával / With Finnish colleague
 281. A finn nagykövet és Deák János társaságában / With the Finnish ambassador and his colleague, János Deák
 305. Ötvenes éveiben / In his fifties

Báró PODMANICZKY PÁL dr. theol.

TARTALOM

Előszó / 5

1. A kis novella sok élete. „A norvég Biblia” befogadásvizsgálata / 7
2. A soknyelvű novella születése / 18
3. A 27 új nyelv története / 28
4. A könyvben előforduló nyelvek osztályozása / 32

Indoeurópai nyelvek

LATIN ÉS ÚJLATIN NYELVEK / 33

- 1 latin / 35
- 2 szárd / 37
- 3 román / 39
- 4 olasz / 41
- 5 friuli / 43
- 6 francia / 47
- 7 katalán / 49
- 8 spanyol / 51
- 9 portugál / 53

KELTA NYELVEK / 55

- 1 ír / 57
- 2 breton / 61
- 3 velszi / 63
- 4 manx / 67

GERMÁN NYELVEK / 69

- 1 norvég / 71
- 2 dán / 73
- 3 svéd / 75
- 4 angol / 77
- 5 fríz / 79
- 6 holland / 81
- 7 flamand / 83
- 8 német / 85
- 9 svájci német / 87
- 10 erdélyi szász / 89
- 11 luxemburgi / 91
- 12 afrikaans / 93

BALTI NYELVEK / 95

- 1 litván / 97
- 2 lett / 99

SZLÁV NYELVEK / 101

- 1 macedon / 103
- 2 bolgár / 105
- 3 szerb / 107
- 4 horvát / 109
- 5 szlovén / 111
- 6 szlovák / 113
- 7 cseh / 115
- 8 lengyel / 117

CONTENTS

Preface / 5

1. Reception of the short story. An essay on the many lives of "The Norwegian Bible" / 7
2. Birth of a multi-lingual short story / 19
3. Story of the further 27 languages / 29
4. Classification of languages presented in this book / 32

Indo-European languages

LATIN AND ROMANCE LANGUAGES / 33

- 1 Latin / 35
- 2 Sardinian / 37
- 3 Rumanian / 39
- 4 Italian / 41
- 5 Friuli / 43
- 6 French / 47
- 7 Catalan / 49
- 8 Spanish / 51
- 9 Portuguese / 53

CELTIC LANGUAGES / 55

- 1 Irish / 57
- 2 Breton / 61
- 3 Welsh / 63
- 4 Manx / 67

GERMANIC LANGUAGES / 69

- 1 Norwegian / 71
- 2 Danish / 73
- 3 Swedish / 75
- 4 English / 77
- 5 Frisian / 79
- 6 Dutch / 81
- 7 Flemish / 83
- 8 German / 85
- 9 Swiss German / 87
- 10 Saxon in Transylvania / 89
- 11 Luxemburgian / 91
- 12 Afrikaans / 93

BALTIC LANGUAGES / 95

- 1 Lithuanian / 97
- 2 Latvian / Lettish / 99

SLAVONIC LANGUAGES / 101

- 1 Macedonian / 103
- 2 Bulgarian / 105
- 3 Serbian / 107
- 4 Croatian / 109
- 5 Slovenian / 111
- 6 Slovak / 113
- 7 Czech / 115
- 8 Polish / 117

- 10 ukrán / 121
11 ruszin / 123

AZ INDOEURÓPAI CSALÁD ÖNÁLLÓ ÁGAT ALKOTÓ NYELVEI / 125

- 1 ógörög / 127
2 újgörög / 129
3 örmény / 133

IND NYELVEK / 135

- 1 cigány / 137

IRÁNI NYELVEK / 139

- 1 perzsa / 141
2 hindi / 145
3 bengáli / 147
4 szingaléz / 151

Nem indoeurópai nyelvek

URALI VAGY SZAMOJÉD ÉS FINNUGOR NYELVEK / 155

- 1 nyenyec/jurak-szamojéd / 157
2 lapp / 159
3 finn / 163
4 karjalai/karél / 165
5 észt / 167
6 zürjén/komi-permják / 169
7 votják/udnurt / 171
8 magyar / 173
magyar rovásírással / 175
9 osztják/hanti / 177

SÉMI NYELVEK / 183

- 1 héber / 185
2 arab / 189

ALTÁJI NYELVEK / 191

- 1 török / 193
2 azeri / 195
3 mongol / 197

MALÁJ-POLINÉZ NYELVEK / 201

- 1 fidzsi / 203
2 maláj / 207

TIBETO-KINAI VAGY BIZONYTALAN / 209

- 1 kínai / 211

DRAVIDA NYELVEK / 215

- 1 tamil / 217

ROKONTALAN NYELVEK / 221

- 1 japán / 223
2 koreai / 227

BANTU NYELVEK / 229

- 1 luba / 231
2 csicseva / 235

- 10 Ukrainian / 121
- 11 Ruthenian / 123

INDEPENDENT BRANCHES OF THE INDO-EUROPEAN FAMILY / 125

- 1 Classic Greek / 127
- 2 Modern Greek / 129
- 3 Armenian / 133

INDO LANGUAGES / 135

- 1 Gipsy /Romany / 137

IRANIAN LANGUAGES / 139

- 1 Persian / 141
- 2 Hindi / 145
- 3 Bengali / 147
- 4 Singhalese / 151

Non Indo-European languages

URALIC OR SAMOYEDIC AND FINNO-UGRIAN LANGUAGES / 155

- 1 Nenets / Yurak-Samoyedic / 157
- 2 Lappish / 159
- 3 Finnish / 163
- 4 Karelian / 165
- 5 Estonian / 167
- 6 Zyrian / Komi / 169
- 7 Votyak / Udmurt / 171
- 8 Hungarian / Magyar / 173
- Hungarian in runic script / 175
- 9 Ostyak / Chanti / 177

SEMITIC LANGUAGES / 183

- 1 Hebrew / 185
- 2 Arabic / 189

ALTAIC LANGUAGES / 191

- 1 Turkish / 193
- 2 Azerbaijanian / 195
- 3 Mongol / 197

MALAYO – POLINESIAN LANGUAGES / 201

- 1 Fijian / 203
- 2 Malay / 207

TIBETO-CHINESE OR UNCERTAIN LANGUAGES / 209

- 1 Chinese / 211

DRAVIDA LANGUAGES / 215

- 1 Tamil / 217

KINLESS LANGUAGES / 221

- 1 Japanese / 223
- 2 Korean / 227

BANTU LANGUAGES / 229

- 1 Luba / 231
- 2 Chicheva / 235

3 szuahéli / 237, 239

4 zulu / 241

SZUDÁNI NYELVEK KVA CSOPORTJA / 243

1 ibo / 245

MÚNYELVEK / 247

1 eszperanto / 249

2 vikto / 251

3 interlingua / 253

4 unitario / 255

5 glosa / 257

6 volapük / 259

5. Függelék / 261

5.1 Ciagwa, Jozef: Nikol'ko slov o Norskej Biblii (Néhány szó a Norvég Bibliáról)
szlovák nyelvű újságcikk / 261

5.2 Gabnai Sándor: 50 éve hunyt el „Podi bácsi” / 262

5.3 Martinovitsné Kutas Ilona: Önéletrajz / 280

5.4 Martinovitsné Kutas Ilona: Makótól Makóig. Sportágaim története.
Sportnovella / 284

6 A nyelvek és a fordítók jegyzéke / 298

7 Betűrendes névmutató / 302

8 Fényképek báró Podmaniczky Pál életéből / 304

9 Tartalom / 306

-
- 3 Swahili / 237, 239
 - 4 Zulu / 241
 - SUDANI LANGUAGES, KVA GROUP / 243
 - 1 Ibo / 245
 - ARTIFICIAL LANGUAGES / 247
 - 1 Esperanto / 249
 - 2 Vikto / 251
 - 3 Ingerlingua / 253
 - 4 Unitario / 255
 - 5 Glosa / 257
 - 6 Volapük / 259

 - 5. Appendix / 261
 - 5.1 Jozef Ciągwa: Niekol'ko slov o Norskej Biblii. (Some words about "The Norwegian Bible") / 261
 - 5.2 Sándor Gabnai: 50 years ago "uncle Podi" fell asleep in God / 263
 - 5.3 Ilona Kutas Martinovits: Autobiography / 281
 - 5.4 Ilona Kutas Martinovits: From Makó to Makó. History of my sport activity. a sport short story / 285
 - 6 List of languages and translators / 300
 - 7 Index of languages / 303
 - 8 Photos about baron Pál Podmaniczky / 305
 - 9 Contents / 307

Szedés (szöveg-előállítás): Martinovitsné Kutas Ilona
Tördelés, szerkesztés: Kovács Sándor
Borítóterv: Oroján István
Levilágítás: Martinovits Péter